

PLACCIUS, VINCENT,

**De arte excerptendi vom gelahrten
Buchhalten Liber singularis : una cum
historia excerptorum priorum Vincentii
Placcii Hamburgensis... : Accedit ejusdem
Invitatio amica, super symbolis promissis, au**

Holmiae et Hamburgi : apud Gottfried Liebezeit, Bibliopol. literisque
Spiringianis,
1689

EOD - milióny knih z katalogů knihoven více než 10 evropských zemí jsou nyní k dispozici jedním kliknutím myši.

Děkujeme, že jste si vybrali EOD!

V evropských knihovnách jsou uchovávány milióny historických i novověkých knih. Velká část těchto dokumentů může být nyní velmi jednoduše k dispozici v podobě elektronické knihy - eBook. Požadovaný titul si můžete kdykoli objednat prostřednictvím online katalogů knihoven zapojených do projektu EOD (eBooks on Demand – elektronické knihy na požádání). Tištěnou knihu převedeme do digitální podoby a zpřístupníme v elektronické podobě.

Co Vám můžeme nabídnout. (a proč využívat službu EOD)

- ⇒ Získáte téměř identický dojem, jako kdybyste si prohlíželi originál.
- ⇒ K prohlížení elektronické knihy stačí běžný software, samozřejmostí je možnost zvětšení stran nebo jednoduchá navigace.
- ⇒ Můžete si vytisknout jednotlivé strany nebo celou knihu.
- ⇒ K dispozici máte vyhledávání jednotlivých slov z plného textu knihy.*
- ⇒ Jednoduše zkopírujete obrázek nebo část textu a přenesete je do jiných aplikací, např. textového editoru.*

* Nelze poskytnout u každé knihy.

Podmínky služby

Objednáním služby EOD přijímáte podmínky stanovené knihovnou, která vlastní knihu. EOD poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům výhradně pro osobní potřebu, komerční využití není dovoleno bez svolení vlastníka dokumentu.

- ⇒ Všeobecné podmínky - česky: <http://books2ebooks.eu/odm/html/vkol/cz/agb.html>
- ⇒ Terms and Conditions in English: <http://books2ebooks.eu/odm/html/vkol/en/agb.html>
- ⇒ Terms and Conditions in German: <http://books2ebooks.eu/odm/html/vkol/de/agb.html>

Více o projektu

Službu EOD nabízí již 18 knihoven z více než 10 evropských zemí. Podrobné informace o projektu získáte na <http://books2ebooks.eu>

Vědecká knihovna v Olomouci

25 . 799

Mit ~~der~~ Fabeln
(21753.)

VII. 4. Num. 7.

LIX. a. 24.

DE ARTE

EXCERPENDI

Vom

Gelahrten Buchhalten

Liber singularis,)

Quo

Genera & praecepta excerpendi,

ab aliis hucusq; tradita omnia,

Novis accessionibus aucta, ordinata me-
thodo exhibentur,

Et suis quæque materiis applicantur:

speciatim

SCRINII LITTERATI INVENTUM

peculiare, ex Manuscripto Anonymi emen-^d

datum etiam exhibetur,

(Una cum

HISTORIA EXCERPTORUM PROPRIORUM

VINCENTII PLACCII

HAMBURGENSIS.

Accedit

INVITATIO AMICA,

super symbolis promissis aut destinatis

AD ANONYMOS ET PSEUDONYMOS

suos.)

HOLMÆ & HAMBURGI,

Apud GOTTFRIED LIEBEZEIT, Bibliop.

Literisq; SPIRINGIANIS, Anno MDC LXXXIX.

DE ARTE

EXCERPTUM

25799

VIRO CLARISSIMO

ET

AMPLISSIMO

DOMINO

LAVRENTIO
NORMANNO,

Regiæ Academiæ Upsalensis
Profess. P. Regiique Antiquitatum
Collegii Assessori gravissimo

S. P. D.

VINCENTIUS PLACCIUS.

Uæ singula movere
alios solent, ad exornanda
sua nominibus aliorum in-
signium scripta, eorum plu-
rima in TE. mihi nunc, *Am-
plissime* NORMANNE, con-

currunt. Eruditio, Virtus, Amor, &
(2 hujus

hujus quod Tibi nunc do pignoris publici,
 non incerta nec imperita æstimatio. Quæ
 omnia si partite jam & enucleate, atque ut
 merebantur, ex vero, affectuq; meo, hic
 deducere anniterer, næ ego vim facturum
 essem intolerabilem æquè pudori Tuo ac
 meo! Eric sane, ac fuit adeo jam, ali-
 quis tum in hoc opere, tum in adjuncta,
 eidem Invitatione amica, commodior id
 faciendi, ni fallor, locus. Quod si vita
 suppetet, toties mihi vocandus eris in par-
 tes, ut jam satietas ejus ne capiat, nulla re
 ante quam laudibus etiam summe prome-
 ritis virorum doctorum satiandum hocce,
 tam impatiens alienarum laudum atque in-
 vidium plane seculum, justus sit metus.
 Interim mihi quidem abunde satis fuerit, Il-
 lustris & dudum in charissimis habiti mihi,
 ob lectissimam eruditionem atque pruden-
 tiam scriptoris, *Francisci Baconis de Verulamio*,
 similitudineque illius judicio, meam hancce
 NOMINI jam alias propria luce CLARIS-
 SIMO TUO factam inscriptionem appro-
 baste. Ex ejus enim sanissima sane semper
 visa mihi sententia, siquidem *libri, in veri-*
tatis tantum & rationis clientelam se dare debeant,

ac me-

ac melius veteres, qui non aliis, quam amicis, atq; equalibus scripta sua dicare solebant, ut habet de augm. scient. lib. 1. pag. m. 37. mei jam constat plane facti ratio solidissima. Quippe vel ratione magis experta, vel veritate magis confirmata, examinandam præsentem meam scriptionem cui offerrem electuro, ex omnibus mihi notis unum, qui conferri tecum posset, inventus est nullus. Amoris verò erga me tui publica etiam præter privata jam extant ea documenta, quibus ut ingenio & eruditione me inferiorem longè agnoscam, ac lubens, at æqualem Te mihi affectu reciproco factum ultroneo tuo, simul experiar, ac lætus. Unum adhuc erat, quod deterrere fortassis non neminem potuisset. Operis offerendi tenuitatem credat aliquis. At enim ut eam haud inficiari, si velim, queam: ita nisi diffidens Amori in me tuo, excusatum ire non queam. Quippe quæ parvum nihil quod amicum est videri sinat, nec mole muneris, sed animo dantis oblata sine dubio metiatur. Tum hæ veteres jam cantilenæ sunt, & protritæ nimis: novum est, & magis abditum, imo secretioris cautelæ, quod innuam. Nempe ne quas in me contulisti
doctis-

doctissima tua de Socrate dissertatione laudes,
 olim videar hoc officio vel provocasse, vel
 agnovisse. Verum & illud facile apud me
 rursus evanuit, expendentem uti res est, quod
 eum nostræ conjunctionis memoria in occul-
 to manere, per utriusq; nostrum edita, &
 edenda porrò litteraria monumenta, nec de-
 beat adeo, nec possit: insignius multo ad glo-
 riam, præ quovis præconio mihi dato sit fu-
 turum, placuisse ac amatum fuisse NOR-
 MANNO, quam laudatum. Interim ne dum
 Amplificator meæ laudis ac famæ esse studes,
 invidiæ conciliator etiam sis nimia, cautio est.
 Sufficiant hac in parte, quæ jam extant, navatæ
 mihi tuæ beneficentiæ tam insignia monu-
 menta: quæ ut ab aliis larga, sic à TE prodiga
 pene sum consecutus, dum *copias Anonymorum*
 & *Pseudonymorum* tuas adeo copiosas, pro meis
 habere mihi permisisti. Quarum educendarum
 in conspectum publicum moram, justo diu-
 turniorem, ægre ne feras rogo: arrhæq; inte-
 rim loco benevole accipias, secururarum grati
 animi uberiorum etiam aliquando, si Deus vo-
 luerit ac vivam, testificationum, hoc præcur-
 sorium nunc leydense documentum. *Vale.*

I. N. J. C.

DE

ARTE EXCERPENDI

CAP. I.

DE

Excerptis in genere, eorumque vario nomine, & Arte: hujusq; existentia, Natum, Modis, Auctoribus, Usu, Attributisq; aliis, & Generalibus Præceptis observandis, Vitiisq; fugiendis.

§. 1. De NOMINE EXCERPTORUM
ejusque SYNONYMIS.

Excerpta dicuntur ab excerpando, id est ex multis carpando, quæ sunt utilia. Quod carpere à Græco κάρπω (fructus) notatur derivatum. Utiturq; voce hac excerpandi hoc sensu etiam A.

GELLIIUS, Noctium Atticarum l. 17, c. 21. & PLINIUS, l. 3, Epist. 5. Imo Cicero docente DREXELIO

Anrifodina *sua* initio, & cum eo *Andreas STUBELIVS* de *Excerptis adornandis. Disp. Lipsie habita. 1684. c. 1. §. 1.* Alias vocantur etiam loci communes vulgo: *Ἰστορικὴ μνηστικὴ*, *STRABONI, l. 4. Geographia sua*: quasi dicas vice memoriales, vel vice memorialia. Nam etiam memoriales libri, & *Schedæ*, ac libelli, vel *codicilli*: memorialia item scripta, *Codicilli* aut *Schedæ* *reminiscentiæ*, bonis & antiquis auctoribus dicuntur. Sic etiam *collectanea*, Græce *ἀναλόγητα*, *Eclogæ*, unde *Eclogarii*, *conjectanea*, *promptuaria*, *notata*, & *annotata* vocantur. Item *commentarii*, & *commentaria*, sicut *commentari* pro *excerpere* usurpat iterum *GELLIUS l. 1. c. 9.* Ubi & *percipere* legitur. Hinc *commentarienses* & *Memoriales* iidem, qui *librarii* dicebantur: germanice *Buchhalter*, *Barbare Registratores* dixeris. Apud *CICERONEM* etiam pro *Milone* legitur *librarium legum*, pro volumine excerptorum ex legibus. Ubi si *librarios* eruditos, *gelehrte Buchhalter*, & *artem ipsam* die *gelehrte Buchhalter-Kunst* si voces nihil erraveris. Porro etiam *memoratoria* & *Ἱστορικὴ μνηστικὴ* dicuntur, quemadmodum videre est apud *Joh. SCHEFFERUM, de stylo illiusq; exercitiis c. 12. §. 1. & 10. pag. 148.* Quo posteriori loco in primis etiam voces aliarum speciebus excerptorum peculiaribus propriæ recententur: e. gr. *Anthologia*, *Breviaria*, *Digesta*, *Electa*, *Florida*, *Florilegia*, *Laudabilia*, *Memorabilia*, *Pandectæ*. *Summaria*, *Ἐπιτομὰς*: de quibus quomodo speciebus distinctis aliquæ magis convenient, suis locis infra dicetur, pleraq; liquet ab accidentibus communibus, v. gr. quod *florum* instar ele-

elegantia, vel laudanda, aut memoranda excerpti debeant, impositas esse. Plura huc pertinentia vide apud *STUBELLIUM* l. c. §. 1. 2. 3. 4. 11, ubi §. 3. ut & *cap. III. Obj. 7. de compilandi voce* huc bene vel male applicata agit, & apud *Clariss. MORHOFIUM Polyhistoris eruditissimi, lib. 1. c. XXI. pag. 242.*

§. 2. DEFINITIO ARTIS EXCERPENDI, &
quod aliqua omnino detur, deque illius
NATURA univrsim con-
siderata.

ARS EXCERPENDI nobis hic est *ars liberalis, memorabilia quæq; cum primis ad studia pertinentia, sic enotandi, ut elapta memoria commodissime iterum sisti semper possint.*

Artem excerptendi aliquam dari, eodem ex principio demonstramus, unde ARISTOTELES *artem Rhetoricam dari demonstrat, initio Rhetoricorum suorum.* Nimirum *ex definitione artis, quæ est habitus efficiendi aliquid cum recta ratione.* Unde cum indubitatum sit, dari habitum excerptendi, siquidem rationes etiam dari queant, unde bonitas & malitia excerptendi distinguantur, habebimus id quod quærimus. Rationes autem eas unicuique bona cum malis excerptis conferenti, aliquas etiam naturali iudicio licebit assequi, plenas autem & ordinatas in sequentibus exhibebimus.

An autem ex artium liberalium septem vulgo numerari solitarum, una nostram hanc ut partem complectatur, vel vero peculiaris ea sit habenda, cum quaestio potius sit Theoretica quam Practica, sollicite adeo

non disceptabimus. *Barthol. KECKERMANNUS Apparatus Practici cap. 2.* tanquam doctrinæ de methodo fructam, videtur *Logices partem* eam facere, velle, sed non satis idoneis argumentis: utpote quibus omnia etiam alia, in ordinatione mutua posita, Logices evaderent partes. *Mnemonicæ* sive artis memoriæ iuvandæ partem hanc si quis esse contenderit, plane contra illius artis naturam id fecerit. Cum ea quidem memoriter retinere sine scripto: hæc elapsa memoriæ iterum commode sistere nos edoceat. Unde peculiariter, & ex peculiaribus suis principiis deducendam esse, in manifesto est.

§. 3. AFFINIA Arti excerpti, ab eadem SECERNENDA: videlicet

(1) SIGNANDI RATIO citra enotationem.

(2) ENOTATIO INARTIFICIALIS.

Secernimus ab excerptis merito, *quicquid vel non describitur, seu enotatur, vel sine arte, & confuse* describitur, utriusq; tamen generis aliqua, cum arti nostræ adminiculum præbeant insigne, imo sæpe necessarium plane, non erunt hic silentio prætereunda. Itaq;

1. *Signandi ratio citra enotationem, in Auctoribus quos legimus, & utilis est memoriæ iuvandæ, & repetitioni promptæ illorum quæ memoriæ sunt elapsa. Unde affinitas adeo cum arte excerpti satis manifesta. Et omnino etiam suam artem hæc industria recipere*
possit

possit peculiarem: certe iudicium requirit non exiguum, ut commodè fiat. Etenim plures sunt modi signandi, quorum.

Aliqui sunt planè *rejiculi* v. gr. *Unguibus*, aut *plicaturis*, aut *schedis interjectis* facti. Quorum priores merito, ut *sordidi* damnantur jam à DREXELIO *Aurifod. l. 1. c. 10.* & TITIO *Manuduct: ad excerptend: §. 41. n. 5. p. 388.* Et posterior quidem eo magis, quod non nisi macerata iterum charta, qualiter fit cum alumine, ad recipiendam sine transmissione vel diffluendi fœditate scripturam (planireu vulgò vocant) possunt eæ plicæ iterum tolli. Ultimus modus, ob excidentes etiam facile schedas, *incertus* est. Omnes vero in univèrsum parvæ sunt utilitatis. Aliqui *neutiquam* sunt *contemnendi*: sive fiant *atramento*, sive *colore alio*, de qua *Illuminatione* vide *Job. TELGIUM Progymnasm. Rhet: Tit. de memoria. f. 55.* vel ut deleri iterum possint, *plumbagine*: & quidem per *signa* (1) *inarticulata* & *illiterata* v. gr. *ductas lineas sub ipso contextu*, qua ratione ipsum *argumentum*, subductis è *textu* voci uni aut alteri *lineolis* commode *secerni* poterit: imo *duplicatis lineis*, vel *coloribus mutatis*, idem *impetrare* omnino licebit, quod hodie per *diversitatem Typorum*, ars typographica *eleganter* repræsentat, notabilibus alio *charactere conspicuo expressis*, v. *TITULUM §. 17. n. 4. p. 51.* Sic ¶ *extra contextum in margine* asterisci, similesve notæ poterunt *adhiberi*. Vel (2) *articulata* & *litterata* etiam *signa*, per *litteras*, vel *voces* *integras*, aut *abbreviaturas* earum: v. gr. *N. NB. Obj. Resp. &c.* Qua in re quomodo jam *veteres olim latini & Græci*

varia signorum genera utilibus, inutilibus, dubiis &c. distinguendis adhibuerint, videatur *SCHEFFERUS* de stylo cap. 12. §. 10. p. 149. & *TITIVS* loco citationum 10. Et ex professo hoc argumentum tractantes: *SIXTVS Senensis Bibliothecæ Sanctæ* lib. 3. p. m. 194. & seqq. ubi de notis litteratis & illitteratis agit, ut & *Val. PROBUS* cum notis *Henrici ERNSTII*, in 4. Soræ. 1646. & *Job. MULLERUS* de arte notandi signa, cum notis *Jo. Frid. HEKELII* in 4. Cygneæ. 1681. Ex quibus, ut & aliis memoratis *Martino LIPENIO* sub Titulo notarum in Bibliotheca sua Philosophica & Juridica, possit ars aliqua sui pretii, suæq; solertia confici. Quandoquidem imprimis, si plura sint diversi generis in uno eodemq; libro notanda. v. gr. voces, sententiæ, exempla, similia, argumenta, dubia, probanda, improbanda &c. expedit omnino distinctis bene signis uti: imo ita distinctis, ut liceat ea pro necessitate ac usu quandoq; immutare: puta signatis ut dubiis, signum, (ubi dubitatio cessaverit,) certitudinis, & quidem vel approbationis, vel improbationis, substituendi. E. gr. ex puncto (.) lineam transversam (—) inde erucem (†) hinc asteriscum (*) & ita porro efformando.

Ita per lineolam stantem simplicem I simpliciter notabilia. per geminam II magis notabilia, & approbata,

per factam inde litteram N certo respectu tibi notabilia. Theoretica. per NB. vero. Practica.

per lineam transversam rectam — dubia
per aduncam, aut angulum A dubia
val.

valde. per crucem X *impro-*
bata &c: pro lubitu poterunt signari.

Ubi videbis priora in sequentia mutari posse, & aliqua sic, ut priorum maneant reliquæ & vestigia. v. gr. — mutatum in N. vel NB. inversione distinctum, a NB. signabit rem olim dubiam, post confirmatam demum, & valde notabilem visam, &c. *Quæ res & si minuta videri possit, non exigua tamen est utilitatis.* Quandoquidem *hac ratione licet nobis integrum librum parvo tempore, quantum ad quodq; genus notabilium repetere:* illius tantum speciei signa, inter evolvendum attendentibus, quibus id genus notabilia fuere designata. v. gr. sola reprobata & forte nunc refutanda, inspectis crucibus, Practica nunc usurpanda inspectis NB. & ita in reliquis.

2. *Enotatio sine arte,* iterum variis modis fieri potest. Nimirum: *Aut in libellum aliquem Miscellaneorum, qui rapsodicus aut rapsodia veteribus vocabatur: DREXELIO dicitur olla pauperum part. 3. cap. 7. Tales sunt varia historia ALLIANI, & alia veterum, vide SCHEFFERUM de stylo §. 15. p. 147. recentiorum, item adversaria, varia lectiones, &c.* Aut vero in *Schedis memorialibus* promiscue exscribendo. Quod si temporis ordo statim observetur, diebus, mensibus, annisq; quibus excerpseris adscriptis, sient *annales, Ephemerides, Diaria Erudita:* magis etiam memoriam adjutura, si locus apponatur, ex monito KECKERMANNI in *Idea locorum communium c. 2. p. 4.* Aliqui etiam *fronti* tantum, aut *calci* ejus quem legunt li-

bri, adjectis aliquot foliis, notabilia inscribunt: vide SCHEFFERUM l. c. §. 5. p. 143.

Hi modi quemadmodum pauca lectionis, vel memorie multum fidentibus sufficere, vel in occupatis maxime viris excusari possint: ita assidue in literis versantibus aliis parum convenient, vide KECKERMANNUM l. c. p. 4. & 5. cum DREXELIO part. 3. c. 7. Quomodo autem hæc presidia, ranquam subsidiaria excerptorum adminicula junctim usurpari queant, suis locis inferius exponetur.

§. 4. MEDIA comparandi hanc artem.

Ubi (1) De LIBRIS hucusq; scriptis circa hanc artem singulatim.

(2) de VIVIS DOCTORIBUS ejusdem.

(3) de EXPERIENTIA PROPRIA.

A*Rs excerptandi, quemadmodum omnis alia, constat præceptis, & exercitatione.*

Præcepta vel discuntur 1. Ex libris

2. ex auctoribus vivis

3. Propria experientia & meditatione.

Libri de arte excerptandi scripti, vel tractant illam ex professo solam, vel incidenter tantum. Utriq; vel omnem artem, vel speciem & partem aliquam solam attingunt.

Ex professo de arte excerptandi omni, libros peculi-
ares

ares edidere (1) Hieremias DREXELIUS, cujus *Aurifodina, sive excerpenti solertia*, passim nota est, & edita sæpius; ac tandem cum *additamento methodi excerpenti succinctioris*, Martini KERGERI Antwerpiae 1658 Vratislaviae 1659. & Coloniae 1672. in forma minima. Uterq; tamen *præter adversarium excerpenti genus nullum aliud commendat*. Ex his prior solus, cum mox memorando nobis Job. TITIO, memoratus Martino LIPENIO *Bibliotheca realis philosophicae, pag. 492. b.* quibus proinde addendi sunt, qui sequuntur. (2) Bartholomæus KECKERMANNUS *consilio Logico, de adornandis & colligendis locis communibus rerum & verborum, quod operum ejus Tomo 2. capitibus novem exhibetur*. Et omnium quidem hætenus ejus argumenti scriptorum publicorum *ingenii & industriæ plurimum ostendit* (3) Job. Petrus TITIUS, cujus *Manuductio ad excerpendum Gedani 1676. in forma uti vocant vulgo duodecima edita, potius exemplis quam præceptis, & verborum quidem, quam rerum colligendarum, abundat*. (4) Justus Christophorus UDENIUS, cujus *excerpenti ratio nova germanice in 4to anno 1681. edita nihil novi habet*. (5) Job. Christophori STORKAU *methodus excerpenti citatur UDENIO p. 14. mihi nondum visa*. (6) Andreae STUBELII *excercitatio Academica de excerptis adornandis, hoc anno publica disputatione Lipsiæ proposita, generalia quædam de natura, & utilitate excerptorum satis erudite & copiose proponit, specialia vero promittit expectanda*. (7) Thomæ SAGITTARII *Consilium locorum Communium, eidem Udenio*

laudatur. pag. 3. in annot. tanquam editum, 1618. in 8. mihi necdum visum.

(8) In libro Gallico ANONYMO cui titulus *Bibliotheca Universalis & Historiæ, del' Année 1686. Amsterdam. 12. mensis Julii. p. 315. & seqq.* exhibetur Epistola seu LETTERE de Mons. J. L. de la Société Royale d'Angleterre à Mons. N. T. contenant une methode nouvelle & facile de dresser des recueils dont on peut faire un indice à part. en deux pages. Quæ revera nil nisi Adversariorum collectanea facere docet, indicis non satis commodo, licet novo modo conficiendi, aliqua inventione aucta, v. *infra. §. Cap. II. Sect. VI.* Ipsius Auctoris nomen editioni novæ Anonymorum nostrorum reservatur. Præter hosce impressos Auctores *manuscripti* etiam *Tractatus* hujus argumenti in multorum manibus versantes, qui mihi quidem innotuere, hi sunt.

1. *Michaëlis* KIRSTENII Professoris olim hujus Gymnasii meritissimi, folia quidem pauca, sed cum *judicio summo & selectu*, potissima impressis omnibus, excepto Keckermanno memorata, quæ comprehendant.

2. *Christophori* SCHRADERI Professoris olim Helmstadiensis aliquoties collegiis privatis prælecta *notatu dignissima*, potissimum tamen Oratoriam artem spectantia, quæ sub finem vitæ aucta etiam valde, à filiorum ipsius uno, Viro Amplissimo sui parentis cognomine, Consiliario Principis Cellensis, Amico meo summo nuperrimè præsentati memorabantur, sed hucusq; transmitti non potuerunt, quoniam cui ex
fra

fratrum suorum omnium Doctissimorum pluribus eorum hæreditas obvenisset, haud meminerat satis. Unde antiquo aliquo manuscripto solo, eoq; mutilo contentus esse debui, hinc inde citando.

3. *Cassparis SAGITTARII* Professoris Jenensis clarissimi *lectiones privatae anno hujus seculi 77. habita, laudatæ UDENIO* p. 17. 22. & 71.

Incidenter hoc argumentum tractaverunt præcipue, qui *de legendis libris, & studiis instituendis* scripsere. Prioris argumenti existant.

(1) *Franciscus SACCHINUS de ratione libros cum profectu legendi, cui addita oratio de vitanda moribus noxia lectione, in 16. Ingolstadii 1614.* ubi aliquot capitibus de excerptendi methodo agit ante *DREXELIUM*, à quo citatur *part. 1. c. 10. p. 93.* ut adeo hic primus non fuerit hujus argumenti scriptor, uti putat *UDENIUS* c. 1. p. 2.

(2) *Thomas BARTHOLINUS* filius, *de libris legendis dissertatione sexta* p. 189. & sequentibus.

De studiis instituendis existant, Innumeri pene, quorum benè multi memorati *LIPENIO* in *Bibliothecis suis* singulis sub hoc titulo, & hi partim quidem de studiorum methodo recta,

Generatim agentes, quos inter de excerptis præcipue consulendus *Jacobus MARTINI, Pædia seu Prudentia in disciplinis generalis lib. V. cap. 9.* & alii plerique, quorum benè multi memorantur *Clarissimo Dan. Georg. MORHOFIO doctissimi sui Polyhistoris. lib. 2. c. VII. pag. 398. & seqq.* Postremò verò etiam,

Speciatim de singulis studiorum speciebus agentes,

Aucto.

Auctores conjunctim plures, apud Batavos in una forma editi Tomis duobus, præfixo priori Grotiano, posteriori Vossiano splendidissimo nomine: quorum aliqui de excerptis etiam varie agunt. Scorsim exstant Jani Cecilii FRET via ad scientias artesq; parte 6. fol. cc. 4. de locis communibus agens. Joachimi ab HJN & ENBERG Palestra nobilium cap. 13. § 14. Christophori POMARII Consiliarius Scholasticus p. 187. & seqq. Job. Henrici URSINI Musagetes de studiis instituendis p. 6. Leonardi HUTTERI Consilium de studio recte inchoando, observatione sexta, & plures alii.

Huc pertinent etiam præfationes eorum, qui collectione sua ediderunt v. gr. Introductio Job. MAGIRI Florilegio suo præfixa. Cujus generis multa commemorat STUBELIUS c. 1. §. 18.

Partem artis speciatim tangentes sunt.

1. THEOLOGI, de studio illo instituendo, & magis etiam de oratoria Ecclesiastica speciatim commemorantes. v. gr. Job. HULSEMANNUS in *methodo studii Theologici, & in Oratoria Ecclesiastica* c. 5. Balbasar MEISNERUS *brevi instructione de locis communibus Theologicis.* Abraham CALOVIVS *Isagoges Theologicæ* part. 2. Job. FORSTERUS *de studio Theologico recte instituendo* c. 3. Simon PAULI *Methodo locorum Theologicorum* part. 1. in *prolegomenis*, p. 2. Ludovicus CROCIUS *Oratoriæ Ecclesiasticæ* p. 224. KECKERMANNUS in *Rhetoricæ Ecclesiasticæ.* &c.

2. Jcti v. gr. HEGENDORPHINUS in *Epitome Tirocinii Juris Civilis* Cap. 7. & alii conjunctim in libello

bello cui *CYNOSURA JURIS* inscribitur, Spiræ 1588. in 8vo. &c.

3. PHILOSOPHI extant *KECKERMANNUS* præcipue in *Idea peculiari locorum Practicorum* exhibita Titulis valde multis, laudatus eapropter *BUCHNERO* part. 1. *Epist.* 171. p. 409. item *Manuductione ad Philosophiam Practicam* cap. 2. &c.

4. LOGICI huc pertinentes sunt *ARISTOTELES* *Topic.* 1. 1. c. 12. (vel *Paciana* distinctione c. 14.) cujus etiam *commentatores* consuli poterunt. *JUNGIIUS* *Logices* l. 5. c. ult. *Job.* *CLAUBERGIUS* *Logica veteris & novæ* part. 3. l. 2. *Sect.* 8. & *seqq.* &c.

5. HISTORICI, *BODINUS* *Methodi Historie legendæ* c. 3. & *LIPSIUS* *centur.* 3. *Epist.* *Miscellanea* 61.

6. RHETORES vero imprimis *Jacobus THOMASIIUS* *Consilio de locis communibus*, affixo erotematis Rhetoricis, multumq; laudato apud *STUBELIUM* c. 1. p. 17. & 18. *Melchior JUNIUS* *Methodo eloquentiæ* c. 12. *CRUSIUS* in *questionibus ad Rhetoricam Melanchtonis* p. 2. 67. & *seqq.* ac 271. *KECKERMANNUS* in *systemate Rhetorico.* *ERASMUS* l. 2. *de Copia* *STURMIUS* *de addiscenda lingua latina* l. 2. c. 11. *Georgius ROLLENHAGIUS* *Pædiæ* p. 84. Deniq; *Job.* *SCHEFFERVS* *de Stylo* c. 11. & 12. Ac speciatim quantum ad *artem Epistolicam*, *LIPSIUS* *de conscribendis Epistolis* c. 12. (quem exscribi dignum judicavit *Antonius POSSEVINVS* *Bibliothecæ suæ selectæ* c. 17.) & in illum notæ *Christophori HEIDMANNI* *Professoris olim Helmstädiensis*, &c.

Atq; hi adeo sunt auctores hujus artis, quotquot ad
meam

meam unquam pervenisse notitiam nunc recordor. Quorum equidem nullum hacce mea scriptione velim ex manibus cujusquam excussum. Quin potius quidquid ex eorum singulis & universis, quos inspicere mihi licuit, ad summam artis faciens potui collectum huc atq; digestum ad sua loca sic retuli, ut quoties ipsum, juxta expediret auctorem inspexisse, vel quod uberiori sermone, vel quod exemplis, aut alio modo illustrationi majori possit inservire: toties eundem allegare, pro virili semper studuerim, cum hisce meis Lectori benevolo conferendum. Id quod etiam in aliis, si qui porro prodeant, aut prodisse comperiantur mihi nondum memorati vel collati, ut faciant studiosi hujus artis, ad plenitudinem ejus perfectiorem,

qua per universalium præceptorum notitiam,

qua per exemplorum singulorum experientiam, uberiorem comparandam, omnino sim auctor.

Comparuit quidem etiam in Catalogis superioris anni mundinalibus *Job. Heinrich. ARNSTEINI* de studio excerpenti liber, edente *Job. Christoph. Schmi-dio. 12. Götta apud Salom. Reyher:* sed qui neq; hic, neq; Lipsiæ, neq; Francofurti cum potuerit haberi, inter eos mihi habetur hucusq; qui solis in Catalogis illis comparuerunt.

II. Præter omnes hosce Scriptores, opera pretium adhuc fuerit, vivos insuper Doctores consulere, siquidem haberi possint probe experti, ac invidia vacui. Quandoquidem & ii, qui ex professo scriptis hanc artem sunt complexi, neutiquam omnem eam absolverunt: qui vero Incidenter aut ex parte tantum eam tracta-

tractaverunt, pleriq; admodum *leviter* illam *delib-*
runt. Ut adeo multæ adhuc accessiones huic doctri-
 næ sint sperandæ, cujus *compendia* *indies* *nova* *possunt*
excogitari: quorum aliqua sunt talia, & tot minutis
constantia, ut satis exacte literis mandari non possint,
 certe clarius longe & *facilius* *ocularia* *inspectione* *re-*
presententur.

Eligendi autem erunt præcæteris *doctores idonei,*
 sive illi qui & maximè *velint* *juvare* *auscultantem,* &
possint *etiam.* *Possint* *nempe,* scientes per causas suas
 ipsa præcepta, & experiendo compertum eorundem
 usum & explicationem habentes.

Velint *autem,* nullo animi vitio impediti: cujus-
 modi, ut alia plura, v. gr. *superbia,* *avaritia* &c: esse pos-
 sint; ita frequens nimium ex utraq; illarum orta invi-
 dia creberrimo solet hic *proh dolor!* esse impedi-
 mento. Qui fit, ut tam rara sit ac vix impetrabilis apud
 plerosq; suorum Excerptorum inspectio. Quæ de re
 vide *principium Epistolæ* ad calcem hujus libelli *ad-*
jectæ.

III. Deniq; *propria exercitatio* *necessario* *debet ac-*
cedere; quo selectiora ex variis consiliis præcepta u-
 niversalia promptè dextreq; executioni mandare assue-
 sciamus, & hinc ad analogiam, vel per compositionem
 & mixturam diversarum specierum solerter etiam ali-
 qua nova excogitare, indeq; tum specialia tum genera-
 lia præcepta locupletare possimus.

Et ea quidem est præcipuum hujusce nostræ nunc
 scriptionis argumentum, quatenus ad præceptorum
 debeat universalium tenorem expediri. Quatenus
 verò

verò *ad imitationem*, & mutando, atq; variando, ingeniose augeri hæc ars possit, *exemplis* aliorum inspectis, sua cuiq; industria, per *ingenii naturalis exercitationem* sedulam, versando cuncta tentanti, & *Logica* simul, atq; *moralia*, solertiæ heureticiæ, sive *inventionis præcepta* dextrè adhibenti, accedente longiore usu indies magis magisq; suppeditabit. Siquidem hic ille fundus est inexhaustæ fecunditatis, suas quotannis, dum vita manebit, sedulo laboranti fruges nunquam non redditurus.

§. 5. UTILITAS Excerptorum qua ESSENTIALIS, propria & PECULIARIS, qua ACCIDENTARIA & cum aliis artibus COMMUNIS
stabilita

(1) *rationibus*, &

(2) *auctoritate* Virorum

summorum.

I. **U**tilitas imo necessitas hujus artis tanto erit major, quanto excerptorum vel nullorum, vel sine arte factorum, utilitas est futura minor. Excerptorum autem Utilitas vel est *Propria essentialis*, & peculiaris, vel *Accidentaria & communis*. *Propria & essentialis* est.

I. *Memoriæ Subsidiium* longe optimum. Quandoquidem & *camulate*, & *promte*, & *omni tempore*, per omnem vitam, *omnia de quovis argumento enotata* nobis hac ratione *recordationi* nostræ *sistuntur*. Unde *memoriæ subsidiariæ* rectè vocantur, & pars etiam *memoriæ artificialis* à quibusdam plane *constituuntur*. Cumque *nulla memoria naturalis*, imo nec *arti-*

artificialis eo usque se extendat, ut *omnia per omnem vitam pro lubitu representet*: imo *naturalis* etiam *memoria etate, morbis corporis & animi variis*, nec non peregrinationibus, & *occupationibus* aliis varie minuatur: *Artificialis* autem fere tantum ad certa quædam, per breve tempus, & si valde numerosa quandoque recitanda proffit, ac adeo, vel ipsis ejus doctoribus monentibus, *caute usurpanda*, ne capiti noceat. v. KNITTEL *Via Reg. part. ult. praxi.* 7. p. 380. & de præcipuis omnibus hujus artis auctoribus atque usibus pererudite differentem Clariss. MORHOVIUM *polyhistoris sui sane curiosissimi lib. 2. c. VI. p. 371. & seqq.* hinc sequitur omnino, quemlibet eruditionis diffusæ variæq; cupidum, excerptis aliquibus indigere. Qua de re pluribus agentes videantur DREXELIUS l. 2. KECKERMANNUS *Consilii de L. C. princ. p. 2. Col. 1.* TITTIUS §. 1. c. 4. STUBELIUS c. 1. §. 12. & c. 2. §. 7. UDENIUS c. 1. toto.

2. *Præstare vicem librorum*, imprimis *variorum, preciosorum, vel magnorum*, ex quibus pauca nobis profutura sint, ut adeo neque comparandis illis sumtuose, neque moleste circumferendis sit opus. Vide DREXELIUM l. 1. c. 9. p. 75. & 79 unde non tantum

memoria parum valentibus,

vel

naturâ, vel

Senio,

Morbove corporis aut animi,

vel

Occupationibus &c. sed

Pauperibus etiam, &

Peregrinantibus, maxime in tanta ho-

die librorum varietate, valde necessaria erunt excerpta.

Accidentaria utilitas multiplex admodum esse potest v. g.

1. *Attentionem augere*: dum quid & qualiter excerpere velimus cogitamus: vide *DREXELIUM* l. 1. c. 9. p. 73. *SCHEFFERUM* c. 11. §. 2. p. 129.

2. *Memoriam juvare*, per attentionem illam & enotationem: unde aliqui descripserunt huic fini auctores sibi valde caros. Vide *SCHEFFERUM* l. c. & *DREXELIUM* p. 74.

3. *Repetitionem faciliorem efficere*, separatis melioribus à reliqua massa. *Alias utilitates* vide apud citatos initio hujus §. & imprimis *STUBELIUM* c. 2. §. 6. quas ut *communes* cum omni in studiis diligentia, vel alioqui nimis obvias aut longius petitas, studio prætermittimus.

II. Præter hasce rationes notari merentur *Auctores commendantes excerpenti artem atq; industriam*. Quales sunt præter Auctores ipsos, qui de *Arte hac scripserunt*: quorum fere nullus non ejus etiam encomia recenset, aliique plurimi v. gr. *ARISTOTELES* II. *Rhetor.* c. 22. & 23. *CICERO* in *Bruto*, reprehendens *Cælium Curionem*, quod nullas memorias excerpisset. *ISOCRATES* in *Oratione ad Dæmonicum*. *LUCIANUS* in *Dialogo Lexiphanes*. *LUCRETIUS* *PLINIUS*, *GELLIUS*, *QUINCTILIANUS*, *Institut.* L. X. c. 1. *SENECA* *Epist.* 2. 84. & 108. quem medium locum exscripsit ad verbum *MACROBIUS* *Saturnaliū* L. 1. Quibus addi queant ex recentioribus innumeri, partim jam Scriptoris hujus argumenti superius laudatis allegati, v. gr. *DREXELIO*

LIO L. 1. c. 3. usq; ad c. 10. KECKERMANNO *Manuductione ad Philosoph: Pract. e. 2. p. m. 1700.* STUBELIO c. 1. §. 7. & c. 2. §. 3. 4. & 7. Partim alii etiam, v. gr. SCHRADERUS in *commentariis ad Rhetoricam Aristotelis* passim. STRIGELIUS *orationum* Tom. 2. p. 224. Franciscus PICCOLOMINEUS *de rerum definitionibus* p. 4. Christiani WEISII *Politischer Redener* p. 561. Et nuperrime summo Reipubl. litterariz bono editus MORHOFII Professoris Kiloniensis celeberrimi *polyhistor elegantissimus lib. 2. c. XXI.*

Non desunt etiam plurimi *exemplis suis* insuper hanc *industriam commendantes.* Videlicet omnes illi qui *Colleclanea ediderunt.* Quorum inter *præcipuos* sunt, ARISTOTELES libro *de mirabilibus, & Oeconomicorum* 3. ac *Thesum* libris laudatis SCHRADERO *comment. in illius Rhetor. l. 1. c. 2. §. 13.* Ubi & THEOPHRASTUS ejusdem *discipulus præceptoris sui exemplum secutus commendatur.* ATHENÆUS *Dipnosophisticis suis.* AELIANUS *veria historia.* PLUTARCHUS *placitis Philosophorum, & aliis laudatis* SCHEFFEPO *de Stylo* c. 12. §. 1. GELLIIUS *Noctibus Atticis,* ubi vide L. IX. c. 4. L. XVII. c. 11. L. XX. c. 11. MACROBIUS *Saturnalibus.* Tot *Jcti digestorum* libris citati: PLINIUS *uterg,* uti patet ex *Senioris Historiâ naturali. & junioris* L. III. *epist. §.* L. VI. *Epist. 20.* CICERO *ad Atticum, Librum colleclaneum exordiorum memorans, & CICERO FILIUS, L. XVI. Epist. Famil. 21,* petens *librarium exscribendis hypomnematibus.* SFNEGA *Epist. § 4.* AMMIANUS *præfatione ad Categorias Aristotelis de veterum excerpti com-*

muni consuetudine testimonium perhibens. SIDONIUS APOLLINARIS L. IX. *Epist.* 9.

Quod si recentiores velis addere, jam deficiet numerus, tot extant volumina *Locorum communium, Adversariorum, variarum lectionum, Miscellaneorum, Polyantheorum &c.* Addantur laudati DREXELIO L. 1. c. 4. & seqq. TITIO §. 1. n. 7. VIDENIO c. 1. p. 3. Imprimis quæ de WOLFFIO & ZEILLERO ibi referuntur. Item SCHEFFERO c. 12. hinc inde. Præcipueq; laudato sæpius, & laudando Clariss. MORHOFIO *Polyhistoris* sui lectu dignissimi lib. 1. c. XXI. p. 242. & seqq. Quorum aliqua etiam in exemplum singularum specierum deinceps nominare non negligemus. Nam, ut ipse inquit MORHOFIUS pr. c. XXII. *quis recenscat alia omnia nostro tempore mellificia, promptuaria, calligraphias, Ævaria, Apparatus, Parnassos, Scintillas, Flavissas, Flores, Florilegia, Miscellanea, Semestria, Otia, Promulsides, Conjectanea, Varias Lectiones, Observationes, Dies caniculares, Sylvas, Adversaria, Singularia præcidanea, Analecta, Dies geniales (quo titulo ALEXANDER ab ALEXANDRO optimum librum edidit, à TIRAQUELLO commentario illustratum) Stricturas, Exercitationes, Florum, Sparsiones, Spicilegia, Memorabilia, Bene dicta, Laudabilia, Notabilia, Cinnos, Politici litterarias, & aliis titulis edita scripta, in hunc censum omnino referenda.*

Neq; pauci pœnitentiam suam professi sunt publice, quod nihil excerpserint, vel non satis. v. gr. STURMIUS L. II. c. 11. *de addiscenda lingua latina.* BARTHOLINUS *de legendis libris dissert.* 6. p. 189. CA
SAUBO-

SAUBONUS in *Epist.* quapiam vehementer dolens, quod ex libro quodam Bibliothecæ regiae nihil excerpserit, *SECKENDORFS* *Christen-Staat præf. circa medium.* Quanti vero sua fecerint excerpta nonnulli, vide apud *TITIIUM* §. 1. n. 10. p. 6. adeo ut non nisi carissimis suis ea vel monstrare sustinuerint. *LIPSIUM* etiam *invidia* non obscure accusat, post *DREXELIUM* *TITIIUS*, in *conclusionè operis sui* n. 11. p. 494.

Quæ omnia nos admonere debent, ut non minus industrios præbeamus nos circa literarios, quam rationarii circa nummarios thesauros colligendos: ne cum Rege sapientissimo ad formicas etiam & apes ablegemur, sed potius officia promi condi, quæ *SCHRADERUS* ex L. 1. *Oeconomic. Aristotelis* c. 6. imitanda commendare solebat, exerceamus.

§. 6. OBJECTIONES contra excerpendi artem, aut industriam, SOLUTÆ.

Hisce omnibus non obstantibus, *objectiones* nihilominus *varie* formantur aliquibus, tum contra *necessitatem* hujus artis, tum contra ipsam *excerpendi* diligentiam.

I. *Artem nullam excerpendi* qui volunt agnoscere, putant *cujuslibet ingenio & arbitrio* relinquendum esse, qualiter sua formare velit excerpta, tanquam placitura eo magis, quo magis arbitraria sunt excerpenti. *Verum præterquam quod aliqui*, maxime rudiores & juniores, *ne quidem possint* aliquem commodum excer-

pendi modum sibi statuere, ad ætatem vero & prudentiam aliqualem pervecti, non illibenter sint alienam experientiam & prudentiam in Consilium adhibituri: non debemus paucorum plus æquo sibi fidentium temeritati hoc dare, ut artem omnem abjiciamus. Quæ ipsa non parum electionis & arbitrii, in tanta copia modorum & formarum excerpti etiam relinquet, neglecta vero inutilem confusionem, & imprimis visis aliorum ordinatis artificiose compendiis, nauseam atq; penitentiam præpostere collectorum indubitato exci-
 mbio.

II. Excerpta ipsa plane qui impugnant atq; vetant, fete omnes pigritiæ suæ velum tantum aliquod præ-
 tendunt, sed valde transparent. Nam aut

1. Fallaciâ accidentis ob præposterum excerpto-
 rum usum ipsa damnant excerpta: quando memoria
 & damnum metuunt, si nimis excerptis credatur.

Quemadmodum fere plerisq; accidit ad C. Julii
 CÆSARIS effatû, de bello Gallico lib. 6. litteris confisos
 minus memoriæ studere, ut præsidio literarum diligen-
 tiam inperdiscendo ac memoriâ remittant. Unde
 & ex PLATONE QUINCTILIANUS L. II. Insti-
 tutionum Oratoriarum c. 2. notat, obstare memoriæ
 literarum notas, Quo prætextû etiam usum Fran-
 ciscum GENTILETUM refutat optime KECKERMAN-
 NUS Consilii Logici c. 1. unaq; cum illo DREXELIUS
 L. 1. c. X. p. 90. Et sane quam evidentissimum est,
 non eo minus licere nobis lecta præcipua memoriæ
 mandare, quod eadem excerptserimus.

2. Indicibus Auctores singulos illustrari malunt,
 cum

cum *Freinsbamio* & aliis enumeratis *STUBELIO* c. 1. §. 15. p. 18. Sed & hi optime jam refutati sunt *SCHEFFERO* de *stylo* c. 12. §. 7. & *TITTO* §. 1. n. 8. Quibus nihil addimus, nisi hos ipsos indices, speciem jam excerptorum, quamvis imperfectam valde facere.

3. *Plane damnantes excerpta pigerrimos se monstrant*, neq; minus indigos eorundem, vel (1) *Supplere suam negligentiam satagentes notitia magna. Scriptorum*, qui de qualibet materia prodierunt, quæ tamen nec ipsa sine excerptis comparabitur, nec illorum, quæ sparsim notabilia occurrunt copiam nobis præstabit: vel (2) *Alicuius indicibus*, adeoq; specialibus excerptis propriam inopiam levare frustra quærunt, uti recte docet *DREXELIUS* L. 1. c. X. p. 90. & l. 2. c. IX. p. 157.

(3) *Ineptæ exusatione varia potius pudori suo prætextum, quam emolumentum aut veniam apud cordatos quærunt*, v. gr. quod *multi etiam docti nihil excerpserint*, & maxime antiquiores: vid. *DREXELIUM* p. 85. & 86. Quod *libros edituri non sint*: vide *DREXELIUM* p. 82. *Causus varios excerpta nobis eripere posse*: vide *DREXELIUM* p. 87. *Circumferre illa secum sit molestum*: vide *DREXELIUM* p. 88. Enotare multa temporis inopiam fit pariturum. Quæ cuncta partim *DREXELIO* jam locis citatis L. 1. c. X. sufficienter sunt refutata, & ingeniose patrociniæ pigritiæ rectissime pronuntiata: partim ex sequentibus etiam *medelam* suam accipient eam, quæ & temporis & molestiæ prætextum valde imminuat, si non plane tollat. Alia levioris ad-

huc momenti & longius petita, vide apud *STUBER-
LIUM* c. 3. & Clariss. *MORHOIVM Polybist. lib. 1. c.
21.* ubi *Maresium* & *Sorellum* optimè refellit.

§. 7 UNIVERSALISSIMA PRIMA Præcepta hujus Artis.

Hisce de natura & attributis excerptorum theo-
retice prælibatis, ipsam artis praxin aggredi-
mur, illius præcepta quantum fieri possit ordi-
nate solideque suis è principiis derivata proposituri.

Et vero statim ex ipsa definitione excerptorum
tria nobis universalissima, & totius artis *prima præcep-
ta* promanant, ex quibus specialiora deinde sint de-
rivanda. Ea vero in hoc consistunt, ut *sum-
mus excerptorum mediis accommodatissimis obti-
neatur*, adeoque præstetur nobis per excepta.

I. *Recordationis* sive repetitionis (1) ratio certa si-
ve *certitudo* ea, ut *omnia* quæ expedit excerpti omnis
generis possint eo, quem elegimus, modo excerpten-
di, excerpta verò *indubitato iterum invenire* nec fru-
stra quærere.

Quod *requisitum omnes æque species* excerpto-
rum habere debent, siquidem laudabiles centeri de-
beant.

(2) *commoditas*, ut nimirum *sine multo labore*,
quovis tempore ac loco, citra tædium & nauseam repe-
riri possit illud quod excerptimus.

II. *Enotationis ipsius commoditas*; ut *citra ja-
cturam*

Eturam magnam, fructuque suo non abunde pensandam *laboris, temporis, sumtuum*, excerpantur ea quæ lubet.

Et hisce quidem *binis* different species *excerptorum* diversæ diversis gradibus: dum *commodiorem* aliæ *enotationem*, aliæ *relectionem* & *repetitionem*, sint *habitura*.

Patet autem *posteriolem commoditatem* omnino *preferendam* esse *priori*, *quoties* quidem *utramque* *simul præstare non licet*. Quandoquidem ea

(1) *Prior tempore*, adeoque ni præstetur, tædio suo & difficultate ipsum excerpenti ardorem minuente, nos altero etiam fructu sit *privatura*.

(2) *Certior* est, tanquam præsentior, dum interim an relecturi simus omnia quæ excerpimus, in dubio sit: forte vel memoria in se feliciori, ac enotatione insuper adjuncta, sufficiente, vel non eveniente casu, quo indigeamus enotatis, uti varie per temporis & rationis studiorum immutationem contingere possit.

(3) *Gravior* videtur *incommoditas opposita*: quandoquidem Enotantes occupamur jam lectione & meditatione ac desiderio fortassis etiam continuandi vel absolvendi ea ex quibus enotamus, nondum evidenter certi de magnitudine usus futuri excerptorum: repetentes autem illa dein, excitamur etiam indigentia præsentem inquirendorum, ad aliquod tædium patientius devorandum.

§. 8. UNIVERSALIA præcepta GENERALIA, & ABSOLUTE SPECTATA, ratione materiae, quantitatis formæ internæ; exter-naeque, in titulis formandis, ordinandis, & subordinandis.

UT hæc tria obtineantur: notanda sunt porro generalia præcepta excerpti sequentia, quæ ex illis promanant.

I. *Materiae vel Qualitatis*, in quibus illa differat vario respectu, generatim sciendum

(1) ex qualibus.

(2) qualia sint excerpta. *Circa prius tenendum: Quod excerpta sint omnis generis: sive inventa à nobis ipsis, qua experientia, vel sensuali. v. gr. visa, audita:*

vel Intellectuali. v. gr. cogitata, de ipsa nostra animæ natura & operationibus:

vel Ultimè;

argumentando ex illis deducta etiam universalia, æque ac singularia ad cogitationes.

res,

distinctionesve pertinentiæ, de quo discrimine vide cap. III. toto plura.

Sive sint ab aliis accepta docentibus, aut viva voce aut scriptis libris, vide STUBEL. c. 1. §. 8.

Et li

Et libri quidem studiosis quanquam *omnis generis* possint aliquo modo utiliter evolveri, cum, uti *PLINIUS* solebat dicere, *nullus sit tam malus liber, qui non aliquid habeat boni*: maxime tamen in tanta librorum copia, cum possibile non sit omnes legere vel excerpere, *selectus* erit habendus, & excerpendum *præcipue ex melioribus & probatoribus, celebrioribus, rarioribus, spissioribus, pretiosioribus.*

utpote unde potissimam utilitatem excerptorum §. V. expositam magis obtinebimus. v. *DREX. l. 3. c. 8.*

Quod ad posterius, qualia nêpe ex hisce talibus omnis generis lectis, auditis,

inventisve potissimum excerpi debeant, tenendum: Quod excerptenda sunt ex hisce sola notatis digna, id est utilia futura, quamvis non quotidie, quæ & ipsa tamen, cum non semper recurrere possint memoriæ quando velimus, omnino negligenda non sunt: maxime tamen rariora,

elegantiora, digniora, v. DREX. l. 2. c. 2. p. 2.

& 3. *SCHEFF. c. 11. §. 3. p. 130.* Habito potissimum respectu ad nos ipsos, ita ut *primario ad nos metipsos solos, secundario ad alios una, ultimo loco ad alios solos*

pertinentia notemus.

Speciatim porro quomodo Materie cujusque

v. gr. scientiarum universalium, historiarum, dictionumve cujuslibet generis excerpta variant, applicatione generalium excerptendi præceptorum specialius facta, *cap. III.* dicitur. Ubi & generatim *varia*,
 vel *unum corpus*,
 vel *plura corpora*, (qualiscunque tandem formæ, in volumen, fasciculumve, &c. redacta) excerptorum confici posse, differentiis hisce generalibus expositis specialius dicitur, cum ratione materiæ illa sint secernenda.

Ad materiam verò excerptorum etiam ipsa *allegatio referenda Auctoris*, unde excerptimus: accuratè & præcisè maximè faciendâ, usque ad minimas partes, & quidem præcipuè illas, quæ in editionibus omnibus sunt eadem, quas liceat fixas cognominare, puta libros, capita, sectiones, paragraphos, & subdivisiones alias: neque minus etiam simul, quoties fixæ partes excrescant, addendo variables, foliorum, & paginarum. Quo casu editio simul notetur, & si lubet, ex monito *ANONYMI Galli c. 1. §. 4. n. 8.* memorati, summa foliorum totius libri: ut per regulam proportionum liceat eam invenire quoque in aliis editionibus, non nimis, (aut ipsius scripti mutatione, insertis, additisve materiis textus aut commentationum &c. aut spatiis vacuis) inæqualiter variatis.

E. gr. Pone me ex libro edito in forma uti vocant octava, excerptis, qui sit foliorum forte. 460. Eundem in duodecimo editum esse foliorum 575. habebit se ut 460. ad 575. ita pagina unde excerpti, v. gr. 120. ad 149. præter propter.

II. *Quantitatis Resp. modica* debent esse excerpta, & quanta *sufficiant* tum *materiis* omnibus cujuscunque generis in ea referendis, tum *scopo* finique, & *viribus* excerptis.

Nam qui *plura* potius quam *pauciora* excerpti volunt *pigrioribus*: qui *pauciora* excerptere consulant, *laboriosioribus* magis consulant. Nos in *communi* omnibus consultum volumus. Si quis tamen *medium* tenere desperet, is utique *minus peccaverit*, *pauciora* quam *plura* *justo* excerptendo. Illa enim *ratione* solus excerptorum finis: hac vero *insuper* etiam *oleum* & *opera*, *tempusque* intercideret, ac *inutiliter* peribit.

Huc pertinet etiam *discrimen* excerptorum *notabile* in eo positum, quod aliqua *excerptenda* sunt

Verbotenius, aliqua

Contracte & *abbreviando*,

sive *Lemmae* tantum, de quo *cap. II.*

Sect. II. & III. agetur

III. *Formae* *Respectu*, tum *Internae*,

tum *Externae* *variatio* ex-

cerptorum maxima oritur, sicut omnis alterius *materiae* cujuscunque. Et quidem *internae* *formae* *Respectu* *praecipue*, tanquam *praecipuae* *partis* in hac arte, sicut in qualibet alia, ubi sicut in omnibus *forma interna*, secundum *tritum illud Philosophicum*, dat esse rei.

Formae Internae *haec* in *ordine* consistit: qui ut *alias* *memoriam* sive *recordationem* *omnem*, ita & *repetitionem* *nostram* *imprimis* *adjuvabit*. Or-

Ordo hic situs est in connexione excerpendorum,
 vel (1) *arbitraria* tantum, & ad excerptentem
 relata, dum

aut *repetitione* cum primis hic commendabili,
 & si non sæpius, certe hebdomatibus, mensibus, an-
 nisve singulis curiosè *facienda*, nobis est impressa.
 v. *cap. II. sect. 8. & DREX. l. II. c. 2. §. 2. SCHEFF.*
c. 2. §. 7.

aut *Auctoris* quem sequitur & imitatur, *notitia*
 memoriaque exacta nobis inhæsit. v. gr. si quis ad
 N. Testamentum ad Corpus Juris, ad Ciceronem,
 Virgiliumve, aut alium forte sibi memoriæ mandatum,
 nec è manibus deponendum librum, annotet sua
 excerpta: vel

(2) *Naturali* aliqua serie ad excerpendorum
 nativam coherentiam, arte si sit opus adjuvandam
 constituta, & adornata distincte ordinateque, ut præ
 aliis *accommodata* sit ad juvandam memoriæ, vel

Judicio, vel

Imaginatione, vel

Utrâq; facultate memoriæ

subserviente.

(3) *Mixtâ,* sive

compositâ, serie, ex naturali & arbitraria
 simul, adhibita. Quarum tamen quælibet oportet ita
 sit constituta, uti modo diximus. Hæc constitutio
 & ordinatio in quibus universalissimis principiis posita
 sit, quoniam exponere nobis aut nequivit aut invidit
DREXEL. L. III. c. 10. p. 278. una cum reliquis Aucto-
 ribus hujus artis, & tamen cardo negotii præcipue in ea
 vertitur, tanto magis operæ pretiam fuerit, hic exactius
 ea de re aliquid definire.

Quare

Quare nunc primo quidem *Generatim*, deinceps vero etiam sequentibus capitibus *Speciatim* magis id exequemur.

Generatim itaq; consistit hæc res tota 1. in formatione titularum distincta, quos antiqui *Χεῖρας* etiam nominabant v. SCHEFF. c. 12. §. 2. & *Locos* (unde *Loci communes* & Excerpta pro synonymis haberi cœperunt). Nobis *Tituli primarii* audient, majoris distinctionis ergo. Quandoquidem necessaria plenioris ordinis ratio exigit plerumq;, ut facta iterum *subdivisione* apta horum titularum primariorum, qui evadent hac ratione *superiores*, alteri porro *tituli orientur secundarii & inferiores*, qui etiam aliquibus, barbare licet, *Subtituli* dicuntur.

2. in Collocatione apta, secundum prius & posterius.

3. in Enotatione concinna titularum subscribendorum.

Titularum utrorumq;, optima fiet 1. *distinctio* (1) Quantum ad *judicium* inde *adjuvandum*, ordinarie plurimum sectanda, ita, ut ipsi *tituli modicam habeant universalitatem*. Talem videlicet, ut *universi quidem amnis generis materias ad illud excerpenti propositum pertinentes exhauriant*,

singuli vero copiam contineant eam, que facile perlustrari possit. v. Cap. II, Sect. 2. §. 2. & SCHEFF. p. 138. & 140. Quod *subdivisione* pro *materiae natura* facta impetrabitur. Ita prævit in sententiis *MAGIRVS in Florilegio*, sane quantum ad hoc, *LANGIO, NANNIO* aliisq; prioribus *preferendus*.

Ceteroqui non est accredendum VDENIO 6. 5. p. 86. Titulos nostros *semper Subjecta excerptorum* nunquam prædicata esse debere. Quandoquidem *æque & amplius sæpe nostra interesse potest, ut uni PRÆDICATO multa Subjecta, quam uni Subjecto multa Prædicata colligamus.* v. gr. Si colligat Theologus aut Philosophus moralis signa vitiorum, aut virtutum, item remedia: quemadmodum Medicus morborum, Politicus rerum publicarum corruptarum. Ubi semper subjecta plurâ uni prædicato ac titulo subjicienda colligentur. Adde quod *qualibet notio non plane individua respectu latiorum evadet Subjectum, respectu angustiorum vero Prædicatum.*

(2) *Quantum ad Imaginationem juvandam, distinctio, minus quidem ordinariæ, quandoq; tamen, in rebus excerptendis aut personis excerptentibus non æque judicii ac imaginationis vim admittentibus, faciendâ erit. Quo casu proderit etiam, si fieri commode queat, titulis aliquid inesse quod affectum, delectationis, vel admirationis, & hinc attentionis excitet.* Ex hoc fundamento liceat *quandoq; titulos insolentes aliquos efformare, quales sunt DREXELIANI non pauci: v. gr. nve ambulantes, &c.* Qui titulus sane non poterat facile quid præter eam unam historiolum apud ipsum legendam capere, adeoq; satis erat particularis & angustus.

Alius contra sub Titulo, *Maxilla Simsonis*, media inepta successu tamen non destituta satis copiosa continere poterat.

(3) Quantum ad *judicium & imaginationem simul*, facienda titulorum distinctio, mixturam superiorem & compositionem continebit: ita ut *potior sit ordinariò judicii ratio*, ni rerum & personarum, obstat modo dicta exceptio. Quo casu, vel *secundarii*, vel *primarii*, vel utriq; tituli, quandoque variè concipientur.

2. *Collocatio*, seu proprie dicta ordinatio titulorum ita distinctorum (1) Quantum ad *judicium* memoriam juvans, *Methodica* nobis dabit *excerpta*, judiciose formati titulis quadrantia, cum intellectuali merè, tum sensibili ordine concipienda; de quibus *cap. II. Sect. IIX.* partite & enucleate dicetur.

(2) Quantum ad *imaginationem*, curandum, ut *populari*, ac quodammodo *in sensus incurrente*, vel alias facile, prompte, ac sua sponte, imò vel invitis sæpe numero etiam nobis obversante ordine, tituli concipiantur, atq; disponantur.

Ita 1. *Alphabeticus ordo* hic sese commendat, item

2. *Methodicus sensibilis*, quem supeditat v. gr.

Series temporum,

Proportio sensibilibum magnitudinum, aut

figurarum &c. Horumve defectu tandem,

3. *Ad-*

3. *Adversarius ordo*, per alphabeticum medium adjunctus, aut vero

4. *Arbitrarius mere alius* quivis ordo succedet, qui *Commentaria* nobis *excerpta* præstat. *Sectione IX. cap. prox. seq.* exponenda.

(3) Quantum *ad imaginationem & Judicium simul juvandum*, *Mixturâ factâ*, ordinabuntur excerpta, *si tituli* partim *methodici*, partim, vero *imaginarii*. i. e. *alphabetico simul*, &

adversario partim, atq;
commentario ordine formentur. Ubi apparet quod à potiori fieri possit *denominatio*: quodq;
 adeo ad *judicium potius intelligantur ordinata excerpta*.

Specialius de hisce excerptis

Adversariis,

Alphabeticis,

Methodicis,

Commentariis, eorumq; mixtura Cap. II.

Seç. VI. VII. IIX. & IX. agetur, quando quidem, non nisi *natura singulorum prius intellecta*, *compositionum atq; mixturarum ratio intelligi potest*.

Interim generatim porro notandum hic venit, quod *tituli quidem principes* sive superiores *judicio potissimum*: *divisiones vero illorum* sive *subtituli*, etiam *imaginationi* pro re nata *accommodentur rectius*. Ratione videlicet in aperto posita, Quoniam *principes tituli pauciores*, *facilius memoria*, & *imprimis per judicium adjuta*, sublevabuntur, quantum est opus, ita ut *imaginationes insolentiori*, & à *Judicii acumine*, (ubiq; *ratione utentibus præferendo*) magis *alieno*, non æq; *indigeant*.

Con-

Confectis ita & ordinatis *titulis*, vel *singularim*,
 prout occurrunt per intervalla, vel *uni-*
versim preparandis, priusquam excerpere quid sub iis
 instituamus omnibus aut potissimis: succedet demum.

3. *Enotatio*, quantum fieri potest con-
 cinna, & prudens, subscribendorum cuique titulo
 proprie dictorum excerptorum, propter quæ ipsi tituli
 sunt adornati.

Circa eam itaq; rectè faciendam *notanda sunt*
præcepta sequentia.

(I.) *Considerandum attente, ad qualem titulum*
vel Primarium,
vel Secundarium, id quod excerpendum
habemus pertineat maxime, commodissimeq; refera-
tur, ita, ut sub eodem requiri & reperiri semper com-
mode possit.

(II.) *Si dubium oriatur de titulo, quorsum ali-*
quid referendum sit, ac forte non incidat statim titulus
congruus maxime, dum v. gr. Non vacat, aut
non libet, intento
lectioni & meditationi, considerare satis: potius disse-
renda, quam nocitura postmodum festinatione præ-
cipitanda erit enotatio.

Interim vero conjici primum sumuluarie pote-
rit hoc, de quo dubitatur, in schedam memorialem
aut libellum uti vocant rap-
sodicum, præ manu semper habendum: Pote-
runtq; libelli aut

fasciculi schedarum etiam dividi pro excerpto-
rum voluminibus maxime materialibus v. gr.

Juridicis,
Philosophicis,

Historicis, ut commodo deinde tempore homogenia quæq; digeri simul possint, quando maxime opportunum est. v. *DREX.* l. III. c. 7. *KECKERM.* v. II. p. 4. & 5. Quod si hoc etiam laboriosius videatur, poterit uno aliquo ex signorum §. 3. dictorum genere, in ipso Auctore, quod legitur excerptum, ita notari, ut facile deinde, commodiori tempore, evolventi eundem iterum Auctorem, excerpti possit, animo huic rei soli tunc intento.

(III.) Si ne sic quidem satisfaciamus nobis in assignando titulo convenienti, præstabit ad duos aut plures etiam titulos aliquid valde notatu dignum referre, quam periculum subire, non reperiendi hoc ipsum, ubi sit opus. Maxime si per modum indicis tantum, aut certe lemmatice, non ad verbum excerptur.

Alias unititulo, ex potissimis judicatis, subscribendus erit textus integer, sub reliquis remissione vel allegatione lemmatica sola facta. v. *SCHEFF.* p. 153. *TITULUM* p. 385. §. 41.

(IV.) Omnium autem artificiosissimum erit, sic adornare nostra excerpta, ut immutari aliqua in iis semper adhuc possint. Titulos videlicet singulos, aut plures, citra jacturam reliquorum inferendo, aut expungendo, aut contrahendo plures in unum, vel dispescendo unum in plures, ordinemve mutando. Imo

Imo & circa titulis *subnotata* mutationem faciendo, & aliorum aliqua si libuerit referendo: *prout atate*, vel usu & exercitatione rerum, *peritia* crescens, vel

mutato sine excerptendi, *mutandum iudicium*, vel alias posterior dies priorem docens *quepiam monuerit corrigenda*.

(IV.) *Huc autem maxime conducent ea, quæ restant nobis consideranda. Forma externa respectu.* Unde vel ipso adspectu secernendæ adeo nobis oriuntur, vel *schedæ* meræ, vel

ligata ex hisce volumina, vel

mixta ex utrisq; horum excerpta: de quorum singulis iterum *cap. II.* dicetur *Sect. IV. & V.* atq; *XI.* partite, ac *speciatim*. Nunc *generatim* notasse hic de universis conveniet, quod cu juscunq; harum formarum Excerpta quæq;, si rectè se habere debeant, suam exigant curam & attentionem præstandam,

qua *nitori*

qua *commoditati*.

Nitori quidem, ut cum *delectatione* repetantur ac evolvantur, vel certe sine tædio & nausea, nedum impedimento etiam ipsi repetitioni & meditationi, facilius quam credas, ex obscuritate, foeditate, vel inconcinnitate sensibus externis objecta, suboritur. Cum è contrario ipsam mentis alacritatem & perspicaciam, pulchritudine atque facilitate lectionis constet adjuvari. Quo faciet

(1) *elegantia*, &

(2) *Ordo concin-*

nus Scriptura, quæ utraque in *Pontani*, aliorumque

excerptis commendat *DREX. L. 1. c. 5. & 9.* & ad hoc ipsum necessaria (3) *Spatia linearum*, sive versuum singulorum (4) *marginesque*, ad distinctionem usus non minus, quam ad durationem etiam, sive inviolabilitatem scripturæ profuturi, sive compacti sint libri excerptorum, sive solutæ sint Schedæ, quibus continentar. Tum etiam (5) *Ipsa Schedarum aut librorum compactorum decora & uniformis figura.*

Commoditati servient excerpta

(1) *in forma portatili*, qualis ordinatio erit *quarta. ib. TITIVS §. 2. KECK. 4. c. 2.* ibique *STURMIUS*. Nisi peculiaris ratio aliud exigat v. gr. *copia materia* exscribendæ, vel *characteris*, excerptenti assuetæ vel obvisis imbecillitatem necessaria *magnitudo*, quorum quæque *majorem formam* suadere liquet: sicuti è contrario *minorem formam* suadebunt, continua secum portandi, forte peregre plane, inevitabilis necessitas, occultandi etiam studium &c.

modo minorem modo majorem formam suadere possit alia ratio, uti apparebit in speciebus singulis deinceps. v. maxime de *Commentariis Excerptis Sect. IX. c. 2. dicta:*

Voluminibus paucis,
vel *Schedis*, earumque
Fasciulis, numero ac

mole modicis.

(2) *distinctione* facta, pro naturali rerum excerptarum congruentia, vel varietate, & prout ad usum unum eundemque, vel

vel diversum simul, aut diversis temporibus adhibenda venient. v. gr. separando Theologica Philosophicis, Medica, Physica, Mathematica, &c. à Practicæ Philosophiæ præceptis. &c. (3) Titulis

primariis &

secundariis horumq; Partibus notabilioribus literarum magnitudine & forma, marginum item & linearum,

ordinisq; scribendi ac

signorum deniq; §. 3. memoratorum varietate apposita distinctis v. SCHEFF. c. 12. §. 10. p. 149. KECK. p. 15. b.

Uteriq; vero, tam commoditati nempe,

quam Nitore simul conducet, ita excerpta formare

(1) ut commodè & distinctè sub conspectum cadant evolventi. Quod fiet, si modica magnitudinis caractere scripta, spatiis distincta congruis, quod ad lineas sive versus,

titulosq; foliis etiam plis

tando, vel

ductas divisis, separentur: in primis ad minores titulos vel subtitulos, uti vocavimus, distinctim conspiciendos.

dem inseri, vel

proximi possint, prout describi vel à nobis,

vel ab amanuense distinctius ornatusve debeant.

Quod ipsum apparet in Schedis solutis, vel certe

non nimis arte compactis, atq; ligatis, rectius procedere. Quemadmodum & alias volumina scriptoria

non debent nimis arte, imprimis glutine coagmentis dorso folii compingi, ob hanc ipsam inferendi aut eximendi rationem, sed nude ligata potius (nur geheftet) haberi.

§. 9. UNIVERSALIA PRÆCEPTA SPECIALIA respectu circumstantiarum.

Hactenus generalia præcepta. Quæ cum notabile prorsus discrimen recipiant varium respectu circumstantiarum; aliquid etiam de applicatione ad illas facienda universim præmonere operæ pretium erit. Cum autem septem vulgo capita circumstantiarum numerentur, trito etiam versiculo comprehensa:

Qvis. Quid ubi. Quibus auxiliis.

Cur? Quomodo. Quando.

Illud quid seu materia, & quomodo, sive Forma, cum totius artis summam potissime constituent, sequentibus binis capitibus materiam præbebunt: quorum priori etiam, *Quibus auxiliis*, sive sociatam excerpenti rationem attingemus. Ad reliqua quod attinet

I. *Finis* respectu, quem in individuo sibi quisque varium, aut bonum aut

malum, variis gradibus præfigere possit: generim illud est observandum, quod est in proverbio:

Oculos ad metam. v. DREXEL. l. 2. c. 2. §. 7. SCHEFF.

c. 12. §. 3 HILSEM. Method. stud. Theol. p. 162.

SCHRAD. Mss. 5. 1. Adeoq; (1) *Alia atq; alia ex*

eodem

eodem Auctore erunt excerptenda: Prout hoc aut illud
 studii genus inde adjuvandum pro fine habeas v. SE-
 NEC. Epist. 138. (2) Copia etiam
 hoc respectu minuetur aut augetur: dum plus ille
 qui Theoriam,

minus qui

Praxin solā seclatur, excerptere debet. (3) Aliter excer-
 pet in vita Scholastica ætatem acturus, librosve scri-
 pturus.

Aliter vitam poli-
 ticam, Practicamve quamvis victurus: non modo
 quantum ad ipsos titulos primarios constituendos, &
 iis subnotanda:

sed & quantum ad subdivisiones, titulorum fini ac-
 commodandas, v. gr. distinguet aliter excerpta eadem
 historica, qui antiquarium usum solum,

aliter qui Pru-
 dentia Practicæ, vel scientiæ incrementum, vel utrumq;
 inde quærit.

(4) Aliter univer-
 sale studiorum suorum in excerptis subsidium quærens,
 aliter materiam unam aliquam particularem; v. gr. de

Amicitia,

tentationibus,

spectaculis &c. elaboraturus.

Ita nunquam ego tantum excerptorum mihi scri-
 psssem, nisi Vitæ Professoriæ jam à prima ætate me
 voto quasi immutabili destinassem.

Nunquam tantum in re libraria &c. collegissem,
 nihil de illa scripturus.

II. Personæ excerptentis respectu, variæ circum-

stantiæ, bonorum, vel
malorum:

quorum quæque, ut finem ipsum, ita & me-
dia
ximeq; vires, &

gentiam excerptorum poterunt variare. ita. v. g. pro
constituenda ratione excerptendi unicuiq; commo-
dissimâ, venient consideranda, bona vel mala (I.) Animi,
puta Mentis, acute vel stupide. Ita longe aliter, ac
alia sunt excerptenda illi, qui iudicio ipse non va-
let,

idonea caret.

quæque; manu ductione &
informatione

exercitata, in exercitata

Voluntatis, morali virtute a-

liqua vel nulla, hac vel alia præditæ, magis aut minus.
Ita aliter pigro, aliter laborioso, aliter agili, aliter tar-
do, aliter constanti, aliter vago homini excerptetur.
Imò nullius non vitiorum aut virtutum generis, de-
prehendas vestigia, velut in aliis operationibus nota-
bilibus cunctis, sic & in excerptis. Quorum proinde
naturam, remoræ quoq; vel auxilia, corruptelæ vel
emendationes excerptorum indubitata subsequuntur.
Quibus minimum, quamdiu radix ipsa vitii nequit ex-
tirpari, tanquam germinibus quasi amputandis erit at-
tendendum.

(III.) Corpor-

vis, v. gr. ætatis, valetudinis, ingenii, & præcipuè me-
moriam discrimina, variabunt excerptendi uecessitatem.

materiam,
quantitatem,
formam.

(IV.)

(IV.) *Fortu-*

narum quoq; respectu, variabunt excerpta. Quandoquidem sane aliter longe sit excerpendum illi, qui ob paupertatem librorum copiam non habet, cuive memoria est imbecillior, occupationesve sunt magis distrahentes, vel nunc vel olim metuenda, quando usus eorum quæ nunc excerpit sit sperandus.

E contrario paucioris poterit excerpere, qui assiduâ repetitione in uno studiorum genere versaturus est, citra negotiorum distrahentium sollicitudinem, & copiâ librorum semper ad manum positæ instructissimæ bibliothecæ unius, aut pluriûm, abundat.

v. DREXEL. pag. 71. & SCHEFF. c. XI. §. 2. p. 129.

Ita sanè sit ineptissimus, qui *Nobili*, vel *Principi* planè, velit eandem excerpendi naturam, formam, modum, &c. præscribere, quàm plebejo, & solam obediendi gloriam relictam sibi habenti. Quippe quæ fortunarum tanta disparitas, non mediorum modo, sed finium quoq; rationem sit totam disparitate summa prorsus affectura.

Quo verò majora & plura erunt hæc discrimina, eo etiam applicatio præceptorum erit facienda magis diversa.

Qualia liquet, tam innumera varietate mixturaq;, posse tum singula, tum composita etiam multo magis, inter se differre, ut potius experientiæ, prudentiæq;, consilioq; speciali desuper formando relinqui, quam universalibus præceptis ut compræhendantur tentari debeat hæc diversitas. Interim vel *meo exemplo* qualicunq;, variatio hæc circumstantiis variatis multiplex, etiam ex adjecta calei hujus libelli Epistola, poterit Illustrari.

Gene

Generale tamen hoc præceptum etiam hic poterit dari, quod, quemadmodum ex monito HIPPOCRATIS, cibus paulo deterior, appetitui verò multo gratior præstat paulo meliori, valde ingrato: haud aliter etiam circa cibos animi hosce. Præstat speciem aut modum excerptendi aliquanto deteriorem eligi, modo ingenio nostro valde placeat, quam meliorem, sed eadem prorsus adversantem. Secus enim, ut nausea cibos salubres revomi facit: sic tædium oboriens patientiâ excerptentis majus, omissione illorum ac desertione mox inductâ, commoditatem & præstantiam quamvis aliam penitus elevabit.

Sane mihi, maximè aolejcenti, nulla certior omnium excerptorum abjiciendorum potuisset ansa dari, quam si contra mei animi propensionem, ad aliorum ea debuissim arbitrium conformare. Unde præstitit sane mihi, sequendo hac in parte ductum meum, sæpe multumq; frustra laborasse, quam omninò inde repulsum esse. Neq; facile alii sim auctor, tantum tot generum excerptorum conficere, quantum ipse laboris inexhausti, & agilitatis ac ardoris incredibilis, pertinetiâq; cœpta nunquam deserentis, & ambitionis, non nisi per corporis & animi ærumnas multorum annorum divino beneficio immittas, ægre compescendæ plenissimus juvenis, & aggrediebar, & magna parte perficiebam.

IV. *Loci respectu considerandum, quid & quantum valeat ibi, ac in pretio sit aut usu, ubi excerptis sis usus. Quidve librorum aut aliorum notabilium excerptendo-*

pendorum haberi queat illic, ubi agas magis quam alibi. Quod in primis peregrinantibus observandum.

Ita longè aliter ipse domi, aliter peregre excerpfi, ut ex *Epistola calci adjecta* cognoscere licet.

V. *Temporis respectu* conducet, generaliter

(1) *Excerpendi initium facere mature, i. e. simulac judicium ad hoc requisitum sit aliquatenus confirmatum, qua etate,*

qua *notitia*, aliqua minimum rerum excerpendarum: ita ut de selectu excerpendorum, & distinctione sub titulos congruos, statuerere recte possimus. v. *DREX. l. II. c. 2. §. 1. III. §. 69. p. 487.*

Quo sane consilio laudabili, me pueriliter nimis æstuantem anno plus integro cohibebat, beatus *D. Michael KIRSTENIUS*, antequam excerpendi Methodum suam diceret, alias etiam plura, post abolenda inordinate, nimis & sine judicio compilaturum.

(2) *Continuere constanter, ac assidue: ordinario quidem per omnem vitam, nisi reliquæ circumstantiæ mutatiæ aliud moneant. v. g. locus mutatus ipsam facultatem excerpendi pristinam immutans, vel finis & scopus excerpendi mutatus. DREX. l. 2. c. 5. p. 235.*

Specia- liter Ratio habenda temporis I. Presentis in quo sumus constituti, collati cum studiis nostris, ut, cui aptissimum sunt, ei potissimum impendantur. v. g. majorem attentionem requirentibus matutina, secundum illud; Aurora Musis amica: & hyberna.

reliquis, pomeridiana,

Vesper-

Vespertina enim ut omnibus studiis ita etiam excerptis *incommodissima*, secus ac *UDENIUS* suadet, c. XI, p. 81. Etenim & lassus tunc sumus, & nulla re magis concoctio læditur, quam studiis nocturnis. Quod sane magno cum malo suo expertos scio non paucos, imò plerosq; illorum, quos novi sedulo diuq; à cœna studuisse omnes. Quare gratias etiam hoc nomine quod agam habeo beato parenti meo, qui, ut Medicus, hoc optimè cognitum habens, non plus luminis, & candelæ nobis cubitum euntibus dari permittebat, quam ut exuendis sufficeret, mane verò affatim ejus subministrari sinens. Cui soli prudentiæ illius, quod non dudum morbo hypochondriaco, quo sic satis vexatus sum per vitam, & vexor etiamnum, oppressus sim, acceptum fero. Quod aliorum in gratiam monendum hic eo magis duxi, ne fera nimis pœnitentia cogantur morbis dare tempus cum cruciatu, quod quieti necessariæ negavere.

Quare fuerint omnino, potius *lucubrationes anælacane* amplectendæ ad ea quibus dies non sufficit.

2. Colla-

ti cum præterito: Ita aliter nunc excerpti convenit ac veteres excerptisse, notat *SCHEFF.* c. 12. §. II, circa finem.

3. Respe-

ctu habito ad *durationem facultatis* ipsius v. g. quando & quamdiu liceat libris certis frui, vel *auscultationibus*, ut huc illud *DIOGENIS* quadret: Pauperes edunt quando possunt, Divites quando volunt.

4. Futu-

ri temporis respectu videndum etiam, monente rectè

SCHEFF.

SCHEFFERO, l. c. p. 129. Imprimis cui tempori excerpas: an nempe *imminente*, vel *longinquo*, *serave senectuti*. Hoc casu *plura & accuratius*, illo tanquam *semimemores*, *pauciora & minus accurate* poterunt excerpere. Quin & ipsa materia excerptorum variari hoc respectu, & alio multiplici debet. Quæ cuncta cum *innumeram* magis varietatem recipiant, quam, ut præceptis exhauriri plane possint: *experientia & hinc augendæ prudentiæ* maximam partem sint *relinquenda*, cui viam stravisse paucis hisce nunc sufficiat.

Hoc unum *adhuc Universim* hic addere *observandum* habemus *circa confecta jam excerpta*.

Relegenda & lustranda esse nobis per vices *excerpta* nostra: tum *memoriæ ergo*, ne ordinis aut contentorum, (quæ sane notatu digna præsupponimus) plane obliviscamur, tum *emendationis faciendæ*, ac reformationi *prout locus, tempus, usus aliquid mutaverit* in fine, circumstantiisve nostris, aut *ipso enotationis tempore minus omnia licuit* præcepta satis accurate observare. Qua sane in parte, omnibus aliquatenus deficere sæpissime contingit, nemine omnibus horis æque omnibus attendere valituro.

§. 10. Opposita huic arti præcipua VITIA EXCERPTORUM, quo frequentiora, procliviora, & magis noxia, hoc magis vitanda.

Quam

Quamvis ex propositis hæcenus præceptis, & per ea quærendis excerptorum virtutibus, hæc ita difficulter oppositorum vitiorum ratio, attente satis atque ingenio se meditati possit consistare: quia tamen expeditius ad praxin longe sit futurum, in conspectu habere summa eorum capita, non pigrabimur etiam illa secundum ordinem superius observatum summam enumerare.

Generalissima itaque vitia excerptorum omnium erunt

1. *Recordationis incertitudo*; dum ita excerptimus, ut *plena*, aut certe *aliqua* excerptorum, æque parum ac ex ipsis libris unde excerptimus liceat reperire.

2. *Recordationis difficultas*: dum æque magno, vel certe non multo minori *labore*, atque *tempore*, in excerptis nostris invenimus ea, quæ digessimus, ac ex ipsis libris, unde illa enotavimus, vel *majori* certe *labore* ac *tædio*, quam ipsa excerpta *mentantur*.

3. *Enotationis difficultas* atque *molestia*, non pensanda satis usu ac facilitate recordationis: ob *jacturam* puta *laboris*, *temperis*, *et summi* *videlicet* *interrumpendo* nimis, atque *distrabendo* attentionem, *lectioni*, *tuam*.

lectioni,

meditationi,

vel *auscultationi* tribuendam, dum considerate
nimis atque laboriose cogitamus concipere,

adornare, &

inquirere Titulos, ad

quos excerpta sunt referenda.

Specialia vitia sunt:

1. *Materiae* respectu: Si excerptamus *inutilia*, ita
ut *charta pretiosior sit inscriptis*, uti *Socrates* dicebat
apud *STOBÆUM*, quo nomine *STURMIUS* repræ-
henditur à *KECKERM. v. STUBEL. c. 1. §. 9. p. 12.*

Si *promiscue omnia*, quemadmodum *TIMÆUS*
Historicus Græcus, dictus proinde *γερῶς συλλέκτης*,
sive *anus collectrix*.

Si excerptamus *solas sententias*, quod repræ-
hendit *MELANCHTHON* apud *STUBEL. c. 3. Obj. 3.*
KECK. Conf. f. 3. col. 1. & Manuduēt. ad Phil. Pract.
c. 2. p. 1702. Item si *Phrases*, aut verborum atque di-
ctionum *elegantias solas*.

Aut si *tantum illa quæ lecta sunt*, non etiam au-
dita, vel cogitata: aut *latine lecta sola*, non etiam
aliis linguis accepta enotemus.

2. *Quantitatis* respectu: Si excerptamus vel
immodice multa, imprimis *eiusdem argumenti*, &
communia plerumque futura, cum rariora non tam
abunde se offerant, vel *admodum pauca*.

Hinc *SENECA Ep. 108. Non passim carpenda sunt,*
nec avide invadenda universa. v. eund. Ep. 88. Priori

D

lane

sane in genere mirificè *me primis annis peccavisse* meminimus, ac propterea multa posterioribus abolevisse, ne oneri & impedimento essent invenendis utilibus. v. *Epist. adjecta numeros minores.* Neque verò non poterit idem accidere omnibus diligentioribus, dum nova initio videntur ipsis ea, in quolibet argumento, in quo parum adhuc sunt versati, quæ postea inveterascunt, & communia evadunt, adeoque ipso potius usu, & repetitione, vel invitis circa tam vulgaria recursuræ memoriæ, quam libris commendanda.

3. *Forma interna* respectu: Si excerpimus *confuse* nimis, uti patet ex adductis exemplis *TITIO §. 17. n. 1 & 2. p. 50.*

Quod fit *faciendo titulos vel plane non distinctos, vel non satis: ita ut singuli nimis multa compræbendant, utpote universaliter admodum concepti, vel nimis multos atque divisos admodum minute, ut adeo pauca sub singulis collocari possint, & ipsa copia titulorum inquirenti sit impedimento. vel subtiliter adeo distinguendo titulos, ut agrè pateat discrimen, aut coincidunt disparata, aut confundantur facile.*

Quod fit imprimis, quando *verbis potius, quam, (uti par fuerat) re ipsa discrepant tituli.* v. *KECK, Manud: ad Phil. Pract. c. 2. f. 1700. Idem f. 1700. Idem continget, si speciem, &*

formam excerpenti, materia sue minus congruam adhibeamus. v. gr. *ordinem alphabeticum, aut*

methodicum, ubi adversarius præstabat. Item si plures *materias diversas congeramus in idem volumen* quæ separari debuissent. v. gr. sententias, exempla, phrasas, voces raras, similitudines, definitiones, divisiones philosophicas, &c. in unum congestas.

4. *Formæ externæ resp. oborta vitia vel ipsa sensibus adeo bonam partem sunt manifesta.*

Generatim quidem, si (1) *non sine tadio & nausea possunt inspicere & evolvi aut lustrari, ac adeo puerdere oporteat eorum exhibendorum.*

(2) *Mutari non possunt partes sine totius corruptela insigni.*

Speciatim vero innumera plane poterunt esse, v. gr. *Scriptura inarticulata,*

*minuta, ut juventæ commoda, sic senectæ lipi-
pienti vel cœcucienti incommoda futura.*

obscura, breviaturis &c.

inelegans,

magna nimis, atque uncialis citra necessitatem. Unde quæ sub unū conspectum cadere debebant, in plures paginas incommodè distrahuntur, imò volumina ex paucis exsurgunt ve grandia & incommoda. Ita scio celeberrimum Medicinæ Professore Jenensem ROLFINKIUM, ad modici libelli editionem volumina vix portabilia, viro etiam robustissimo, ad typographum misisse, eo quod ad latitudinem pollicis litteras singulas formare consuevisset.

indistincta, varietate, nulla

signisve, supra commendatis nullis aut præposere adhibitis.

Volumina nimis magna, & spissa, sic, ut pluteum aut mensam occupent, nec portabilia maneant.

vel è contrario *parva nimis*: unde incrassescunt supra modum, aut *multiplicanda* veniunt, & unum titulum foliis multis quærendum exhibent.

Spatia indistincta, vel male s. parata: nimis puta, vel parva, vel magna relinquentia.

Folia plicata nimis, ita ut confusio summa oriatur.

Schedæ fasciculis nimis multis, aut crassis, aut ob singularum parvitatem facile miscendis.

Receptacula Schedarum nimis operosa sumptuosa nec portabilia. vel ineptissime distincta.

v. gr. *secundum Auctorum* quos excerpimus numerem, uti *Lipsius* & alii apud *SCHEFF. c. 12. §. 2. p. 139.* suis sane inconfulti sunt auctores: quando tot volumina vel classes aut partes titulorum facere jubent, quot libri legantur. Quæ res omnino secum trahet magna incommoda, dum incerti, quantum ex quoque Auctore sub quovis titulo simus excerpturi, multum chartæ inanis subdividendo ita titulos, augendo vero volumina longe onerosiorem codicum copiam simus adepturi, ac repetitionis difficultatem insuperabilem habituri, postquam obliti fuerimus, ex quonam Auctore, cuiq; titulo sit aliquid subnotatum, adeoque in quonam volumine quærendum. Quod si tanti sit separatos habere Auctores, unde unum quodq; collegeris:

ipsa

ipsa illius *allegatione diversis locis posita*. v. gr. in principio, vel fine, vel medio folii separatim, imprimis *adjuto signo marginali*, vel scripturæ aliquo *discrimine* saltem in ipsa allegatione observato, finis ille commodius longe possit obtineri.

Quod tamen haud perpetuum adeo volumus, quin *exceptionem patiatur*, quoties ei distinctioni ratio sufficiens adest, secus ac in Lipsianis. Ita in *STARCKII Thesuro epistolari* Ciceronianæ formulæ ab aliis secretæ sunt, sine dubio eâ intentione, ut pueri juvenesq; illis potius quam sequioribus uterentur & adsuescerent, nec nisi ad ultiores posterioribus etiam cum seculo se applicarent.

Specialissima etiam vitia erunt respectu circumstantiarum. v. gr. (1) *Finis* si excerpantur *aliena à scopo* colligentis, vide *DREX. l. 2. c. 5. p. 125.*

(2) *Excerptis*, negligendo magis illi nunc necessaria, vel *tempora excerptendi*, aut *legendi utiliora*, imo *agendi potiora*

(3) *Loci*: non accommodata illi loco, ubi usuri sumus excerptis.

(4) *Temporis* incipiendo præmaturo, aut continuando deinceps, aut in-tempestive, sine respectu præsentis, aut futuri temporis, ante laudato.

Qualia cum *in infinitis modis varia* oriri possint, *prudentiæ* potius sunt *relinquenda*, per experientiam

augendæ, postquam hisce *universalibus cognitis*, eorum causæ fontesque satis jam sunt evidentes.

Potuissent verò, imò debuissent fortassis etiam ex votis plerorumq; hæc lectorum, *exempla* memoratorum nobis vitiorum notabilia maximè, ad speciem unamquamq; vel ad genera certè præcipua, nunc adduci. Id quod sane vel *edita collectanea* multorum insipientibus, & sub censuram vocantibus, in plerisq; satis fuisset proclive. Quandoquidem plurimorum etiam operosissima Volumina, quo grandiora hoc magis plerumq; peccant, titulorum sine iudicio & distinctione, conceptorum, vitio pessimo, vel ordinis confusissima ratione; &c. Sed cum ea quidem censura benè mereri de nobis conatorum, futura videretur nimis invidiæ plena, & apud tirones in primis, artis hujus, aut eorum librorum suppellectili non instructos, aut certe contemptu illorum, quibus uti maximè debeant, neutiquam præoccupandos: tum hoc etiam est consilio nobis, uti puto, non inconsulto nunc prætermittenda, quòd ex ipsa horum præceptorum, ad ea quæ quisque sibi possit in conspectum ponere, vel mihi met adeo nunquam conspecta excerptorum vel impressa vel manuscripta exempla, collatione sit manifestò satis se se proditarum unum quodq; ab illo recedens errorum genus, *applicatione* aut *non difficili* futura dictorum

aut eo ipso quod in difficili sit posita, subtilitatem recessus à præceptis, adeoq; simul & errati non adeo magni exigua noxam arguente.

Quo minus tamen etiam hic aliquid desideretur, vel eam ob causam potissimum in *adjecta* sub finem

Epistolica de propriis nostris Excerptis narratione, malimus culpas nostras etiam privatas, publico licet convictio proscindendas, humili confessione propalare cum ignominia, quam aliorum etiam publicos errores indicare cum invidia, vel ostentationis suspitione, longè magis mihi, qui meus est animi genius, erubescenda.

CAP. II.

DE

Variis Excerptorum Generibus, ex varietate vel formæ excerptendi, vel excerptentium orientibus.

SECTIO I.

Enumeratio varietatum excerptendi.

Excerptendi quidem varietas nova, pro cujuslibet præcepti superius traditi observatione, aut violatione, variata orietur: at essentielle discrimen totam excerptendi rationem

varians, novisq; adeo observationibus & præceptis dignam faciens, ex iis solis capitibus, quæ supra § 8. & §.9. cap. præced. jam huc rejecimus, enascentur. Nimirum (1) aut ex ipsa excerptendi materia ejusq; variata, diversimode qualitate, aut

quantitate;

(2) aut ex forma excerptendi,

(3) aut excerptentium societate.

Materia diversa excerptendi,

Generatim nobis quantitatis suæ respectu distincta, præbet Excerpta Verbotenus, vel

Lemmaticæ facta. Sect. 2. & 3. expendenda.

Speciatim vero qualitatis suæ adeoq; studiorum & disciplinarum varietas, quo modo rationem excerptendi applicandam illis variet cap. III. deinceps partite tradetur.

Forma vel interna est, sive Ordo,

vel externa. Hæc priori loco erit nobis expedienda, ut ad internam, cujus gratia est, cuiq; inservire tota debet, applicari deinceps possit.

Utraque vel Ordinarium excerptendi genus constituunt, vel

Extraordinarium & peculiare.

Ordinarium discrimen externæ formæ, producit nobis,

Excerpta Schedacea, &

Ligata, seu Volumina Excerptorum Sectione 4. & 5. examinanda.

Forma interna sive *Ordo* excerptendi, vel est
communis, vel
Proprius.

Communis vel est *neglectior* sive *Adversarius*, unde
Adversaria Excerpta consideranda. *Sect.* 6.

vel *accunator*, isque vel *Alphabeticus*,
unde *Alphabeticæ Excerpta* *Sect.* 7. vel
Methodicus unde *Methodicæ Excerpta*. *Sect.* 8.

Proprius ordo, qui & *alienus* dici posset, quando
commentando ad aliena scripta excerptimus, producet
Excerpta commentaria, de quibus *Sect.* 9.

Extraordinarium excerptendi genus *singulare*,
ac præ cæteris peculiariter notandum, est *Scrinium li-*
teratum, quod exhibebitur *Sect.* 10.

Extraordinarium vero excerptendi genus mul-
tiplex, & *commune* aliud, proponetur *Sect.* 11.

De *Societate* deniq; incunda excerptendi utilissimâ,
sive conficiendi *Socialia excerpta*, ratione *Sect.* 12. su-
peraddetur. Et hæc quidem discrimina præsentî ca-
pite pertractabuntur.

Universim tamen hic *præmonitum* volumus:
(1) *præcepta superiori capite commendata* semper in
speciebus, hoc & sequenti capite præponendis, atten-
denda esse, quoties *speciatim*, de illorum mutatione,
animadversionem novam hæc interponemus.

(2) *Mixturam specierum harum aliquam* fere nun-
quam non *commodam* fore, ut in singulis deinceps am-
plius hoc patebit. Nunc *species simplices* singillatim
ita proponemus, ut primo *definitionem*, & *nomencla-*
turam, atq; *naturam* ejusq; , dein (2) *commoditatem*,

nativam, atq; incommoditatem demum.

(3) hujus minuendæ, illius vero augendæ, adeoque bonitatis summæ efformandæ *præcepta* exhibeamus ea, quæ Deus nobis usu & ingenio nostro voluit observari, omnia ingenue saltim, sin minus artificiose præsertim communicantes.

SECTIO II.

DE

Verbotenus excerptendis.

§. I. DEFINITIO.

VERBOTENUS EXCERPTA sunt ea, quæ *ad verbum*, seu totidem verbis quot legimus, audimusve, *describuntur.*

§. 2. DE COMMODITATE & INCOMMODITATE *verbotenus* excerptorum.

Liquet facile, *incommodam* esse laboriositate sua *enotationem* hanc, imprimis eleganter & hinc tarde scribentibus:

commodam vero *relegendibus* & *inquirentibus*, ne ad alias quam excerptorum suorum chartas inquirendas remittantur: sed loca prolixa facile inveniant, & statim relegere habeant in suis excerptis.

Quam.

Quamvis & hic ob erroneam aut inarticulatam descriptionem aliquid incommodi sit metuendum quandoque.

§. 3. PRÆCEPTA Verbotenus excerpendi.

UT ergo recte fiant hæc excerpta, notandum,
 1. *Materie & qualitatis ejus variaz respectu, quod*
Verbotenus excerpere tunc præstat (1) *quando propter ipsa verba excerpimus. v. g. Vocabula,*
Phrases,
Constru-
Etiones rariores, *Figuras-*
ve, aut *Formulas,*
 & alia sermonis præfidia, vel ornameta: vide KECK:
Manuduct., p. 1077. (2) *quando vis inest & auctoritas verbis ipsis: v. gr. S. Scri-*
pturæ, vel Auctorum celebrium sentiose di-
ctis. (3) *Im-*
primis si memoria ista excribendo mandare cu-
piamus, (4) *Si ad*
manus semper, & in conspectu habendi desiderium
adfit, (5) *Siqui-*
dem metus etiam adfit, ne unquam facile totidem
verbis iterum lagi possint: ob libri forte ex quo excer-
pimus conditionem v. gr. ex Manuscripto, aut Vasto,
 & in reliquis forte inutili: aut *Prezio-*
so, vel *Rariori,*
 nec

nec amplius venali codice. vide DREX. L. II. c. 6.

2. *Quantitatis respectu.* Non nimis prolixa & multa loca descripturis tolerabilior hæc ratio.

3. *Ordo* quomodo omnis tandem aliquando, unus tamen præ alio quadret,

4. *Forma*q; externa similiter, in sequentibus ubique speciebus partite dicitur.

Circumstantiarum enim respectus, ut *accidentalis* & fortuitus, atq; hinc varietatis infinitæ futurus, neq; hic, neq; in sequentibus recipiet certa præcepta: *prudencie*, ex generalibus supra dictis, ad specialia per applicationem & experientiam comparandæ relinquendus. Ita v. gr. homini impatienti frustra suad. as verbotenus excerpere prolixa loca, tarde scribenti etiam inutiliter, & cum dispendio, nisi valde necessaria, E. contrario nondum nunc intellecta, sed olim demum, maturescente iudicio asscquenda, qui poterunt aliter quam ad verbum excerpta prodesse, cum non intellecta, neq; contrahi sane cum iudicio qua talia, omnino queant? &c.

SECTIO III.

DE

Lematicis Excerptis.

§. I. NOMENCLATURA
& DEFINITIO.

LEM-

LEMMATICA EXCERPTA
 quæ COMPENDIARIA
 etiam, & SUMMARIA,
 item BREVIARIA,

vocare licet, cum veteribus citatis *Scheff. c. 12. §. 1. p. 135.* dicimus *ea, quæ sunt lectis ad pauciora verba contractis, sola sententia retenta, vel plane loco scriptoris solo enotato, ut indicis vice excerpta nostra fungantur.*

§. 2. COMMODITAS Lemmaticorum
 Excerptorum.

HÆc ratio excerptendi quanto *commoditatem, notandi longe maximam habeat* in se manifestum est, licet *inquisitio nonnihil reddatur operosior: & ægrius apparentibus inter multa paucis, & duplicato labore inquirendi jam in excerptis inventa, denuo in auctore, unde sunt excerpta.*

§. 3. PRÆCÆPTA Lemmaticæ quam
 optime excerptendi.

UT quam optime fiant hæc excerpta, operæ præ-
 tium fuerit sequentia observare.

I. *Materiæ respectu:* hæc ratio excerptendi abbreviata ob insignem suam commoditatem enotandi, quoties sufficere scopo nostro potest, neque rationum modo sectione *prox. preced.* allatarum ulla obstat, *semper erit præferenda: vid. SCHEFF. c. 10. §. 11. p. 154.*

2. *Quan-*

2. *Quantitatis respectu*, maxime tunc observanda ea, ubi multa, & quidem singulis titulis, subscribenda.

3. *Ordinis seu Formæ internæ respectu*, curandum, ut, quando quidem hæc ratio excerptendi frequentatur potius in rebus quam dictionibus enotandis, formentur ea materialium argumenta, ut, quantum breviter fieri queat, specialem qualitatem exprimant materia, nec tantum de illa materia loco citato agi, sed etiam hoc vel illud, hoc vel illo modo agi, statim per excerpta nostra nobis innotescat. v. gr. si Titulus sit Amicitia, non sufficit subscripsisse loca de amicitia agentium; sed breviter quid agatur addendum, v. gr. de illius definitione, speciebus, tota natura, utilitate; &c. quæ deinceps signis suis poterunt distinctim ob oculos subjici, uno statim intuitu lustranda, sicuti dictum §. 2. c. 2. Nempe ne frustra & in dubio veniat inquirendus locus generaliter allegatus, etiam tunc forte, quando nulli sit usui futurus; quod sane tædiosum sit futurum valde, ac sæpe, in primis festinantem, aut distractum, ab inquirendo loco illo deterrebit omnino.

Unde perinde fuerit posteriori casu ac si non sit excerptus, priori verò etiam præstitisset excerptum non fuisse: impedimento potius quam usui servitutum.

Ceteroqui formæ quomodo hic omnes ordinariæ vel extraordinariæ quadrent tandem, una tamen magis, altera minus, &

4. *Externe Formæ respectu*, idem qualiter obtineat, ex sequentibus patebit. De Circumstantiarum
respe-

respectu, repete dicta sub finem Sect. proximè præcedentis; quod semel nunc, iterumq; pro sequentium Sectionum singularum & universalium usu repetendum monuisse erimus contenti.

SECTIO IV.

DE

Libris Excerptorum.

§. I. NATURA & SPECIES Librariorum Excerptorum,

LIBRI EXCERPTORUM, sive CODICES, & VOLUMINA, quæ & LIBRARIA EXCERPTA vocare liceat, quid sint facile constat: videlicet *Philyra bartacea quovis modo in unum corpus compacta*, consuendo v. gr. vel conglutinando, vel utroque. Modi autem illi possunt esse *varii*, & *inequalis* admodum *usus*: discrimen tamen omne ad *tria summa capita* recidet, Nimirum ut sint volumina, vel

(1) *arcte &*

more artificioso bibliopegarum compacta, philyris circa dorsum libri etiam glutine consolidatis, postquam consutæ fuerunt.

(2) *Consuta tantum ruditer, sine conglutinatione, coherentibus tamen philyris, ita ut singulæ seorsim dissolvi non possint.* Gehefftet. quales sunt Italorum *alla russica* dictæ ligaturæ librorum.

(3) *Consuta tantum: separatis nempe*
singula-

singulis philyris, aut earum aliquibus invicem insertis, ita ut singulæ suo filo seorsim cohærentes, citra solutionem reliquarum dissolvi iterum possint. Eingenähet. vel potius dicendæ auffgenähet / cum priores illæ sint zusammengenähet / zusammengeheftet. Quod quidem illæ quoq; sunt, sed ita, ut non modo cum tertio corpore cui assutæ sunt philyræ, sed inter se quoq; cohæreant, sive assutæ sint folio integro quod pro tegmine serviat pergameni, aut chartæ crassioris, &c. sive segmentis pergameni aut loris etiam assutæ sint separatim singulæ philyræ, ita & una earundem aut altera quæq; possit, reliquis reliôtis, secto vinculo eximi, quando lubet, ac reponi loco vel eodem vel immutato.

§ 2. COMMODA & INCOMMODA
 Librariorum Exceptorum.

C*ommoditas communis ac præcipua voluminum ligatorum in eo est, quod promuntur, tractantur, reponuntur expeditius citra dissipationem, aut confusionem foliorum.*

Accedit *nitor* maxime primi generis ligaturæ artificiosioris. Et denique, quod semper *volumina* quomodocunque formata, *licebit in schedas dissolvere*, facilius sane, atque expeditius, quam vire versa *schedas in Volumina redigere*. Quamvis utrobique ut illud fieri queat, prout lubet, apta conformatione queat provideri; æque ac è contrario inepta conformatione via huic mutationi etiam obstrui, qua de re mox enucleatius dicetur.

Incom-

*Incommoditas alioqui non exigua est in eo, quod
& enotaturo, &*

inquisituro volumen conficiendum, & ad manus habendum sit certum, adeoq; circumferendum, si quid extra museum velis excerpere, aut excerptorum jam usurpare, vel cum altero communicare: nisi descriptione duplicata velis hanc molestiam evitare. Augetur hac molestia. 1. In methodicis magis excerptis, sollicita eligendi in volumine loci deliberatione.

2. In confusoribus etiam indicio duplicatam titulorum inscriptionem requirentis accessione. Quæ interdum utraq; concurrere, mox patebit in discriminibus excerptorum ab ordinis diversitate petitis. Unde minus etiam uni quam alteri formæ atque ordini excerptorum libri ligati sunt idonei: nimirum adversariis quidem maxime, minus alphabeticis, omnium minime methodicis: Commentariis vero diversimode, prout in unam alteramve principalium formarum incidunt.

Adde 3. quod imprimis in arte & artificiose compacto codice, aut vastitas chartæ vacuæ multum inconcinnitatis, aut exilitas multitudinem voluminum parit. Quorum neutrum tædio & molestiâ sua caret. Tandem 4. emendatio, seu mutatio in melius, hic difficilior & inconcinnior tanto, quanto artilior erit ligatum & elegantior. Unde patet speciem quamq; supra dictam quo, posteriori est loco enumerata, hoc potiore nobis hic esse debere.

§. 3. PRÆCEPTA librariorum Excerptorum optime formandorum.

P *Recepta tollendi hæc incommoda, vel certe minuendi, quanto maxime natura ipsius formæ hujus patitur, non tam consistunt in selectis materiæ, aut*

Quantitatis,

Ordinisve excerptorum: quandoquidem horum omnium omnes species atq; gradus, si possimus huic formæ externe accommodare, tum demum optimam illam efformaverimus. Sed posita ea sunt in artificio, ipsam formam externam librorum talem effingendi, ut prout lubeat nobis vel schedarum,

vel librorum usum præstare possint. Ita

enim demum commoditatem utriusq; formæ quando libuerit nobis præstare, incommoditatem contra evitare fuerit integrum.

Hunc in finem ergo suaseram philyras singulas, aut paucas conjunctim sumtas, seorsim suo filo separato pergameni segmentis, vel potius coriacei loris alligari, eas lora per tergum involucri cui alias illigari, vel impingi chartæ deberent, facilis foraminibus inserta, & anteriori parte respondentibus aliis foraminibus iterum exserta vicem tergi simul sive dorsi & ligularum, volumen ipsum constringentium præstabunt.

Poteruntq; hac ratione singule philyra, vel earum certæ uno filo constrictæ congeries, diduci,

eximi, aut

unico filo soluto,

insektionibus, ac aliis

mutationibus uniendo separata, vel

separando unita, prout lubet variari, tolli etiam penitus, aut nova folia, vel novæ philyræ addi.

Qui-

TAB. I.

Fig. 1.

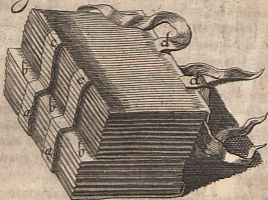
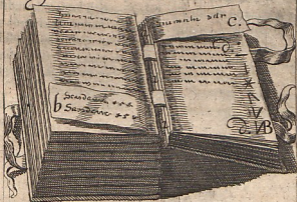

Fig. 2.

Quinimo & poterunt paucis foliis solis initia fieri, & variis locis atq; temporibus, in variis philyris collecta invicem jungi, junctave in plures iterum libros separari: verbo omnes utendi aut emendandi commoditates quam optime exerceri. Si verò planè in schedæ mutari aliquando debeant, aut altera sola pagina cujusq; folii, aut folium quodq; non separandis iterum excerptis impleri debet.

Quod si sola cujusq; folii pagina altera, sine opisthographo, excerptis impleatur, etiam hoc inde lucrì redundabit, ut sectione folii facta, possint ubiq; inseri, quoties sit opus aliqua. Id quod in methodicis accuratis, imò &

alphabeticis, & commentariis, usù venire sæpissimè posse, tum sequentia de illorum unoquoq; præcepta, tum magis etiam multo experientia, diligenter in iis & ordinatè versantibus uberrimè demonstrabit. Ne dicam nunc in usum pauperiorum etiam ita chartas viliores, neq; non semibibulas quandoq; suffecturas, aut averfa pagina jam usurpatas, vel non æquè semper utraq; satis, ob scabritiem, aut aliud vitium, commode usurpandas.

Exemplum hujus optimæ librorum conformationis, vide in *Epistola adjecta num. 69. Specimen vero in*

TABULÆ I. *Figuris 1. & 2.*
quarum hæc est interpretatio.

Fig. 1.

Libet excerptorum clausus.

a, lora dorsi, & ligamenti usum præstantia.

E 2

b. di-

- b. diductio philyrarum, ut inferantur novæ.
 c. lororum transitus à dorso libri.
 d. lororum eorundem exitus ad ligamina præstanda:
 Fig. 2.

Liber excerptorum apertus.

- a. diductio ad inferendam philyram novam,
 b. segmentum ad inferendum folium novum factum
 à præcedente.
 c. segmentum à sequente folio factum similiter.
 d. *Marginalia* signa, quorum *cap. I. §. III.* facta est
 mentio.

SECTIO V.

DE

Schedis Excerptorum.

§. I. NATURA & SPECIES Schedaceorum Excerptorum.

SCHEDÆ five SCHEDIA EXCERPTORUM,
 quæ & SCHEDACEA, vel SCHEDIARIA EX-
 CERPTA vocare liceat, sunt ea quæ *chartis non*
compactis sed solutis constant.

Modi & hic possunt esse variis, disparisq; omnino
commoditatis aut incommoditatis. Præcipui tamen
ad sequentia recident capita. 1. Ut chartæ seu Sche-
dæ persilatae cohæreant, sive majores sint sive minores.

2. *Ut acubus affingan-*

IMP.

tur vel glutine, amylo, gummivé, aut cem sigillatoria, vel farina leviter macerata, vel frustulo tenuis pasta, ex farina & aqua in usum epistolarum ob signandarum, ac alium varium vendi solita, quæ Oblaten vocant, aliave qualibet ad hoc apta materia, vel ad extremitatem unam ipsius schedæ aliquam adhibita, *Scheda minores foliis majoribus*, chartæ vacuæ vilioris, imo bibulæ saltem, aut emporeticæ, titulum communem recipientibus,

3. Ut per involucria distinguantur ejusdem argumenti schedæ ab aliis, titulo suo cuique involucrio inscripto, & communi eorum indiculo toti fasciculo colligando præfixo,

4. Ut *Philyra chartaceæ* potius quam folia usurpentur: & ejusdem argumenti excerptis plenæ invicem insertæ separantur à reliquis, & hac ratione composita quæq; congeries ac minimum compingatur: imprimis si excerpta sint in forma minori, 8va aut 12ma, vel plura invicem inserta.

5. Artificiosissima forma per *scrinium literatum* seorsim exponetur Sect. X.

§. 2. COMMODA & INCOMMODA schedaceorum Excerptorum.

Diversi plane modi *Schedarum* necessario diversam etiam commoditatem habeant oportet,

Generatim tamen hoc omnibus inest commodi, quod (1) *Enotatio commodior*, &

promtior est, in Schedis

E 3

sub.

subito arreptis, inter legendum vel meditandum, repositione sive digestionem, & *collocatione dilata*, usque ad finitam lectionem aut meditationem, in tempus commodum, imo vel *per alium* deinde *perficiendâ*, imprimis si titulum saltem, quo redigi debeat scheda quævis, assignaveris.

Unde *quovis loco & tempore* vel remotissimus aliquis ab excerptis suis existens, eadem novis accessio- nibus semper augere possit.

Quinimo fragmenta etiam alienarum echartarum, quæ discerpere libeat, aut in se mole sint exigua, poterunt hac ratione nostris excerptis apponi. v. gr. programmata,

Disputatiunculae &c. ut & earum partes.

(2) *Ufus in eo facilior*: quando *circumferre*, & *communicare* pro lubitu partes excerptorum nostrorum, retentis reliquis, licet.

(3) *Addere,*
demere,

mutare quoque partes, aut *universum ordinem*, semper est nobis integrum. Adde quod

(4) *schedas etiam usque adeo fortuitas*, vilesq; prioribus tribus præcipuè modis adhibere liceat, ut non modo semibibulas, sed altera pagina, imò parte superflua sui plane inutiles, vel jam usurpatus, & vacui aliquid solum, quantum sit opus habentes, liceat usurpare.

Ita vel beato JUNGIO, imò & aliis, folia lacera, ex libro quolibet veteri scripto vel impresso, annotan-
dis

dis brevioribus excerptis adhibita vidi. Quod tamen non adamaverim: utpote sordidiusculum, & requirenti sua notata sæpe fastidiosum futurum, atq; tædiosum. Ni forte hoc ipso schedas invicem distinctiores, & adeo repertu faciliores credat, aut brevi tempore duraturas, & mox abutendas, certe non facile ad conspectum aliorum proferendas, ipse talibus contentus, aut paupertate ad talia constrictus sit excerptens.

Incommodum hoc unicum fere præcipuum remanet, quod utentes iis foliis Sibyllinis, (uti per contemptum à nonnullis vocantur,) agere dispersionem aut confusionem evitamus. Quod vel aperta incautius tenestra januave, aliquoties eum tædio non exiguo sum expertus.

Speciatim verò id incommodum eo majus evadet, quo major numerus, &

minor sit magnitudo foliorum: & quidem ex enumeratis modis

1^{mus} minus est aptus magnæ copiae foliorum.

2^{dus} ob molem, in quam majores illæ chartæ excrescant, & ob acuum in evolvendo minus fidam tenacitatem, aut etiam intempestivam aliquando aduncitatem, & hinc adhæSIONem, vel ipsas quandoq; manus incauto vulneraturam, perincommodus erit.

3us etiam dissipationi, &

confusioni valde obnoxius erit: tædiosissima futura recollectione, nisi numeris, aut signis, cuique folio appositis, suum involucrium determinetur.

4^{tus} modus facile præ reliquis palmam obtinebit, imprimis sequentibus etiam præceptis adjutus.

§. 3. PRÆCEPTA optime ordinandi
Schedacea Excerpta,

P *Ræcepta minuendi naturalia Schedaceorum
Excerptorum incommoda.*

*promouendi vero commoda eorundem,
iterum non debent consistere in selectu quantitatæ
solo, aut qualitatis,
ordinisve Ex-*

*cerptorum: utpote quorum speciebus omnibus
adaptari etiam hæc forma debet. Quamvis imprimis
id perfectiori ejus modo quarto potissimum consecu-
turi fere solo sumus.*

*Circa materiam verò hic universim adeo notandum:
quod, quo magis ordinata, & abs tumultuaria, vel ei-
dem proxima, mox exponenda nobis adversaria di-
spositione, recedentia sint excerpta, hoc magis etiam
à librorum aucta compagine recedere, ac in schedas
dissolvi opus habeant. Ut adeo primario sint alphas-
betica huic generi apta, neque minus etiam methodi-
ca, & reliqua, deinceps dicenda suis locis v. SCHEFF.
c. XII. §. 1. p. 154.*

Potissimum vero hic artificium erit, in ipsa excer-
na forma schedarum componendarum ita, ut pro usu
votove nostro, æque librorum atq; Schedarum vicem
et usum, adeoque commoda etiam prestare possint.
Id ipsum vero ultimo solo modo, quem alias jam per-
fectissimum diximus, licebit experiri.

Priores itaque tres modi, non nisi tum erunt
adhibendi, quando impedimur uti quarto meliore.
Quo

Quo casu circa singulos etiam notandum 1. *Fila* potius duplicata, sive *distinctis duobus foraminibus transigantur*; ut & eo minus folia possint agitari, & uno perrupto foramine dissolutio statim non sequatur.

2. *Glutine* potius, vel *amylo*, una *Scheda* ora folio majori agglutinetur quam acicula affigatur: ob incommoda superius dicta, & maximè, ne solis aciculis facilius excidentibus res committatur. Oram verò minimam sufficiet agglutinasse, ad expeditiorem, ubi sit opus, revulsionem.

3. *Singulis schedis tituli sui signum apponatur*; ne forte dilapsam ægrius suo loco restituatur.

4. *Ultimus* vero *modus* optime expeditur, si, quemadmodum *precedente Sectione §. ultima* de libro excerptorum diximus, *philyrae adornentur, & quasi compingantur, acu sola prout lubet loris latioribus infixâ, tantisper firmandæ*, donec aut solutis, aut plane ligatis uti præplaceat. Nam *philyras* quidem facile in libros consui liquet: cum etiam *folia* sua plerique tædio dissipationis, tandem soleant *conglutinata* in libros permutare. v. SCHEFF. c. 12. §. 4. p. 141. & 142.

Quin & eundem in finem 5. *Marginem* proderit reliquisse *schedæ* cuique ex utroque latere, *plicæ*, ad consuendum, aut conglutinandum utili, si res ita exigat, semper futuræ, præter generalem etiam *cap. I. jam §. VIII.* observatum usum securitatis, ab externa læsione, vel per vincula quibus fasciculi constringuntur, vel aliunde alias facillimè oriturâ.

SECTIO VI.

DE

Adversariis Excerptis.§. I. Adversariorum DEFINITIO
& NATURA.

Adversaria Excerpta, vel Adversaria simpliciter, sine appposito dici solita, sunt ea, quæ titulis sine ullo ordine in codicem aliquem digestis, indice deinceps alphabetico, ad reperiendi facilitatem, instruuntur.

Nomen adversariorum unde ortum, & quæ Synonyma habeat v. HADRIANUM Cardinalem de sermone latino p. m. 24. SCHEFF. c. 12. §. 1. p. 137. & KECK. Conf. c. 3. p. 5. qui ordinem hunc alphabeticum successivum vocat, an iatis commodè, non dixerim.

Est autem hæc species excerptorum rudissima, & vulgarissima omnium, adeoque & antiquissima, & sola DREXELIO imprimis lib. 2. c. 4. videndo, & plerisque aliis hujus argumenti Scriptoribus ferè tantum memorata.

Differt namque à *hypso*dia inartificiali (§. 3 superioris capitis, à præsentis consideratione jam remota) hoc solo: quod tituli certi formantur, eorumque index alphabeticus conficitur. Unde concipitur facile quis sit ipse *modus* adversaria conficiendi. Nempe, ut volumen aliquod, aut chartam in volumen compine

pingendam capiamus, eique, prout aliquid excerpendum obvenerit, titulum aliquem inscribamus, relicto, prout visum expedire, spatio, ad aliqua plura eodem pertinentia subscribenda: post quod spatium novus titulus, pari ratione subscribetur, addendo numeros, vel singulis titulis, vel

paginis,

foliisve, indici alphabetico postea inserendos, ad titulum quemque illuc relatum.

Talia sunt: *Ex Antiquis*. *Æliani* varia historia, *Plinii* historia mundi, *Bibliotheca pauperum* dicta, v. *Guid. PATIN* lettre 6, p. 23. *Joh. Stobæi* Eclogæ & sententiæ *Valerii Maximi* historiæ. *Ex Recentioribus* innumera huc pertinent, v. gr. In historicis *Valerium Maximum* imitati, *Balthaf. Exnerus*, in *Valerio Maximo Christiano*, *Joh. Bapt. Egnatius* in *Venetorum*, *Joh. Schefferus* in *Suecorum* memorabilibus exemplis &c.

In Criticis *Adversaria* *Caspar. Barthii*, *Turnebi*, & aliorum.

Varia Lectiones Cœlii Rhodigini, *Jani Rutgersii* &c. aliisque titulis, præter hosce variis edita, qua profana, qua sacra, *Collectanea*, *Diaria*, *Miscellanea*, *Acta*, *lucubrationes*, *dies geniales*, *caniculares*, *otia*, *Axiomata*, *Flores*, *Florilegia*, *Syllogæ*, *Scholæ*, *Apopsasmata*, *Apantbismata*, *Symbolæ*, *Progymnasmata*, vel quomodocumq; aliter, à materiæ, vel formæ vel circumstantiarum varietate variè inscripta, sub titulos certos communes digesta aliqua pluscula continentes libri, vel libelli.

Quorum omnium nullum putem auctoris suis indiculo suo plane caruisse: alioqui sane ad communes titulos tot, ægre tam varia redacturis,

Nam hisce titulis communibus destituta, uti sunt, de vereribus, A. Gellii Noctes Atticæ, *Arrianiq;* dissertationes, ex ore Epicæti notatæ, ac similia hisce scripta recentia innumera, ut in se utilia, sic ad rhapsodiarum potius quam adversariorum naturam accedere, planum est, vel obiter inspicientibus. Cum non tam plura sub communes titulos redacta, quam singula, prout obvenerint exhibeant congesta.

§. 2. VIRTUTES ADVERSARIORUM, Excerptorum: sive commoda & incommoda.

EX virtutibus binis, pro speciebus excerptorum variantibus *cap. 1. §. 7. notatis*, hic posterior eminet: *Enotationis nempe commoditas*, dum

(1) *Inscribi possunt excerpta subito, sine distractione, vel*

interruptione magna, lectionis, aut meditationis, vel auscultationis, unde quid enotamus cuius pagina vacuæ,

vel ex intervallo demum titulos indici inferendo, (ut non opus sit memorialibus schedis prius inscribere,) nisi titulum certò sciamus jam inscriptum, quem per plura folia dispergere nolimus.

(2) *Non adeo anxie de titulis cogitandum, nedum ordinandi illi priusquam excerpatur, quemadmodum alias sæpe opus esse, inferius videbimus.*

Sed

Sed ex tempore qualitercunque licebit titulos, genio suo aptos, effingere, non tam ad iudicium quam imaginationem & memoriam inde iuvandam respiciendo. Unde Juvenibus, nec dum iudicio pollutibus, hæc species aptior existet alia quavis.

(3) *Parci potest charta*, bonam partem vacuæ maturæ sæpe, in sequentium specierum aliquibus.

Prior vero virtus, repetitionis nempe certæ commoditas, plus impediendi patietur: dum (1) *Scorsim index inspiciendus*, paginæ inquirendæ, (2) *Confusio, inevitabilis aliqua*, titulorum coincidentium, ac easdem res excerptas comprehendentium, sæpe solo nomine diversorum, v. SCHEFF, c. 12, §. 3. 140.

(3) *Dissipatio item materiarum*, argumenti ejusdem aut affinium, inevitabilis plane, per titulos diversos non modo, sed & folia sæpe multum distantia, imo & per litteras alphabeti plane diversas, in ipso indice, perque volumina sæpe distincta, non sine tædio & molestia, periculoque reperiendi quæ sita insigni, sæpenumero futura.

Quæ tamen omnia incommoda probe observatis sequentibus multum imminuentur.

§. 3. PRÆCEPTA colligendorum optimè ADVERSARIORUM.

Quamvis in hac specie omnium facillima, non æquè multi & graves errores videantur committi posse, atque in sequentibus: omnino tamen

men & hic *monita* quædam *notabilia* occurrunt, ad optimam aduersariorum rationem observatu non inutilia sane futura, ut eleventur incommoda nativa pluseula, augeantur vero comoda modo dicta.

Et ea quidem ad *duo summa capita* nobis uniuersa nunc referentur: videlicet tum ipsius *codicis*, tum *indicis* ritè formandi.

Circa codicem ipsum notandum.

1. *Materia respectu*: quamvis nulla non materia possit ordine aduersario excerpri, tamen ea potissimum huic erit *accommodatior*.

(1) *Que ordinem non recipiat facile accuratior*.

v. gr. *Historica* talia, quæ diverso respectu possint ad scientiarum diversa capita referri, hac autem ratione sub titulos, prout libuerit captui nostro, promptè disponi. Imò imprimis quæ non ut *exempla* certorum universalium, sed *in se singula notabilia*, plures *ob causas*, videntur.

v. gr. *descriptions rituum, personarum, urbium, aut locorum* aliorum.

Sic & *homonyma* seu æquivocationes, cum ad certas scientias ægre referantur, hunc ordinem præ methodico recipient. v. KECK. *Manud. ad Phil. Pract.* c. 2. p. 1701. *Columna 1.*

(2) *Quæ sub uno titulo plura sint*, collocanda, sive *numero*, quod etiam *lemmaticè* excerptibus continget: sive *mole*, quod *verbotenus* excerptibus erit *perpetuum*.

2. *Quantitatis respectu*, & *pauca*, & *multa*, atq̃
secun-

secundum modo dicta, & lemmaticè, & verbotenus excerpturis, hic ordo æque commodus erit.

3. *Forma & quidem interna seu ordinis respectu, tituli concipiendi sunt* (1) *Non plane incogitantes, sed accommodati iudicio, & imaginationi, tum in se, tum respectu indicis adjungendi.*

Judicio accommodati erunt tituli modice universales, ne nimis multa comprehedentes, paginas plures, adeoque inquirentem longo tempore occupent: neve nimis singulares, infinitate sua indicem, & inquirentis patientiam nimis onerent.

Utrumque subdivisione moderata generalissimorum titulorum, haud difficulter evitabitur; ut adeo necessarium hoc adversariorum vitium haud sit mansurum, quemadmodum putavit SCHEFF c. 12. § 3. p. 140. Adde UDENIUM c. III. p. 68. & cap. V. p. 87. DREXELIIq, huc, uti jam monuimus pertinentem doctrinam omnem.

(2) *Porro cavendum, ne prorsus aut propemodum equipollentes tituli concipiantur.*

v. g. Amicitia, Familiaritas, Necessitudo. Alias enim sub pluribus titulis, non semper simul in mentem venturis, dispersa ægrefuo tempore conquirentur.

Quod si quid hac in re forte jam sit peccatum, uti vix poterit aliquando non fieri, vel minus cogitantibus de titulis jam factis, vel non satis iudicio adhuc in eo quod excerptimus argumento pollentibus, ut diversa separemus, vel congrua uno titulo decente complectamur; tunc remissione facta, & titulis omnibus in frontispicio simul collocatis, & ad singulos numeris paginarum ubi continen-

continentur omnibus citatis, hoc vitium quomodo-
cunque poterit remendari.

V. gr. sit factus titulus *Eloquentiæ*, alius item
alio tempore *Facundiæ*, alius *Diserti*, vel *Rhetoris*, *Rhe-
toricæ*, *Oratoriæ*, *Oratoris* &c. Eo casu suaserim hosce
titulos omnes unicuiq; horum foliorum præfigi, &
simul indici etiam, insertis singulis, omnes paginas ad-
scribi, v. gr. *Eloquentiæ* titulus in literam indicis I rela-
tus exhibeat numerum folii quo *Facundiæ*, *Disertus*,
Rhetor, *Orator*, *Oratoriæ*, *Rhetoricæ*, &c. contineantur.

Quod si verò plures tituli sint confusi, signaturæ
diversæ erunt separanda subnotata, quemadmodum
alias in heterogeniis simul excerptis faciendum esse, su-
pra jam monitum, & n. 7. iterum monendum habe-
mus.

(3) *Imagina-
tioni* licebit interdum titulos insolitos quidem, at-
que extraordinarios formare, nobis tamen facile in-
mentem venturos, quia vel certis occasionibus, vel con-
junctis loci aliisque circumstantiis, vel proverbii loco
usurpata inscriptio nobis semper obversatur.

(4) *Indici* de-
nique faciliore reddendo titulum concipiemus una vo-
ce sola, si fieri possit, vel certe paucis: in quibus una
emineat usu, vel communi omnium, vel nostro certe
frequentata valde, & obvia, quæ initialem indicis li-
teram, & vocem. quantum fieri possit, etiam hic primo
loco ponendam, designet. v. DREX. L. 2. c. 9. p. 152.

4. *Formæ externa respectu* notandum.

(1) *Volumen unum* sufficere plerumque posse: certe
non multiplicandum, nisi (1) cogente vel materia mul-
titudine

titudinē, dum titulis adauētis *spissum nimis* sit evasurum; Quo casu *continuatū numeris*, quasi unum volumen foret, potius pergemus, quam ut de novo numeros ordiendo confusioni an[im]am præbeamus. Aut si numerus etiam excreverit *ultra millenarium*, & hoc ipso mole sua incommodus fiat sæpe adeo repetendæ scriptioni, ob spatii forte parvitatem, vel aliter, poterit *millenario abjecto lineola subducta, discriminē illud indicari*, novæ post millenarium numerationis.

(2) vel cogente *diversitate materiarum*: unde ARISTOTELES dialecticis excerptis, *Logicum, Physicum, & Ethicum* volumen suadet. *Top. XII.* Neutiquam vero levi ex discrimine alio multiplicatio faciendā: quemadmodum LIPSIUS fecit *Institut. Epistol. c. 12. & DREX. par. 3. c. 1. p. 183. & IV. p. 227.* tria faciens volumina, ubi duo, imo unum sufficiebant. *v. UDEN. c. VI. p. 84.*

(2) *Codex ipse* pro ut lubet cuique poterit *compactus esse nitide*: siquidem & molem prævidere possit conjectura, & mutationis non faciendæ sit certus.

Alias *præstat consuere pauca folia*, semper augenda, & pluribus voluminibus in unum contrahendis apta futura. vid. *UDEN. c. IV. p. 70. & mutationibus aliis* etiam, per interjectas chartas alieno forte à volumine loco excerptenti impletas, aut alias inserendo, vel demendo faciendis.

Quo *inserendi folia pluscula oborto casu*, numeri paginarum, siquidem intersit eos inserendarum, adeo etiam distinctos haberi (forte titulis inserendis plane novis &c.) poterunt *litteris numeri eadem adje-*

Etis discerni. v. gr. si post pag. 24. inferantur folia complura, signabis ea 24. a. 24. b. & ita porro.

Posteriori casu, vero si demenda sint folia: nihil nocebit numeros aliquos præterire: cum omissa hic nihil nos sint remoratura, nec ulla lex cogat omnes ordine numeros religiosè adeo collocatos habere, modo collocatorum nullus præpostere positus confusionem inducat.

(3) *Forma commodissima erit quarta: imprimis voluminis ligati, nec facile circumferendi, alias octava forte commodior fuerit.*

(4) *Scriptura omnino nitide & distinctè formetur, eatenus certe, ut titulus quisque tam primarius, quam secundarius, sive subdivisus, aut subtitulus ante dictus, manifeste separetur ab excerptis: imo si plurium sit verborum distinguenda, vox referenda in indicem fuerit, ordine, aut*

loco, aut

Chattere,

signove alio quovis.

(5) *Numeri potius ad paginas, vel folia, quam Titulos referendi: ne mutatis hisce, variando inscriptionem videlicet, vel augendo, divisione in plures unius facta, titulos, contrahendove, confusio inducatur.*

(6) *Equipollentes tituli invicem subscribi, ac indici, quemadmodum mox §. seq. pluribus dicetur, omnes inferi debent potius, quam remissionibus tædium inquirendi augeri. Sicut & eadem ex ratione tituli mutatio, super addendo novos titulos pristinis, rectius, quam delendo priores, instituetur. Tum ob fœdationem codicis, per lituras, indicisque, evitandam, tum ut animus, forte*

forte priorum titulorum antequam sequentibus affue-
 scat, interdum magis memor, eò minus turbetur. Nec
 enim multitudo inscriptionum ejusdem tituli facta no-
 cebit, modo unaquæq; sit in suum indicis locum relata.
 Cum tanto facilius ex multis una sit memoriæ rursus
 obversatura, & hinc faciliorem factura inquisitionem.
 (7) *Subdivisiones titulorum non facile, quemadmodum*
ILDENIO factum, concipiendæ, ob spatiorum incertitu-
dinem ac molem, atque titulorum concipiendorum
molestiam. Sed potius signa certa marginalia, vel
alia, poterunt subdivisionum vicem præstare, quæ si
semper fuerint eadem, fronti codicis, si certis titulis pe-
culiaria, fronti eorum poterunt præfigi, rubro etiam
aut alio colore, prout libuerit signis illis, quo magis in-
sensus incurrant, variatis.

v. gr. In excerptis Philosophicis definitionibus,
divisionibus, Prædicatis, affirmantibus, negantibus, Sub-
jectis, dialecticis, vel Argumentis Demonstrativis, &c.
sua signa dari poterunt singulis diversa.

Ita phrasæ excerpens, Ciceronianas, vel alias, item
poëticas à solutis distinguendas. Exempla sacra pro-
fanis, vera fabulosis, antiqua novis, prout interest hæc
discreta habere, poterit levissimis punctorum, asterisco-
rum, aut lineolarum subductarum vel marginalium, va-
rietate sibi, primo statim intuitu secernenda, distin-
guere:

(8) *Spatium præstat singulis titulis à principio majus*
relinqui, quam minus: ne fertiliores opus sit per plures
paginas discerpi: steriliores enim, semper poterunt
vacuis spaciis, in crescente volumine, inscribendo no-
vos titulos, expleri.

(9) *Margo plane relinquendus ubiq;*: ut I. *Superior titulos*, & si jam aliæ paginæ sint hoc ipso titulo nunc repetendo impletæ, illarum *numeros*, item si velimus ad *subdivisiones* signandas tituli primarii progredi, eas una complectatur: ut & *signorum* modo n. 7. dictas *explicationes*.

2. *Inferior, remissiones*, sive *expleta pagina continuationem*, qua pagina invenire debeas appposito numero designandam, aut *affinium titulorum indicationem* recipiat.

3. *Laterales* vero *margines* tum ad ipsius voluminis *compactiorem* quidem *uterque*, ad *integritatem* vero conservandam *exterior imprimis* conducet: qui & *signa recipere* debet *subdivisionum præcepto* modo 7. commendata.

(10) Etiam *majora sæpe spatia*, imo *plura folia* conducet *singulis titulis dare*, ut *affines tituli*, & facile *simul usurpandi*, possint *conjunctim* haberi, majori cum *inquirentis commoditate* sponte se oblaturo, Quales sunt *in primis oppositi*, quorum est eadem doctrina, ut habet *vulgata philosophorum regula*. v. gr. *Loquacitas noxia*. *Taciturnitas utilis*. &c. & *condivisi*, aut *subalterni*, vel *similis alioqui*, & *cognati* valde *argumenti*.

S. 4. DE INDICE ADVERSARIORUM

optime adornando.

Index *semper necessarius*, vel *modice tantum* ex *incrementibus Adversariis excerptis*, *ita consiciendus* erit. *Ut quam commodissime inserantur illi tituli excerptorum*, sive *Loca*, *reperianturq;*, quoties opus sit *expedite* quæ sunt *inserta*.

Quæ ratio *semel cognita etiam aliis* quibusque *sine codicis adversario faciendis*, *inservire* cum possit, *ed* erit

erit diligentius unicuique, studioso addiscenda, quo minus vel excerpturus quid, ea ut excerptorum parte, vel non excerpturus, ad excerptorum succedanea sive vicaria, tam ante cap. 1. §. 3. & 6. commendata rectè illa poterit, carere.

Modus itaque indices conficiendi promptus apud GÆSNERUM PANDECT. fol. 19. & seq. descriptus, & laudatus à SCHRADERO in manuscripto de excerptis, summatim conceptus hic est. Ut tumultuariè consignata, in foliis altera facie vacuis, forfice dissecentur singula, ac seriè alphabetica ordinentur, denuo post describenda, vel conglutinanda. Quod si libeat plenius ex ipso auctore cognoscere, quoniam æque omnium in manibus non est, en ipsa illius verba. Methodus qua quis brevissimo tempore & ordine optimo indices conficiat, huiusmodi est. Quacumq; in indicem referre libuerit, omnia ut primum se obtulerint, nulla ordinis ratione habita, in charta describantur, ab altera tantum facie, ut altera nuda relinquantur. Res sive sententia qualibet separata, versum novum incipiat. Quod si dictio etiam, cuius principalem litteram aut significationem aut argumentum disponendo sequeris, ab initio sententia fuerit, ut plura sunt verba (in singulis enim non opus est) bene habet: sin minus, majuscula litera vel quorvis signo, ut atramento subductio, aliove, notetur inter describendum, ne qua deinde inter disponendum confusio oboriatur. Tandem omnia descripta forfice dissecabis, dissecta quo volueris ordine divides, primum majores partes, deinde subdivides, semel, aut iterum, vel quotiescumq; opus fuerit. Aliqui dissectis omnibus demum disponunt: alii inter dis-

secundum statim primam divisionem perficiunt, dum singulas schedulas in sine singularum dissectionis mucrone forsicus apprehensas digerunt per diversa mensae loca, aut vascula per mensam disposita. Ubi plurimae schedulae fuerint, sepius subdividere suaferim: sic enim omnia facilius, & minori confusione peragentur, neque roties loco movende erunt schedulae, ut alia aliis ordinis gratia concedant: quam si quis prima statim aut secunda divisione omnia in justum & postrema diligentia ordinem anxie redigere satagat. Cum autem primam primae partis subdivisionem aggredi volueris, reliquas seorsim omnes in vasa aliqua aut inter librorum folia repone: atque ita partem primam subdividendo in ordinem quem volueris reducito: ordinatam vel statim describito si opus sit: vel si prima descriptio satis bene habeat, quod potius fuerit, agglutinato tantum glutine ex farina: cui si nullam xylocollam aut fabrile glutinam miscueris, facilius relines aut remanebis agglutinata, madefacta aqua, sicubi erratum sit, aut alioquin in alium usum de novo ordine cogites: quam ob causam nonnulli in unam chartae faciem solum agglutinare malunt, ut cum libuerit, denuo discendant.

Sunt qui non agglutinent, sed filis libri ad hoc destinati inserant Librum de charta, quae crassissima & solidior reperitur in forma folii (ut vocant) componunt, & à summa parte ad imam filis recta descendantibus transuunt quatuor equidistantibus, in summa, media & infima folii partibus, transixis. His filis deinde schedulas inserunt. Commodius autem fit, si praeterea chartulae binae, ex communi & tenuiori papyro, crassiori

fiori per singula folia agglutinentur: que chartule
 filis quidem longitudine equales sint, latitudine polli-
 cis. Harum una in medio duorum mediorum filorum
 spatio agglutinetur, non tota, sed tertia tantum sui
 parte in medio, ut relique due tertiae utring, glutine
 vacent, & hiantibus eis schedularum disponendarum &
 filis subjectarum extremitates inserantur, quo firmiter
 habeant, & schedula in oppositis folii partibus digeste
 non confundantur. Altera similis chartula ante pri-
 mum filum statim, ut id prope attingat, agglutinetur
 dimidia sui parte, ut hiet, & vacua glutino sit pars
 que filum spectat: In altera vero facie folii, eadem
 chartula post ultimum filum agglutinetur: sive ut pa-
 viter dicam, in utraq, facie versus interiorum libri par-
 tem, qua ligantur & compinguntur libri. Filum exte-
 riori margini proximum, pollicis forte intervallo à sine
 marginis distet. Hujusmodi folia chartulis & filis
 instructa circiter 100. (alioqui nimium crassesceret aut
 biaret liber) in unum codicem, apte compingentur.
 Hac ratione Georgius Joachimus RHETICUS, mathe-
 maticus hujus ætatis præstantissimus, astronomia de ju-
 dicitis Pandectas congestit.

Hoc certe testari possum, nosse me doctos aliquot ho-
 mines, qui hanc dividendi commoditatem omnibus
 ferè studiis suis adhibeant, & sive scribendum eis ali-
 quid sive docendum publice fuerit, materiam sermonis
 congestam & rudem hoc modo disponant: sive mate-
 riam recens accumulaverint, sive olim conquistam di-
 stinctis per locos schedulis non agglutinatæ in usum vo-
 servant, ut cum opus fuerit ad quodcumq, argumentum

tractandum depromant, & ex multis, quæ in præsentia potissimum ad institutum facere videntur, eligant, aciculis configant, suoq; modo ad quem voluerint partium Orationis æconomiam disponant, & quæ videntur describant, aut pro arbitrio utantur, & in suum rursus locum recondant. Materia autem colligitur partim describendo, quam quis paulatim inter legendum observaverit: partim dissectis auctorum communibus locis aliisve libris, ad quod efficiendum duobus exemplaribus opus est, quorum unius prima facies, alterius secunda deleatur atramento vel rubrica, ut ex duobus rursus unum veluti exemplar fiat. Hac methòdo ad multa profectò laboris compendia, & varias studiorum commoditates uti licebit. Verum hæc satis præter institutum. Compulit me certè ad hanc digressionem insignis rei utilitas, & quam nisi expertus nemo facile quanti faciendâ sit æstimaverit. Non solum enim temporî hoc modo parcitur, & labori tædiòq; scribendi (adde quod per alios quoq; duos pluresve simul in omnibus, id est, describendo, digerendo, & agglutinando juvari quis poterit) sed ad ordinem rerum & verborum, ut quam exquisitissimè fiat, necessarius propemodum hic modus est. Verum ipse usus artis Magister, & his quæ diximus rectè uti, & nova insuper invenire docebit. Hucusque GESNERUS. Verum enim vero, ne quid etiam hic dissimulem; Modus ille mihi, sicut ad ordinanda jam tumultuariè congesta, vel à nobis vel ab aliis, satis oportunus; ita primitus dirigendis nondum excerptis, sed pro nostro desiderio placitoq; adhuc enotandis, longe commodior etiam possit adornari observatis

his quæ mox dicemus. Nam hic quidem *Gesnerianus* *modus* utentem *onerabit* adhuc (1) *tedio describendi* magno, vel (2) *schedas retinendam* seorsim, *periculo eas dissipandi*: minores maximè, tenuioresq; *lacerandi* etiam, vel certè *confundendi* rursus inter usum ipsum facillime: quam ut evitarent incommoditatem, aliqui chartis lusoriis crassioribus inscribere ordinanda in seriem alphabeticam consueverunt. (3) *conglutinandi* si solutas nolis: labore satis magno sordidoque, & eo etiam impenso, nihilominus. (4) *hiatu voluminis* inconcinno, vel (5) *Schedarum*, si serventur in illis, per attritum *revulsione*: in primis, si per oras externas solas agglutinentur, & quæ plura usus incommoda indicabit varia. Quæ, priusquam evitandi rationem nostram indicemus, præmittere placuit etiam *ANONYMI* cujusdam *Bibliotheca universali Batavorum* celeberrimæ *Gallicæ insertam* inventionem supra jam n. §. 4. c. I. memoratam. Ea Indicem solis numeris paginarum & classi alicui titulorum in paginis illis videndorum inservientem tumultuariè sic exhibet.

Capiuntur *paginae duæ*, distinguendæ *lineis in decem spatia aequalia singula*, quæ *singulis litteris alphabeti*, (*rejectis* aut in Z, aut plane ut *sterilibus* K. Y. W.) *destinatae*, subdividuntur *quinquies*, pro numero *quinque vocalium*, ut in *SUBJECTA FIGURA* patet. Hisce subdivisis ita *spatiis*, *paginae deinde inscribuntur excerptorum*, quæ *habent titulos*, *initium*, *ab hisce litteris capientes*, qui *proinde conjun-*

a	a
e 4. 12.	e
A i	F i
o	o
u	u
a	a
e	e
B i	G i
o	o
u	u
a	a 16. 20.
e	e
C i	H i
o 18. 24.	o
u	u
a	a
e	e
D i	I i
o	o
u	u
a	a
e	e
E i. 2. 14.	L i
o	o
u	u

ja	ja
le	le
M li	S li
lo	lo
lu	lu
ja	ja
le	le
N li	T li
lo	lo
lu	lu
ja	ja
le	le
O li	V li
lo	lo
lu	lu
ja	ja
le	le
P li	X li
lo	lo
lu	lu
ja	ja
le	le
R li	Z li
lo	lo
lu	Qu

Etiam aliquot paginis continentur, donec iis completis, super accidentia vel excerpta nova vel tituli novi nova folia requirant V. gr. 2. & 3. habeat ab Æ, vel abe, ape, acc, ade, &c. inchoantes titulos, donec illis impletis proxima vacua folia succedant. Nam consona duabus vocalibus interjecta hic non considerantur.

Quæ sane Methodus indicis, qui novam colligendi methodum efficiat non video: imò nec commoditatem ejus novam aliquam insignem. Compendium enim illud inscribendorum indici, ut alias consuevimus titulorum, tot majoribus dispendiis, quærendi titulum, inventis jam foliorum numeris, in magna excerptorum aliqua copia inprimis sane plurimum excreturis, abunde pensabitur. Quot enim non tituli ab Æ & a e interjecta consona poterunt dari, per 20. 30. &c. paginas diffundendi? Easne toties perlustrare, ad unum inveniendum titulum, erit compendiosius, quam semel indici titulum ejusque paginam inscripsisse? Quo facto statim uno intuitu, an, & ubi mihi reperiendus sit in Excerptis meis quisque titulus, apparebit: cum hic, nisi perlustratis ante tot foliis neutrum constare queat.

Quamobrem ut quod nobis hac in parte comperitum est expeditissimum, indicemus: capita hic, ut excerptorum, materie secundum qualitatem, & quantitatem, formæque tum internæ, tum externæ, singillatim observandam rationem omnem, brevissimis præceptis expediemus. Et quidem

1. *Materie respectu, index bonus comprehendat non*

non modo *titulos* aduersariorum, sed si sit opus, etiam aliqua *singularia ex enotatis* sub aliquo titulo, quæ peculiarem titulum mereri non sunt visa, siue ob singularitatem, quæ faciebat non sperari similia illis alia, siue ob exscriptionis repetitæ nauseam evitandam.

2. *Quantitatis respectu*, quo *compendiosior*, & *minor mole* fieri possit, citra finis sui, in facilitate quælibet excerpta promptissimè inveniendi unice positi jacturam, eò melior fuerit.

3. *Formæ internæ, siue ordinis respectu*:

(1) *Non ad initialem litteram solam, sed ad sequentes etiam totius vocis, aut si pluribus constet titulus, reliquarum etiam, ordinandus index*, prout sibi invicem in alphabeto succedunt; quod in bonis lexicis omnibus observari adeo videmus, alias in aliquo insigniori numero titulorum ejusdem litteræ, tædio incredibilem relectiones omnium ad inventionem unius devorando, quod omnino evitari debet. Id quod facile fiet, *relieto spatio inter quosque titulos* in indicem redactos, *pro fertilitate litterarum*, ex quolibet dictionario cognoscenda. Unde statim liquet fertiliores esse A. C. J. M. P. S. U. reliquis, & ita porro, *respectuq; materiæ excerptæ*, & reliquarum *circumstantiarum*, v. gr. pro fine, & proposito multa excerptendi, otio, patientia, &c. conjecturando. Quod non observavit DREXELIUS, nec ferme reliquorum quisquam, uti nec SCHEFF. c. 12. §. II. p. 153. Qui omnes, prima sola littera ordinata, titulos de cætero confusè, non sine molestia inquirentis maxima, remotaque concipere docuerunt.

(2) *Si tamen conjectura etiam alicubi forte ab-*

erraverit, ita ut *spatium nimis angustum* crescentibus titulis *deprehendatur*, poterit hoc emendari, charta inserta libro indicis consuti, vel *subjecta philym*, foliove singulari, post litteræ, si pluribus ea constet foliis, vel post totius indicis finem, ubi quasi *adversariâ* designatione inferenda, vel ipsa in se successive, vel per folia numerata designentur: in ipsius indicis loco deinde congruo numerum folii exprimendo, etiam rubro colore, ad evidentiam majorem. v. gr. si desit spatium *inter honestas & hostis*, numerus (1) rubro interpositus denotabit *supplementum* primum, cuius inscriptio sit *hon-bos* ac dein subjiciantur *interponenda*, sicut in ipso indicis spatio, si adfuisset, fecissemus. Quod si porro alia inferenda sint alibi, numerus (2) signabit secundam additionem, & ita porro. Quæ ratione *mixtura* quedam *adversarii ordinis*, inevitabilis etiam, *indici alphabetico* oborietur. Quod si vel sic confusio metuatur, aut mora inquirendi tam distracta, vel ad tempus ita fiet, uti diximus: eritque deinde in omnem eventum *minoris laboris*, atque *tædii*, *litteram indicis unam*, aut *folium ejus unum oportuno tempore describere*, quam quolibet importunissimo etiam, omnes alicujus litteræ titulos, ad inveniendum quid in Excerptis perlegere. Quod tamen factu foret opus, indicem accuratè secundum litteras etiam secundas, tertiasve &c. non adornanti, sed tumultuariè unamquamque titulos eadem initiali ordientes littera omnes subnotanti, vel plane Anonymi Galli consilij in sequenti.

Omniū verò commodissimum erit, quoties divi-
 natio spatii futura sit valde incerta, proindeque sup-
 plendi ratio hucusque exposita multum incommodi
 habitura; toties *alternis solis paginis*, aut folio quoque
sine opisthographo, sola altera pagina uti. Sic enim
 & ligatus index sectione facta foliis interjectis ubique
 poterit suppleri: & schedarum etiam quæque simili se-
 ctione, interpositis aliis foliis, suum locum occupare.
 Quæ segmenta si minuta nimis evadant, describi hoc
 ipso facilius, cogente sic necessitate sola poterunt, re-
 liquis ut erant omnibus relictis.

(3) *Nulla faciendæ remissiones invicem titulorum
 equipollentium: sed unicuiq; illorum peculiaris suus
 apponendus est numerus illico.*

(4) *In dubio etiam potius spatium majus, quam
 minus relinquendum: Longè plus incommodi enim
 orietur ex confusione, vel descriptione nova, ob spa-
 tium angustius: quam ex vacuo tantillo inconcin-
 nitatis aut jacturæ.*

(4) *Externe Formæ resp. circa indicem notan-
 dum.*
 I. *Posse quandoq; unum plu-
 ribus inservire voluminibus: distinguendo nempe li-
 nea subducta, vel parenthesi saltim, numerum unius
 voluminis à numeris alterius: certe nunquam deberi
 multiplicari citra necessitatem, prout fecit DREX.
 part. 2. c. 3. & 7. p. 172. (2) Posse & libello & Schedis
 compræhendi, sed præstare libellos, ob usum crebrum &
 cum voluminis usu junctum (3) Præstare indicem ha-
 bere seorsim, quam codici alligatum, imprimis si pluri-
 bus debeat inservire, vel spissioribus voluminibus.*

(4) *Fov*

(4) *Formam eandem, aut minorem certe, non majorem, quam codicis præstare.*

(4) *Dividi etiam folia indicis ligati poterunt, si breviter concepti sint tituli, fracto semel aut bis per plicaturam folio in duas tresve partes oblongas à capite ad calcem, quarum quæque sua serie titulos quasi nova pagina recipiat, unde spatia crescent titulorum, sine multiplicatione foliorum, eruntq; simul eò plures tituli uno conspectu commodius lustrandi.*

(5) *Multiplicatis etiam foliis ligatorum indicum æque ac solutorum, pro qualibet litera, quantum opus pro recipienda copia titulorum majori*

(6) *Litterarum series hoc casu adglutinatis Schedis, folia cujusque litteræ prima distinguentibus poterit oculis evidentius exponi in libellis indicum consutis, ita ut prominentes illæ Schedæ apprehendi, atque evolvendæ tanto promptius litteræ desideratæ indicis inserviant. Nempe à capite foliorum ad calcem usque, descendendo agglutinatæ, ut se invicem excipiant decenter ac ordinatè. Quod si non sufficiat seriei totius alphabeti longitudo unius folii; ascendendo altera dimidia pars litterarum alphabeti, postquam descendendo exhausta est una, subsequatur*

(7) *Singulis vero foliis cuique litteræ dicatis, evidentia comparari potest in consuto vel ligato indice, sectis artificiose marginibus foliorum in duodecim aut viginti quatuor parva intervalla, pro successione litterarum proportionate aucta, ut una, vel, si forma sit folii parva nimis, duplici pagina litteræ omnes exhibeantur, modo mercatoribus perfamiliari. Quamvis tamen etiam operæ huic subter-*

subterfugiendæ neque commoditatem & concinnitatem eam quærenti, sufficere possit utique, sola foliorum singulorum superne facta inscriptio, ad satis promptam & commodam inveniendi facilitatem, ex reliquis antea dictis nihil negligenti.

SECTIO VII.

DE

Alphabeticis Excerptis.

§. I. Alphabeticorum Excerptorum DEFINITIO & NATURA.

ALPHABETICA EXCERPTA sunt in quibus tituli statim ab initio ad seriem alphabeti disponuntur.

Patet hanc speciem artificiosiore, & difficiliorem aliquanto esse priori: imo ex illa natam, ad evitandum tædium indicis conficiendi, & subinde inspiciendi.

Modus alphabeticorum excerptorum conficiendorum, duplex esse potest. Nempe, aut 1. Per Schedas solutas, & prout e lubitu, quovis ordine adeoque & alphabetico collocandos, aut 2. In voluminibus consutis. Ex quibus difficilior erit posterior hæc ratio excerptendi: nisi aut (1) definitus sit numerus titulorum, & secundum ordinem alphabeticum ante digestus: quemadmodum ejus generis far-

G

raginem

raginem certam certi Scriptores artis excerptendi collectam nobis dederunt, interque illos præcipue *KECKERMANNUS* *Etbica, Oeconomica, & Politica, titulorum Alphabetica* nobis exhibens, & *Consilii sui de Locis Communibus* c. 3. p. 6. præparata excerpta alphabetica hæc vocans. Qualis tamen farrago vix certæ alicui materiæ, uedum omnia omnis generis uocum, & sermonis, rerumque Excerpta molientibus sufficiens poterit excogitari. Aut nisi (2) volumina ita sint adornata ut intercalari pro lubitu semper aliqua possint. Quod ipsum in titulis fertilibus, quorum singuli folium unum aut plura impleant, facile fuerit: & tamen aut foliorum, implendis vel impletis appositorum uacuorum, aut resectis iis quæ vacant foliorum partibus, segmentorum inconcinnitatem aliquam relinquet. In reliquis non nisi alternis paginis, quemadmodum circa indices sectione proxima monuimus, solis usurpatis commode procedet, citra mixturam ordinis aduersarii, uti mox dicemus. Talia sunt: in uocibus, *Lexica & dictionaria alphabetica* cuncta, siue lingvæ addiscendæ uniuersim, siue Philosophica technicis uocibus speciatim ad unum omnia. In phrasibus, *Parei Calligraphia, Schönsledderi apparatus &c.* In historicis, *Bayerlingii vastum Theatrum vitæ humanæ, Tomis pluribus in folio. Stephani, Lloydi, Morelli, Hoffmanni, &c.* *Lexica historica & Geographica &c.* In uniuersalibus sententiarum *Florilegia, Langii, Gruteri, Nani, Magiri, Meyfarti, &c.* *Lexica philosophica Goclenii 4. Volekmaris 8. & aliorum.* *Distinctiones Castanui, &c.*

§. 2. De COMMODIS & INCOMMO-
DIS Alphanumericorum excer-
ptorum.

EX Virtutibus binis, variationem pro varia excer-
ptorum specie recipientibus, hic quidem *enota-*
tionis commoditas in eo *præstat adversariis* Ex-
cerptis, quod *indicis cura supersedetur*, nec opus est *ti-*
tulum quemq; bis, videlicet excerptis, & præterea etiam
Indici *inserere*: quotiesq; illi subscribendum aliquid
est, primo per indicem, deinde per codicem excerpto-
rum *inquirere*, dum ipsa excerpta simul indicis sunt
loco,

E contrario *minor est multum enotandi commo-*
ditas hic in eo, quod *1. necessario literam*, & *ejus titu-*
lum certum, prius *semper oportet inquirere*, quam pos-
simus aliquid excerptere. Et quamvis id semel hic tan-
tum fiat, ubi in adversariis bis illud factum erat opus, ta-
men & hic plerumq; molestior est illa inquisitio, pro-
pter distributos magis, nec æque ac per indicem primo
conspectui statim sese una offerentes titulos.

2. *Magis attente cogitandum est*
de titulis concipiendis, ut statim sub literam certam,
loco suo reponantur, ubi semper deinde inquirantur.

3. *Titulis singulis spatium cer-*
tum assignandum divinatione aliqua est. Ea vero cum
facile fallat, *laxum nimis spatium chartæ vacuæ di-*
sperdium, & *evolvendæ tædium*: nimis vero *angu-*
stum, *confusionem parit* &c. Quæ utraq; magis adhuc

erunt uetuenta, ubi ne tituli quidem sint determinati, & præparati, quod raro diximus fieri posse.

Utendi porrò excerptis alphabeticis, & enotata *inveniendi commoditas*, iterum in eo quidem major est, quod indicis inspectione nulla hic opus. Sed eadem iterum minuitur, dum (1) operiosior est titulorum hic inquisitio plerumque. (2) Confusio inevitabilis hic iterum ob Synonymiam. (3) Dissipatio itidem ac in aduersariis manet materiarum coherentium.

Ut adeo generatim iudicando, hac species præ priori plerumq; parum aut

nihil commodi, maxime in voluminibus ligatis: facile vero multum incommodi sit habitura, nisi præceptis sequentibus dextre adhibitis emendetur quantum potest. Quæ proinde ligata etiam volumina, ut incommodiora præcipue respicient: quibus subleuatis, facilius erit cuique, ad eorum imitationem, in schedis eadem observare.

§. 3. PRÆCEPTA optime concipiendi Alphabetica Excerpta.

UT quantum per naturam hujus generis excerptorum fieri potest, *incommoda* modo memorata *minuantur*: notandum

I. *Materie Respectu*: quamvis omnis generis tandem materiis accommodari possit alphabeticus ordo: commodissime tamen illum adaptari posse iis (1) *Quæ Methodum meliorem, & imprimis scientificam non recipiunt*. Qualia sunt, præter vocabula singula, & in-
terpre-

interpretationes, atq; observationes circa illarum significationem & usum, *historica, non tam exemplum universalibus* præceptis, quam in se notabilem observationem sui *facientia*. Qualia etiam adversariis oportuna diximus.

(2) *Quæ* multitudine *titulorum*, & paucitate *singulis subscribendorum*, *indiciis* potius *similitudinem* habent, quam ut confectionem *indiciis* tolerabilem admittant, aut mereantur.

(3) *Quæ* *titulorum fertilitate* tanta, ut *singulis singula folia* vel plura dari possint, gaudent. *V. gr.* Si *virtutibus*, aut *vitiis singulis*, *Ethica* sua *specialis* colligenda sit. Ubi cum quilibet *titulus* quasi *volumen aliquod methodicum* conficere possit, *philyræ singulæ* *singulis* pro *lubit* dicatæ, facile *acu compactæ*, in *folio integro*, sine *fractura* *ordinabuntur* *alphabeticè*. Neq; referet *multum* eas *colligari*, aut *solutas* *servari*: quamvis *posterius* *semper* sit *futurum* *intercalationi*, *mutionisq;* *alii* *cuius* *oportunius*, ut in *meis* *huc* *pertinentibus* *excerptis* *sum* *expertus*.

(4) *Quæ* *numerum* & *spatium* *titulorum* *plane* aut *pene certum* *recipiunt*.

(5) *Quæ* *Synonymiis* *non multum* *subjacent*.

Adeoq; potius *singularia* propriis *nominibus* *insignita*: *quam universalia*, maxime in *populi* *usu* *frequentata*, *proindeq;* *nomenclaturas* *varias* *sortita*: *v. gr.* *moralia*; in quibus *SENECA* *dudum* *conquerente*, *vera* *rerum* *vocabula* *amissimus*, *secus* *ac* in *Mathematicis* *tantum* *non* *omnibus*, *physicisq;* *bona* *ex* *parte*: *Nam* *Logica* *etiam* & *Metaphysica*, *malè* *philosophantium*

tium usu præpostero, non minus quam vulgi moralia sunt in ambiguitatem inextricabilem ferme redacta.

2. *Quantitatis respectu.* 1. *Lemmatica in se* commodiora huic speciei erunt: nisi fertilitas titulorum valde impar, faciat exerescere spatia singulis assignanda incerte ac inaequaliter admodum. Cæteroque
2. *fertilitas titulorum ad folia integra*, vel ulterius excrefcens, hic etiam oportuna erit. ac eo casu verbotenus etiam excerptis hæc species apta.

3. *Formæ internæ, seu Ordinis respectu* (1) *magis cogitatè generatim hic concipiendi tituli*, maxime in præparatis libris, ob remissiones tædiosiores, & incommodiores hic futuras. (2) *Subdivisiones*: nisi, quemadmodum sectione præcedente diximus, *signaturis evitari possint, alphabetice iterum faciendæ*: vel methodica ordinaria aliqua, si sit obvia, per omnes titulos observanda. Nam adversarium ordinem hic miscere, & quod aliqui suadent, eundem indice iterum peculiari sublevare, foret omnem usum alphabeticorum excerptorum per adversariorum mixturam destruere. (3) *Æquipollentium, sive Synonymarum vocum evitatio*, quantum fieri potest, tentanda. Ubi autem *impossibilis ea sit evitatio, remissiones ad titulum forte propter nominis diversitatem separatum*, ubi re ipsa potuisset uniri, vel certè si unicus solus sit excerptis impletus, ad eundem, in principaliter electi & excerptis ditati *cujusvis tituli, initio, aut fine, erunt adjungenda*: aut indice peculiari concipiendæ. V. gr. si *Charitatis aliqua*, &

amicitiæ titulo aliqua subjeceris excerpta, utrobique, fiat remissio; hic addendo. *Vid. Charitatis*, illic, *v. Amicitie* titulum. Quod si *charitatis* titulo soli hucusque subjeceris excerpta, suffecerit ad *Amicitie* vocem addidisse remissionem adscribendo. *v. Tit. Charitatis*.

(4) *Monita superioris sectionis de indice faciliore reddendo*, ut & de ipsa *indici forma interna*, huc omnia quantum fieri potest adaptanda.

4. *Forma Externa respectu*. (1) *Potius Schedæ quam volumina generatim hic usurpanda*.

(2) *Codicem*, omnino volenti, minimum hoc vitandum; *ne arctius consuetus intercalationi reddatur ineptus*.

(3) *Formæ quantitas sive mensura adaptanda erit fertilitati, vel sterilitati præsumptæ*

titulorum: ita ut minima forma minus fertilibus titulis eligatur: quandoquidem altera tantum folii pagina uti, per se futurum sit inconcinnitate, atque mole tædiosum, sumptuq; onerosum forte pauperioribus: adeoq; non nisi necessitate aliqua urgente, ac ubi certissimus sis, quod intercalatione, nullo modo divinanda, sæpissime sis opus habiturus, & descriptio valde onerosa futura, ob multitudinem Excerptorum, evitandæ confusionis magnæ certæque gratia, demum amplectendum.

(4) *Inscriptio titulorum per paginas libri plures concinnandorum*, per *Schedas* *vs solutas* singulas repetenda, quoties titulus unus plures occupaverit schedulas, fiat etiam *cum additione*

ditione numeri, unde statim intuitu primo constet, quot paginae jam sint ante repletae. Quod maxime in schedis erit observandum, ne una sola inquirenti, saepe festinanti, tantum inspiciatur, aut ut vel ex ipsa memoria temporis antecedentia potius quam sequentia, vel vice versa inspicere consultius esse, statim occurrat, & quae alia tam levis observatiunculæ commoda non levia, possint oboriri, pro varietate circumstantiarum varia magis, quam ut minutatim hic omnia possint numerari.

(5) *Margo* semper remissionibus faciendis relinquendus, vel ante initium, vel post finem cujusq; tituli vacuus aliqua ex parte, nisi malis totius paginae superiorem partem aliquam spatio vacuo dare, cui remissiones titulorum plane nullis hoc loco excerptis instructorum inscribantur. v. gr. ante titulum *Charitas*, relicto spatio, cui inscribatur *Charitas*. v. *Amicitia*. Quo casu ei parti hujusce folii etiam *adverse paginae* conducet nihil inscribere, ut si forte titulus sit interjiciendus, facta sectione folii ligati, remissio non obstante intercalatione suum locum tueri possit. Ita inter *charitas*, & *Claritas*, *cibus*, *circumspectio*, *civilitas*, & alii tituli interponendi, sectione superioris partis facta, citra descriptionem, hoc observato modo, interjicientur: eritq; hoc ipso tanto evidentior ea remissionum discriminatio, si tenui tali lacinia potius, quam folio integro contineatur. Insuper ante dicta de forma externa adversariorum numero 7. 8. & 9. deq; indicis externa forma numero 6. notata huc repetantur, & accommodentur quantum possunt omnia, ex proxime precedente Sect. §. III. & IV.

SECTIO IIX.

DE

Methodicis Excerptis.

§. I. DEFINITIO & NATURA Methodicorum Excerptorum.

METHODICA EXCERPTA sunt, quæ ordine illo quo natura sua coherent ea quæ excerpenda sunt, quam artificiosissime disponuntur v. gr. *Universalia secundum ordinem scientiarum: Singularia, prout vel accessoria, vel exempla hisce præstant ordine consimili, vel alias temporali successione, locorumve in quibus res gestæ sunt, similisq; alicujus circumstantiæ, cum eadem conjunctæ, ac naturaliter aliquem obvium sensibus externis internisve nexum habentis, serie atque dispositione observata.*

Unde adeo duplex genus Excerptorum oriri queat, *Alterum, quod breviarium aut Compendium, vel summarium vocare possis. Quando nempe Lemmata vel Tabellas, memoriæ summorum capitum atq; texturæ alicujus auctoris, & connexioni tractatarum ab ipso materiæ excerpimus. Quod sane studium ad repetitionem, & memoriæ faciliorem utilissimum, est, in primis eorum, quorum ipse ordo retineri meretur, puta philosophiæ, genealogiæ, &c.*

Alterum quod proprie Collectaneorum excerptorum nomen sustinebit, ac nobis nunc maximè confide-

randum venit, in congerendis pluribus ad ordinata-
quæque in eertam dispositionem capita consistit.

Modus ea conficiendi tum in libris tum in Schedis
talis erit: ut *tisuli prius secundum realem ordinem*
concepti, spatis præsumptione formatis ordinentur, quo
deinde singulis congrua subscribantur.

v. *Stilbel. pag. 20. & 21. ibiq; citatos laudato-*
res hujus speciei excerptorum: cujus generis impressa
exempla præbere possunt Systemata majora Scientia-
rum quævis, & eorum instar loci communes adornati.
v. gr. *THEOLOGICI Gerbarði* satis vasti, contractiones
vero *Melanchthonis, Havenrefferi, & aliorum BIBLIO-*
GRAPHIÆ auctorum methodicè digestæ, ad rerum
imitationem, v. gr. *GESNERI Pandectæ*, & Bibliogra-
phiæ variorum varii argumenti. *SENTENTIARUM,*
Lipsii Politica, Ethica *Jonstoni*, & hisce uberiora longe
Parænetica *Mechovii*, *EXEMPLORUM, Zwingeri*
Theatrum vitæ humanæ, p̄iusquam à *Bayerlingio* in
alphabeticum ordinem redigeretur. *PHRASUM,*
Ærarium Poëticum Weinrichii, Thesaurus Episto-
laris *Starckii*. *VOCUM* etiam singularum Nomenclator
Junii, Thesaurus L. serm. *Calvisii. &c.*

§. 2. De COMMODIS & INCOMMODIS Methodicorum Excer- ptorum.

Commoditas enodandi omnino sic minor est,
quam in prioribus binis speciebus. Quando-
quidem (1) *judicium ex-*
actum

actum requiritur, ad ordinandos tam methodice titulos, qui omnino, priusquam excerpatur, dispositi esse debent. Unde non nisi ad ultioribus, nec materiae excerpente amplius rudibus, conveniet hæc species excerpenti.

Neque (2) parvum etiam est tedium occupato in lectione, auscultatione, vel meditatione, cogitare sollicitè, ad quam partem methodi tam accurate id, quod excerpendum occurrit pertineat.

Adde (3) quod imperfectis adhuc manentibus scientiis cunctis, semper in hoc ordine restabit aliquid perficiendum, ac emendandum. Unde non poterit fermè satis exacta & constans divisio chartarum in singulos titulos adornari unquam.

Inveniendi facultas etiam in eo videtur impedior, quod admodum præmeditate semper cogitandum est, ad quam methodi accuratæ partem relatum sit, quod inquirimus.

Pro quo tamen illud lucri habemus ex hac methodo:

Quod (1) homogenia, seu generis ejusdem, & simul ad usum ordinariæ adhibenda excerpta, conjunctim inveniemus.

Imo (2) totam ideam alicujus scientiæ, vel methodi alterius, v. gr. scientiæ alicujus, vel Historiæ universalis, vel Geographiæ, poterimus ita crebra ista inter enotandum & inquirendum repetitione, memoriæ insigere, ut non facile nobis iterum excidat. Quod sane utrumque non erit parvi momenti, modo superare memoratas difficultates possimus: cui rei conducunt sequentia præcepta.

§. 3. PRÆCEPTA methodice quam-
optime excerpenti.

Superandis ergo hujus speciei Excerptorum difficultatibus, *monita* sequentia erunt *observanda*.

I. *Materia respectu*: non poterit hæc ratio excerpenti æque locum habere in omnibus omnis generis notabilibus, quemadmodum videtur voluisse KECK. *Conf. de L. C. c. 3. & Manud. ad Phil. Pract. c. 2.*

Nam (1) *Ambiguae voces*, vel ipso Keckermanno monente, priusquam distinguantur, excerptis transcendentibus metaphysicis, ad certam disciplinam pleræque nullam pertinebunt: adeoque *prorogari a homonymorum non poterunt hac methodo excerpenti commode satis.* (2) *Descriptiones personarum, factorum, locorumque minutiorum*, non recipient commode hanc methodum. Relinquentur ergo *methodice nobis excerpenda*

1. *Universalia*, *scientiarum partes constituentia.* 2. *Singularia rerum*, quæ ut universalium *exempla* considerantur, aut *accessoria* v. gr. Auctores sive Scriptores partis cujusque scientiarum.

3. *Singularia realia*, quæ licet universalium exempla non sint, *ordinem tamen suum habent* aliquem *naturalem* obvium.

v. gr. (1) *temporis seriem*, ut *historiæ, vitæ, vel populi alicujus.*

(2) *Locorum spatium*, ut *Geographica, vel chorographica, aut Topographica descriptiones, &c. v. c. III. § 4.*

(3) *Circumstantiarum,*

rum, aut *partium*, nexu aliquo alio evidenti sensus externos præcipue efficientium. v. gr. Descriptionis animalis, aut personæ humanæ alicujus, quod ad corpus, à capite ad calcem: Domus, horti &c. qualiter ingredientibus sese partes possint offerre.

Ita de re vestlaria, à capite hominis ad calcem partes tegentia singulas primo, dein plures, denique totum corpus textura poterint suis titulis ordinari. Et similiter in cæteris.

(4) vel *internos* certe *imaginationis*, & hinc memoriæ *sensus*, si non per externa sensuum objecta, saltem per internam representationem *efficientia* perquam evidenter: quod imitatione plerumque fiet sensibilibus externorum. V. gr. fabulosæ descriptiones, ad imitationem veri factæ, si per partes debeant excerptis instrui. Ita collecturus de Diis antiquorum, de Campis Elysiis: &c. partes, quasi verarum personarum, & locorum, disponet etiam fabulosas

4. *Voces non nimis ambigue, Phrasesq;* ad titulos rerum quas exprimunt referendæ. Ex quibus omnibus omnino unicuique partem eam, quam præcipue excolendam sibi vitæ omni elegit, hac ratione profuerit excerpisse v. gr. Theologo Theologica, Jcto Juridica, Philosopho Morali Moralia, Physico Physica, universalialia, & singularia realia, iisque respondentia vocabula, & locutionum genera excerpenda.

2. *Quantitatis Respectu*: multa ad methodicam unius scientiæ, vel historiæ rationem totam, vel ex parte conficiendam tendentia collecturis, hæc ratio excerpendi conveniet. *Pauca* enim tam operose di-

sz dispositionis eorum non merebuntur, neq; titulos tam sollicitè discriminatos digne implebunt.

3. *Ordinis Resp.* 1. Tituli vel scientifico vel alio naturali ordine, aut eum imitante artificiali, disponendi sunt sollicitè, ad iudicium potius quam ad imaginationem arbitrariam omnia referendo v. SCHEFF. c. 12. §. 7. ita ut omnes disciplina methodice nobis propositæ partes, titulis primariis, notionem aliquam simplicem aut compositam potius, quam propositionem experimentibus exhauriantur. v. KECKERMAN. pag. m. 1700. col. 2. Hi tituli porro subdividendi erunt in capita, prout illud thema simplex, seu notio simplex, aut composita recipere possit. e. gr. pro collectaneis methodicis Ethicis sint tituli primarij Ethica, Bonum, Operatio, Summum Bonum, Virtus &c. horum singulis secundarij tituli sint iterum sui quoque subordinati, v. KECKERMAN. p. m. 1703. v. gr. *Nominis consideratio, Desinitio, Divisio* vel *partitio, Atributa*: Et hæc iterum varia cum sint, distinguantur poterunt denuo, ut separatim habeantur *Causæ, Effectus, Propria, Accidentia, Repugnantia*: prout illa seorsim considerari, scopus excerptis, & materiæ ratio exigit. Ubi etiam addi poterunt eadem ratione *singularia* suis universalibus *exempla*, item *Auctores: falsa oppositis veris, adeoque objectiones, errores &c. concreta abstractis, operationes habitibus. Vocabula* item & *Phrases* notabiles suæ quæque materiæ respondent. v. KECKERMAN. p. 1701.

2. *Differenda* sæpe *ordinatio* excerptorum propter *difficultatem*: ita ut prius in libel-

bellum rapsodicum, aut chartam separatam conijciatur suo deinde loco inferendum: vel si schedacea sint excerpta, seorsim primo reponenda, donec pleno cum iudicio fasciculis dispositis inserantur.

3. *Ad plures disciplinas cum pertinere quandoque possit ejusdem rei excerpendæ consideratio: nedum ad titulos diversos primarios aut secundarios: vel pluries enotanda erunt eadem, vel certe remissioribus, aut lemmaticis allegationibus indicanda in reliquis locis, postquam in uno sint exacte excerpta* v. KECKERM. p. 1700. col. 2.

4. Si unquam alias, certe hic *necessaria* semper erit *ordinis emendatio*, iudicii nostri vel scientiæ ipsius incremento subsecuto. Levi tamen de causa non erit mutatio crebra instituenda, & potius una quam parvæ multæ, quoniam his memoria citius confundetur.

5. *Conspectus titulorum separatim habendus* est ordinatus, ut uno intuitu consuli, repetique prout lubet possit.

6. *Siquis diffidat memoriæ, aut metuat ejus impedimenta notabilia* v. gr. itinera, morbos, occupationes &c. *licebit ei primarios titulos, imo & aliqua maxime notabilia excerptorum, in alphabeticum indicem redigere, quem consulere possit, ubi alias expedire se nequeat.* Consulente jam hoc utiliter etiam laudato sæpius, & hoc in genere quidem excerptorum laudando præ omnibus KECKERMANNO, p. 1703. col. 2. Et sane in copiosis & subtilius discretis quibuscunque methodicis excerptis, etiam continuo

circa eadem occupato, non erunt superflua indicum alphabeticorum subsidia ferè ulli, nisi divina plane memoria prædita; de cujus tamen etiam perpetuitate cum nemo sit securus, apparet, tutos nos indice tali non modo reddi de futuro, sed de præfenti etiam, contra quaslibet memoriæ perturbationes quotidianas, obventuras vel maximè festinantibus, aut in meditatione, methodicorum sane nunquam æquè ac aliorum perfuntoria, occupatis.

Ego sane, vel in mea Philosophia Practica, nunquam tot annis è manibus seposita, postquam instructiora paulo fuere mea excerpta methodica, necesse habui, mox juventutis vigore primo absumto, indicibus alphabeticis uti, ne vel tædio inquirendi molestissimo, vel confusione perniciosissima, usum meorum excerptorum mihi maxima ex parte interverterem.

7. Continget tamen interdum inferiores titulos seu secundarios, imo quandoque primarios etiam evitandarum subdivisionum multarum gratia, rectius statim alphabeticè ordinari v. g. in Ethicis Virtutes & Vitia cardinalibus quatuor generibus subjecta, in medicina morborum.

4. *Formæ Externæ resp.* (1) *in schedis potius, per fasciculos secundum classes scientiarum & partes digestos, hæc excerpta fieri debent, ob incertum titulorum numerum ac ordinem, nec facile divinandam titulorum singulorum molem. Certe qui volumina volet, omnino leviter tantum ligata faxit, quibus inseri semper aut eximi folia possint, nisi velit adversarium volumen methodico succenturiare. Aut partes jam habeat*

ita

ita elaboratas, ut de novis interponendis, aut constitutis semel mutandis, minus habeat sibi metuendum.

(2) *Forma major*, & sæpissime *in folio* integro præferenda: ne & solutæ chartæ facile confundantur, & ligatæ nimis sæpe intercalationem exigant, & diffundant quærentem per multa folia.

(3) *Volumen cuiq; scientiæ aut fasciculum assignare præstat separatim*: ne nimis vasta fiat moles, imprimis si exempla & dictiones rebus universalibus adjungamus.

(4) *Tituli distinctâ scrip-tione concipiendi, maxime primarii*, quibus *minimum tribuatur oportet folium integrum voluminis, aut involucri peculiare in fasciculo; secundariis deinde numero Romano, partibus vero illarum barbaro distinguendis*: quarum *iterate divisiones, aliis signis, v. gr. literis Latinis, Græcis &c. secernentur, aut numeris minoribus non modo, sed parenthesi, circulo &c. inclusis, aut alioqui, prout lubet, evidenter saltem, & citra confusionis proclivitatem, distinctis.*

(5) *Etiã realia & dictionibus, universalia separentur à singularibus, &c. non tam peculiaribus spatiis aut divisionibus, uti voluit KECK. p. 1072.*, unde multiplicatio chartarum sæpe non implendarum fœda orietur: quam potius *diversitate characterum, lineisve subductis, aut marginalibus, aliisve signis arbitrariis.*

(6) *Margo imprimis lateralis exterior, remissionibus faciendis, semper relinquenda: superior item repetendis inscriptionibus titulorum primariorum, aut divisionibus in libros aut ca-*

pita factis, quo singulæ partes separatim prout lubeat, possint repeti, vel alias quoquo necessario modo in usum adhiberi.

Plura pro arbitrio cujusque magis, quam ex ipsa natura excerptorum addenda, v. gr. *indicem Auctorum*, de quo KECK. *Manud. ad Phil. Pr. c. 2. p. 1703.* & similia, studio præterimus, cum & *infinita* excogitari possint. & *omnibus excerptorum speciebus* accommodari ejus generis quæque, pro ingenio, captuque vel voluntate, aut circumstantiis aliis excerptentis.

SECTIO IX.

DE

Commentariis Excerptis.

§. I. DEFINITIO & NATURA Commentariorum Excerptorum.

EXCERPTA COMMENTARIA, quæ ACCESSORIA etiam vocare liceat, sunt illa, quæ ad ductum libri alicujus jam conscripti, excerptorum initium quasi nobis præbentis, additamentorum instar digeruntur.

Modus conscribendi hoc genus excerptorum *varius* est. e. gr. (1) *Chartis solutis interpositis*, qui omnium rudissimus est.

(2) *Marginalium annotationum*, ipso margine hunc in finem, agglutinatis, prout opus, spatiofis chartis, extenso. (3)

(3) *Chartis vacuis interjectis ligatis*, una cum ipso volumine pleno.

(4) *Difsecto libro*, ad quem commentari volumus, *in partes*, prout expedire videtur, *divisas ad præsumta annotationum spatia*, puris sive vacuis *majoribus chartis agglutinandas*. Quo casu vel geminatum ejusdem editionis librum, vel speciatim altera tantum pagina impressum habere oportet.

(5) *Adversario volumine addito*, cujus tituli, paginæve referantur ad Auctorem electum.

(6) *Methodicum volumen imitatorium*, alterius conficiendo, sive quod partes atq; titulos ejusdem, spatiis prout visum est expedire, aut æqualibus, aut inæqualibus, excerptorum præsumptæ quantitati accommodatis imitetur. *V. gr.* ut quæ paucis lineis auctor est prosecutus, iis nos paginas, aut folia tribuamus integra, si tantum excerptorum, ut impleri possint, iis accessurum speramus: & vice versa, foliis ejus aut paginis integris, quibus parum addi debeat, exigua spatia nostri voluminis assignemus, numero nihilominus paginarum retento, quem licebit pluribus foliis eundem, aut uni paginæ duplicem triplicemve &c. positus intervallis adscribere, non eò minus vel indice juvenandum, vel si eo non habeamus opus, repetitioni memoriali serviturum.

(7) *Miscendo* prout opus sit *species hætenus dictas*, v. gr. simul margine & chartis interjectis utendo, seu solutis, seu ligatis, seu utrisque. Imo hisce adversarium volumen superaddendo, si placeat. Sic & spatiis difsecti Auctoris non sufficientibus, chartæ interjectæ aut adversaria poterunt addi: &c.

§. 2. De COMMODITATE Commentariorum Excerptorum.

COMMODITAS GENERALIS omnium modo enumeratarum specierum, in hoc genere excerptendi, ea est, quod ordinario semper *superfendere* poterimus labore titulos constituendi, & ordinandi, ac inscribendi seorsim, ut & indicis conficiendi.

Unde *commendatissimus habitus* est hic modus excerptendi *praecipuis* hujus doctrinae Auctoribus, vid. KECK. *Manud. ad Phil. Praët. p. m. 6. n. 8.* SCHEFF. *c. XII. §. 6. p. 144.* TITULUS §. 41. p. 392. STUBEL. *c. 1. §. 14. p. 17.* Ibiq; laudati POMARIUS & URSINUS. Deniq; BOSIUS *de compar. Eloqu. civil. §. 34 & seqq.*

Speciatim liquet, tam *diversis speciebus* diversos esse debere *commoditatis gradus*. Et vero *comparatione* facta, liquebit *posteriores quasq; species* prioribus esse *preferendas*. Nam 1. *Schedae* quidem *excident facile*, & licet *numeris signatae* reponi tandem possint, *usum* tamen *ipsius libri*, cui *interponuntur*, *ficient incommodiorem*. Interim *ob expeditam facilitatem*, suam *placuit* tamen *hic modus* *magnis Auctoribus*, uti *videre* est apud *TIT. l. cit. pag. 392.*

2. *Marginis usus* ob *incertum excerptorum*, & *ferè semper inaequalem molem*, *incommodus*, & *agglutinatio ipsa operosa*, *inconcinna* & *mole sua librum aggravans* videtur.

3. *Ligatis chartis interjectis* *eadem incommoda* æque, si non *magis adorunt*, nisi quod *operosa minus sit interjectio*, quam *agglutinatio*.

4. *Dis-*

4. *Diffectio Auctoris, operosa* quidem æque, & deficiente duplicato exemplari, vel altera parte saltem impresso, interdum impossibilis, hoc præ prioribus habet commodi, quod in volumen leuiter ligatum aut consutum, possint illa fragmenta, spatiis pro lubitu assignatis, agglutinata, sic compingi, ut, ubicunque multa subnotari debere spes est, semper integra folia possint interjici, quando sit opus. nempe sic diuisis spatiis, ut fragmentis agglutinatis quibus additamenta pluscula sperantur, in eo folio, vel certe in illa pagina non succedant alia. Adde quod *diffectio* etiam *foliorum*, si forte aduersa pagina nihil adhuc receperit excerptorum, aut schedarum agglutinarum, hic interjectioni suam sæpenumero præstare possit oportunitatem.

Unde illam feliciter aliquot annis in typo meo *Philosophia moralis* usurpavi.

5. *Aduersaria ratio commodissima est*, & reliquis omnibus etiam succenturiari apta, & vel unico folio inchoanda, & sensim prout opus est, aucto volumine continuanda.

6. *Methodica ratio* deniq; omnium erit præstantissima: ob homogeniorum excerptorum non dissipatam unionem, & reliqua *sect. prox. precedente* dicta. 7. *Mixta* quod simplicium suorum commoditatem, &

incommoditate participent, ut alias, ita & hic, per se patet.

§. 3. PRÆCEPTA Commentaria Excerpta optime adornandi.

UT quam optime hoc genus excerptorum formetur, *habita potissima ratione posteriorum quarumque simplicium specierum*, ex modo enumeratis, sequentia *præcepta* erunt *observanda*.

I. *Materiae & Qualitatis eidem diversæ accidentis respectu*: (1) *omnes omnis generis materiae* propemodum æque *sub hoc genus excerptorum cadunt*: adeo, ut tam *universalia* quam *singularia*, tam *realia*, quam *verbalia*, & quidem hæc tum *singula* seorsim, tum *omnia conjunctim* hac ratione possint enotari prout lubet, ac Auctor idoneus cui accomodentur, exstat. (2) Imprimis autem

si *ad interpretationem alicujus Auctoris* velimus aliqua colligere, *vix alia methodus conveniet*.

2. *Quantitatis respectu*, tam *pauca*, quam *multa* collecturis, aliquis hujus speciei modus erit oportunus. Imprimis tamen *pauciora præstabit aliena methodo accommodare*, quum iisdem propriam constituere vix sit operæ pretium. Interim nihilominus *posteriores imprimis modos etiam copiosissimis quibusq; sufficere posse patet*.

3. *Formæ internæ sive ordinis respectu*, (1) *Præcipue quidem methodica scripta pro basi sunt eligenda*: ita ut totius scientiæ alicujus *optimum* quod extat *electum compendium*, vel potius *elaboratum prolixè corruptus ordinatissimum* quodque, & usu nobis frequentatum, atque memoriæ minimum locale, ut vocant, id est ad reperienda quæque *matarum genera sufficienti mandatum eligatur*, monente etiam KECKERMAN. *Consilii de Locis Comm. c. 16. p. 6. Id quod excerptis nostris*

nostris deinde sensim auctum, extendatur, ut ita illius quæ præcipue nobis excolenda sit proposita scientiæ, in primis altioris, ut cum *Gellio* loquamur, vel facultatum ut nunc vulgo dicuntur superiorum, unius, cui vitam dare maximâ ex parte solemus. v. gr: Theologiæ, Juris, aut Medicinæ systema, quantum per vitam integram nobis liceat, perfectum ex variorum scriptis aut dissertationibus, neque non etiam propriis meditationibus nostris, atque experienciis, & casibus variis, observatis colligamus.

Secundario tamen etiam *alphabetica*, ac tandem *adversaria* quoque aliena, deficientibus methodicis scriptis poterimus hoc modo augere. Ita *KECKER-MANNUS* sententias ad *Stobæum* colligere suavit, minus tamen consultè: cum longe locupletiores & ordinatiores essent ejus aargumenti recentiores. v. g. *Magirus, Langius &c.*

Circa quæ omnia etiam hoc speciatim notandum: fieri posse, ut Auctor aliquis nobis ita sit familiaris factus, ut eodem instar indicis memoriâ comprehensi possimus uti. Quo casu sanè non incommodum, commentando ad eundem excerpere, quemadmodum de *Longolio*, ad *Plinii* historiam mundi omnem suam eruditionem congerente, in vita ipsius cum aliis à *Batesio* nuper edita refertur pag. 140, & seqq. Quem celeberrimus *Salmasius* videtur imitatus esse, de cujus tamen opere vegrandi, exiliter admodum judicat *HARDUINUS* in præfat. *Plinii* sui in usum *Delphini* publicati: liberalius multo *MORHOFIUS Polybist.* l. 1. c. XXI, p. 241.

(2) *Eli-*
gen-

gendus Auctor non mutilus vel confusus, sed quantum fieri possit maxime plenus & ordinatus, inque partes distinctus.

(3) Quod si distinctio illa desit, imprimis in subdivisionibus, erit ea nobis supplenda. v. gr. si quis ad *Rosinum*, *Polydorum Vergilium*, aut *Natalem Comitum*, ut ipse olim tentaveram, v. *Epist. adj. n. 24.* excerpta collecturus, capita singula suis membris dividat modo imitatorio. §. II. n. 6. usurpando.

(4) Unus solus Auctor in quoque genere imprimis eligendus, nec facile mutandus, ne confusio creetur. Imprimis ubi diutius uni assueverimus auctori: quo casu, & ubi melior postea prodeat, non erit facile substituendus, sed potius adjungendus, in iis quæ plenius ille distinctiusque habet. Nempe ne confusio, vel everfioni omnimodæ nostrorum excerptorum detur ansa.

(5) Exceptio tamen facienda, interpretationis aut examinis gratia annotanti ad Auctorem aliquem. Quo casu tot Auctores, quot examinandi aut interpretandi venient, erunt adhibendi.

(6) Remissio etiam eorum annotandorum, ad plura loca ejusdem Auctoris, vel diversorum, ita facienda, ut vel notabiliori, vel certe priori loco, ipsa excerpta accommodata, reliquis locis tantum allegentur.

(7) Præcepta sectionis præcedentis membro ultimo numero 4. 5. 6. & 7. imo omnino hic repetenda.

4. Formæ externæ respectu, (1) In tanta varietate modorum, apparet etiam formas externas differre omnino debere: Ita primis tribus modis ipsa
forma

forma Auctoris: quarto modo major etiam, & fere in folio: reliquis vel in quarto, vel in folio, pro excerpendorum mole, forma fuerit constituenda. (2) Interpretationis gratia vel examinis annotata, etiam diversis Auctoris, uno adversario volumine commodè poterunt compræbendi: Sic, ut quilibet Auctor sit loci tituli, alphabetico indici, assignatis pro lubitu paginis, inferendus.

3. *Præceptum ultime §. Sect. prox. præcedentis, quintum & sextum hic omnino repetendum.*

SECTIO X.

DE

Scriniio litterato.

SIve peculiari quodam invento,
Ex ANONYMI manuscripto,
 per propriam, experientiam multis modis
emendato,

Modum excerpendi singularem ac valde compendiosum, utilemque continente.

Membrum I.

OCCASIO ejus Scrinii, ex Manuscripto de
 arca Studiorum anonymo, & præstita
 circa illud nobis,

ORdinis Sectione I. delineati ratio nunc exigit,
 ut de scriniio litterato dicamus. *Scrinium hoc
 inventionis meæ non est, sed illius notitia casu*

ad me delata, per *manuscriptum* quod inter Viri, dum viveret, Clarissimi, *Joh. Adolphi Tassii*, Matheseos in Gymnasio nostro Professoris, *manuscripta*, *penes Dominum* Avunculum meum, dum viveret Virum Ampliss. *VINCENTIUM GARMERS* J. U. D. Com. Pal. & Syndicum hujus Reip. tunc asservata, eadem qua reliqua manu exaratum, apparuit. An ipse fuerit inventum hoc, multum ambigo: vel inde, quod cum §. 12. se quinquennio illud jam usurpavisse commemoret, antequam cum aliis communicaret: neminem tamen ex ipsius discipulis (quorum facile princeps adhuc superstes, & in ea Professione nunc successor est, Cl. Collega meus *Henricus Sivertus*,) aut amicis, depræhendere potui, qui unquam apud ipsum tale scriniū vidisset, aut de invento simili quidquam ex ipso inaudivisset. *Dignum* tamen *visum* est opusculum, quod *hic insereretur*, quandoquidem editum esse hucusq; typisq; excusum, non videtur verosimile: ut in *notis ad illius §. 9. & 21. sive ultimam* pluribus probabitur. Sane *utilitas* etiam *hujus inventi* id merebatur, itidem inferius exponenda: & *aliis quoque subodorata*, qui *Bibliothecās* suas *ordine materiarum* in forulos distinguentes, *fasciculos excerptorum* cujusque argumenti *forulis, per loculos divisis, interponere consueverunt*. Qualem bibliothecæ dispositionem meminisse vidisse *Fogelianam*, etiam *MORHOFIO Polyhist. l. 1. c. V. pag. 37.* memoratam, & ex Catalogo suo impresso melius cognoscendam. Talis dispositionis etiam, & hinc schedarum per forulos similiter faciendæ ideam, assero mihi relictam, ante annos aliquot, à Clarissimo Polyhi-

Polyhistore, nunc Upsalensium Professore, & Collegii Antiquitatum Regii Assessore dignissimo *Laurentio NORMANNO*, multis ex partibus cum *Bibliotheca Cæsarea Lambeciana Dispositione*, congruentem, quam tamen ipsi nondum eo tempore visam fuisse satis certis indiciis depræhendebam.

Quantum autem hæc fasciculorum per forulos dispositio cedat inventioni nunc exponendæ, ipsa illius consideratio demonstrabit.

Addita vero sunt à me huic descriptioni
Arcæ Studiorum:

1. *Distinctio paragraphorum, & argumenta apposita.*
2. *Correctio aliqua mendarum, sensum impediendum, quas tamen, aut subduxi linea, aut discriminis gratia [parenthesibus inclusi] insuper à Typographo etiam discernenda, typi diversitate.*
3. *Subluxi lineis ea interdum quæ instar lemmatum possint esse, adeoque typo alio (cursivo vulgo, seu corrente, dicto) exprimenda.*
4. *Annotata brevissima pauca, quæ vel declarationem vel emendationem, aut incrementum possint præstare, hinc inde subjeci.*
5. *Auctori desiderata § 9. additamenta, & ulterior hujus inventi exornatio, ad commoditatem ejus, ni fallor, haud parum afferens emolumenti, membro tertio & sequentibus proponentur.*
6. *Figuras in multis emendavi, vel auxi, omisas partim in autographo, vel inepte ruditerque nimis delineatas.*

Membrum II.

MANUSCRIPTUM ipsum exhibitum
ANONYMI
cum figuris.

ARCA STUDIORUM
five
REPOSITORIUM.

Quo lecta, audita, meditata omnia expeditius disponendi, promptiusq[ue] [dispositis] utendi, Modus proponitur.

§. 1. CAUSSA sc̄riptionis & FINIS.

v. cap. 1. §. 7.

IN studiis (a) ornandis duo potissimum desiderantur. 1. *Expeditio disponendi*, 2. *promptitudo utendi*. Quæ ambo, cum nusquam satis commodè inventa, aut explicata adhuc mihi viderentur, opus & Studiosis gratum, & reipublicæ litterariæ commodum me facturum existimavi, si & proprio boni publici desiderio, & Doctorum quorundam suffragiis, precibus evicta modestia, illud tandem publici juris ususque fieri permittam, quo privato adhuc nec pœnitendo per quinquennium expertus fretusque sum invento.

(a) *Legendum potius putem ordinandis. Neq[ue] mirandum, statim in principio erratum, cum jam in ipsa inscriptione vox à nobis addita (dispositis) manifesto exciderit.*

§. 2. Ex.

§. 2. Excerptorum NECESSITAS, & duplex modus. V. C. I. §. 5.

QUum tanta sit *verum scitu dignarum copia*, ea-
 que per infinita pene librorum volumina
 sparsa, quorum multis mens humana (veritatis
 avidissima) quantum per virium, vitæque brevitatem,
 possit, per legendis incumbit, & improbo quodam la-
 bore, illud imprimis studet, ut *confusa*, & hinc inde
diffeminata, & librorum mole penè oppressa veritatis
 grana, sibi in peculium quoddam, & uberrimum the-
 saurum, quanto potest compendio *colligat*, dirigatque
 [malim *digeratq;*]: Unde prout usus vitæ, humana
 necessitas postulat, scribendi, dicendive materias ido-
 neas, paratas & copiosas exprimat. Cumque nemo
 uspiam sit, aut tam *χαλκῆς ἐργῶν*, ut propria ipsius in-
 dustria libris omnibus evolvendis, aut etiam tam felices
 memoriæ, ut rebus omnibus, notioniibus, sententiis,
 quas maxime velit retinendis, atque reminiscendis suf-
 ficiat: *Duplicem* (a) olim, & etiam nunc hodie in me-
 moriæ subsidium *studiorum digerendorum modum*,
 proposuerunt Viri literati, & alterutrum saltem (si ta-
 men ullum) quisque pro genio iudicioque suo secuti
 sunt.

(a) *Plures excerptendi modos dedimus, qui omnes
 tamen præter hosce duos si Auctoris tempore non-
 dum fuerunt publicati, antiquior sit oportet ille
 hoc seculo, quod vix credam.*

§. 3. PRIOR modus indicis ALPHABETICI
Universalis per alium specialio-
rem dirigendi, v. c. 7. §. 3.

Primum est per rerum *Titulos, sive capita* prima-
ria, maximeque communia, in unum aliquod plu-
rimaque volumina locis suis *ordine Alphabetico*
disposita, spatiisque vacuis pro concepta Capitis cujusq;
Amplitudine relictis, quæ notiones omnes lectas, audita-
tas, aut excogitatas, ad illud pertinentes, in unum exci-
pian, *addito in super ad Calcem verborum Indice*, qui,
tota quidque pagina inveniatur, ostendat: idque pro-
pter synonymorum, subtitulorum irregularitatem, quæ
cum ad primum aliquod caput propriè spectent, ibi-
que referantur, alium tamen in Indice locum obtinent
propter litterarum nominumque diversitatem.

§. 4. Ejus INCOMMODA in (1) excerpando
(2) reperiendo, (3) Communi-
cando, v. c. 2. §. 3.

Non paucis autem modicis. [que,] *incommodis*
hæc studiorum digerendorum via urgeri mihi
videtur.

Primo (1) enim *temporis* non leve est dispendi-
um, lectionis verò & meditationis gravissima *interru-
ptio*. Cum in legendo quovis autore, quoties quip-
piam occurrat, quod reponi dignum videatur, toties ad
indicem primò currendum, ubi Titulum paginæque
nume-

numerum invenias, deinde ad paginam ipsam vertendam, ubi majusculis litteris (uti solet) titulus quæsitus præfigitur, inibique quod notari velis scribendum. Hic autem quolibet pene momento alia nomina, paginasque alias quærendi, vertendi, revertendique labor, quantum molestiæ, tædiique, animo in lectionem intento, & festinanti creet, expertus satis percipies, si vel unica septimana, in quovis auctore rerum varietate ac pondere, elegantiaque referto, ad hunc modum disponendo versabere.

(2) Dicitur non potest quantum & legentis iudicium interturbet, & memoriam confudat, & industriam frangat, hæc tam varia titulorum paginarumque quæsitio: quæ non raro & oculos inveniendis titulis, & digitos separandis paginis, in tantum ludat, fatigetque, ut plus temporis inveniendo loco, quam aut materiam ipsam legendo, aut etiam scribendo impendere (ultra omnes planè patientiæ limites) cogaris.

(3) Addo etiam quæcundq; extra proprium museum chartis anomasti (quod sæpe fit) rescribere omnia, propriisque locis denuo, recondere necesse est. Cum volumen istud pandectarum, nec tecum portare, nec ad manum semper habere possis. Nemo autem tam ferreus est, qui hanc rescribendi nauseam & improbitatem sustinere queat.

§. 5. POSTERIOR modus ordinis ADVERSARI per Indicem digerendi. c. 2, §. 2.

Alii igitur, ut prioris hujus modi viæque incommodis mederi possint, aliam invenerunt, qua quidquid legendo, aut meditando, aut discurrendo notatu dignum usquam occurrat, id omne in libello portabili aliquo, per *adversaria*, & miscellanea, continuatâ serie perscribant, donec librum penitus compleverint: Appositis tamen ad marginem singularum materiarum capitibus quibus ad invicem distinguantur, quæque in *indice* aliquo, aut particulari, & singulis libellis, aut communi, & omnibus inserienti, ordine *Alphabetico*, una cum paginarum, quibus quælibet notio continetur, numeris distinguantur.

§. 6. Ejus INCOMMODA in (1) reperiendo (2) communicando c. 2. §. 2.

Et hæc quidem disponendi ratio, quantum prior *in scribendi celeritate exsuperat*, tantum *in utendo graviolem molestiam contrahit*. Esto enim, in uno pluribusque libellis, rerum varietate continua refertis, multa de uno aliquo capite generali (puta de Sapientia Dei) diversis in paginis annotentur, quod tibi satis ex *Indice* apparet, ubi 20. 30. 50. aut etiam plures multo diversarum paginarum numeros, ad titulum istum appositos vides, quorû singulos, quoties notionibus istis uti velis, scrutari necesse erit, quæ in rem tuam idonea videntur, denuo transcribenda sunt, ut omnia simul in Charta aliqua contemplari possis, in quæ ordinem reducere.

At quanta (obsecro) & temporis jacturâ, & dissipatas

patas hæc notiones, per centenas forte paginas inveniendi, moxque transcribendi molestia opprimeris? Quoties 6. aut 10. aut etiam plura non raro generaliora capita, [&] ad singula istorum 20. aut 30. aut plures forte paginæ perquirendæ sint, priusquam materias operi proposito idoneas comparare possis. Ego certe (ut ingenuè fatear) immani huic industriæ, & operosæ nimis patientiæ, præ ingenito quodam animi ardore, & vehementia, satis esse non possum; quia statim, ab incepto penè opere vel scribendi in priore modo, vel in usum conquirendi in posteriore, hiantæ quodam tædio afficiatur animus, spiritusq; languescat, & hebetetur prius acumen, quam ad res ipsas dijudicandas methodoque componendas perveniri possit.

Addo etiam aliud non leve incommodum, quo utraque prædicta pandectarum ratio in communi urgetur, hoc est, *communicandi difficultas*. Quoties enim absens aliquis amicus abs te oret, ut, quas in tale aliquod subjectum notiones observasti, secum communicare velis, at libros ipsos transmittere, quibus sine gravi incommodo toties carere non possis, nec sine periculo aliquo Studiorum, neutrum plane, aut postulare, aut expectare ingenuus velit.

§. 7. Aliis incommodis plerosq; detereri, aut mox fatigari,

HArum tamen rationum, sive modorum, unam aliquam nemo fere studiosorum sibi non proponit, plurimi verò secundam, quæ minus
I
qui-

quidem molesta primo aspectu videtur: at pauci re vera sunt, qui *utrilibet aliquandiu insudarunt*, qui aut *magnos fructus protulerunt*, aut ubi Juventutis vigor defervuit, *non plane desponderunt animum* fessum, victumque tam pertinaci labore: eundemque, cum ad iudicii maturioris culmen perventum, quod rebus ipsis intentum, variisque negotiis occupatum, *magis* isto referendi, requirendique labori vacare non possunt, indeque se totos rerum ponderibus potius dederunt, de quibus rebus iudicium suum, aut alienum, generali tantum memoria commiserunt. Nisi forte paucas, majorisque momenti observationes, & generalia librorum subiecta, in locos communes retulerint, neglectis interim infinitis pene notionum gemmis, quæ inter legendum occurrant, quæ mirum in modum & rebus explicandis, & ornandis inserviant, si ad propria sua subiecta, capitaque singula parti, & recondi, æqua aliqua, & toleranda sedulitate possint, cumque opus fuerit, nullo, aut quam levi & jucundo negotio in usum expromantur.

§. 8. Auctor fatigatus, quomodo ad novum modum excerptendi pervenerit,

Ego certe istorum modorum molestiam aliquando expertus, tandemque *fractus, ambos negligere statui, continuato tamen auctores perlegendi, & ex iis notatu digna excerptendi, chartisque ad æqualem mensuram complicatis, promiscue inscribendi labore studioque*. Frustra enim memoriae (haud sane beatæ nimis) omnia una lectione commississem.

Sperabam potius [fore,] ut quæ chartis ita annexarem, crebra lectione postea animo altius imprænerem: unde si non omnes, saltem bonam partem præstantissimarum notionum ediscerem, fideliterq; retinerem.

At paucis hac studiorum sedulitate consumptis annis, nimia jam molestiarum copia laborabam, ipsæq; conscriptæ chartæ ad justum planè volumen tumescabant, quibus rursus perlegendis, multi jam dies non sufficerent.

Confusa interim omnia, vastoque in gurgite nantantia, tanquam in Chao illo Ovidiano, diversa dispersaque rerum semina vidi, mentemque re vera aliquam diviniorum, quæ res singulas in suas classes ordinesque disponere possit, expectantia. Vehemèter interea animi & studiorum acies retundebatur, cum tantos legendi, scribendique conatus, maxima ex parte cassos vidi, & inutiles. Quamvis enim aliquid, quod ajunt, hærebat, & generale quiddam de rebus judicium non nihil Indies promovebat: at quamplurimi non minus utiles quam elegantes scriptorum conceptus, plane animo vaneſcebant, aliqui forsàn dubio aliquo & tenebricoso lumine memoriæ non rarè objecti, illudebant potius, quam illustrabant, cum proposito quidem peridonei videbantur, nec tamen planè concipi, nec distinctè promptequè inveniri poterant.

Necessitate ergo & impatientia quadam stimulatus animus, de novo aliquo & faciliore modo cogitare cæpit: si quis forte excogitari possit, qui ex votis imposterum respondeat, tam scribendi quam utendi promptitudine, & prioris vitæ studiorum jacturam

compensare ac reparare possit. Varii exinde sese præsentabant modi, at quibus primò pene intuitu obstitit ratio. Tandem divino aliquo jubare, quod gratissime agnosco, benigno collustratus animus, novam hanc viam, nec, quod sciam, adhuc usitatam, lecta, audita, cogitata, quæ velim omnia, maximo tum scribendi, tum utendi compendio, distinctius, promptius, jucundius & in usum privatum aut publicum accommodatius inveniendo, comparavi.

§. 9. Ejus publicandi consilium & Ordo.

HOc autem qualecunque *inventum Studioforum emolumento* non invideo, divinius certe futurum, quo communius, modo bonum utileque esse constet. Illud autem *litteratorum Censuræ & Candori* brevissima claritate mox *exhibere statui*, ut, si forte probatu dignum videatur, de suo quisque acumine aliquid addendo, ipsum ornare non dedignetur, sin minus, novum aliquod exquirendo, cudendoque, quisque animum intea lat. (a) Illud enim certissimum est, maximo planè bonarum litterarum tædio & detrimento fieri, quod hac in parte legentium scribentiumque industriæ nondum, melius exactiusque consultum fuerit.

Ut remigetur ipsam aggrediar.

1. De scribendi,

2. digerendi,

3. utendiq; modo paucis disseram.

(a) Et publicatio, quod sciam, facta non est unquam.

Neg; verosimile sit, descriptionem impressi non magna

magnæ molis libelli, aut asservationem descripti, tam studiose factam Tassio, & quidem citra mentionem impressionis ullam.

§. 10. Scribendi modus.

I. **A**D scribendum chartas paro ad 8. complicatas, aut singulis *schedis*, vel *libellis*, ejusdem *applicaturæ leviter consutis*: frustra enim accuratorem artem in chartis compaginandis impendis, cum mox, ut dicturus sum, in minutas portiunculas dissecandæ sint. Chartas istas libellosve, *semper ad manum* habeo, sive in proprio cubiculo, sive in bibliotheca aliqua publica, sive alio quovis in loco, aut legendo, aut meditando, aut colloquendo quidpiam, occurrat, quod notatu dignum censeo. Illud quam primum commode possim, chartis inscribo, præfixo semper *subjecti*, capitivæ generalis nomine, ad quod propriè spectare, id quod scripturus sum, videtur.

IMPUNITAS. Terribile Dei judicium, ubi flagitia sequitur impunitas. Experta voluptas libenter repetitur, repetita blanditur, sopitur ratio, ligat consuetudo, tacitisque catenis trahitur miser in malorum profundum. *Bernb. de humilitate.*

VESTITUS. Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori. Exterior superfluitas interioris inanitatis judicium, mollia indumenta molliem animi indicant.

Non tantum curaretur corporis cultus, nisi prius neglecta fuisset mens inculta Virtutibus. *Bernb. Apol.*

AFFLICTIO. O Servum illum beatum cujus emendationi Dominus instat, *Tertul. de patient.* non minor est Dei indulgentia, ubi dignatur irasci.

Quod si quidpiam occurrat, ut saepe fit, quod proprie ad unum aliquem locum titulumve spectat, eleganter tamen *ad alios etiam locos reduci transferri que potest*, ne toties transcribere cogaris, nisi breviuscula sit notio, quod ad locos commode referri possit, satis erit si *ad principalem locum integram perscribas sententiam*, materiamve, *adjecta* insuper ad chartam istam *nota* aliqua, *ut A. N. 3. 7. 8. qua omnibus aliis chartulis isti titulo appensis hæc dignoscatur, & alteri respondeat charta, cui titulum solum cum nota ista communi inscribere satis erit.* e. gr.

SATIETAS. ad Imaginem Dei facta anima rationalis cæteris omnibus occupari potest, repleti non potest. Capacem Dei, quidquid Deus non est, non implebit. Vidi (inquit *Bernb.*) 5. homines vanissimo labore saturitatem quærentes, 1. buccis tumentibus pulverem masticabat (id est AVARUS) 2. de sulphureo lacu teterrimum hauriebat vaporem (i. e. LIBIDINOSUS) 3. fornicis ardentis favillas hiantibus faucibus excepit (vindicte CUPIDUS) 4. ap-
perto

perto ore ventum attrahabat, & flabello excitabat (i. e. AMBITIOSUS) §. Ridebat ceteros, ipse vel maxime ridendus (i. e. SUPERBUS) & quod ipse omnia contemnebat. *Bern. decla.*

DESIDERIA HOMINUM VANA quæ impleri nesciunt vide SATIETAS.

Has autem Notiones, Sententias, & accuratas (l. *acuta*) dicta, sive breviora, sive prolixiora; continuata serie (nisi quod lineolam levi calamo interductam ad distinguendum vides) *in una tantum pagina parte scribo: nisi forte produçtior sit materia, qua uncia, unius aut circiter mensuram in scribendo excedat.* Tum enim *dimidiatam in una & quidem anteriore parte scribo, deinde (ungue facta lineola) in oppositæ versæ paginæ parte & quasi à tergo reliquam conscribo.* Idem etiam fit, si quid forte ejusdem argumenti postea occurrat, quod nuper in una tantum parte consignasti, in alteram ejusdem sententiunculæ partem adversam facile adscribes. *Chartularum autem singularum latitudo, unius uncie mensuram ordinaria non excedat, quod si ulterius eadem protrahatur materia, aut nova ejusdem tituli charta incipienda est complendaque, aut priorem ultra justam mensuram excrecentem complicare, & complicatam (ut mox ostendam) potes disponere.* Prolixos verò & de uno aliquo subjecto compositos discursus, aut *tractatus integros nunquam transcribo, vel enim nervos medullamque breviter exigo, vel generale tantum subjectum*

annoto, ubi à Docto aliquo & egregio auctore accurate elaboratum video. Excerptis tamen si quæ heterogenea illustrandi gratia permiscentur, suosque ad locos proprios reductis: v. g. De Angelorum Custodia *vid. Chrysoft. s. c. 34. pag. 18. 96.* De Arbore Scientiæ & Vitæ, *vid. August. Eleutherii Tract. 16.* De Sybillis *vid. Boisardum Montacut: in apparatus Lactant. Justin. &c.* Hæc autem quanta possum scribo celeritate, nulla, aut titulos in quovis indice, aut paginas vertendi, revertendique molestia, interrupta lectione aut meditatione, aut scriptione.

S. II. Ejus præ prioribus præstantia, & quomodo ad posteriorem ex iis posset revocari.

Ubi verò scribendi sedulitate, chartas benè multas, aut libellos hujusmodi notionibus repletos, per mensem forte unum, aut plures, aut integrum annum comparasti, & copia jam laborare incipis, quoniam *confusa* adhuc, invicemque mixta sunt omnia, prout in secundo dispositionis antiquo modo videmus, eandem molestiam, usurus sustinere cogeris, propter quam istum repudiavimus modum.

Cum tamen hucusque (ut vides) probatiorem istum & doctis usitatiorem referendi modum, noster non exæquet saltem, imo velocitate longè exuperet. Cum quidlibet in indice, etiam figuris notare non requiratur, sic ut scribendi compendium satis, ut opinor [sit] demonstratum: quo compendiosius cogitari sin-

give

give non potest. Nihil enim impedit quo minus Steganographice si possis pro arbitrato scribas, si privato tantum usui consulas. Quod si ulterius in hoc nostro invento nunquam progrediaris, & instrumentum de quo mox dicturus sum, aut non cito, aut non omninò parare queas, aut forte nolis. Nullatenus tamen operam tuam oleumque in rebus colligendis hucusque in hac, quam ostendi, via sumtum perdes, cum *adjectis* tantum *ad libellos indicibus, usitaram* illam & altera commodiorem, ut habetur, *viam adhuc teneas*, in eaque, si mecum plus ultra procedere pigeret, insistas. Si quo tamen sententiam tuam modo mutare, aut potius perficere liceat, illud nullo penitus detrimento facere possis, & certe facturum esse tandem nullus dubito, cum & copia rerum onustus, utendi molestia oppressus, defectus tuos experientià edocebere.

§. 12. DIGERENDI MODUS: Ad eum pertinens ARCA, EJUSQUE PARTES.

2. **S**ecundo igitur in loco, confusam hanc notionum sive materiarum (lineolis distinctarum) varietatem, etiam locabiliter separandi, propriis sedibus *digerendi*, homogenia congregando, & heterogenia dilgregando, *modum ostendam*.

Hoc ut fieri possit, primo de *Arca* seu *repositorii fabrica* dicam, quale proposito huic nostro, aptissimum instrumentum adinveni, & mox artificis ope affabre factum comparavi, cujus integram *Effigiem*,

ut melius de compositione intelligas, exprimendam curavi *apertam* (dimidiâ sui parte, dimidiâ clausam. TAB. II. schedis adhuc appendendis.)

Hujus Arcæ seu Repositorii *intentio* hæc est, ut *locorum* omnium *communium* *vocabula* *principalia* pulcherrimè scripta (aut quod optandum esset, commode impressa) *Alphabetico ordine* contineat, primoque *aspectui* *presentes*, ad quæ singula *chartarum* scriptarum *lemma* a five *secluncula*, promptissima manu *appendende* sunt, indeque, quoties usus postulat, simul *desumendæ*.

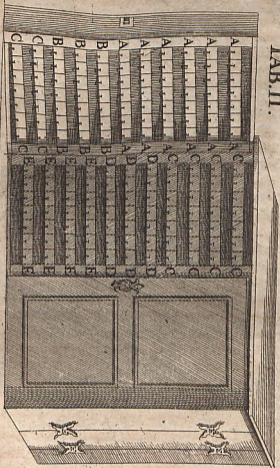
Hoc ut *commode* fiat, parandæ sunt ab artifice *Orichalci* *scheda*, i. e. ferri tenuissimæ *laminæ*, *stanno albo* *illita*, quales ubique prostant (*weiß Bläch*) & ex quibus *levia* ista *vascula* in usum *communem* *vulgo* efformantur.

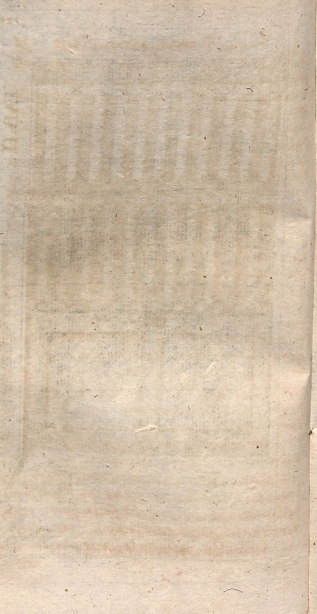
Laminæ istæ *simplices*, ut vocant, & *leviores*, sunt enim *diversi* *ponderis*, *latæ*, *planæ* & *quadratæ*, *circino* *lineisque* *rectis* ad *æquales* *partes* *divisæ*, *forcipibus* *dissecandæ* sunt *ad uncia* *unius* *latitudinem* [i. longitudinem] *ad uncia* *unius* & *dimidiatæ* *latitudinem*.

Harum *particularum* *numerus* *capitum* s. *locorum* *communium*, quæ pro *studiorum* *ratione*, *plura* vel *pauciora* *habere* *desideras*, *numerus* *æquare* *debet*, ut *singulis* *portiunculis* *titulus* *peculiaris* *affigatur*.

Priusquam igitur *de illarum* *numero* *statuas*, *colligenda* *sunt* in *Indicem* *vocabula* *sive* *locorum* *communium* *capita*, quemadmodum ipse non exiguo certe labore feci, *adjectis* *etiam* in *libro* *seu* *nomenclatura*,

TAB. II.

tara, & quasi subordinatis Synonymis, minusque usitatis titulis, ad proprios, & usitatos.

Illa autem nomenclatura plena perfecta que semel quantum fieri potest esse debet, pro studiorum ratione, scilicet in quibus versaris. Ego certe *Titulos* sive locos *Theologicos omnes, morales omnes, naturales & Civiles plerosq;* collegi, ita ut 3000. ad minimum scripti, & laminis istis parvulis affixi sint, relictis insuper albis, sive *Vacuis* 300. passim inter scriptores hic illicque, seminales, in quibus si forte novus aliquis, quod fit, occurrat titulus, inscribatur, suoque ordini, aliisque locum cedentibus, inferatur. Dissectis ergo his laminarum particulis, quot in usum tuum pro titulorum numero satis sunt: *Aciculi longiusculi firmi, & acuti,* quales vulgo mulierculis in usu sunt, (*Andysnadeln* quantum ad perforandas chartas, non ad vulnerandos incautos.) parandi sunt, & *precisis capitibus,* postea illorum *extremitates obtuse incurvanda* luot, quo immobiliores fiant, laminis junctæ.

Nam *laminis singulis unus est apponendus Aciculus, malleiq;* istibus ad planitiem *Lamina depressus,* postea *ferrumine,* quod *Vitriarii* ad fenestrarum juncturas compaginandas habent, *affigendus.*

His ita firmiter *unitis* peractisque *laminis,* & ad unam oram *aciculis in modum caudæ extensis,*

Bacilli insuper lignei, parvi, leves, teretes, probeque siccati, æquales omnes, exactæ, quantum potest fieri, *mensuræ, circiter quartam uncia partem crassi, dimidiata lati, pro aræ mensura longi* [capiantur.]

Bacillis hisce *appendenda* sunt *laminæ* istæ *acicutæ,*

culatæ, flexis nimirum laminis in quadratam formam parte ista quæ aciculo caret, super ferreum aliquem modulum, sive formam, ad bacillorum crassitiem formatum, mensæque immotè affixum: sic ut laminæ bacillis apponi aut amoveri possint.

Pars q̄ ista laminarum brevior posterior, & quasi à tergo, levi manu in extrema oru recurvanda est, ut bacillis sine hæsitatione, facile imponi, & quasi illabi possint, aut etiam detrahi.

His ita comparatis laminis aciculatis, suisque bacillis oppositis, oleum de lini semine gummi temperandum, & igne vehementi ad binas horas concoquendum, donec probe commisceantur, oleoque isto jam refrigerato, leviter injungendæ sunt laminæ omnes, parte anteriore tantum, & in aprico ponendæ, donec penitus desiccetur oleum. Hoc autem fit, ut mediante hac olei flavâ tincturâ chartule, quibus tituli inscribendi sunt, laminis adhærere & agglutinari possint. Oleo enim jam desiccato, parandæ sunt chartæ minutæ, quadratæ anteriori laminarum latitudine, æquales, quæ (uti dixi) laminis singulis glutine quovis affigendæ sunt. Siccatis chartis, tituli ordine alphabeticô pulcherrimè inscribendi sunt, ut primo intuitu clare percipi, legiq; possint. (vid. TAB. III. Fig. 1.)

Inscriptis hunc in modum titulis, ultimum est aciculorum flexio sive incurvatio in angulos, sic ut chartas, quibus notiones vel sententiæ inscribuntur, istis recipiant, retineantq;: (Vide TAB. III. FIG. 2. quæ exhibetur ASPECTUS LAMINÆ à TERGO. FIG. 2. à FRON-

I TAB. III.

AMOR	DEUS	FIDES	VITA	ZELUS Boaie	VERITAS	VOLEMP. TAS
------	------	-------	------	----------------	---------	----------------

2

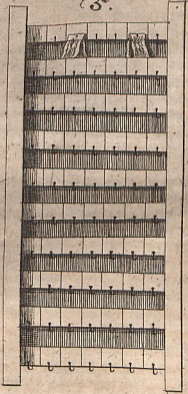
3

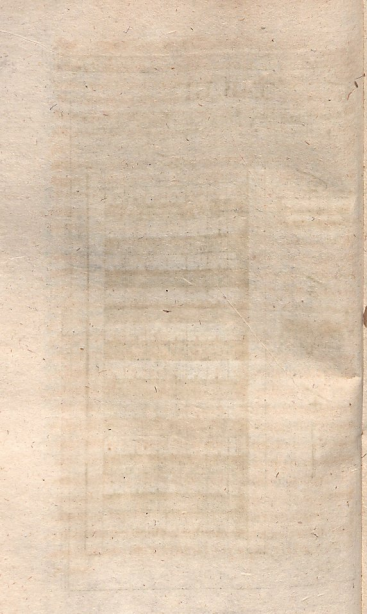

4

5

à FRONTE, FIG. 4. vero exhibetur utrunq; ASPÉ-
CTUS LAMINÆ ACICULATÆ à LATERE.

Restat dein bacillos istos laminis onustos, titu-
lis inscriptis, aciculisq; flexis in arcam idoneam & capa-
cem, quantum fieri potest, compendio collocare &
imponere.

Arce istius formam externam supra ostendi, quæ
utrinq; valvis, ut vides, aperturæ æqualibus, primaq;
apertione dimidiatum titulorum numerum aspicienti
una facie præsentat. Valvæ istæ primo bacillis ornandæ
sunt, quod ut fiat, bacilli isti, quot valvarum una capere
debet, in craticulæ formam per extremitates suas trans-
versim positi, duobus majoribus baculis apponendi sunt,
politis quidem longis, quadratis, in rectos angulos appo-
sitis, & à tergo in spacia equalia divisis, modiceq; excisis,
sic ut bacillorum extremitates utrinq; immitti ac fir-
mari possint.

Duorum autem istorum baculorum latitudo pro
acicularum recurvatarum ratione tanta esse debet, ut
unius craticulæ aciculæ, clausa machina, alterius impli-
care non possit. Observata etiam transversorum
baculorum ab invicem distantia 2. unciarum & dimi-
diæ (imo sesquiunciæ, ut spatio parcatur) quanta scilicet
satis erit ad chartularum aciculis appensarum cau-
das, retro digitis tundendas: alias enim inferiorum ba-
cillorum tituli chartularum longitudine penitus obte-
gentur.

Super baculos istos geminos erectosque, qui bacil-
los transversos laminis onustos, per extremitates ten-
nent, chartulæ longæ pro baculorum ratione aggluti-
nandæ

nanda sunt, quibus primæ titulorum litteræ majusculis characteribus inscribantur. (vid. TAB. III. Fig. 5.

Binæ hæc Craticula sic compactæ, valvis annexendæ sunt, non quidem immediate contingendo, sed per pegmenta tria ad utrumq; latus perforatum imposita, quæ craticulas duabus uncis à valvarum superficie distantes teneant. Illud spatium [enim] relinquendum est, ad chartulas retrotrulas continendas.

Valvis sic primo compositis, craticulisq; suis ornatis, ad eundem plane modum reliquæ componendæ sunt craticula, fabricæque toti applicandæ.

Illud autem observandum in exteriori ista Arcæ forma initio proposita, quod valvæ istæ primò aperiendæ, ita cardinibus Machinæ affiguntur, ut in apertione tertiam penè latitudinis partem de Arcæ extremitate secum auferant & aperiant, sic ut locum dare possint, geminæ alii fabricæ interiori collocandæ, quarum singulæ, ex duabus craticulis simul, per pegmenta, ad 2. unciarum & dimidii distantiam junctis, & per cardines eleganter arcæ extremitati, quæ apertis primo valvis patet, annexis, secundo in loco aperiri possint.

In hoc enim Artificii hujus (sive arcæ) compendium constat, unde tantum titulorum numerum, tam parvo spatio contineat, & duabus tantum apertionibus, plane omnes oculis proponat. Apertis enim ad Valvarum modum, duplicatis hisce craticulis, postremo, duæ reliquæ Craticulæ (eadem qua priores arte concinnatæ) immobiles collocandæ sunt, servata tamen 2. unciarum à tergo distantia ad chartulas (uti diximus) retrudendas.

Interiori ergo hujus Machinæ fabrica hunc in-
 modum descripta: *exterioris facilis est ratio.* A fa-
 bro enim aliquo Lignario parvo, simplicique opere,
 componenda, prius tamen mensuræ, & proportiones
 omnes exactè animo perpendendæ sunt, quæ pro Titu-
 lorum numero minores, majoresve erunt, quasque pro
 lubitu suo, ingeniosus quisq; animo concipiet [ac] arti-
 fici, aut verbis, aut schemate aliquo depictas satis clare
 proponet.

De componenda Arce hujus sive Repositorii Fa-
 brica tum interna laminarum & Craticularum, tum ex-
 terna capsulæ dictum.

§. 13. Impensæ non fugiendæ nec
 difficultas.

Hujus autem *molestia seu difficultas* neminem
 terrere debet, cum *non magno*, pro utilitatis ra-
 tione, *pretio* paranda sit, ab artifice, qui meam
 Primò, deinde alias quoque composuit usuique ada-
 ptavit.

§. 14. Titulorum & chartularum
 ordinatio.

Composita jam Arca, & ad murum firmiter an-
 nulis appensa, vel fulcro stabili sustentata, sic ut
 facile oculis manuque tam supremos quam infi-
 mos titulos possis comprehendere: tandem, *chartula*
istæ, quibus sententiam & res notatu dignas inscripsisti,
 per

per lineolas calamo currenti ductas, cultro acuto supra tabulam ligneam *dissocanda* & ab invicem separandæ sunt. Dissectas verò manuque sinistra præhensas, altera manu *omnes eadem littera incipientes*, puta A. aut B. aut C. in loca distribuas, simulque collocés, postea chartulas omnes (A.) incipientes simul præhensas, *lecto tantum titulo, ad locum suum, titulum nempe eundem, ni Arca Alphabética laminis inscriptum, acicula perforatas appendas, digitoq; appendas, per bacillorum intervalla retrudas, ne inferiores proximi bacilli titulos caudis suis obnubilent.*

Hoc autem chartulas secandi, separandi, locisque suis disponendi negotium à quovis servo, qui vel titulos legere possit, at fido & diligenti oculo manuque, peragi potest: ut ex hoc opere studiosus levare possit, quamvis levi certe, paucis enim horis quantum per menses aliquot scribendo colligere possit, citissime hunc in modum, nisi plane ineptus sit, & ἀμεχαν-
x. digeri & disponi possunt.

S. 15. Usus privatus in evolvendis & ordinandis collectis.

CHartulis hunc in modum digestis, singulisque ad proprium suum subjectum simul distributis, *usum jam privatus aut publicus*, quem postremo in loco demonstrandum proposui, satis cuiquam spontè innotescet.

Ecce enim quam artificiosum mox habiturus est thesaurum, rerum omnium copia refertum, ordinatum

natum etiam, inque usum tuum aut alienum paratissimum.

Inibi enim *quidquid* unquam de quovis subjecto unquam *annotasti*, primo intuitu simul *invenies*, si in 10. aut 20. aut plures fortè locos communes dicere aut scribere pares, Chartulas enim de quolibet Subjecto, unà cum lamina cui appenduntur, præhensas tecum *aufferas*, & juxta in musæo ponas, quidque in quavis chartula *annotasti*, facilè *pervolvas*, ubi & auctoris nomen, libri capitisq; numerum, ex quo quidpiam excerpisti, prout olim observasti, *invenies*, materiasque illas, quæ velis methodo in usum componas. Vix credas, nisi expertus, quanta voluptate atq; utilitate hoc facias, maxime ubi copiam aliquam, paucorum annorum sedulitate collegisti.

§. 16. Usus publicus, in communicandis collectis, & socianda collectione.

NEquè privato tantum *usui*, sed & *publico Amicorum* optime inserviet. Facile enim præsens aliquis Amicus Thesaurum ipsum consulere, & proposito suo idoneas materias, per titulos invenire possit. Sin verò absens fuerit, & per litteras oret, ut quas *tu Titulis* Tuis notiones observasti, secum ad tempus communicare velis, nulla planè aut res inveniendi, aut transcribendi morâ, vel molestiâ, quas habes chartulas laminis suis appensas, una transmittere possis, remissasque spatii suis, quæ in bacillis vacua videbis, reponere.

Quodsi *conjunctis studiis* huic Thesauro locupletando, sex pluresque Studiosi, in Collegio aliquo, aut litterarum *societate* velint incumbere, & tales quisque Auctores perlegendos & *spoliandos* (a) sibi sumat, qui omnes illi, de singulis libris, ex quibus subjectum exscripserunt, alius aliquis hunc in modum continuo disponat: quam ingenti obsecro copia, vel paucis annis instructum erit commune hoc repositorium, sic ut singuli reliquorum omnium opera studiis [que] utantur & fruantur. Quicumque enim per tot tantaque librorum volumina, sparsi disseminati conceptus, de quovis subjecto occurrant, omnes simul inspicere ab omnibus possint: opinionum item consensum, & Testimoniorum fidem, penè momento examinare, & conferre.

(a) *Hic sensum ne quæ vocis hujus, neque proximè sequentis constructionis ullum, qui sufficiat mihi, capio. Textum proin corruptum esse omnino sum certus. Sensum ita divino: ut plures sociatim studentes, vel dividant libros, vel argumenta excerpenda, & conseruent excerpta in commune: uno eorum disposituro, que collegerint omnes.*

§. 17. Cautela I. de copia collectorum ad eundem titulum.

Cum autem chartularum vni laminæ appensarum multitudinem aciculus jam plenus est, ita ut plures capere non possit, Chartula omnes ab aci-

aciculo abductæ, *filo aliquo brevi per foramina*
acu ducto connodanda sunt, filumque ipsum char-
tulis onustum, aciculo jam nudo appendendum, unde
aliarum, quot prius chartularum capax, quoniam va-
cuus, reddatur.

§. 18. Cautela 2. de Communibus titulorum
 multorum uni miscellaneo di-
 candis.

SI quæ tamen *generaliter dicta* occurrant, quæ nul-
 lo proprie titulo referri possunt, ut sunt non pau-
 cæ cereæ cujusdam naturæ Sententiæ, cuius penè
 proposito applicandæ, hæc omnia *ad miscellaneorum*
titulum referenda sunt.

§. 19. Cautela 3. de publicanda
 tali Arca.

TAlem autem Arcam, seu *Repositoryum publi-*
cum & commune, sua si vellent magnitudine
 Studiofi fabricari, curare possent, ut & *laxiora*
spatia, plures, longiores & *largiores chartas* si opus sit
continere possit.

§. 20. Cautela 4. de multiplicanda tali
 Arca.

Imo verò & *ad quamlibet scientiam*, sive *Faculta-*
tem particularem Theologicam, Jurisprudentiam,
 Ethicam, Oeconomicam, Mathesin, Medicinam,

Naturalem Historiam [&c.], peculiarem aliquam & propriam Arcam habere possint, ubi omnes & solos isti scientiæ aut facultati proprios locos, titulosque disponant, qui notionibus omnibus undequaque collectis, & propriis recipiendis sufficiant.

§. 21. Cautela 5. de usu speciali ejus ad Pansophiam Comenianam & publicationis eo intuitu occasione.

Quantum autem inventum hoc ad nobile illud Clariss. Comenii de Pansophia ornanda propositum, omnium sane litteratorum, Magnatum, Academiarum, Principum votis, auxiliisque fovendum, conferre possit, (nisi commodiorem forte viam aliquam, sublime illud ingenium ante hac excogitavit;) aliis judicandum relinquo, ubi certè multorum (ut video) oculis manibusque in legendis auctoribus, rebusq; describendis uti necesse erit, licet paucorum, aut unius tantum in recensendis, dijudicandis, methodoque justa componendis judicio & acumine.

Tantam sane laudem de tam tenui opere ipse ne captare, nec arrogare velim. Illud potius magni illius & nunquam satis laudati Viri censuræ exactissimoque judicio permittendum, si quid fortè ab exiguo hoc invento, tam præclaro operi conducere posse videatur, quale quidem ipse meditatur, quodque genti litteratæ in Conatuum Comenianorum præludiis, Oxonii nuper Typis evulgavit, Vir singularis litteraturæ, industriæ & Candoris Sam: Hartlieb: mihi certe inter primæ cæræ

Ami-

Amicos meritò numerandus, cujus potissimum iudicio confirmatus, hortatu evictus, Repositorii hujus inventum, publicæ censuræ usuræque committere non erubui. (a)

(a) De publicatione illa nunquam facta, dixi supra, ad §. 9. Scriptum autem cujus hic meminit, est Oxonii editum, Anno hujus seculi 1637. recusum, 1639. ibidem, & post denuo Lugduni Batavorum 1640. in 12. una cum aliis Comenianis scriptis. In quibus tamen curæ etiam nullam hujus arcæ studiorum mentionem observaverim, nec apud ullum tot meorum Bibliothecariorum invenerim, eo magis in hac sententia, quod lucem nunquam viderit, confirmor.

Membrum III.

INCOMMODA hujus ARCÆ, & eorum, per SCRINIUM novæ formæ excogitatum, elevatio.

ATque hætenus descriptio Arcæ studiorum, cujus commoda uti satis exposuit Auctor: ita incommoda sane non levia videntur esse, quæ detertere à talis machinæ constructione quemvis facile possent.

Etenim & (1) sumptuosum videtur nimis talem sibi machinam comparare, &

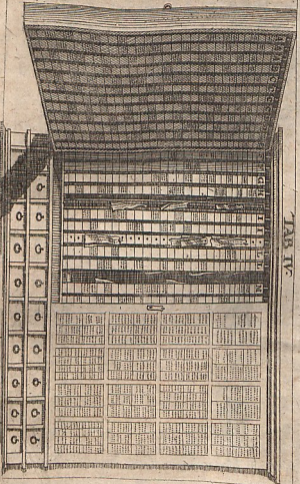
(2) operosum valde, ob laminas stanno obductas, aliquot mille, certa forma prius adornandas

singulas, pro singulis titulis præparandis, & secundum ordinem alphabeticum in enumerato habendis, quarum laminarum singulæ singulos iterum aciculos, ferruminatione consolidatos retrorsum habere, antrorsum vero charta, peculiari glutine firmanda, obtegi debent. Unde *moles magna* confurget, ac multis modis incommoda, *nec collocanda ubique facile, nec transportanda.*

Hiscæ difficultatibus ergo: ut inventum alias suæ commoditatis non exiguæ futurum liberarem, meditatione aliquandiu habita, in *scrinium sequentis forme* arcam hanc commutavi.

1. Separetur *Scrinium* in loco parietis commo- do ita, ut singulæ partes lucido conspectui pateant ad primum intuitum, neque minus simul universæ: assigneturq; spatium *latitudine* minimum *bicubitali*, *longitudine* vero *tricubitali*, *per afferes*, *latitudinem* semipedalem aut *palme habentes.*

2. *Janua* plane *similis* formæ illi accommodetur, extus quoquo modo operienda: Vel linteo solo, sicut ego feci, quod iterum Tabellis Chronologicis Schraderianis obtexi. Vide TAB. IV Ubi *bacillus* unus ut *conversus*, *parte posteriori* ad, inspiciendas schedas, alterius *L. exempti locus vacuus* representatur, bacilli vero justo pauciores hic sunt exhibitæ. Nam *meum Scrinium* sesqui cubitale, seu sesquiulnæ Hamburgensis latitudinem tantum habens, bacillos continet 42. quorum singuli schedis fere 60, universi pluribus quam bis mille quingentis in unum omnes sufficere. *Janua* etiam simplici, non bifori, ut hic exhibetur, *apertura:*

TAR IV

TAB. V.

tura: quia experimentum inventionis capturo tale rudimentum sufficere videbatur. At *figura hujus ductum sequens*, ad quinq; millia titulorum spatium nanciscetur.

3. *Bacilli quadrati eredi latitudine sesqui unciali, crassitie tantum non semiunciali conficiantur; superius & inferius in minutiolem formam desinentes.* Hi foraminibus superni ac inferni asseris inserantur ita, ut paucillum sublati eximi, ac levi motu circumgynari possint. Quod facile obtinebitur, si superiorum foraminum profunditas, & extremitatum teretum superiorum *longitudo* superet inferiorum longitudinem & profunditatem dimidia sui parte (v. TAB. V. FIG. 1. & 3.)

4. Hisce bacillis, *Scheda, ex charta non nimis tenui, vel duplicata, vel ex pergameno albo unciali latitudine* bacillum transversim ambientes, pone firmandæ clavo exiguo ferreo singulæ affigantur, titulos ubi opus sit inscribendos demum recepturæ parte sui anteriore. v. TAB. V. Fig. 1.

5. *Clavi illi non in totum adigendi sunt, sed aliquo relicto spatiolo, cui filum ferreum im inflexum ne facile decidat suspendatur, poteruntq; huic usui eligi clavi capitibus paulo latioribus, impedituris, ne suspensa ullo motu decussa relabatur.* Porro ferreum inde suspensum quodque filum, extremitate sui altera recipiat *schedas excerptorum, longitudine palmari, latitudine unciali circiter dissectas, inflexum iterum taliter, ne appensa scheda excidere facile possint.* Cujus flexuræ modum mihi usitatum, exhibet adjecta TAB. V. Fig. 2.

Quod si latiores forte *sebede* occurrant, commodè non dividendæ, *plicatura* in eam qua opus est latitudinem *redigantur*.

6. Majoris adhuc commoditatis ergo, *jungi poterunt* huic *scrinio* pro basi, qua necessario attonliâ pavimento, commodioris usurpationis ergo debet, *foruli* vel *scatula*, vel utraque, prout lubet, *recipiendis sebedis*, in numerum majorem, quam ut commodè appendantur, *excrescentibus*: vel *majoribus* etiam *foliis*, aut *philyris*, scriptis, vel impressis, ad eosdem titulos pertinentibus. *Vid. TAB. IV.*

Quo casu signari fasciculos ordine oportet, ac ipsa singulorum signa titulis ad quos pertinent *appingi*, una cum numero *scatularum*, aut *forulorum*, in quibus asservantur.

Quod si portatile velis hoc *scrinium* efficere, uti opus sane fuerit maximè, pro studiosis nostris, *Academiis*, & loca studiorum mutantibus, vel alias ordinario, plus etiam quam sit opus, malo more, aliquot annos plerumque, secus ac *Socrates*, domi *sapientiam* omnibus ævi sui saniozem nactus, peregrinantibus: illud demtis quatuor asscribus, facile ubique iterum componendis, ita commodissime præstabitur.

1. *Bacillorum loco laciniæ coriææ*, sive *loræ*, debite latitudinis & longitudinis adhibeantur, *superne & inferne clavis*, aut *uncis*, parte ligno inserendâ, *tortilibus*, aut *cochlearis*, (*Schraubhåcklein/Håcklein mit Schrauben*) affigenda & firmanda: commodius quam *clavis ordinariis* ad conversionem *lororum*, licet illi etiam sufficere tandem possint sumptus reformidanti,

TAB. VI.

danti, facile rursus extrahendi quando sit opus, si scilicet non profundè nimis adigantur. *vide* TAB. VI Fig. 1. 2. & 4.

2. *Chartæ crassiores, vel membranz, titulis recipiendis assuantur decussatim, diagonaliter* singulas oras singularum carpendo. (kreuzweise an den Ecken durchgestochen/und also angehehet) ut in *adjecta TAB. VI Fig. 1. & 4. videre licet.*

3. Loco clavorum, *ponè annuli ferrei* usurpentur, ita ut *loco uniuscujusq; clavi*, antea ut dictum firmandis schedis, excipientibus titulos, & appendendis excerptis, servituri, *in medio cujusq; scheda titulum respondeat assutus annellus*, (eine Dese) *ex quo filum ferreum cum scheda excerptorum suspendatur modo antea dicto.* vid. TAB. VI. Fig. 3.

Hac ratione patet facile, in scatulam aliquam convasata excerpta nostra, peregre quoque cum circumferre ut exemptibilia nobis integrum semper fore, in pristinum situm, quoties opus dein, quovis loco reponenda.

Membrum IV.

DE COMMODIS HUIUS SCRINII litterati emendati.

Scrinium hoc literatum præstabit nobis non tantum omnia & librariorum & schedaceorum excerptorum commoda, sed & alia insuper quædam
K 5

peculiaris. Etenim 1. *Æque ac in libros digesta, confusio* erunt *exempta.*

2. *Quemadmodum schedacea* alia, ita & hæc habebunt. (1) *enotationem facillimam,* schedis tantum ad manum positis, aut chartis in schedas dividendis, quibus inter legendum, auscultandum, aut meditandum, inscribamus notabilia: titulo vel deinceps assignando, ubi vacaverit, vel, si statim inciderit, in relicto margine, ea parte qua filo ferreo appendi scheda debet, assignato. Quo casu etiam per tertium quemque postea poterunt suis locis in scrinio appendi.

(2) *Usurpationem commo-* *dissimam:* schedis pro lubitu eximendis, ac ad usum quemque præsentem, scribetur oportuna disponendis, ita ut descriptione nova nulla sit opus, quod sane commodum est non vulgare. Imo si verbotenus inferi debeant alicui nostro scripto, tantum signo aliquo denotandæ quorsum pertineant, vel acieula scripto in mundum redigendo affixæ, ac deinde iterum in sua loca recondendæ, neque non communicandæ seorsim prout lubet, præstabunt utilitatem sane perfacilem, atque jucundam.

(3) *Emendationem, & mutationem,* tum quod ad ordinem universum, tum quod ad reformationem peculiarem singulorum titularum, neque non partium etiam singulis titulis subjectarum, *facillimam & promptissimam* recipient.

3. *Speciatim* vero illa commo- *ditas* in super haut exigua est, quod *uno intuitu* titulos *omnes, citra evolutionem* ullam, aut *repositionem* chartularum, ob oculos habere, atque inspicere proindeque *invicem comparare,* atque *componere* ad usum præsentem

tem quam expeditissime possumus : Id quod in nullo excerptorum genere pa iter nobis contingit.

Illud etiam hic *peculiare commodum* est. Quod *integra fragmenta librorum*, aut *programmatum*, vel *disputationum* alienarum, conscindendarum, (forte, quod alias præter hæc excerptenda nil contineant notabile, vel in duplo habeantur,) imò *integra Programmata*, *philyras*ve alias, licet scatulis subjectis inclusas, suos *ad locos redigere*, in scheda appensa indicandas. Quod maximè commodum est in *Programmatis*, quæ in folio expanso, seu uti vocant, patente, impressa, compactioni alias minus sunt idonea. Nam reliqua, ut & *disputationes*, licet minores forte, malit quis compactas usui commodiori servare, atque nihilominus eorum argumenta notabilia suo titulo appendere.

Et sane qui *parvo labore magnam* talium *locorum communium copiam* habere velit, is annua mercede præcipuarum, & *Programmatis* atque *disputationibus* maximè fertilium *Academiarum* typographis, exigua constituta, brevi se videbit abundare omnibus omnis generis *Collectaneis* alienis : sed nisi per selectum postea prudentem usui forte minus quam oneri futuris. Quod ego alias *superfluarum chartarum*, in mea, jam sic mihi numerosa nimis *Bibliotheca*, impatientissimus, nimis metuens, eo consilio uti nondum huc usq; sustinui.

Atque hæc de commodis hujus *scrinii* dicta *compendio* sufficiant.

Incommoda vero *propemodum omnia* cessabunt in superioribus excerptis memorata, imprimis si præcepta

cepta sequentia quam optime adornandi hujus scrinii non profus negligantur.

Nam *sumptus* quidem erit *exiguus*, & vel *unico imperiali* totus expediendus. Cum & annuli tales, & claviculi centuriatim exiguo pretiolo haberi, & filamenta ferrea, ope forcipis ad id vendi solita ferrariis mercatoribus (eine Wieg-Zange) aliud agenti, ad voluntatem aliquot centuriæ unica hora inflecti possint, sicut hoc ipsemet sum expertus. Vide *Epist. narratoriæ adjectæ num. LXVI.*

Membrum V.

PRÆCEPTA circa Scrinium litteratum emendatum observanda.

P Ræcepta hic observanda speciatim pauca sunt. v. gr. I. Circa qualitatem materia: Illam quidem omnis generis huic scrinio aptari posse v. gr. res ipsas tum singulares, tum universales, adeoque præcepta scientiarum, & exempla cujuscunque generis, neque minus, voces, phrasas, formulas, sententias &c. sive singula scrinia velis conficere singulis horum, sive uno omnia complecti.

Quo posteriore casu schedarum forma & inscriptio poterit distinctioni sufficere; v. gr. partim dextrorsum, partim sinistrorsum, partim sursum, partim deorsum inscriptione facta, schedisque appensis, &c.

2. Circa quantitatem apparet, non nisi ad multa excerpenda tantum appa-

paratum fieri debere, cæteroqui & *lemmaticæ*, & *verbotenus* excerpendis suffecturum æquè.

3. *Circa ordinem* sciendum, *alphabetico* imprimis, & *methodico*, *scrinium* hoc fore aptum. Imo & *mixto ex utroq;*. Quo casu *tituli primarii, rubro colore, aut alio discrimine, à secundariis debebunt secerni*, sive jam hi, sive illi, sint *alphabetice, aut methodice ordinati*. Qua de re superius dictum est.

4. *Circa formam externam* tum ad *commoditatem*, tum ad *ornatum* adhuc excogitari possent, quæ *brevitatis studio præterim;*. Præcipue *conduces clavis & filamentis ferreis stanno obductis uti*, ad *æruginem seu rubiginem evitandam*. *Remissiones* etiam, licet minus, ob uno intuitu obviam inspectionem, sint hic *necessariæ*: quandoq; tamen non erunt *penitus negligenda*, modis iisdem, quibus ante sæpius circa *indicis excerpta* dictum est, *expedienda*.

SECTIO XI.

DE EXCERPENDI GENERE EXTRAORDINARIO, uno atque altero, varie multiplicando.

PRæter hæc ordinaria studiosis commendabilia excerpta, *varia* insuper *extraordinaria* possunt dari: *respectu accidentium extraordinariorum, qua fini, qua mediis contingentium*. Ita

(1) *Fuit plane certus & peculiaris v. gr. disputationis alicujus, aut tractatus, aut Lexici conficiendi:*
 exce;

excerpendi etiam huic uni soli usui rationem extraordinariam admittet. Ita *Imperator Augustus*, amicis & officialibus suis excerptas sententias pro usibus eorum missurus, ut est apud *SVETON. in Vita ejus* c. 89. minimo ex superioribus apparatu indigebat.

(2) *Media extraordinaria* dari poterunt e. g.

1. *Materia in qua* excerpimus *extraordinaria* Quemadmodum legimus *Aegyptios* pyramidibus hieroglyphica sua excerpta inscripsisse, *Filiosq; Patriarchæ Seth* columnis, *JOSEPHO* in antiquitatibus Judaicis docente. Quo pertinent phylacteria Hebraorum, memorata *DEUT. VI. 8. 9.* himbriæq; vestium. *Ibid. Ps. 19. & NUM. XV, 18. PROVERB. III. 3. & VI. 21. & MATTH. XXIII. 5.* Item vetustissimæ inscriptiones sacris postibus, & parietibus factæ, de quibus eleganter, *HUETIUS* *Demonstrationis Evangelicæ Prop. IV. c. 2. §. 14. p. m. 47. & 48.* Ita foribus, fenestris, aliisque partibus adium, hortorum, theatrorum, inscribi excerpta solent. Quæ cum ad pauca se plerumque extendant, imprimis in privatorum non adeo magnis spatiis, ad divina plerumque, & moralia, quæ nunquam satis moneri possunt, ob oculos semper habenda potius, quam ad eruditionem adaptari debent.

2. *Forma superiorum* etiam excerptorum *extraordinaria* fiet, per mixturam specierum, & modorum, singulis speciebus subordinatorum, *extraordinariam*: non combinando tantum v. gr. *libraria* partim & *schedacea*, *adversaria* & *alphabetica*, *Methodica* & *adversaria* & c. sed multiplicando etiam mixturam v. gr. *methodica* partim, & *alphabetica*

rica, & alia parte adversaria, imo & commentaria partibus aliis, eadem excerpta facienda: idque modo hac, modo illa specie primas præ reliquis obtinente. Cujus mixturæ commoda, incommoda, & Præcepta, ex dictis ante de simplicium unaquaque, fuerint haurienda: adhibita in consilium experientia & prudentia.

(3) *Societas excerptantium* extraordinariam faciet excerptandi rationem, de qua *sequenti sectione.*

SECTIO XII.

DE

EXCERPTIS SOCIALIBUS.

Socialium Excerptorum primus mentionem, quod sciam, fecit KECKERM. *Conf. Log. de adorandis Locis Communibus c. 1. p. 3. columna 2. circa finem:* exponens, quomodo plures conjungere possent operam suam in excerptando. Quod ipsum pluribus modis fieri poterit: videlicet (1) *Ut uno prælegente, alter indicet atque dijudicet excerptanda, tertius exscribat, quem KECKERMANNUS præcipuè videtur innuere modum.* (2) *Ut separatim quisque legens eundem Auctorem, excerptat diversa, v. gr. Unus ea quæ ad sermonem pertinent, alter historica, tertius præcepta, sententias &c. communiceque sibi invicem sua excerpta.* (3) *Ut diversos singuli Auctores excerptant, eodem modo & sine, invicemque sua excerpta communiceant.*

Utili-

Utilitas hujus laboris *maxima* facile patet, ex generali utilitate collegiorum, & societatum inter eruditos, & olim jam & hoc etiam seculo iniri maxime coeptarum, & porro ineundarum, si virorum optimorum votis ac desideriiis respondeatur. Quos inter videatur *Georg: FINWETTER I Pius Desiderius* de septem novis societatibus ineundis in 12mo Biponti 1681. editus.

Et sane perfectissima etiam aliqua scripta hoc & superiori seculo videmus, sociatim elaborata prodiisse. Qualia sunt *Collegium Conimbricense*, *Poëtica Giessensis*, *Dictionario della Crusca*, cui simile Gallicum *Academia Gallicana* Parisiis à Richelio fundata, jam XXX. amplius annis conatur, de quo videatur *Historia Gallice scripta de l' Academie Francoise Pelissonii*, & *Novelles des lettres*, annorum superiorum, aliquoties mentionem ejus facientes: ac deniq; jucundissima recreatione modo me affectum relinquens *MORHOFFII Polyhistor* l. r. c. 14. p. 149. plures sociales libros editos recensens. Ut *Theologica scripta*, *Collegiorum* integrorum ope publicata plurima, nunc silentio involvam, & alia aliorum argumentorum *Juridica*, *Politica*, &c. publicè edita, & si minus in vulgus, attamen eruditus omnibus & rei librariæ curiosis nota.

Quandoquidem autem propter hominum invidiam & discordiam rarior est hic modus, supersedebimus nunc ejus præceptis operose efformandis, quæ coëuntes paulo ingeniosiores, ex superioribus facile sibimet formabunt. Imprimis autem liquet, *scrinium literatum*, vel *schedacea* saltim excerpta, præ reliquis *accommodatiora* hic fore, quam libri o; compactos, &c.

CAP. III.

De *Varietate Excerptorum ratione*
Materiae Excerptendæ.

§. I. SPECIES varietatum MATERIÆ excerptendæ ad certa capita redactæ.

HActenus de formis & modis excerptendi: sequitur Materia varia, quibus formæ suæ debent applicari. *Materia* hujus duo summa genera constitui optime poterunt: nempe *Res, & Verba*, unde *Realia & Verbalia Excerpta*, sive copia rerum & verborum, ut *ERASMIUS* inscripsit suos libellos toties recusos sane pereruditos. v. *KECKERM. consil. Log. c. 1.* Illa merito prius hic considerantur, licet in praxi, verborum excerpta fere prius conficiantur. Quandoquidem signati naturam signa in plerisque sequuntur: licet interim sensibus magis obvia, prius percipiantur, etiam à rudioribus, & minus signatorum peritis.

Realia Excerpta, vel *Universalia* sunt, vel *singularia*.

Universalia sunt ipsa scientiarum principia, & principiata, v. gr. definitiones, divisiones, & propositiones, quæ Theoreticæ seu Theoremata, quæ Practicæ sive Regulæ, Præcepta, Problemata cum suis demonstrationibus: adeoque universa *Philosophia*, & scientiarum

tiarum Circulus, sive *σικυλοπαιδία*, una cum facultatibus, ita dictis superioribus, *Theologiæ*, *Jurisprudentiæ*, & *Medicinæ*. Huc ergo pertinentia excerpta §. proxima 2da considerabuntur.

Singularia excerptenda dispesci possunt optime in *Exemplificantiâ*, & non *exemplificantiâ*, cum KECK. *Conf. Log. de loc. C. cap. 1. Illa §. 3. hæc §. 4.* nobis considerabuntur.

Verbalia denique, sive ad sermonem pertinentia singularia Excerpta, *seção V. & ultima* hujus capituli considerabuntur.

Quamvis autem hæc omnia uno volumine tandem excerpta comprehendendi, vel uno modo schedaceorum, unaq; molè *constringi* possint, maximè à paucioribus excerptibus: attamen & tunc à potiori ducenda erit methodi ratio, adeoq; conducet unamquamque speciem, seorsim considerasse miscendarum etiam materialium. Paulo verò plura, & perfectiori ordine excerpturi, (quorum est habenda potissima ratio) nunquam hæc omnia ita confundent, velut plura jura confundit coquus: sed utique *distinctim*, si non omnia, certe pleraq; excerptent.

§. 2. DE UNIVERSALIUM EXCERPTIS.

Universalia vel conjunctim omnia, vel divisim aliqua excerptere possumus.

1. *Conjunctim universam Philosophiæ facultatūq; superiorum scientiam, sive aliores, ut cum*

cum GELLIO loquamur, *disciplinas* excerpturus, vix alia quam *adversaria* ratione id facere poterit commode, si libris uti velit: vel *alphabetico ordine*, si chartis solutis. Equidem & *commentarsa* tandem excerpta possent hic adornari, v. gr. ad *Alstedii*, aut alterius, qui *ἐνκυκλόπειαιδίαν* ediderit, *methodum*. Sed hoc ipsum, sine *alphabetico indice* cum nemo facile sit executurus, ob *memoriam* ceteroqui *methedi* tam late patentis incertam: liquet, *radii* quam *commodi* facile *plus* hac ratione nobis oriturum. *Propriam* vero suo *marce adornatam* *omnium disciplinarum methodum*, laudabilem instituire, uti *KECK. c. 3. Conf. Log:* videtur voluisse, vix *unius hominis* videtur. *Neg,* placet hic ab *ARISTOTELE 1. Top. XII,* commendata *divisio tripartita*: in *corpus* nempe excerptorum *Logicum,*
Phyficum,
Politicum sive *Practicum*, multo minus *Gallico ANONYMO* memorati *c. 1. §. 4. n. 8.* scripti *divisio in Ethicā*
& *Physica* sola, manifesto *mutila*, & *confusionis maximæ* futura. Quare potius hoc casu abstinuerimus *omni tali partitione*,

Quandoquidem nec usum hujus rei video magnum, & licet forte *discrimen* hoc *triplex* sit *omnium* *evidentissimum*, noudum tamen vel hac ratione, quo minus eadem *materiæ*, tituli que *iidem*, *diversis* in *voluminibus* repetendi veniant, evitabitur. Sicut *ipse* *met* hoc sum *experius*: adeoque *separata* prius deinde *rursus* in *unum* contraxi. v. *Epist. adj. n. XXIX.*

2. *Divisim* itaque *præstiterit* omnino, si

non omnes, saltim *præcipuas scientias*, minimumque unam aut plures, quibus *præ aliis operam sis daturus, methodice excerpere*, reliquis ad alphabetica vel adversaria relegatis. Certe superioribus, quas vocant, *facultatibus singulis, singula omnino, & quidem methodica potissimum excerpta erunt assignanda.* v. BARTHOLIN. *de legendis libris* p. 189. UDEN. c. 1. p. 34. Quod sane longè præstabit, quam adversaria etiam hic sola, DREXELIO l. 2. c. 30. p. m. 167. commendata usurpasse, aut alphabetica, quæ HEGENDORFINUS Jctis admodum imperfecta proponit, & cum eo *Matthæus GRIBALDUS de meth. ac rat. Jur.* p. 123. laudatus tamen DREXELIO l. 2. c. 10. p. 168. Ita interservient Methodica excerpta (1) *Theologiæ*, ad instar tot systematum, & locorum communium jam ordinatorum, facile adornandæ: (2) *Jurisprudentiæ*, hoc ægrius excerptis carituræ, quo magis in memoria subsistit legum plurimarum. Unde Jctum fieri per calamum. dixit JASON, apud ANONYM. *de Perfecto Jcto*, in *Cynosura juris*, Spiræ 8. edita 1588.

& (3) *Medicinæ*, de qua vide BARTHOLINUM, *de legendis libris* p. 189. & 190. Ubi *Sennertum* commendat, utique methodicum satis, nisi nuperis inventis, & hinc mutata *Physiologiæ præcipue doctrina*, præstet alius, ordinem ejus in cæteris etiam adæquans, in hisce vero etiam superans, vel in omnibus fortassis. Rationes autem, *cur Methodica collectio præstet*, omnem vitam in aliqua scientia consumpturo, facile patent, *ex dictis cap. II. Sect. 2. §. 2.* Quamvis tandem omnis generis & modi excerpta,
pos

possint etiam hic adhiberi, V. ZEPPEER, de studio *Juris in sine*: non tamen æquali utilitate, ut dudum animadverterunt alii, & in *Jure Modestinus PISTORIS*, adornatis methodicis locis, in modo laudata *Cynosura Juris* expressis. Adde SCHILTËRI *Præxin Analytices in Jure*, parte altera §. 18. & LEIBNIZ *method. nov. Jurisprudentiæ*, §. 85. & seqq.

Poterunt autem hæc methodica excerpta vel concinnari *secundum ordinationem propriam*, si commodum satis systema non inveniamus, vel ex pluribus unum compingere, vel ipsi melius aliquod novum meditari malimus.

Vel vero secundum ordinationem alienam Commentaria faciendo excerpemus, eligentes optimum, quod novimus *compendium* aut *systema*, quod & *materias omnes* titulorum minimum complectatur, & *ordine excellat*, v. gr. *Grammaticam Vossii*, *Logicam Jungii*, *Mathematica compendia Tassii*, *Poëticam Giessensem* &c.

Pro superioribus facultatibus *Theologis* satis vastum systema *Loci Theologici Gerhardi*: *Brevis Catechesis accuratior quaque*, aut *Theologia positiva Königii*, suppeditabit.

Juris compendium Institutiones reconcinnatæ nostræ præbebunt, cui systemata ipsa possint facile adaptari qualiacunque majora, v. gr. *Struvii Syntagma*, *Collegium Argentoratense*, *Wesembecius*, *Lauterbachius*, &c. Sed ita ut *peculiare Juris publici*, (non nisi quantum ad antiquitates suas ex *Justinianæis voluminibus* petendi) *compendium*, ab ejusdem curiosis adhibeatur:

quod quo *recentius*, cæteris paribus, eo melius fuerit, ob mutationes publicorum jurium frequentiores, donec etiam huic inserviens *pars Juris naturalis nostræ Politicæ* publicetur.

Medicinæ Systema methodicum quo recentius quodque, ob inventa nova, hoc melius erit, modo ne sit nimis confusum: Vetera enim etiam inutilia plane, quatenus inventis novis destituta, sint oportet.

Methodicis hisce, aut Commentariis excerptis, *expedit succenturiare,*

(1) *Volumen adversarium, unam sæpe propositionem loco tituli positam pluribus testimoniis confirmans, v. gratia.*

Pro *Theologis*, ex *S. Scriptum* vel *Patribus*,

Pro *Juris*, ex *legibus* aut *Interpretibus*.

Pro *reliquis*, ex *sua scientia Auctoribus* *famossimis* quibusq;

Pro *Rhetoribus*, ex *proverbis*, *versibus Poëtarum*, *adagiis*, *allegoriis* seu *similitudinibus*, & *aliis ornamentis*, quemadmodum videmus *Magiro* factum.

(2) *Volumen* aliquod quasi *reflexivum*: *comparationes* *materiarum* *universalissimas*, *adversariis titulis* *exhibens*.

v. gr. Pro *Theologis*: *Contradictiones* *Scripturæ* *apparentes*, *Interpretationes* *absurdas*, *Textus* *nondum intellectos*. &c:

Pro *Juris*, *Leges* *Juri* *naturæ*, vel *divino* *contrarias*, *Antinomias* *veras*, vel *apparentes*, *Opiniones* *communes*, vel *contra communes*.

Interpretationum *omnis generis* *bonarum*, *malaram*,

larum, dubiarum, imo Interpretum sibi met ipsis contrariantium exempla. &c. similiter in aliis disciplinis, consensus, dissensus, progressus, in melius, vel deterius, & aliæ comparationes Medicorum dogmatum, aut philosophicorum omnis generis, poterunt annotari, à verè studiosis & diligentibus quibuscunque.

(3) *Commentaria specialia* quibusdam scientiis, & imprimis facultatibus superioribus, ad præcipuos & quasi fundamentum illis præbentes *Auctores*, v. gr.

Theologis, ad *sacras Literas notæ*, & notarum seu commentationum *auctores*, uti *DORSCHEO* & *GRAMBSIO* in *Bibliis numeratis* factum, ac item *exegeses*, sive *interpretationes*, qua bonæ, ac solidæ, qua malæ, ac refutandæ.

Concionatoribus, ad *Evangelia & Epistolas* præcipue, textusve alios frequentius exponendos, utilia colliguntur, v. *UDEN*, pag. 43.

Juris ad textus Legum præcipuos, aut *statuta*, vel *Jura provincialia*, loci maxime illius, in quo versantur, & praxin Juris exercere debent. Ita *MEVIUS* ad *Jus Lubecense*, *CARPZOVIVS* ad *Electoralia* definitiones suas, nunc adeo receptas ubique, alii ad alia *statuta* collegere *commentaria*, sane multum *vendibilia*.

Ita *Medicis Hippocrates*, *Philosophis Aristoteles*, *Mathematicis Euclides* &c. *commentariis* excerptis utiliter poterit illustrari.

(4) *Particulares etiam methodicè digestæ Materie scientiarum*, præ aliis eminentes, usu aut difficultate, separatis à toto *systemate* *commentariis* poterunt exornari, prout consultum videbitur, & *specialis vitæ*

ratio exiget. e. g. *Advocatus* systemati suo juris, *Auctorem de processu*, aliquem methodicum peculiarem recte addet. Imò *ad Tabulas Actionum editas posteriores duas nostras*, notabilia practica sibi colligere, ac in promptu habere laborabit utiliter, sive praxi, sive theoriz se daturus unusquisque accuratæ. *Politicus*, de ratione status. *Legatus*, de Legatis scriptorem egregium. *Consiliarius Consistorii*, Consistorialem prudentiam *Carpzovii*. Similiter *alius alium sibi maxime utilem librum*, memorabilibus suis augendum sibi capere poterit excerptis, prout unicuique hoc prudentia sua, vel consilium alienum eam adjutura, potius quam universalis nostra disciplina debet edocere. Interim exempla etiam aliqua nostra extant *Epist. adj. n. XVI. XVII. XX. & seqq.*

§. 3. De SINGULARIUM EXEMPLIFICANTIUM Excerptis.

SINGULARIA EXEMPLIFICANTIA Excerpta vocamus illa, que ut *universalis alicujus propositionis aut notionis exempla* considerantur.

Generatim de horum excerptis notandum: quod *expedit omnino non tantum uno genere, sed & uno corpore* v. g. volumine, fasciculo, *scriniove* literato, quam *junctissima suis universalibus singularia enotare*. Quandoquidem & cognatio eorundem, & mutua illustratio, & probatio, est vere perpetua: proindeque usus non potest non vere conjunctus semper existere.

Speciatim (1) Quoties universalium habemus
metho-

methodica excerpta (sicut omnino expedit habere) quam *utilissime* statim *ad definitiones & propositiones suas exempla ejus generis referentur*, contra *Bodinum*, notatum *KECKERM. conf. Log. c. 7. pag. m. 14. 15. c. gr.* ad partes *Logicæ* notionum species variæ, definitionum bonarum, aut malarum, propositionum crypticarum omnis generis: argumentationum simplicium, aut compositarum, Logice, crypticeve propositarum, bonarum aut malarum, v. gr. paralogismorum, sophismatum, item responsionum & solutionum aptarum, aut ineptarum. Imò

disputationum aptè vel ineptè institutarum, ut & Analyfium &c. Qualia quisque sui potissimum studii, quæ lectari debeat, ex generalibus c. I. dictis patet. Ita *Theologus Christi*, Prophetarum, & Apostolorum *ἀντιθέσεις* sive demonstrationes, & solidissimas adversariis datas responsiones, cum Diaboli, & pro illo disputantium heterodoxorum hominum vitiosorum cavillis theoreticis, & magis adhuc practicis, vitam æq; ac doctrinam corrumpentibus, comparandas, ex ipsis sacris litteris, & libris aliis, imo vitæ usu ipso, excerpit. Alius ex aliis suæ disciplinæ auctoribus, aut observationibus vitæ, propriis, vel alienis. Quod idem de sequentibus dictum volumus semper.

Similiter in *Rhetoricis* annotari possunt exempla locorum Communium, aut materiarum in utramque partem orationibus disertis tractatarum. Quo sane in genere *miror nondum extare universalem* aliquem *indiculum* alphabeticum saltim, *antiquarum Oratorum* omnium argumenta nobis & lemmata exhiben-

bentem, qua sacrarum Homiliarum à Patribus, qua profanarum Orationum ab aliis Græcis Latinisque scriptoribus antiquis proditarum. Quin sane ut modici laboris, ita maximi sit usus futura talis collectio, præque multis aliis in hanc usque diem publicatis, commendabilis atque vendibilis futura.

Cum etiam à recentioribus editæ sint *dispositiones*, qua *Concionum* sacrarum, qua elaborandarum *Orationum* etiam profanarum jam ordinatam inventionem, atque sola elocutione adhuc carentem exhibentes: profuerit etiam Eloquentiæ studioso, earum sibi aliquem usui suo peculiariter destinatum indicem colligisse. Quamvis hic aliquo etiam selectu in tironem non cadente rem indigere, non sit omnino dissimulandum. Quandoquidem earum dispositionum pleræque, non tam ad flexanimam vere suadam, vel Christianam, vel Civilem, quam ad ostentationem ingenii meram, & quasi Theoreticam aliquam ordinationem concinnam, aut artificio mirificam, aut varietate ordinum circa idem thema plurimorum ambitiose luxuriantem, soleant præstare, ad inanem gloriam auctoris potius, quam ad usum Lectoris profuturam. Quod ut in profanis vix excusabile, sic in sacris lugubre dicam, an detestabile, nedum ut imitabile aut memorabile excerptum ulli arbitramur. Quemadmodum vero integra corpora talia vel sceleta dispositionum, carne succoque solo elocutionis destituta, robore tamen ossium & nervorum, atque contextu facundiæ instructa commendamus excerptenda: Ita non minus etiam Partes facundiæ inventionis, dispositionis, aut elocutionis colligendæ,

Quo pertinent quæ *Antitheta* vocavit Illustris *BACO de Verulamio*, & aliqua collecta exhibuit, aureolo suo de *Augment. Scientiar. lib. VI. cap. 3. pag. m. 479, & seqq.* sive in utramq; partem ingeniose atq; sententiose conceptas illustrium materiarum suasiones dissuasionesque.

Sic & alia quævis exempla Argumentorum moratorum, aut affectuosorum illustrium, &c.

Ita ad partes *physicæ* colligantur observationes naturales omnis generis, v. gr. circa sidera, meteora, animalia, insecta, plantas, gemmas, mineralia &c.

Denique ad *Philosophiæ Practicæ* partes, *Ethicæ* exempla virtutum, vitiorum, semivirtutum, semiviti-
tiorum, indagationum, & curationum moralium.

Politica exempla rerum publicarum simplicium, aut mixtarum omnis generis, corruptelarum item, aut remediorum, bene aut male adhibitorum &c.

Sic & *Juris naturalis* societates omnes reliquæ similibus exemplis poterunt illustrari.

(2) Huc referri etiam expediet, *collectanea bibliographica, Auctorum, methodice* imprimis *scientiam* aliquam, *ejusve partem*, aut *propositionem* plane *peculiarem*, *ex professo tractantium*. Unde non augeri modo, sed *in longe melius* efformari queant *collectanea* hujus generis *Draudiana*, vel *Lipsiana*, vel quævis alia, huc usque prodita: rejecta omnino *KECKERMANNI* c. 4. *Conf. Log.* commendata confusa scriptores enotandi ratione. Neque directa tantum sed & *reflexiva Bibliographica* secundum materias, digestas *collectanea* huc pertinebunt

v. gr. *quinam scripserint de scriptoribus Ethicis, Politicis, Rhetoricis* universim, aut *quinam de parte qualibet scriptores percensuerint recensuerintque* v. gr. *qui scriptores de Anima*, deinde illius immortalitate sola, qui *3 Ctos de Actionibus tractantes*, qui *auctores de Epistolis conscribendis*, aut alios, collectim ex professo, vel occasione quapiam memoraverint. Cujus posterioris generis sane laudabiliter sæpe, ac utiliter æquè, & curiosè, memorata quædam in *Eruditorum Actis* (jure ita summo, non tam quod ad eos ex quibus, quam eos etiam per quos collecta sunt, respiciendo) inscriptis, sæpenumero cum delectatione deprehendo.

Circa prioris generis vero auctores ex professo laborantes, operæ pretium sit videre *VOGLERI* *Intrauditionem in omnes omnis generis scriptores*, & *LABBEL* *Bibliotheca Bibliothecarum* subjunctos indices ejus generis, opera *TEISSERII* nuperrimè auctiores. De quorum additamentis, à me, si Deus voluerit & vivam, expectandis. v. *Epist. adj. n. V. XXII. LXI. & LXIX.*

(3) Quia non possumus omnium scientiarum habere methodica excerpta, & licet habeamus, interdum tamen universalibus subordinanda *singularia* numerosa nimis occurrunt; hinc omnino *adversaria* quandoque *methodicis succenturiare* hic etiam *per opus est omnino*. Imprimis non tam in chartis solutis, quam voluminibus excerptanti, ubi prout volumus interjicere pluscula non æque semper licet.

(4) Denique *methodicis* etiam excerptis aut qualibuscunq; alienis hic licebit *commentaria* nostra excerpta sociare. v. gr. si quis augendum
capiat

capiat sibi *Bayerlingii Theatrum*, vel particularem aliquem Auctorem, v. gr. *Böethium de Gemmis*, *Agricolam de metallis*, &c.

§. 4. De SINGULARIUM non EXEMPLIFICANTIUM excerptis.

I. **N**ON EXEMPLIFICANTIA SINGULARIA voco illa, quæ citra respectum ad certâ universalia considerantur, sive id contingat ex ipsa eorum natura, sive ex instituto tantum & consilio, atque intentione excerptentis: dum ille propter se, non vero quatenus exempla præbent universalibus, ea excerptit.

Utraque vel ordinis capacia sunt, vel incapacia.

II. Ordinis capacia excerptis methodicis rectius, quam adversariis, aut alphabetis digerentur. Id quod variis modis fieri potest. (1) Ad seriem temporis, secundum prius & posterius facta collocatione.

Ita E. gr. *Historia universalis*, aut ejusdem aliqua pars: *Historia* v. gr. *Ecclesiastica*, aut, *literaria*, hujusve aut illius *Monarchiæ*, *Populivæ*: imo *hominis alicujus vita*, secundum successionem chronologicam optime disponetur. (2) Ad locorum intervalla & spatia, tum ipsæ illorum descriptiones,

adeoque, *Geographia universalis*, neque minus *Chorographia*, vel *Tomographia particularis* poterunt disponi. Tum acta vel alias notabilia in ipsis illis locis: v. gr. proelia, itinera, solemnia, festivitates, & similia

poterunt

poterunt processionis à loco in locum successione recenseri.

(3) *Ad partium discrimen in sensu maxime incurrens*, adeoque *naturale potius quam artificiale*, multa singularia, & in his notanda, excerpì possunt. v. gr. *partes animalium, plantarum &c.*

Quamvis accurati quid in hoc genere vix citent *artem*, adeoque *respectum universalium*, ex arte & scientiâ digestorum, *ordinare licebit*: nisi velimus ordinem arbitrarium aliquem ac placitum adornare, imaginationi potius nostræ, quam iudicio communi servitutum. E. g. *Reipublicæ alicujus descriptionem methodice ad ductum Conringii de Prudentia Civillæ. XII.* excerpisse, vel si quis alius ordo adhuc præstantior ex accuratiore Politicæ cognitione innotuerit (quo fortassis *Juris publici naturalis nostri compendium* aliquo modo conducet) sane magis egregium sit, quam adversaria confusione in chartam conjecisse, qualem UDENIUS ex quodam *Conringii Mss. de rebus publicis* memorat tanto viro usurpatum. Idem *de rebus privatis aut publicis gentium ac populorum* dictum esto.

Imprimis autem conducet hic *methodica commentaria excerpta* potius, quam propria facere, quoties Auctor aliquis instituto nostro non plane difformis extet.

Ita v. g. cum expediat unicuique literato, aliquod *historia universalis, aut Compendium, aut Systema* sibi notum facere: omnino ad illud potius quam seorsim excerpit. v. g. *Tabulis Schraderi, Chronologia Calvisii,*

vifis, vel separatim quantum ad historiam literariam: bibliothecæ Classicæ Joh. Jac. *Frisii*: Similiter vitæ Ciceronis à Georgio *Fabricio* conscriptæ, Antiquitatibus Romanis *Rosini*, similibusque libris excerpta sua poterit annectere commentando, quisquis eo genere studiorum delectatur. v. *Epist. adj.*

III. *Ordinis incapacia singularia*: v. g. *Nominum propriorum*, aut omnium, aut certi generis *notabilia* promiscua, nisi *alphabetico* aut si plura singulis nominibus addenda veniant, *adversario* etiam ordine, vix poterunt excerpti. Ubi tamen etiam licebit *commentaria* facere *excerpta*, capiendo pro basi edita *Lexica* sive *Onomastica*. v. gr. *Generalia Gesneri*, *Caroli Stephani* auctum à Nicolao *Lloydio*. Omniumque locupletissimum nuperrimum *Hoffmanni*. Item *Specialia Geographica*, v. g. *Ortelli*, aut *Ferrarii*. *Literaria* sive scriptorum *Frisii*, *Königii*, & aliorum &c.

IV. Denique operæ pretium est hic iterum inculcare, jam ante aliquoties commemoratam, & in *Ethicis* nostris præcipue commendatam *proprium singularium excerptorum utilitatem longe maximam*. Ut nimirum unusquisque *sua ipsius vitæ*, tum corporis, tum animi maxime, & alterutrum aut utrumque afficientium, qua fortuitorum, qua consulto consilio dextre vel sinistre, successu aliquo, modico, vel nullo, adhibitorum rationes, longe accuratius etiam annotet, quam aliena, siquidem bene sibi consulere velit.

Id quod ordine quidem naturali, secundum temporis seriem *diario factò*, commodissime expeditur ita, ut *paginis dextris ad vitam corporis, sinistris ad*

animum

animum pertinentia inscribantur: Indice præcipuorum eventuum, & olim ac læpius recordandorum alphabetico subjuncto, signisq; diversis etiam hæc ipsa prius, quam indici forte inferantur, aut ut citra indicem etiam percurri generatim possint, à reliquis secerando. v. KECK. c. 7. Cons. Logici & Epist. adj. n. XLIV.

§. 5. De Verborum, sive AD SERMONEM PERTINENTIBUS EXCEPTIS,

I. **A**D sermonem pertinentia excerpta omnia, singularium habent naturam: proindeque partim exemplificantia, partim non exemplificantia existunt.

II. *Exemplificantia*, sive exempla, vide commendata præcipuè *Lipso. c. 12. Instit. Epistol. DREXELIO. l. 3. c. 6.* Ea præceptis suis universalibus, aliqua superius dictarum ratione excerptis, methodicis rectissime subjiciuntur: quæ si desint, adversariis titulis utendum: v. gr. *Grammaticis*, rariores declinationes, Conjugationes, Anomalix omnis generis, Constructiones, &c. *Rhetoricis*, figuræ, Tropi, Characteres dicendi, Formulæ Oratoriæ, vide *KECK, Consil. c. 4. s. 8. v. Epistolicæ*, Familiarisve colloctionis, Connexiones &c. *Poëtica*, quantitatis, & Metri observationes &c. Quorum singulorum, quoties *Auctor* aliquis idoneus exstabit, etiam *methodica commentaria* excerpta commode fient. v. g. ad *Sturkii*, vel minus etiam his commendabi-

mendabiles, & si sæpius recusas, *Buchleri* Formulas Epistolares. &c.

III. *Non exemplificantiæ* verbalia excerpta, sunt *voces, phrasæ, & formulæ*: per se, ac citra respectum præceptorum notabiles, adeoque omnino studiosis literaturæ elegantioris omnibus aliquæ saltim excerptæ: quamvis *contra* statuere videatur, cum *QUINTILIANO, & BARTHIO, SHEFFERUS de stylo c. IIX. §: 8. p. 146.* qui tamen ejusdem *capitis §. 12. p. 154.* ipse præcepta quædam huc pertinentia tradit. Etenim nemo facile omnium elegantiarum æque semper meminert, imprimis circa linguam sibi non vernaculam; & repræhensa modo memoratis Auctoribus imprudentia seligentium, non probat errorem, nec improbat diligentiam bene colligentium.

IV. *Colliguntur autem Voces, Phrasæ, & Formula, non exemplificantes* (1) aut *conjunctim una cum rebus* quarum signa sunt, & ita suffecerit *una ex realibus excerpti rationibus, distinguendo tantum signis arbitrariis* verbalia à realibus. v. *KECK, Conf. c. IIX.*

(2) aut vero *seorsim* excerptimus ea, quæ ad sermonem pertinent, id quod omnino consultius longe sit pluscula excerpturis. Et tunc iterum vel *separabimus voces à phrasibus & formulis*: aut *conjugemus* cum iisdem.

V. *Separatas voces* incommodum omnino fuerit, ordine nullo disponere, vel solum distinguendo Auctores unde fuerint collectæ, quod tamen voluisse videtur *Drexel. L. III. c. 6.* Quin ergo *potius alphabetico digerentur libello proprio, quemadmodum id sua-*

det *LIPSIUS* c. 12. & *SCHEFFERUS* veteribus factitatum docet, c. 12. §. 10. p. 151. vel *Commentario*, ad *Caepinum*, v. *KECKERM.* *consil.* c. 8. p. 16. fol. 2. *Fabrum* aut *Forum Romanum* succenturiato. v. *TITIUM* p. 12. & *segg.* cui *Olaus BORRICHIIUS*, jam benè multa addidit, edita temporibus diversis, usque ad litteram G.

Possumus etiam *methodice* voces colligere, ut videmus factum in *Onomastico Pollucis*, nomenclatore *Junii*, vel distributionibus locorum *Sturmii*: v. *KECK.* c. 3. p. 7. 8. & c. 8. p. 16. 6. *BOS.* §. 37. *Isagog. Rhetor.* Quibus etiam *commentaria* excerpta poterunt jungi.

Quocunque autem ordine voces excerptamus, notari poterunt circa quamlibet ordine omnia, quæ *Caspar SCIOPPIUS* requirit ad perfectum *Lexicon epist. 6.* sui *Auctarii ad Grammaticam Philosophicam* sub nomine *Mariangeli à Fano Benedicti* editam.

Suffecerit etiam uno indice complecti omnis generis voces, v. g. antiquatas, novatas, barbaras, Poëticas, suspectas, &c. modo signis secernantur, ut evitetur multiplicatio excerptorum.

Technicas tamen voces illius artis, cui maxime sumus operam daturi, fortasse præstiterit seorsim habere, propriis aut *commentariis excerptis.* Quemadmodum sane extant ejus generis indices v. g. *Theologici*, in clave *S. Scripruræ Flaccii*, *Ecclesiasticarum* vocum *Gerh. lo. Titii Helmstadiensis Professoris*. *Juridici*, *Calvini* & aliorum. *Medici*, *Bartholomæi Castelli* &c. *Chymici*, *Gulielmi JOHNSONI*. *Philosophici*, *Lud. CASTANÆI distinctiones* in 4. & cum notis *Samuelis MARESI*, 8. *Jo. Amos COME-*
NIL,

NII, Rudolphi GOELENII, Latinè & Græcè seorsim in
 4. Joan. MICROELII *Lexicon Philosophicum* in 4.
 Henningii VOLCKMARI 8. *Dictionary Philosophi-*
cum, &c. Deniq; linguas secernere conduxerit impri-
 mis multa excerpturis. Ita Græcas voces Medicas
 Johannes GORRÆIUS definitionum Libris XXIV. in
 Folio Parisiis editis alphabetice digestis publicavit.

VI. *Phrases & formulas singulares seorsim* ite-
 rum ordine nullo colligere parum profuerit, indice
 quippe necessario addendo. Neque suffecerit sola
 distinctio Auctorum, commendata LIPSIO
Artis Epistolicae c. XII. quem notat propterea
 TITIUS §. 17. p. 49. Quamvis alias utique possit expe-
 dire plurimum illa *separatio Auctorum* certis casibus,
 ut supra jam monitum nobis est, circa STARCKIUM,
 consulto Ciceronianas à reliquis formulas Episto-
 lares etiam toto volumine separantem. Haud secus
 expediet v. gr. *Concionatori*, ut *Biblicas Phrases &c*
 formulas habeat ab aliis distinctas. Ita *Ciceronianas*,
 aut *Patrum* phrases, formulasque, ab aliis secernere
 conducet. Quod tamen non tam excerptis, quam
 signis peculiaribus fecisse suffecerit.

Cæteroque ordine utemur (1) Aut alpha-
 betico, ad exemplum aut supplementum MANUTII,
 in phrasibus toties editis & auctis variè per varios, Bu-
 chlerum, Baxium &c. PAREI in *Calligraphia*, quæ
 latinâ, quæ Græca: SCHONSLEDERI in *apparatu*
eloquentiæ, Nomesii in *Parnasso Poëtico* &c. v. TI-
 TIUS, p. 19. §. 2. & 52. §. 18.

(2) Aut me-
 thodico, ad exemplum vel supplementum Weinrichii

in *Arario* poetico. (3) omnino vero hic etiam *Commentaria excerpta* erunt præferenda: ut labori parcatur, & copia statim aliena innotesca.

Cæteroqui nisi admodum multa excerpturo, non erunt multiplicanda corpora excerptorum, distinctione *Classium*, sive secundum linguas, sive secundum qualitates phrasium: ut separentur v. g. Poëtica, Historica, Oratoria, Philosophica, Asiatica, Læonica, &c. Ordinario enim suffecerit signis hæc discriminasse. v. *KECK. c. ult. p. 19.* indistinctè id consulentem, *III. p. 12. §. 5.* De technicis tamen idem quod in vocibus dictum est, repetitum volumus.

VII. *Conjunctim* voces cum phrasibus & formulis excerpti poterunt:

(1) *Alphabeticè*, vocem principalem respiciendo, eique constructas reliquas addendo, quemadmodum fecit *Stephanus DOLETUS* in phrasibus LL, nominibus verba Ciceroni juncta, & *Jo. GODESCHALKUS* Observationibus singularibus L. L. verbis nomina jungenda subjiciens ordine alphabetico, quorum utrumque fecit, & *Fori Romani abbreviator. WENDELINUS* in medulla latinitatis.

(2) *Methodicè* secundum materias, uti *Weinrichius* & *Calvisius* fecere. Quarum duarum excerptendi formarum liquet *diversas* plane esse utilitates. Illius quidem ut cujusque vocis multiplicem usurpationem: hujus verò, ut ejusdem rei multiplicem naturam uno in conspectu habeamus.

Ata aliorum collectanea, quibus commentaria nostra

nostra excerpta circa verborum curam adungere possimus, etiam specialiora, v. gr. Epithetorum, antithetorum, &c. vide laudata in *Dissertationis nostræ De Rhetorico studio optimè instituenndo sive praxios rhetorica parte generali sect. 6.* hucusque ineditæ quidem, attamen cum auditorum aliquibus jamdudum communicatæ, & cum iis quibus videbitur, ac tandem etiam publica editione cum velentibus cunctis D. V. communicandæ.

Hæc sufficiant de universa excerptendi ratione unversalia præcepta, pro ea, quam hucusque licuit adhibere nobis industria, cura, & experientia, candide minimum, & apertè, liberaliterque, sin minus alias forte omnia ex voto atque desiderio communicata. Quibus *requisitus necessariò usus*, per experientiam, confirmando iudicio frequentatus superaccedens, industrio & vel mediocriter ingenioso unicuique, periculum facienti, suppeditabit indiès plura, non minus utilia etiam, ad horum analogiam, addendo semper aliquid inventis, multiplicanda, & commoditati majori, atque facilitati varianda, suoque utentis etiam singulari scopo, peculiaribusve circumstantiis, prudentia qua propria, qua aliena porro applicanda.

Quod ut *optime fiat*, cedatque legentibus hæc, & in usum vertentibus, singulis & universis, ex animo precor, ad Gloriam DEI PATRIS,

I. N. J. C.

EPI-

EPISTOLA AUCTORIS,

qua

HISTORIA EXCERPTORUM PRO-
PRIORUM partite recensetur, per annos
plusquam XXX. continua-
torum:

*indicatis maximè aberrationibus suis variis, ad
cautelam majorem & profectum
aliorum.*

Ane ita est, præstan-
tissime Juvenis, ut quemad-
modum in alia quævis, ita in
excerpendi arte quoque vel
maxime, obtineat illud anti-
quum, & verum nimis *Seneca*
dictum: *Longum iter est per præcepta, breve per
exempla,* Non quod exemplis solis quenquam
in illius artis studio contentum acquiescere veli-
mus, ni Empiricum merum agere, atque præstan-
tissima illius parte, quæ in caussarum demonstra-
tione posita est, carere magna sua cum jactura ve-
lit. Sed quod *experientiam scientiæ* cuilibet
jungendam, & illius ope claritatem perspicuam,
atque facilitatem jucundam, cum confirmatione,
per caussarum haustam ex præceptis solidam co-
gnitionem, certissima, copulandam omnino, ad
perfectam ut artis cujusque, sic *excerpendi quo-*
que

que dexteritatem existimem. Unde merito desideras, Virorum aliquot Doctorem in hoc genere studii, cum cura præ aliis sollicita diligenter atq; diu versatorum, *historiam* tibi dari: unde universalem hujus artis notitiam, inspectis singularibus ejusdem varii successus exemplis, ad prudentiæ summam exactissimam perducas. Enimvero memini me non semel tale quid, & hoc & alio, plusquam uno in genere dudum, sed frustra desiderasse, imò adhuc desiderare. Atque ante hosce XXX. jam annos in *Academia Julia* studiis operam navanti, recordor aliquem non mediocriæris summa paratum fuisse redimere inspectionem excerptorum, *celeberrimi* tunc ibidem viventis, & scriptis suis nunquam intermorturi, dum eruditio aliqua superabit *Hermanni Conringii*: sed partim desperatione illud impetrandi, partim asseveratione cujusdam deterreri se passum esse illa, quod non tam excerptis (quæ Vir summus ille tumultuarie admodum in chartam illineret, & *adversaria* sola perpauca) quam memoriæ & judicio, atque librorum copię atque notitiæ summariæ confideret, ad ea quæ collectaneis niti amplissimis viderentur scribendo præstanda. Quod adeo convenire videtur, cum *Stübeliana*, de *Politicis* (sane potissimum apud eum quærendis) *adversariis Conringianis assertione*, nobis cap. III. §. 4. n. 12. superius memorata. Neque similia etiam aliorum, vota plurima successu alio memini nuncupata.

Et verò, si audimus summos prudentiæ litterariz auctores, habemus *caussa* affatim, *cur à commu- nicandis* hac in parte *nostris laboribus abstinear- mus*, ne vel in rapinam, vel contemptum nobis no- xium cedant. Vel solus ille Clarissimo *Morbosio* non adductus modo, sed laudatus etiam *Polybist- lib. 1. XV. pag. 163.* locus quem non afficiat. Is ita habet *Huc pertinet illud Alexandri Ficheti præceptum*, in arcan. studiosè *method. cap. 10. Magna arte fama sustinenda, servandumq; ar- canum, silentiariorum ope Geniorum.* Nam et si *specimen eruditionis semper sit dandum in pu- blico, remota ambitione, præstitaq; humanitate;* illud tamen, quo præstas aliis, *aperiendum non est, ne coronam tibi tuam præcipiant, tuisq; gra- culorum more plumis se convestiant.* Sit tamen *aliquid quo emineas; sit aliquid, quod suggeras* & proferas *inauditum, parcè & modestè, ne pro- digas tua, tuisq; te spolies: sat est, si agnoscant ex ungue Leonem.* De *Hebraicis, Arabicis, de Jurisprudencia, Medicina, Historia, & aliis ar- canis, salis modo inspersis, quanta lateant, su- spicentur.* Tu verò & *laudibus, & argutiis in- terrogationibus, & blanditiis erue arcana eo- rum, si potes.* Sapientiæ genus est hoc genus *doli boni.* Huc etiam pertinet **ARCANUM** illud **MAXIMAM, NE CUIQUAM ADVER- SARIA,** *notas, & dictata tua pervolvenda per- mitteas: ne cuiquam dixeris, quo studeas modo, qua dicas, aut conscribas arte, quos habeas ar-*

canos libros. Nam ea, quæ latent, suspicione semper & curiositate insita mortalibus majoria sunt. Vidi ego Virum doctum, habitum contemni, quia fenestris apertis scribebat, habendum alioquin in pretio & admiratione maxima, si studendi modum arcani majestate obvelasset. Hæc Fichetus, & me quidem judice RECTE precipit. Nam quod de scriptis colandis ait, verissimum est. Ac novi ego, hac ratione viris doctis multos laborum suorum periisse fructus, cum alii eorum sylvas pro lubitu cederent, atque ex parata materia, quæ vellent, edificarent. Sed hæc uti fama, vel fami adeo excerpta sua colligentibus, adornantibus, edentibus, egregiè sint consulta: sic unicè ad Charitatem Christianam, qua par est resignatione mentis, ab omni lucro & honore temperatæ, cuncta referentibus, sane nullo modo se probabunt. Quippe qui, modo profint aliis, vel suo cum dedecore etiam, nendum aliquo lucelli dispendio, in commune conferent, quidquid instructioni atque auxilio esse ulli posse credant: instar fontis nempe cuilibet scaturientis, sive potari exinde velit, sive sordibus etiam suis, mox subsidendo depurandum rivum haud quaquam diu insecturis, lavari. Ego sane, vel Te, una cum auditoribus meis cunctis, juxta cum conscientia mea, DEOQUE, testes habeo idoneos satis atque locupletes, quam nihil quidquam unquam mee supellestilis librariæ vel litterariæ impressæ, scriptæve, collectæ, aut

excogitatae clam habuerim quenquam, inde quid addiscere volentem ac valentem. Neque enim domesticis saltim mea patuit bibliotheca semper, etiam me per dies, imò hebdomades integras domo, aut urbe adeo absente: sed & commodato accipiendi ex iisdem, vel modicè notocopia facta est prompta unicuique, omni tempore. *Collectanea* verò etiam mea, vel meditatione propria excogitata, *quantumvis imperfecta*, & ferculorum instar in culina etiamnum inconditorum & inordinatorum, ad saporem nondum aut aspectum deliciosem paulo, æquè ac par erat vel tædii & nausæ declinandæ ergo instructa, neque tamen eò minus mihi sæpe labore magno comparata, facillimeque ab aliquo plagario in se transmovenda, non modo non celavi unquam, sed & iis, quibus docendis præfui, occasione qualibet inspicienda non rarò obtrusi. Certè quoties collegio privato satis numeroso, tertium adeo repetito, *artem excerpenti* proposui, non contentus ad calamum dictasse præcepta, & declarasse per exempla, mea quoque ipsius *Excerpta omnibus omnia ostendi*, & digressus, *quandiu vellent perlustranda* singulis & universis reliqui: non dissimulatis etiam erroribus, in iisdem à me commissis, & ab ipsis, meo dispendio ut luctarentur, evitandis. Atque hanc adeo liberalem meam beneficentiam, Deo benignissimo hac in parte longe sublimiori exemplo præeunti, magis quam oppositum, occultandi mea, mihi que

ser-

servandi studium, placuisse, cum alias etiam divi-
nioribus longe documentis, tum vel hoc ipso
argumento non contemnendo sum certior fa-
tus, quod tam incustodite committenti, tot par-
tim adhuc puerilium, partim alias jure suspecto-
rum moribus, mea tamen in hunc usque diem
neque philyra ulla, nedum liber aliquis fuerit
surreptus.

Nam an aliqui mea mihi relicta pro suis
memorando, vel exscribendo jactitaverint, id
verò ne per somnium quidem mihi cogitatione
adeo minima, nedum cura, vel indignatione pro-
sequendum arbitror: qui nihil malle, quam
omnia mea sub alienis nominibus, posse vel æquè
saltim, vel amplius, si fieri queat, etiam publicatà
prodesse. Cui fini plus semel aliis obtuli mea, &
offero etiamnum, ac offeram occasione qualibet
data: Modo juventur inde alii, an per me, vel
alium id faciat Deus, æque gratum, imò sine mei
nominis mentione, ut ab invidia & superbia
mihi tutius, ita longe quoque gratius habiturus.
Abs ita jam animato, vide, num frustra te petitu-
rum vereri debeas, ut *historiam Excerptorum*
meorum continua serie, non dissimulato succes-
suum sinistrorum, aut potius errorum in illis
commissorum ullo, per textam, aliorum atq; Tuæ
In posterum cautelæ ingenuè describam. Pro-
fecto jam antè id fecissem, ac lubens, si antè id à
me petivisses,

Nunc verò faciam etiam eo libentius, atque
locu-

locupletius, quod in ipso recensendo *de Arte Excerptendi* libello meo, ad editionem publicam destinato, nunc versans, video illius *præcepta universalia* plurima inde posse multum *illustrari*. Dum obstacula & impedimenta, ex obscuritate minutiarum aliquarum, ut operosam, & difficilem nimis expressionem universalem, ita perceptionem sine applicatione ad exempla etiam anticipem habentiū, residua, non aliter magis quam exemplo, alicujus errata in quoque genere sua ingenuo candore profitentis, tolli posse videntur. Quo minus proinde parcam hic pudori meo, nihil quidquam eorum, quæ aberranti mihi nocere, ne aliis similiter noceant, dissimulaturus. Imò hæc potius illic in artis præceptis ob infinitatem suam ommissa pleraque, quam commoda & virtutes, universim satis jam in arte ipsa commendatas, hic descriptione partita prosecuturus.

I. Ita; ut à *prima ordiar pueritia*: scito me vix *octavum annum agentem*, eo jam excerptendi ardore quasi naturali stimulum fuisse, ut nemine auctore, sponte mea **PRECATIONES** ex libris etiam à nutrice mea mutuo petitis, ad *alphabeti seriem* ordinatas exscriberem. Vide annon hic instinctus jam tum ad usus admodum egregios potuisset, directa iudicio aliquo maturo puerili sedulitate, converti? Quod tamen quo minus factum sit, neq; Parentis mei piæ memoriæ laudatissimi, atque hac in parte nihil neglecturi, neque præceptorum culpæ, sed meæ qua indu-

Industriam hanc ipsis occultabam, imprudentiæ habeo imputandum. Itaque puero nihil excerpendum in scholis quidquam est datum, nisi quod phrasæ, uti vocant, præcipuas latinas, atq; voces Græcas, ea qua sese tractantibus auctores bonos seriè offerebant, enotare jubebat, relegendas deinde sapius, ut memoriæ infingerentur, non vero unquam ordinandas, ut excerptorum aliquo volumine asservarentur. Postquam autem vere Anno salutis reparatæ 1656. ætatis verò meæ decimo quarto, Hamburgensi Gymnasio adscriptus, libertatem aliquam meo genio in studiis versandi majorem sum adeptus: erupit illico pressus hucusq; Excerptendi nativus instinctus, instar ignis tanto violentia majori flammam eructantis, quanto contra naturalem impetus sui agitationem diutius olim arctiusque inclusus, in liberiores tandem auras eluctans, cum fumo flammam & scintillas latius spargit. Quamvis enim primo etiamnum semestri, vivo beato parente, ac præceptore privato bis hebdomadè qualibet ad nos visente, atque rationem studiorum exigente, cogerer horas publicarum lectionum quotidie quinas, & privatas insuper aliquot assiduo frequentare, quodq; supererat stylo exercendo, ediscendis aliquibus &c. impendere: tamen ipsa illa æstate adhuc ordiebar *Excerpta* variarum **TABELLARUM GENEALOGICARUM,** qua *historicarum* ex libris variis, qua *Mythologicarum*, sive fabulosarum ex Natali Comite collectarum. *Hæc* quidem *versioni Scholia-*

2.

stæ

sta Græci, quam tunc in Homericæ Iliados libros priores duos adornabam: illas verò Universalis Historia, quam tunc Professor Historiarum Celeberrimus Petrus Lambecius prælegebat, apponendas. Quarum ut aliquæ servantur mihi etiamnum, ita nonnullæ, jam aliis elaboratæ auctoribus, editæque, vel minus mihi met accuratæ visæ, abolitæ deinde fuerunt.

Postquam verò sub autumnum illius anni, subsecuta mors præmatura beati parentis, & hinc præceptoris privati remotio, plenam mihi libertatem concessit, *lecta Drexelii aurfodina, & consulto Dno. Michaelæ Kirstenio, Matheos tunc Professore publico, qui cum fratre meo me una bis singulis hebdomadibus hora integra in stylo soluto, ligatoque, vere A. C. 1667. admittebat erudiendos, atque spectrandi de optima excerpenti ratione præcepta peculiaris, mirum in modum exhilaraverat, agrè mihi à multis excerpenti propositis voluminibus, & argumentis temperabam, in chartas interim sparsa, futuro thesauro præcipua nonnulla collegisse contentus. Donec impatiens dilationum, quibus diem de die trahebat, immaturitatem iudicii meam prudenter considerans D. Kirstenius, ausu meo, nihil ipsi aut cuiquam ea de re significans, adornare cœpi*

3. *lumen vastum Alphabeticum in quarta, uti vocant, forma, SENTENTIARUM & EXEMPLORUM, quibus Langii Florilegium mihi sufficere*

ficere non videbatur, colligendæ farragini, Ubi statim in eo *peccabam*, quod ad instar Langii *sententiæ exempla jungens*, folio ad dimidium complicato, interiori cuique dimidiæ paginæ sententias, exteriori vero exempla, titulis vel pagina una singulis, vel binis, prouti fertiliores aut steriliores fore præsumebantur, collocatis subscriberem. Unde statim impari copia, modo sententiarum, modo exemplorum oborta, exemplis quandoq; deficientibus, quandoque titulorum numero molem sententiarum indistinctim & promiscuè congestarum valde superantibus, relinquebatur vacuum communis tituli parte paginarum altera sæpe aliquot foliorum. Præterquam quod *puerili iudicio titulos exemplorum formans*, & *inania*, nec nisi chrisi conscribendis, & effarciendus apta colligens, operam totam ludebam. *Sententias etiam magna copia*, nullo discrimine facto congerens, ex iisdem ex quibus Langius auctoribus, multa cum illo communia, certe cuncta *radio* quoties aliquid usurpandum erat, *inquisitioni* cumulata: maxime postquam annorum aliquot spatio, & moles & numerus titulorum iisque subnotatorum adauctus, & memoria localis, ante subsidio magno esse solita, tum aliorum studiorum, & excerptorum maioris momenti accessione labefactata, repetendi facilitatem etiam pristinam totam evertibat. Unde pœnitudo

& nau-

& nausea hujus massæ tam inutilis, quid mirum,
 si demum est oborta. Quam tamen quomodo
 usui etiam alicui deinde, lectu factò, non am-
 plius pœnitendo, adhibuerim, deinceps *num.*, &
 ad id temporis ubi narratio mea pervenerit, edo-
 cebo. Nunc illius anni & intercedentium
 collectanea prius absolvam. Eadem ergo etiam
 adhuc ni fallor æstate, nondum exeunte, cum ad
 Collegium laudati modo *P. Lambecii* privatim
 4. invitaret, quo **CLUVERII GEOGRAPHIA**
TABULIS compræhensa proponeretur, atq;
 audirem non nisi quatuor imperialibus men-
 struis licere illi Collegio interesse, hoc ab iis qui
 jam aliquandiu eidem interfuerant impetravi, ut
 tabellam unam alteramve mihi exhiberent à Do-
 mino Lambecio confectam. Quâ conspecta,
 illico similem unam alteramque mihi elabora-
 tam, ad stuporem eorum, à quibus hoc arcanum
 acceperam communicatum, ipsis môstratam, nec
 a suis multum abluentem exhibui; indeque per
 totam Cluverii Geographicam continuatas ma-
 gno ardore paucis mensibus absolvi. Quas ve-
 rò, cum ipse Lambecius suas etiam accuratiores,
 & accessionibus, aliunde quam ex Cluverio ex-
 cerptis, aliquibus paucis auctiores, postea *A.*
 1660. publicaret, asservandas amplius non duxi.
 Tandem Anno sequente 1668. incunte, flagita-
 tione improba à *Dno. Kirstenio* obtinui, ut donec
 5. amplius quid excerpendum moneret, **ELOGIA**
SCRIPTORUM, (quorum notitia me summo-
 pere

pere flagrare videbat, adeo ut publicam bibliothecam, quod ad Philosophicos libros & historicos, descriptam non modo indicibus, ad materiarum ordinem ibi asservatis, sed memoria, uti vocant, locali complexam haberem, singulis etiam ad unum manu mea versatis, *ordine adversario* enotare permetteret, libello in *Octava forma* tantum ad id confuto: sed quem *biennio post* incrementem, in *formam quartam*, partim describendo, partim agglutinando ab alterutra sola parte repleta, partim interponendo utrinque plena folia redeggi. Eodem anno JUNGIANAM LOGICAM TABULIS, etiamnum usui memorie meae, magis indices fatiscantis, optimè inservientibus delineavi. Deinde PHRASES colligere coepi, *ordine adversario primum*, & quidem *separando Poeticas* ab *Oratoriis* reliquis peculiari volumine, sed quas deinde, viso incommodo hujus separationis, quando ad Orationem solutam non raro excerptis ex Poëta, & vice versa in carmine excerptis solutæ orationis indigebam, mox anno sequente *in unum contraxi volumen*, contentus ex adscriptis cuique phrasi auctoribus, discrimen hoc intelligere. Quin & offensus ea distractione, quod simul usurpanda tam diversis locis erant quærenda, IN ORDINEM WEINRICHIANI ERARII POETICI, anno sequente cuncta redeggi: *descriptis mihi capitibus, quibus ipse* divisas & subdivisas materias erat complexus, ut memorie locali servirent, etiam citra indicis alpha-

VI.

7.

8.

IX.

N

betici

betici usurpationem, quoties in primis tota materia quæpiam potius, quam unus aliquis titulus singularis inquirendus esset. Ita expedite novam mox, aut certè primo intuitu lemmatum videbam, quibus paginis v. gr. de morbis, virtute, agricultura, hortis, prælio, &c. ageretur. Interim tamen *indicem* nihilominus *Weinrichii alphabeticum* dissutum, *charta interjecta* etiam distinctum, denuo compactum, ad *inscribendos novos titulos*, quibus eum augendum videbam, & partim jam adauxeram, plurimos, prompteq; vel aliis intento reperiendos, ad manum habebam. Quas verò *ipse* *jus operi* etiam, in bina volumina *diviso chartas interjeceram*, loca auctororum iis quæ ipse jam collegerat recepturus, mox pertæsus inquisitionis duplicis, & contentus mihi novisse quæ alias lecta in illo recurrebant evolventi, rursus *abolevi*. Contentus *duo in quarto volumina*, facundiæ latinæ potissimum solutæ, interspersis tantum Poëticis rarioribus, & Græcis præplacentibus destinasse ita, ut numeros ejusdem paginæ, prout mihi videretur, vel repperem, vel aliquos nominibus propriis destinatos plane omitterem, reliquis non eo minus *indici meo mansuris*: quorum ea quæ plusculis foliis excrescebant, addita littera a. b. c. &c: facilioris inventionis ergo distinguebam. Proderatque mihi non parum, quod volumina mea *ruditer ipse compacta* solum, adeoque injectioni quoties opus erat oportuna, nec ulla bibliopægica arte colligata, nullo glutine coadunata retinueram.

Unde

Unde pro arbitrio etiam sæpe translocare titulos, & mutare, dividendo, contrahendoque licebat. In hac collectione *ad sextum usque annum*, quotidie ferme, ac plerumque horis pluribus, legendo bonos auctores continuans, sedulo sum versatus, eandemque post etiam intermissam aliquot annorum spatio, propter peregrinationes, ex juvenili potius impetu & more, quam usu meo, cum jactura non tantum æris, sed magis etiam temporis atque valetudinis diutius continuatas, resumsi aliquoties, jam domum reversus, sed brevioribus rarioribusque intervallis, eo quod melioribus studiis, & occupationibus gravioribus mox inde retraheret. Atque tamen penus hac ratione coaluit mihi non pœnitenda: & quæ accedente diligentioris unius vel solius, aut cum altero sociati juvenis, biennio ad summum, industria modica, posset in *Encyclopædiam absolutam* evadere, quæ *cujusvis materie, phrasés latinæ*, ad usum eleganter atque copiosè, cuncta etiam rarissima exprimendi promptissimum, exhiberet. Inprimis si, quemadmodum posterioribus annis iudicio maturescente feci, non *proletaria* neque vulgata quæque, facile ex *Schönsledero, Paræo, Nomesio*, aliisque supplenda, sed selectiora nec obvia passim colligerentur sola, reliquis deinde, quantum opus, ad plenitudinem & publicum usum, ubi prelo destinetur hic thesaurus, interponendis. Ita divisis laboribus, posset *Juris studiosus, Digestis* perlustratis, ex quibus Valla vel solis etiam deperditam linguam lati-

nam restaurari posse censuit, Juridicas locutiones, de contractuum & negotiorum generibus singulis proprias, paucis mensibus colligeret. *Medicus ex Celso*, Morborum, & curationum, atq; symptomatum peculiare, maxima parte mihi, etiam fraternis hic adversariis in mea collectanea relatis, jam collectas inveniet, ex reliquis veterum medicorum residuis paucis libellis locupletandas. *Theologus ex lacteæ facundie Lactantio*, similibusq; , suo instituto servientia si superadderet, facta in commune collatione, deinde omnes ditati forent. Atq; ita si quilibet tantum aliquos etiam antiquarios evolvendo, inde collecta eidem rariora exciperet: inde quod recaret omne, posset intra vertentis anni spatium a tribus ipsis exhauriri. v. gr. dum eligeret unus de *re vestiaria Ferrarium, & Rubenium*, de *servis Pignorium*, de *re navali Bayssum*, de *vehiculari Schefferum*, de *Tuneribus Kirchmannum*, & ceteros ad rem domesticam pertinentes. Alter de *re culinaria Apicium*, de *re rustica* conjunctim editos *Catonem, Varronem, Palladium*, in Stephani prædio rustico jam bonam partem ut compendio exhibitos, similesque. Tertius de *Militia Romana* Lipsium, deque aliis publicis *Rosinum*, atque *Dempsterum*, aliosque publici argumenti Scriptores, obiter saltem ad dictiones excerpta capita una cum citatis ibidem auctoribus enotando percerperet. Demum unus *Grammaticos*, alter *Rhetores antiquos* conjunctim edi-

editos, vel saltim *Vossii Grammaticam, partitiones, & Rhetoricas institutiones*, farraginem inde jam Excerptorum exhibentes, tertius *Logicos & Philosophicos Ciceronis libros*, & ita porro quidquid amplius exigi posset, partita inter se opera excerpando conferrent. Quo sane pacto, & presenti suo usui sane permultum, & futuro etiam seræ posteritatis adeo consulere possent, atque lenire desiderium, & explere spem frustratam, tot auctorum promissis hujus argumenti. Quos inter & *Sturkius*, sub finem Epistolici sui *Theauri* longè utilissimi, *Technologiam Phrasologicam* pollicendo, aliud sane non voluisse æstimandus est. Neque laudati tantopere *Gasparsi Scioppio*, (sub nomine *Mariangeli à Fano S. Benedicti*, auctario *Grammatices philosophicæ*, argumenti VI. pag. m. 40. & 41.) *Job. Bapt. Donii Florentini Hermathenas, XX. libris*, quibus continebatur ipsarum rerum descriptio, quæ suis appellationibus insigniantur, iisdem tam verbis, quam nominibus, optato illi frustra Pontificis & Cardinalis *Barbarini* auspicio & munificentia excidisse sit dolendum. Quæ sane nec opus habere videtur opus tam vendibile futurum, ut si fami aut lucro scriberem, aliud nullum præ manibus mihi capiendum æque censerem. Quod si semel tale quid lucem publicam aspexisset, non dubitandum, quin æque ac *Ambrosii Comitæ de Calepio*, hinc *Calepini* vulgo dicti, in agro *Bergomati* filius, familiæ

Augustinianæ Monachus, in edito primam tenui suo Lexico, & Faber in thesauro scholastico, satis initio paupere, sunt experti, ut accessionibus subinde novis ditati, nunc seculum omne latursi videantur: ita & huic non minus utili copix, sui sint præsto futuri subinde notabilium incrementorum ad novam editionem quamque auctores. Quod ut optem, in usum reipublicæ litterariæ maxime, ita mea, unicuique ad id consilium exequendum tendenti offero ac lubens. Sed ad anteriora futurorum in admodum incertis votis positorum nimis diu protensus, ad ea quæ promiseram, de præteritis enarranda meis, tandem revertor. Itaque hoc anno *acceptis à Dno. Kirstenio tandem paucis dictatis de ratione excerpenti præceptis*, ea in usum versurus,

10. primum **EXEMPLORUM VOLUMEN** *separatum* collegi *adversarium*, sed una *cum* prioris *ante n. 3. memorati parte* consimili, in *scrinium litteratum*, rejectis pluribus, ob iudiciū
11. *immaturitatem inutilibus, relatum.* **HOMONYMORUM** etiam *volumen Alphabeticum*, solutum primo, dein consutum incepti: sed quod *tenuè* mansit admodum: quia postea *Methodicis Philosophiæ, vel Commentariis Excerptis*, ea quæ huc pertinebant mihi colligenda, pleraq; exhauriebantur. De **HISTORIA** etiam **LITTERARIA**, quædam congeffi, aliquot *Orationibus* elaboratis, & a *Dno. Kirstenia* etiam *emendatis*, serie temporum peregrinatione-

tiones studiorum, & bonarum artium delineantia. Quibus deinde, in chartis interjectis, aut assutis, alia occurrentia ejusdem argumenti annotabam. Sed quæ non adeo multum excrevere, ob particulares dein præcipuarum mihi demandatarum scientiarum, Philosophiæ Præctiæ, & Rhetoricæ, historias seorsim elaboratas, quibus huc pertinentia mihi notata meliora quæque sunt inserta. Cumque forte mihi animi gratia perlustranti vitas auctorum, & conjunctim editas de studiis instituendis apud Batavos binis Voluminibus dissertationes, quorum alterum, H. Grotii, alterum G. J. Vossii splendidissima nomina præferebat, JUVENILIA multa SCRIPTA occurrerent, ea *αὐτὸς τὸ ἑξῆς ἐπιλέξασαι* me, sane non mediocriter jam tunc ambitiosum, in peculiarem indicem digerebam, etiam à me adhuc juvene, ut sperabam edendum. Sed quod consilium una cum ambitione, per Dei gratiam morbis, tunc quando fervebat maxime, oportuno Dei beneficio, vehementissimis, atque creberrimis, & tandem continuis repressa, irritum est factum. Quemadmodum & de MULIEBRIBUS SCRIPTIS tunc *annotata alphabetica* in schedis aliqua, postquam id argumentum aliis jam pertractatum postea cognovi, penè deserui, paucis quandoque adhuc forte oblati rarioribus solis appositis. Præcipue postquam Amicum meum singularem V. Cl. Dr. Ottonem Sperlingium, ex professo in hoc argumento versari cognovi,

gnovi, cui mea qualiacunq; ut & alia officiorum genera pro virili omnia, sicut debeo parata servo.

Sequenti anno 1659, ineunte statim, videns præter phrasas atque dictiones, etiam prodesse certas loquendi formulas ab iisdem habere distinctas, ac plane tota sua natura & ratione diversas, v. gr. petentis, abominantis, admirantis, affirmantis, approbantis, argumentantis, attentionem petentis &c. quæ sub ipsis synonymorum titulis, abominor, admiror, affirmo, & non æquè rectè, vel mixtim vel seorsim collocarentur semper: *Adversarium volumen primò in octava*,
 xv, *sed ubi accreverat, etiam in quartam mutata forma* concepì, talium LOQUENDI FORMULARUM *bipartitum*: ita ut *altera pars* familiaris Colloquii, altera reliquas philosophicas Oratoriasque locutiones contineret, indice tamen communi, & volumine unico retento. Ad
 xvi, didi dein AD STARCKII THESAURUM EPISTOLAREM *commentaria*, in *chartis interjectis*, & *subiectis* aliis *compacto volumini*, quarum illæ titulis ibi extantibus, hæ novis adversario ordine subjungendo interservirent. Alphabeticis æquè ac ordinatis ejus *indicibus binis in unum contractis*, & *autis*, insertoque Epistolarum Ciceronis, & Plinii, ac aliquot Recentiorum indicibus, secundum argumenta quæ tractabant *Confectis*. Ut quoties E. gr. Epistolam *Commendatitiam*, *consolatoriam*, *Officiosam*,
 Mixtam,

Mixtam &c. compositurus essem, etiam integras id genus Epistolas optimorum auctorum, qua Veterum, qua Recentiorum aliquas, ante relegens, eo me instructiorem imitationi alicui paratioremque efficerem. Quod adeo ipsum & tibi, ut nosti, & aliis postea commendare non neglexi. Adhibui autem *editionem in 4. primam* potius, quam insecutas postmodum in 8vo. majori licet, at tamen huic usui minus spatiosas. Atque hæc quidem ea sunt, quæ domo præmaturre dimissus, hoc vere, vix duodevicesimum ætatis annum ingressus, in Academiam Juliam mecum abstuli excerpta. Ibi verò agens annuo spatio plura etiam alia institui nova. Nimiram **ADDITAMENTA AD VORSTIUM, DE** XVII. **LATINITATE FALSO SUSPECTA, &** quidem *editionis primæ*, multo quam insecuta deinde 1665. altera triplo auctior, sterilioris. Cui *posteriori*, domum ex peregrinationibus reversus, in *chartis interjectis partim & subjunctis, compacto volumine, commentariorum instar* mea, seorsim ante collecta copulavi A. 1668. & sequentibus adauxi, *Auforig*, id petenti per litteras Berolino A. 1676. Kal. Januarii ad me ob id solum datas, *ad novam editionem etiam obtuli*, additis generalibus per Epistolam monitis, quæ observans, ex Foro Romano certa vocabula, cognatam linguæ nostræ usurpationem admittentia, nec non ex aliis libellis extantibus, eumulatum liceret invenire additamenta multo

etiam meis locupletiora, quæ tamen ipsa centuriam superabant. Sed ut alias in similibus, ita & hic mea cum aliis communicandi promptissima semper existens, & in posterum exitura facilitas, fuit infelix. Dum Epistola mea decumbenti ex morbo lethali, quo post octiduum etiam extinctus est, reddita, fructu sibi destinato prorsus excidit, nec unquam bibliopolarum hoc opusculum recudentium quisquam, me de consilio suo certiorum deinde fecit, ut locupletior libellus tam utilis prodiret. Interim ego mea mihi servo, interdum licet nunc rarius, auctoribus bonis inspiciendis, nedum excerpendis vacanti, occasione data etiam aliquibus accessuiculis ditanda, & cum auditoribus meis, uti jam pluribus feci, sic in posterum quibus ea describere placuerit, citra invidiam ullam aut lucri præstolationem communicanda. Circa idem

18. tempus etiam **INDICULUM** *alphanumericum* **CRITICUM** inscriptum, in 4. cœpi conficere, circa *Orthographicam* præcipuè *vocum latinarum* variam, ejusque rationes potissimas observandas: sed quem deinde *non continuavi*, ac tandem *abolitis plerisque*, pauca quædam in VO-

XIX. **CUM RARIORUM** *alphanumericum* in 4. **INDICEM** alium, simul inchoatum, transcriptum. Quem & ipsum postea reformavi ratione peculiarari, quam utilissimam tibi, & juvenibus peregrinantibus omnibus futuram explicatius paulò describendam puto. Nempe cum *Calepini*
Vastum

Vastum volumen evolvendum, & ad manus habendum, nedum peregrinanti circumferendum tædio esset, atque incommodo non exiguo: percurrere illius voces omnes lectione subitanea, sine mentione ulla eorum, quæ voci cuique annotata erant à Calepino testimonia, vel alia quæque anagnosten mihi jussi, & quoties vox rarior, ac usui præprimis apta occurrebat, eam plumbagine subduci, maxime si auctoritate adscriptâ, quæ hoc demum casu etiam prælegebatur, arrideret. Eas deinde voces ita notatas exscribere illum jussi, & quidem in librum consutum in forma quarta, apposita initiali sola littera, auctorem quo niteretur ea vox significante: idque folio per plicaturam infracto ad medium, ut in eo vacuo spatio enotarentur voces alia, à me observatæ, à Calepino omisæ. Quod ipsum spatium allcubi sufficere non posse dein, aucta additorum meorum copia, expertus, etiam interjecta charta solutum librum consui rursus feci, neque non adjungi etiam folia pluscula in calce, quibus ordine adversario voces eæ inscriberentur, ad quas prolixiora erant allegata, vel observata, quam indici tam arcto conveniret, adjicienda: sola voce in illum relata, cum numero suo ex adversarii hujus succenturiati numeris, singulas ejusdem voces distinguentibus, apponendo. Hic adeo index multam mihi præstitit, ac etiamnum præstat utilitatem. In primis signis additis, quæ voces secer-

nant

nant antiquatas, novatas, Poeticas, Gracas, barbaras, suspectas, notatas aliis partim, & vindicatas iterum, aliove discrimine notabili, observatu præ aliis dignas, qua se paratas, qua constructas. Quamvis huic posteriori generi, nempe

xx. NOTATARUM & VINDICATARUM VO-

xxi. CUM, etiam peculiaria duo excerptorum commentariorum volumina postea confecerim. Alterum Vorstii de merito suspecta Latinitate in 8. chartis interjectis, & ad calcem additis, alterum Borrichii Cogitationibus de Lingua Latina in 4. similem in modum applicatum. Horum prius, præcipue phrasibus, posterius vocibus magis sejunctis destinatum, indiculo præfixo ex Vossii de Vitiis latini sermonis extracto, barbaras vel improbatas: reliquo corpore vindicatas complectitur. Quarum etiam ex, quæ priori sunt indiculo insertæ, subdulta linea statim quod vindicatis etiam intersint ostendunt, auctoribus iterum initiali littera, & paginarum numero pariter designatis. Quin & frustra in aliis indicibus quæsitæ, nec repertæ voces, eorum in quibus sunt quæsitæ frustra, nomen initiali littera parenthesi quasi abscissionem ejus in illis auctoribus factam notante, inclusa junctum habent. v. gr. (f) denotat in Fabri Thesauro vocem illam frustra quæsitam. (m) in Martinii Lexico Etymologico &c. Credo te facile agnoscere indicum horum utilitatem, puro sermoni studentibus: neque non commoditatem illius è Talepino tactæ

factæ enotationis. Nam simulatque vox mihi aliqua in solita vel rara videtur, eam si sit in Calpino enotatam in meo mihi (*καὶ ἄνευ*) confecto indice inde excerpto rariorum extare debere, certus esse possum, adeoque parvo illo ad manum posito excerptorum codicillo, vasta voluminis majoris mole tractanda supersedere: promptiori quoq; longè inventionem, per coadunationem vocum rariorum, uno intuitu, semotis allegatis, sese conspectui exhibentium effecta. Quod sane mihi memoria tum alias, tum in scriptione, attentionem ad materiam, illa magis dignam, plerumque distrahente, parum fida, tum animo omnis moræ inter concipiendum, & cum festinatione, mentis agilitatem agrè scribendo subsequente, mea elaborandum, maximè impatienti, per commodum accidere solet. Verum *καὶ τὰ αὐτὰ δὴ μὲν τὰ αὐτὰ*. Restant alia majoris etiam longe momenti futura Excerpta commemoranda. Quibus ne nimis te levioribus ante fatigatum accipiam, verbo tantum ADDITAMENTA DRAUDII BIBLIOTHECÆ CLAS-^{XXII.} SICÆ *adversario volumine succenturiata, postmodum verò* LIPENIANIS BIBLIOTHECIS ^{VIZ} *prodeuntibus accommodata: nunc jungo. Job. Jacobi* FRISII *verò* BIBLIOTHECÆ AUCTORUM CLASSICÆ *adjecta etiam silentio pene* ^{23.} *prætereo, utpote postmodum deserta. Circa* MYTHOLOGIAM *etiam* NATALIS COMITIS ^{24.} *augendam, quid tentaverim, pene piget* enar-

enarrare : cum desertus & merito, interque prænitendos maximè labor hic *derelictus* mihi reputetur. Nimirum ejus *auctoris Capita singula diviseram in suas sectiones, lemmatis* peculiaribus argumentum ejus repræsentantibus *donatas, v. gr.* ut brevissimum unum exhibeam, *lib. 2. cap. III. De cælo*, ejus erat lemma I. *De nomine parentibusq.*, II. *Uxore & liberis*, III. *Castratione, & natis inde Furiis*. Ad hæc deinde *auctoris interpretationes iterum, appositis numeris*, quorum contenta interpretabantur, *referebam. Unicuiq.* autem horum *lemmatum, paginam in Commentarii Volumine meo assignans*, quidquid ejus argumenti reperiebam, annotare aliquandiu continuabam, donec mox melioribus me dedens, hisce vacare amplius non sustinerem. Interim & partitiones hæc, & cœpta collectanea etiam asservo, diligentia juvenilis monumenta, seu alienæ continuationis futura rudimenta. Dum etiam ita Natalem Comitum perlego, lemmatibus suis insigniendum, ecce alium juxta adhuc laborem non vulgarem **xxv.** exhaustum. Quando GENEALOGIAS DEORUM omnium unica TABULA, satis vasta, *conglutinatis foliis chartaceis expansis quatuor, uno conspectu, catenata serie conjugiorum, & progenierum, exhibui, minuta scriptura, & adeo compressa, ut typo distincto vix totidem foliis repræsentanda videatur. In eadem Academia Julia etiam PRACTICÆ PHILOSOPHIÆ prima sum exorsus excerpta, Keckermanni Methodo utens,*

utens, cujus & compendia multum præter Aristotelem continere videbam : quem ipsum jam tum perlegeram quod ad Nicomachia, & Politica, junctâ, his Feldeni Analyti, & Piccarti commentario, cum Paraphrasi Feldeni, & Conringiana introductione notisq; : illis vero Magiro, Perionio, Strigelio, & Paraphrasi Andronici Rhodii putata, & introductione Racheliana, Zvvingeriq; tabulis, & Lambini insuper notis. Et hæc quidem excerpta congesta, *solutis, in forma quartâ chartis*, ad eam *intra triennium* inerescebant molem, ut *peculiarem cistam* requirerent, ac usui mox ob id ipsum æque, ac *confusionem* suam, *ineptæ* redderentur. Unde necessario de reformandis illis cogitare cœpi. Quod tamen anno 1667. demum est effectum, quando reversus domum, Philosophiæ Practicæ methodum eam ad instar medicinæ, quam Typus Accessionum moralium & Germanicum Ethices breviarium exhibent editam, judicio ad id non ante satis confirmato, insistere cœpi. Qua & hucusque rectiorem non inveni, nec inventum iri credo. Atq; hæc eo anno Helmstadi, Pennalisium, uti vocabatur, sustinens, concinnavi excerpta, cum uno etiam, quod ut abolitum, ita omis- sum etiam pene nunc (citra magnam historie hujus noxam credo) fuisset: **ÆTATIS** nempe **HUMANÆ HISTORIA**, qua quid anniculis, bimulis, trimulis, &c. quid quoque anno, vel leges, vel mores gentium, vel eventus notabiliores historie civilis, naturalis, aut alterius adscri-

plissent, folio cuiq; anno vel uno vel pluribus dictis, in fasciculum congesseram. Quod omnè dein una cum aliis, parte sui maxima sine iudicio congesta purgatum, in scrinium literatum est appensum. Ibidem etiam adhuc anno 1660.

xxlix. **AD SACRAS LITTERAS**, imitatione bibliorum *numeratorum Dorschei*, volumen collectaneorum in 4. inchoavi, singulis capitibus folii complicati partem quartam assignans, quo repleto, quod accederet, vacuis in calce chartis, adversario dein ordine, per numerum paginarum distinguendo annotans &c. In quem & separatim ab hoc volumine collecta, in foliis peculiaribus assuendis aliis, redigerentur.

Helmstadio in prædium Neukirchianum Affinis mei honoratissimi celeberrimique scriptis & gestis Dn. Joannis à Felden delatus, eodem dictante, **PROPOSITIONES EX TACITO**
 xxx. **POLITICAS, & MILITARES**, singulis adversariis voluminibus, per aliquot ejus libros continuatas excepi, ac ipse postmodum Lipsiam anno proximo delatus, absolvi. Aliis etiam
 xxxi. **ALIOS AUCTORUM PROPOSITIONIBUS** enotandis quibuscunque, admonitum Aristotelis divisum volumen adversarium quadripartitum, Politicis, Physicis, Logicisque, interna hic ab externis Logicis separando, cogitationi, & significanti eadem orationi, distinctum volumen tribuendo concepi. Sed quæ mox in *LIBRIS*
 omnia

omnia contraxi, ob distractionem, & enotanti,
 & inquirenti nimiam inde oborientem, quod
 eadem excerpta, nedum tituli iidem, sæpe qua-
 tuor omnibus voluminibus poterant adaptari,
 tum qua sermonem simul ac cogitationem, tum
 qua naturam simul & mores afficiebant: *Indice*
 jam alias non nisi *unico*, divisis etiam volumini-
 bus inserviente, adeoque conjunctione in pro-
 clivi admodum relicta. Ibidem INDICEM 32.
 ETYMOLOGICUM *alphabeticum*, foliis sepa-
 ratis in 4. concipiebam, postmodum *Indici ve-*
cum variorum, ejectis minus utilibus, quod ad se-
 lecta meliora, compendiosius *insertum*. Simi-
 liter ANTIQUITATUM *adversaria* peculiaris, 33.
 etiam aliquandiu separatim habita, ut & EXEM- 34.
 PLORUM PRACTICA collectanea, proposi-
 tionibus singulis universalibus, inductionis instar,
 ut in *Richteri axiomatibus* SERVITURA, post-
 modum in *volumen Excerptorum*, & inde in *seri-*
nium litteratum transmigrarunt. Additamenta
 verò AD INDICEM GEOGRAPHICO - HI- 35.
 STORICUM STEPHANI, plane dissipata sunt.
 HISTORIA quoque UNIVERSALIS magno 36.
 molimine fuit tunc mihi tractata, *utis Tabulis*
Schnaderianis, *novarum Tabularum* similium
 singulis additarum *ordinibus* multis, quibus ea
 quæ variorum nomine pauca ipse complexus est,
 longe plura *ex Calvisii præcipuè Chronologia*,
 & *aliis*, quos legebam recentioribus, nec minus
Justino, & Veterum nonnullis annotabam, *alia*
 in 4.

in 4. volumine confuto adversario, ea continentur
 que tabellis inferi non poterant, vel narrationum,
 vel dubiorum, aut probationum capita. TABU-
 37. LIS etiam GENEALOGIARUM, aut successio-
 num, interpositis non paucis, qua parvis, qua ma-
 gnis, uti res requirebat. Sed hic labor *usq;* ad
 aliquot à Christo nato secula continuatus, ad pe-
 regrinationes abeunti derelictus, resumì postea
 non potuit, adeoque imperfectus remansit. Tan-
 dem cum à laudato jam ante Dno. Assine meo ad
 lectionem inprimis *Aristotelis* incitarer, ejusque
 de doctrina demonstrationis agentes *libros Ana-*
lyticorum indies commendari audirem: acri
 labore, atque magno, tam PRIORA, quam PO-
 38. STERIORA ejusdem ANALYTICA resol-
 vens ANALYSI quantum poteram exacta, *Kec-*
kermanno jam olim desiderata in formam Logi-
 cam referebam, aliquibus etiam in *adversaria*
 prius n. xxxi. memorata relatis. Quem laborem
 fateor me, quoties respicio, ex omnibus nunc ma-
 ximè mirari: quod adeo tetricus, & a juvenilis
 adhuc germinantis quasi judicii tenuitate alienus,
 potuerit à me devorari, & quidem adeo parum
 adjuto. Nam Feldenus ne quidem de illo re-
 seivit ante quidquam, quam publico eum Cata-
 logo multis annis post professum publicè intel-
 lexit. Neque ullo nisi *Monlorii ad priora* com-
 mentario levabar. Ad posteriora quoties *Zaba-*
vellam, Conimbricenses, & alios ex Bibliotheca
 beati parentis, talibus in Academia Jenensi olim
 lectio-

lectionibus fatigati adhibebam, incertior longè atque intricatior quam ante recedebam. Ut adeo paululum progressus, *is omnibus longissimè rejectis, solo textu Græco Aristotelis* (interpretationibus etiam me magis turbantibus quam juvantibus, ob particularum præprimis, connexionem argumentorum indicantium, incuriam & perversam versionem) *Grammaticè prius resolutò contentus*, horis sæpe integris, imò diebus aliquot, unico argumentorum contextui, fatigatione animi & corporis incredibili plane insudarem, pertinacia tamen obstinata, cœptum opus antequam perfectum esset, haud deserendi. Quod tandem anno prope vertente absolutum, incredibili mihi fuit postea in resolvendis oblati quibuscunque aliis auctorum argumentis difficilioribus adjumento. Utpote quorum intricatissima quæque, præ hisce dein ludus & jocus merus videbantur. Interim & ANNOTATIONES XXXIX. AD ARISTOTELIS Analytica, ET ALIA SCRIPTA VARIA, ex eo tempore in volumen peculiare coaluere, cum alio postmodum ad ALIORUM AUCTORUM lectorum, loca monitis XL. aliquibus vel animadversionibus adspersis illustratorum, volumine conjunctum. Nisi quando *pluscula uni adjecta*, commentarioli potius quam notarum instar habentia, *seorsim* quæque, ne molis illius Miscellanei Adversaria nimis excrescerent, sunt *adservata*. In primis quæ *Collegiis peculiaribus* aliquando etiam, ex quo le-

ctiones habere cœpi, explanatis auctoribus accessere. v. gr. *Guiljelmi Groetii* principis Juris naturæ, *Epieteti* Enchiridio, *Thomasi* breviatio Ethico, *Hornei* disputationibus Ethicis, &c.

Anno 1661, Lipsiam delatus, cum Juri tandem Civili operam dare, hucusque solis Philosophicis fere occupatus, instituissem, ADVERSARIA VOCUM JURIDICARUM colligere cœpi, sed mox iterum *derelicta* etiam *abolevi*, quod in eo genere satis ab aliis elaboratum, & mihi nullo modo Theoreticam Juris professionem amplecti animato, parum utilia fore præviderem. Quod utinam etiam in vasto illo & operoso molimine PROPOSITIONUM JURIDICARUM *Adversario* fecissem. Quod tribus voluminibus in quarto compactis, per *Institutiones*, & *Digesta*, partemq; *Codicis* ita duxi, ut facta resolutione textuum omnium, in suas propositiones, *Analysi Logica* exactissima, inde exsculpendas, & *vice versa* *subjecto cuiq;* in *titulum* alium *ordinato* sua *prædicata* subscriberem, ut adeo quidquid *de milite* prædicaretur sub *militis* voce, quidquid sub *missionem militum* veniret, eo titulo subscriptum, & *ita porrò* haberem. Qui sane labor, aliquot annis mihi ut temporis multum, absumsit & virium, ita nunc Theoriam Juris nullam unquam professo, ad *Praxin* etiam sine hisce satis instruendam, parum conduxit, atque memoriam, alias etiam satis habilem futuram, legum promiscua omnium copia magis impedivit, quæ
sate-

selectioribus solis debuisset ordinatis, atque distinctione vigentium ab abrogatis facta, rem in pauca redigendo firmari. Ut postea Institutionibus Juris reconcinatis meis longè utilius feci. Hisce tantis laboribus, etiam alium addebam eodem anno, videlicet *Adversarium REALIUM* XLIII. JURIDICORUM volumen, quo reflexione mentis aliqua notanda, qua universalis, qua singularia digerebam. v. gr. Interpretationes bene, male, hujus, illiusve generis factas. Leges contradicentes revera, vel apparenter, invicem sibi, aut Juri divino, naturalive, &c. Quod ut minoris molis, ita majoris etiam usus mihi fuit.

Atque sic annus etiam ille non modico labore consumtus est, imò tam immoderato, ut hypochondriacis obstructionibus affectum, sequente vix ineunte, me deprehenderem iis, quibus postea nunquam bona fide sum liberatus. Unde tunc DIARIUM demum institui facere, ut XLIV. circa corporis mei valetudinem accuratius observata notarem, & studiorum juxta memoriam conservarem. Quandoquidem de moribus curandis exigua prohi dolor! tunc cura me adhuc, vel nulla potius sollicitabat. Illi primitus formam portatilem in octavo, molis etiam exigue compactum nitide Volumen, per itinera postmodum omnia inservivit, cryptographicè quoque multa, &c pleraque non nisi notarum signis, aut amputatis vocibus annotanti; quo etiam in manus alienas forte incidens, quasi non scriptus esse

posset. Donec postea domum reversus, *alterum*, & præter omnem spem *tertium*, imò jam *quartum*, in forma *quarta* ferme implevi, *sinistra* qualibet pagina corporis, ac è regione posita *dextra mentis* & *voluntatis mutationes* notabiles continente: apposito etiam nonnullis, aut repetitu crebrius necessariis, aut sæpius sparsim memoratis uno intuitu lustrandis, *alphabetico schedaceo indice*, pro lubitu augendo, minuendo, mutandove, prouti res & occasio feret.

Ac hinc quidem excerptis Lipsia Viennam, ubi anno tantum non integro detentus à morbo mansi, Vienna porrò Patavium, ubi selqui anno me tenui, translatus, contentus fui locupletandis, nisi quod *adversaria* PHRASIUM ITALICARUM, & CONTROVERSIARUM JURIDICARUM in 4. atque REGULARUM etiam JURIDICARUM UNIVERSALISSIMARUM aliquod *portatile Volumen* in 8. exiguum, ac in 48. Galliis PHRASIUM GALLICARUM *adversarium* in 4. librum excerpti. Quæ cuncta post *derelictis* sunt *annumerata*. Postquam domum reversus Anno 1667. foro me dare XLIX. coactus, AD IUS STATUTARIUM *adversaria* colligere, & Excerpta mea pristina, triennio plusquam integro nec visa, lustrare iterum & ordinare ceppi. Enimvero quasi de novo 50. studia oriturus mea, etiam Philosophica, LOGICIS & RHETORICIS *collectaneis* in folio Me-
cho-

Methodicis novis initium dedi. Quorum *illa* post
ad Jungianam Logicam, collegii privati occa-
sione annotationibus illustratam, & commenta-
rium in Verulamii de augmentis Scientiarum
librum Quintum applicata: *haec* verò etiam in
Rhetoricarum accessionum aliquantula sui parte
jam publicata, maxima verò parte adhuc publi-
canda, quando Deus siverit, concessere. Nem-
pe bipertito Volumine: quorum prius ipsam
 DOCTRINAM RHETORICAM, posterius LII.
praxin, præcepta ipsa in artis habitum, ausculta-
 tione, lectione, meditatione, exercitatione ducen-
 di, omnem partite ordinatam sistat. Interim ad
 animo quoq; curandæ meæ tandem sollicitio-
 ri cura intentus, ADVERSARIA SACRA, du-
 plicia condere cœpi. Quorum alterum, in
 usus peculares meos, dicta Scriptura præcipua,
 iis affectibus, quibus indigere me potissimum
 commotis aut sedatis, observabam, excitan-
 dis vel compescendis servitura, repetitioni
 prompto sistebat: alterum OBSERVATIO- LIII.
 NES THEOLOGICAS generales reflexivas
 exhibebat. v. gr. Interpretationes, extensiones, LIII
 restrictiones S. Scripturae rariores, bonas, malas.
 Contradictiones apparentes conciliatas. Ver-
 siones dissonas, aut corrigendas &c. Philoso-
 phiæ verò Præcticæ me toto animo præcipue da-
 turus, TYPUM PHILOSOPHIÆ MORALIS LIV.
Methodicum, in folio, destructis prioribus num.
 26. memoratis ad ordinem Keckermanni Locis LIVI
 com-

- communibus adornavi, cujus summa capita deinceps, *Anno 1675.* initio Professionis susceptæ, in gratiam auditorum, quibus erant prælegenda, typis fuerunt excusa, Germanice postmodum emendationem etiam & auctiorem publicata.
- LX. RIS quoque NATURALIS mox separatam *Methodicam adumbrationem*, itidem in folio disposui, pro collectaneis & meditationibus meis in genere recipiendis, postea in corpus plenarium, definitionibus, & demonstrationibus separatim ordinatis, & tabellarum æque ac alphabetici etiam indicis adminiculo (æque ac in *Ethicis* ante dictis factitatum) instructis digestum, ac editioni dudum jam paratum, nisi mallem illud ex monito Flacci, nonum in annum etiam bis jam expletum premere, quo plenius & emendatius exiens, argutum hocce seculum, tam acribus, & partim omne Jus naturæ de quo agunt violentibus disputationibus merito scriptori cuique formidandum, eo rectius ferre tandem posset. Hoc etiam sine ARISTOTELIS
- LXI. ETHICA & POLITICA, vel collegiorum, ad
- LXII. breviarum eorundem aliqua habitorum occasione repetens, LEMMATA *singulorum textuum* probationes novas ordientium, & ANALYSI partim accurata in formam Logicam redactorum excerpti, præ multis commentariis etiam intelligendis tanti Philosophi scriptis hisce usui esse jam auditorum meorum aliquibus mecum
- LXIII. una comperta. *Specialem* etiam MORUM MEDI-

MEDICINAM PRACTICAM, *singulis vitiis;*
ad methodum partium ultimarum duarum.
 Ethices, *Semeiotica nempe ac Therapeutica* *mæ-*
morialis, applicandam, *in folio,* datis cuique
 vitio *Philyris* *singulis in Alfabeticum ordi-*
nem compositis, neq; ligatis, ut usui separata
 quæque servire possent, adornavi: auctiora præ
 aliis alia, prout merentur magis, & elaborata re-
 liquis curandi fundamenta sunt præbitura, mi-
 nus fuscè ob id ipsum tractandis. Ex iis una quæ
 est IRACUNDIÆ, meis ipsius necessariis ob LIX.
 proclivitatem ad id vitium pro dolor! inelu-
 ctabilem usibus, ex professo, & plenius pertra-
 ctata, *in justivoluminis separati molem jam ex-*
crevit. Quod sane singulis reliquorum eadem
 ratione pertractandorum exemplar possit ali-
 quando præstare, siquidem vitæ summa brevis
 spem nimis longam reliquis parem in modum
 absolvendis præcidat. Porrò ne quid ad ratio-
 nem omnem Philosophiæ Practicæ plenius edo-
 cendæ mihi, vel ediscendæ auditoribus deesset
 meis, tam ETHICÆ, quam JURI NATURA- LX.
 LI, suas DE STUDIO cujusque per auscultatio- LXI.
 nem, lectionem, meditationem, & exercitatio-
 nem propriam, quod ad scientiam non solum,
 sed experientiam quoque singularium, universa-
 libus demonstratis ad plenum prudentiæ habi-
 tum necessariò jungendam, PERFICIENDO
 succenturiavi *methodicam doctrinam,* exhiben-
 tem quoque BIBLIOGRAPHIAM MORA-
 LEM,

LEM, & JURIS NATURALIS compendiosam, quæ in classes suas distinctos auctores optimos, pro merito suo quosque commendat, quemadmodum *idem circa Rhetoricos Scriptores in memorata paulo ante num. LII, parte Præctica* illius studii est factum.

LXII. Denique THEOLOGIÆ quoque MORALIS *systematicum in folio Volumen*, illico *Philosophiæ Morali subjunxi*: aliquando si Deus voluerit & vivam, discrimen Naturæ gratiæque, per singulas Ethices meæ partes exhibiturum. Interim mihi explendis ad Christianismi mei necessitatem, officiis demonstratis, ex mysteriis rationi non accessis, usui futurum, Ita faxit Deus! salutari. Quod idem de alio Volumine Theologico etiam precatum velim, quo

LXIII. RHETORICAM doctrinam AD PERSUASIONIS CHRISTIANÆ, ac speciatim CONCIONATORIÆ, præstantissimum sane præ omnibus aliis usum applicatum, & huc usque cum binis solis, operi tam divino (non sine omne) beate admodum immortalis Juvenibus communicatum. Qua flexanima & verticordia piorum affectuum, mihi aliisque excitandorum suada, præcipuè fuit in animæ auxilium meæ, tum & aliorum tentata: Utinam in usus vere verticordios & salutiferos ad Amorem Dei Patris, in nomine Jesu Christi, per gratiam Spiritus Sancti porro, mihi pluribusque divinitus magis adjuvandis, maximos largiter cessuros!

Cum

Cum etiam germanice de hisce omnibus æquè, ac magis adeo sæpe quam Latine, Theologis, & inter se conferentibus amicè de moralibus quibuscunque aliis, sermones miscere posse plurimum expedire sentirem: ac adeo Ethicis Germanicis elaborandis ipsius insudarem, etiam prolixius longe, quam in edito Ethicorum Typo Germanico fuit factum, INDICULOS DUOS portatiles LXIV. in *8vo. ligatis alphabeticis libellis* adornandos LXV. duxi, quorum alter LATINA GERMANICE versa, alter GERMANICA LATINE REDDITA *vocabula*, præprimis TECHNICA, *vel alias difficiliora* exhiberet: qua propria meditatione, qua lectione optimorum auctorum, & schedarum etiam Jungianarum collecta. De mum etiam, in *Tassianorum Manuscriptorum*, post Jungianas Schedas evolutas, perlustratione, illud de ARCA STUDIORUM *inventum* LXVI. *Anonymum* forte depræhendens, paulo ante quam Professioni publicæ admoverer, illius emendati quoq; ad meum certe, si minus ad communem aliorum omnium genium fabricam aliquam mihi confeci, *dissecto* ad hoc ipsum *Exemplorum* à puero quondam collectorum *volumine n. 10.* cum parte alterius *n. 3.* memorati, quod exempla continebat. Nempe quod & abolenda jam alioqui ea decreveram, & hac ratione selectu aliquorum, quando paginis alternis solis uti liceret, inventi hujusce periculum facere, atque utilitatem vel inutilitatem experiri,

citra

citra jacturam novi temporis, aut novorum Excerptorum liceret. Itaque inter meditationes alias quando lubebat, filamenta illa ferrea inflectebam, ad formam superius representatam, & horis vacuis à prandio primis, schedas itidem inter alias meditationes recipiendis titulis præparatas, Claviculis suis affigebam, ad bacillos à scriniario præparatos, quibus deinde appensa segmenta pristinorum Excerptorum puerilium selectiora, vel appendebam ipse, vel per famulum appendi curans, quasi aliud agendo, imo ludendo, conciunabam hocce scrinium, in experimentum potius aut exemplar, olim auditoribus meis exhibendum, quam in usum aliquem insignem proprium adornatum. Quod ut rude, atque minus ornatum, sicutile tamen, & expeditum satis comperi, aliorum industria, prout visum fuerit, exornandum potro & perpoliendum. Et hæc quidem erunt Excerpta mea, quantum memini præcipua ferè universa. Nam *editorum publicè libellorum mentionem hic non putavi repetendam*; cum ex iis ipsis inspectis, quod opus sit scitu, satis per se constare possit. Neque *abolita* etiam omnia minuscula nunc memini amplius euneta, nec meminisse necessum putem, v. gr. BIBLIOGRAPHICA sive *de Vitis eruditorum collectanea*, Königii Bibliotheca veteri & novæ, postquam ea prodiit, una cum aliis additamentis, in charta partim interjecta, partim subjecta, diviso in eum finem *hipercito volumine* attexta

LXVI.

attexta. Item AD PHILIPPI LABBEI BI- LXVII.
 BLIOTHECAM BIBLIOTHECARUM *addi-*
tamenta similia, postmodum *ad Valentini Hen-*
rici Vogleri Professoris Helmstadiensis *Intro-*
ductionem in notitiam auctorum applicata, quan-

do *Antonii Teisserii* prodiit *Catalogus aucto-*
rum, cum *appendice*, cui *centurias* etiam *ultra*
duas addere paratum, typographus festinus ni-

mium antevenit: ipso auctore, ut in litteris ad
 me suis exul conquerebatur, ex se nimis quod
 ageret ac doleret interim habente. Cui divi-

num solatium, & auxilium bonorum ex animo
 precor, meum si qua possim, non in aliis magis,
 quam hoc instituto denegaturus.

Possem *emendationes* etiam, & *appendi-*
ces enumeratorum excerptorum aliquot adhuc
 enumerare: nisi jam sic exclamare te audirem,
Obe jam satis est obe libelle! Sane enim jam li-
 bellum pro Epistola tibi feci. Quare taceo jam
 ad Philosophicum volumen ante memoratum
 superadditum *adversarium!* aliud SENTEN- LXIX.
 TIARUM, ejusdem argumenti plures, elegan-

tius expressas, in totum, vel pene similes, *instar*
Magiri distinctum, sub quolibet titulo paragra-

phorum exhibens enotatas. Item *ad illius*
 EPONYMOLOGICUM CRITICUM, ab *Ey-* LXX.
benio nuper *triplo* auctum, & si quis typogra-

phus editor se offerat, à me plus *decuplo* iterum
augendum, addita *collectanea*, olim *ut n. v.* expo-

sui, *adversario* in 2. post in 4. mutato volami-

ne jam congesta, & post *ex schedis* ab amicissimo Licentiatò *Henrico Brokes* pie defunctò, mihi relictis alphabeticis aucta, volumine in 8vo. quemadmodum *cap. II. Sect. IV. §. III.* describitur confectis. Nempe *singulis philyris separatim loro coriaceo ita affutis, ut dimoveri, pro ut lubet, vel coarctari possint, & iisdem loris pro vinculis totum Volumen constringentibus inservientibus, Titulisque remittentibus ad volumen ante confectum, ubi oportunè insertis, vel sectione jam à reliquo folio separatis laciniis, vel relictis pone citra opistographum sectioni adaptatis ita spatiis, ut interseri, quaquà lubeat folia plura possint.* Prætereo etiam conspecta

lxx. tibi DEFINITIONUM ETHICIS GERMANICIS CONTENTARUM seorsim (quia non quosque ex meis auditoribus ad eas eruendas sibi sufficere notaveram) collocatarum singularum excerpta, initio in *schedis crassioribus uncialibus ad alphabeticam seriem ordinata, & quidem ita, ut persilata bis in medio, per ipsum filum singularum litterarum schedæ separarentur, eum in modum, ut nodis ad primum ductum solvendis catenatim cohærentes, aut separatas litteras habere, singulasque schedas etiam, non soluto filo, non nimis arctè cohærentes, inspicere, ac perlegere commode liceret: donec additione nulla amplius insigni faciendâ, describi tandem in libellum chartis etiam interjectis,*

ad

ad ulteriora supplementa, compactum, & portabilem feci.

Similiter nunc taceo, monstratum itidem tibi coram codicem, quem constituebant FRAGMENTA TYPI *editi mei* MORALIUM ACCESSIONUM *dissecta*, inque Volumen *in folio*, *spatiis reliquis conglutinata*, prout visum est, ad additamenta recipienda ulteriora: Volumine *adversario* etiam *peculiari* majoribus, ad aliquam propositionem *accessoris* destinato auctum. Quod ipsum *jama in methodicum systema* evasit, nunc *tertio* iterum *describi & ordinari* augeriq; *captum* ita, ut definitiones singulis paragraphis, separatae suis numeris, ac inde fluentes propositiones, aliis iterum distinctae repraesententur: donec requisitis novis definitionibus ulterioribus, ad novas demonstrationes, similiter seorsim numeratis suis paragraphis exhibitae, continuando caput quodque absolvatur. Quae adeo ultima elaboratio, Jam in parte tertia, cum secunda conjunctim ex oppositorum natura perficienda occupatur, & Deo Volente brevi ad quartam etiam & quintam, Problematibus Practicis augendam extendetur, ut ipsum corpus integrum, quam simillimum Mathematicae rationi, longe alia & pia magis, atque ab impio est Spinosa factum, etsi spinose minus exhibeatur. Utinam ad usus meos, & piorum, labore tanto non indignos, imo honori Dei ad quem ducunt!

Tandem nec aliorum affectorum & publico desti-

destinatorum collectanea specialia nunc recens-
 seo, quæ ex Catalogo edendorum adjuncto etiam
 LXXII, his satis licet intelligere: ANONYMORUM ite-
 dem ET PSEUDONYMORUM *peculiari Epi-*
stolâ, simul nunc Q. B. D. V. publicanda, prolixius
 edisse rendam consilium omne & institutum.
 Quibus quid additurus sim porro, noverit is qui
 quid addendum sit vitæ meæ solus novit. Nunc
 huic saltim enumerationi hoc etiam addendum
 puto, in utilitatem tuam, & aliorum, si qui hæc vi-
 derint *auclarium, de commissis*, a me *in excerpentis*
dit tot numero & genere collectaneis, *errorum*
præcipuis, monitum universale unum alterum q̄;
 ut vel meo malo sapere alii magis discant.

Nimirum præter alia leviora, nunc brevi-
 tatis ergo prætereunda, & ex generalibus monitis
 mox agnoscenda, vel ni agnoscantur etiam, mi-
 nus nocitura fortassis errata, peccatum est in hoc
 à me multo maxime. Quando

1. *Prematurè nimis, sine judicio excerpere multa properevi*, ad quæ judicium aliquod
 solidius requirebatur.

2. *Nimis multa in universum excerpsti*,
 etiam in iis, in quibus prævidere debuisses, mihi
 non multum immorandum, adeoque dein usum
 eorum nullum plane futurum. v. gr. Cui usui
 erant futura Gallica, Italica phrasum collecta-
 nea, linguarum illarum usum non ad scribendum
 æquè ac ad intelligendum ea quæ ab aliis scripta
 erant, conservaturo? unde & hæc, & alia pleraq̄
 omnia

omnia nunc *derelicta* jacent excerptorum volumina: imo *minoribus numeris signata* pleraque omnia, nunc exiguum aut nullum usum amplius mihi præstant.

3. Nimis etiam *minute*, mihi sunt & *inarticulate*, imò *dimidiatis plerag, vocibus, & lemmaticetantum* exscripta: proin nec aliis etiam impertienda, quibus usus esse possent.

4. *Magis aliena quam propria*, maxime, primis annis habeo constipata: non secus ac si ex alienis potius, quam propriis meditationibus esset vivendum, & eruditio potius ex opinionum alienarum cumulis, quam rectè cogitatorum solidis fundamentis constaret. Id quod quia posterioribus annis aliter longe sensi, maximus priorum omnium labor intercidit, & supervacaneus imò onerosus esse cœpit. Nisi quod nunc etiam confirmandis aut refellendis objectis inserviunt. Quorum ut in hisce sum perparcus, satis habens, ea quæ intelligo & sentio proposuisse, ac solide probasse, aliis refutandorum inde oppositorum, ut invidiam ita gloriam relinquens: sic in illis brevi ad marginem locorum apud alios consentaneorum annotatione rem totam conficio.

Sed plura etiam errata, partim vel nec ipsimet mihi satis nunc forsân adhuc observata, restarent: nisi jam horum nimis puderet, atque pigeret, optantem frustra nunc irrevocabile tempus melioribus impendendum recuperare.

Quare bona fide tandem nunc *finem hio*

scribendi facio, precaturus etiam, ut tibi soli scripta hæc haberes: quæ aliis promiscuè monstrata, quantam sint pro diversitate censorum diversitatem censuræ subitura, quis non videat, vel mediocriter prudens? Sed nosti, quam ego censuras alienas nihil ad me lædendum pertinere noverim, sibi quoquo male judicante, non alteri, nihil inde ultra quam velit passuro, ex bonis autem etiam profectum capto.

Quin ego ita sum per Dei gratiam animatus, ut vel tua, vel ullius alicujus juvenis utilitate minima hinc parta, facile sim omnes etiam iniquissimas censuras abunde satis pensaturus: vel sic, si æquæ ac rectæ sint minus, atque moratæ, dignas mihi non futuras, ad quas adeò respiciam solum, nedum actum vitæ meæ ullum putem componendum. Quam ut tibi, & bonis omnibus, & magis adhuc conscientiæ ut probem meæ, maximeque Deo, unice mihi credo elaborandum. Vale.

I. N. J. C.

INDEX PARTIUM.

CAP. I.

DE *excerptis in genere, eorumque vario nomine & arte*: hujusque *existentia, Natura, Mediis, Auctoribus, usu, attributisq;* aliis, & *generalibus Præceptis observandis, vitiisque fugiendis.*

§. I.	De <i>Nomine Excerptorum</i> ejusque <i>Synonymis.</i>	1.
II.	<i>Definitio artis Excerptendi, & quod aliqua omnino detur, deque illius natura</i> universim considerata.	3.
III.	<i>Affinia</i> arti excerptendi ab eadem <i>secernenda.</i> Videlicet (1) <i>Signandi ratio</i> citra enotationem. (2) <i>Enotatio inartificialis.</i>	4.
IV.	<i>Media</i> comparandi hanc artem, ubi (1) <i>de libris</i> hucusque scriptis circa hanc artem singulatim. (2) <i>de vivis doctoribus</i> ejusdem. (3) <i>de Experientia propria.</i>	8.
V.	<i>Utilitas</i> Excerptorum qua <i>Essentialis</i> , propria & <i>peculiaris</i> , qua <i>accidentaria</i> , & cum aliis artibus <i>communis</i> stabilita (1) <i>rationibus</i> , & (2) <i>auctoritate</i> virorum summorum.	16.
VI.	<i>Objectiones</i> contra excerptendi artem, aut industriam, <i>soluta.</i>	21.
VII.	<i>Universalissima prima</i> præcepta hujus artis	24.
VIII.	<i>Universalia</i> Præcepta <i>generalia</i> , & <i>absolutè spectata</i> , ratione <i>materiæ</i> , <i>quantitatis</i> , <i>formæ internæ</i> , <i>externæque</i> in <i>titulis</i> formandis, <i>ordinandis</i> , & <i>subordinandis.</i>	26.
IX.	<i>Universalia</i> præcepta <i>specialia</i> respectu <i>circumstantiarum.</i>	40.
X.	<i>Opposita</i> huic arti præcipua <i>Vitia Excerptorum</i> , quo	XL

INDEX

frequentiora, procliviora, & magis noxia, hoc magis vitanda. 47.

CAPUT II.

De

Variis Excerptorum generibus, ex varietate vel formæ excerptendi, vel excerptium orientibus.

SECTIO I.

Enumeratio varietatum excerptendi. 55

SECTIO II.

De

Verbotenus Excerptendis.

- §. I. Definitio. 58
- II. De Commoditate & Incommoditate verbotenus Excerptorum. 58.
- III. Præcepta Verbotenus Excerptendi. 59.

SECTIO III.

De

Lematicis Excerptis.

- §. I. Nomenclatura & Definitio. 60.
- II. Commoditas Lemmaticorum Excerptorum. 61.
- III. Præcepta Lemmaticè quam optimè Excerptendi. 62.

SECTIO IV.

De

Libris Excerptorum.

- §. I. Natura & Species Librariorum Excerptorum. 63
- II. Commoda & Incommoda Librariorum Excerptorum. 64.
- III. Præcepta

PARTIUM.

III. *Præcepta Librariorum Excerptorum optimè for-*
mandorum. 64.

SECTIO V.

De

Schedis Excerptorum.

- §. I. *Natura & Species Schedaceorum Excerptorum.* 68.
II. *Commoda & Incommoda Schedaceorum Excerpto-*
rum. 69.
III. *Præcepta optimè ordinandi Schedacea Excerpta.* 72.

SECTIO VI.

De

Adversariis Excerptis.

- §. I. *Adversariorum Definitio & Natura.* 74.
II. *Virtutes adversariorum Excerptorum, live Commo-*
da & Incommoda. 76.
III. *Præcepta colligendorum optimè adversariorum.* 77.
IV. *De Indice Adversariorum optimè ordinando.* 84.

SECTIO VII.

De

Alphabeticis Excerptis.

- §. I. *Alphabeticorum Excerptorum Definitio & Natura.* 97.
II. *De Commodis & Incommodis Alphabeticorum excer-*
ptorum. 99.
III. *Præcepta optimè concipiendi Alphabetica Excerpta.* 100.

SECTIO VIII.

De

Methodicis Excerptis.

- §. I. *Definitio & Natura Methodicorum Excerptorum.* 105.
II. *De Commodis & Incommodis Methodicorum Excer-*
ptorum. 160.
III. *Præcepta methodicè quam optimè excerptendi.* 108.

INDEX

SECTIO IX.

De

Commentariis Excerptis.

- §. I. *Definitio & Natura* Commentariorum Excerptorum. 114.
- II. *De Commoditate* Commentariorum Excerptorum. 116.
- III. *Præcepta* commentaria Excerpta optimè adornandi. 117.

SECTIO X.

De

Serinio Litterato

Sive peculiari quodam invento, ex *Anonymi* Manuscripto, per propriam Experientiam multis modis emendato, modum Excerptendi singularem, ac valde compendiosum, utilemque continente.

- MEMBR. I. *Occasio* ejus Serinii, ex Manuscripto de Arca studiorum anonymo, & præstita circa illud nobis. 121.
- MEMBR. II. *Manuscriptum* ipsum exhibitum *Anonymi* eum figuris. 124.
- §. I. *Causa* Scriptionis & finis. 124.
- II. Excerptorum *necessitas*, & duplex hujus modus. 125.
- III. *Prior modus* Indicis *Alphabetici* universalis per alium specialiore dirigendi. 126.
- IV. Ejus *incommoda* in (1) excerptendo. (2) reperiendo. (3) communicando. 126.
- V. *Posterior modus* ordinis *Adversarii* per Indicem dirigendi. 127.
- VI. Ejus *Incommoda*, in (1) reperiendo, (2) communicando. 128.
- VII. Aliis *Incommodis*, plerosque deterreri, aut mox fatigari. 129.
- III. Auctor fatigatus, quomodo ad novum modum excerptendi pervenerit. 130.
- VII. Aliis

PARTIUM.

IX.	Ejus publicandi consilium, & ordo.	132.
X.	Scribendi modus.	133.
XI.	Ejus præ prioribus præstantia, & quomodo ad posteriorem ex iis possit revocari.	136.
XII.	<i>Digerendi modus</i> : Ad eum pertinens <i>Arca</i> , ejusque <i>partes</i> .	137.
XIII.	Impensæ non fugiendæ, nec difficultas.	143.
XIV.	<i>Titularum & chartularum ordinatio</i> .	143.
XV.	<i>Usus privatus</i> , in evolvendis & ordinandis collectis.	144.
XVI.	<i>Usus publicus</i> , in communicandis collectis, socianda collectione.	145.
XVII.	<i>Cautela I.</i> de copia collectorum ad eundem titulum.	146.
XVIII.	<i>Cautela II.</i> de communibus titularum multorum uni miscellaneo dicandis.	147.
XIX.	<i>Cautela III.</i> de publicanda tali <i>Arca</i> .	147.
XX.	<i>Cautela IV.</i> de multiplicanda tali <i>Arca</i> .	147.
XXI.	<i>Cautela V.</i> de usu speciali ejus, ad Panfophiam Comenianam, & publicationis eo intuitu occasione.	148.
MEMBR. III.	<i>Incommoda hujus arca</i> , & eorum per <i>Scrinium</i> novæ formæ excogitatum, elevatio.	149.
MEMBR. IV.	<i>De commodis hujus Scrinii</i> litterati emendati.	155.
MEMBR. V.	<i>Præcepta circa Scrinium</i> litteratum emendatum observanda.	158.

SECTIO XI.

De

Excerpti genere extraordinario uno atque altero, variè multiplicando.

159.

SECTIO XII.

De

Excerptis Socialibus.

161.

CAPUT

CAPUT III.

De

Varietate Excerptorum, ratione Materia Excerptendæ.

§. I.	<i>Species Varietatum Materia excerptendæ ad certa capita redactæ.</i>	163.
II.	<i>De Universalium Excerptis.</i>	164.
III.	<i>De Singularium Exemplificantium Excerptis.</i>	170.
IV.	<i>De Singularium non Exemplificantium Excerptis.</i>	175.
V.	<i>De Verborum, sive ad sermonem pertinentibus Excerptis.</i>	178.

Epistola Auctoris: qua Historia Excerptorum propriorum partite recensetur, per annos plus quam XXX. continuatorum, indicatis maximè aberrationibus suis variis, ad cautelam majorem & profectum aliorum.

184.

F I N I S.

ERRATA:

PRæcipua pauca, primo intuitu obvia facta, carptim percensenti neglectas typographo correctoris emendationes, ita tollantur.

Pag. 59. §. 3. lin. 13. *sententiose*. 150. lin. 26.

Unus. I. ut. 194. l. 4. num. LXVI. *delecto*
§. 222. in margine LXVII.

Reliqua *Lector æquus* excusabit, facili ut spero, divinatione, citra nostram indicaturam emendanda.

ERRATA

Dispositio prima, quae in fine
capituli primo continetur, ubi
dicitur, quod in hoc libro
non sunt nisi duo libri, scilicet
I. et II. et non III. et IV. et
V. et VI. et VII. et VIII. et
IX. et X. et XI. et XII. et
XIII. et XIV. et XV. et XVI.
et XVII. et XVIII. et XIX. et
XX. et XXI. et XXII. et XXIII.
et XXIV. et XXV. et XXVI. et
XXVII. et XXVIII. et XXIX. et
XXX. et XXXI. et XXXII. et
XXXIII. et XXXIV. et XXXV. et
XXXVI. et XXXVII. et XXXVIII.
et XXXIX. et XL. et XLI. et XLII.
et XLIII. et XLIV. et XLV. et XLVI.
et XLVII. et XLVIII. et XLIX. et
L. et LI. et LII. et LIII. et LIV.
et LV. et LVI. et LVII. et LVIII.
et LIX. et LX. et LXI. et LXII.
et LXIII. et LXIV. et LXV. et LXVI.
et LXVII. et LXVIII. et LXIX. et
LXX. et LXXI. et LXXII. et LXXIII.
et LXXIV. et LXXV. et LXXVI. et
LXXVII. et LXXVIII. et LXXIX. et
LXXX. et LXXXI. et LXXXII. et
LXXXIII. et LXXXIV. et LXXXV. et
LXXXVI. et LXXXVII. et LXXXVIII.
et LXXXIX. et LXXXX. et LXXXXI.
et LXXXXII. et LXXXXIII. et LXXXXIV.
et LXXXXV. et LXXXXVI. et LXXXXVII.
et LXXXXVIII. et LXXXXIX. et LXXXXX.

INVITATIO AMICA

AD

ANTONIUM
MAGLIABECCHI,

aliosq;

Illustres & Clarissimos

Reip. Litterariæ, atq; rei Librariæ Proceres,
Fautores, Peritos,
super

Symbolis promissis partim & destinatis

ad

ANONYMOS & PSEUDONYMOS

DETECTOS & DETEGENDOS

VINCENTI PLACCII

HAMBURGENSIS.

Accedit

Delineatio præsentis status,

&

Consilium atq; votum,
absolvendi D. V. ac edendi

OPERIS TOTIUS,

Ultra 4000. Autores detectos

exhibituri:

cum indicibus adjunctis necessariis.

HAMBURGI,

Apud GOTTFRIED LIEBEZEIT, Bibliop.

Literisq; SPIRINGIANIS, Anno MDC LXXXIX.

Viris
Illustribus,
Excellentissimis, Amplissimis, Nobilissimis,
Clarissimis, doctissimisq;
singulis & universis
Reip. Litterariæ, & rei Librariæ Proceri-
bus, Fautoribus, Peritis: ac nomina-
tim iis,

Qui per Litteras promiserunt symbolas
suas Auctoribus meis actentis,
Patronis & Amicis meis honoratissimis,
citra dignitatis aut honoris præjudi-
cium alphabetica prænominum
serie nunc recensendis.

ANTONIO MAGLIABECCHI, Magni Hetrur-
riæ Principis Bibliothecario.

CASPARO THURMANNO, J. U. D.

CHRISTIANO MARTINO DORN, J. U. D.
& Regiæ Maj. Danicæ Consiliario.

CHRISTIANO WEISE, ex P. P. Weissenfelsensi,
Rectori Gymnasii Zvicca-
viensis.

CHRISTOPHORO SCHRADER, J. U. D, Prin-
cipis Cellensis Consiliario.

DANIELI GUILIELMO MOLLER, P. P.
Altorfino.

GERHARDO von MASTRICHT, Jcto, Pro-
fessori olim Duysburgensi, nunc Syndico
Bremensi.

GEORGIO GUILIELMO LEIBNUTZ.
Consiliario Principis Hannoverani.

GUILIELMO CAVE Concionatori Regio
Anglicano.

JOHANNI DECKHERRO. J. U. D. Cæsareæ
Camerae Procuratori & Advocato.

JOHANNI DIECMAN SS. Theol. D. & Su-
perint: Generalis Ducatus Bre-
mensis & Verdensis.

JOHANNI FRIDERICO HEKELIO, Con-
Rectori Rudolffstadiensi.

JOHANNI GEORGIO OLEARIO L. A. M.
& Ecclesiastæ Halæ Saxonum,

JOHANNI LEONHARDO MODEL, L. A.
M. Scholæ Windshemensis Rectori.

JOHANNI REISKIO L. A. M. Rectori
Scholæ Guelpherbytanae.

LAURENTIO NORMANNO. Upsalensis
Academiae P. P. & Collegii Anti-
quitatum Regii Assessor.

MARTINO LIPENIO, Stetinensis Gymnasii
Regii olim P. P. & Rectori, nunc Lube-
censem Scholam regenti.

THEOPHILO SPITZELIO, Ecclesiastæ
Augustano.

WILHELMO ERNESTO TENZELIO.
S. P. D.

VINGENTIUS PLACCIUS.

INVITATIO AMICA.

Annus jam præterit quintus
& decimus, ex quo datam de quingen-
tis auctoribus, *Anonymis* partim & *Pseu-*
donymis detegendis, in Catalogo nun-
dinali fidem editis mille super quingen-
tos liberavi. Quod etsi valde liberale videri possit:
tamen in præfatione, opusculi ejus, indicium feci, quo-
modo cum inopinato id temporis in eam scriptionem
casu incidissem potius, quam consilio venissem, non
nisi tumultuariè admodum illud conficere multis ex
causis potuerim. Editionis etiam maturandæ præci-
puum scopum eum haudquaquam dissimulavi, ut *sti-*
pem publice rogando, penuriam meam largitate Viro-
rum in hoc genere me longe opulentiorum explerem,
usquedum thesauro alicui publicando sufficeret. Ea
res adeo præter spem omnem pene meam præclare
tunc mihi cessit, ut idem prorsus experirer, quod do-
ctissimus SPONIUS in Epistola 20. Decembris 1684.
Auctori Novorum Recip. Litterarie Gallicæ publica-
torum scribit A. 1685. p. m. 39. Il faut avouer, que la
reputation qu' on s' acquiert, est quelque fois plutôt
due au hasard, qu' aux soins que l' on se donne. Je
le puis reconnoître par moi-même. Car de tous mes
Ouvrages, celui qui m' en a le plus acquis, est celui,
a qui

a qui j' ay donné le moins de temps & le moins d'art. Id est (Fatendum est quod fama quam nobis comparamus, interdum potius debetur fortuna, quam curis in eam impensis, Id de me judicium facio. Nam ex omnibus meis operibus, id quod plurimam mihi comparavit, illud est, cui minimum impendi temporis & artis) Nimirum libellum hunc, quem otii fallendi gratia, valetudinarius, occasione tunc præfando memorata, ex improvise corraseram potius quam conscripseram, tam avide distrahi, non modo per Germaniam, sed exteræ etiam provincias satis remotas comperi, ut paucis annis exemplaria deficerent. Cum ex adverso, edita mea postmodum circa moralem Philosophiam, (cujus sane vel minimam portiunculam toti huic scribendi generi præferre quis dubitet?) longe majori cum cura, licet haud magnæ molis scripta, imparem longe sortem experirentur. Id quod ego seculi morbum interpretans, curiosa præ fructuosis malentis, lætabar interim aliquomodo, inexpectatam alterius scriptionis fortunam, infortunio reliquorum etiam sublevando non nihil prodesse. Dum videlicet ad multorum notitiam, alias me measque circa morum doctrinam assiduas operas strenuè ignorantium, hac ratione mei aliqua cogitatio deferebatur; quæ nonnullorum ex iis animos, ad inspicienda quoque alia mea scripta posset excitare. Catalogo edendorum imprimis curiositatem & expectationem accendente, quem memorato de Auctoribus detectis libello, non alium magis in finem adjeceram. Et vero non fefellit etiam ea me spes omnino. Quandoqui-

dem proximis statim annis, *Epistola non pauca doctissimorum Virorum*, Germanorum maxime, necnon tamen exterorum etiam aliquorum, accessiones partim Anonymis atque Pseudonymis detegendis mittentiam aut promittentium, partim ad edenda quæ promiseram exhortantium, publicis etiam ejusdem argumenti aliquot stimulis jam incitatum ulterius *extimulaverunt*. Eorum *primus*, adeoque vel hoc ipso nomine primo loco mihi hac etiam Epistola celebrandus, extitit *Illustris* omnino per universum orbem litteratum, & per omnium ora, pennasque certatim volans, summo suo merito, *Antonius MAGLIABECCHI*, *Magni Ducis Etruria Bibliothecarius*, mihi magnis coram olim beneficiis cognitus, & hinc jure summo, licet infra meritum longe *laudatus*, *Pseudonymor. 73. & 74.* & ante jam *Carminum Juveniliū meorum lib. IV. p. 363.* Quod posterius *elogium*, *insertum etiam Aprosana Bibliotheca pag. 452.* una cum aliis aliorum, longe supra me positorum Virorum dignissimis præconiis, serio sum lætatus. Hujus itaque tam cari Reip. universæ Litterariæ capitis, ad me verba d. 22. Augusti 1674. Florentiâ per scripta hæc sunt. *Subito che quâ comparirà il detto suo libro, io non mancherò di leggerlo, & avissarle senza indugio alcuno le cose, che stimerò da aggiugnere in esso, o da mutare. Scia certo, che il primo giorno che arriverà, lo leggerò, ed il medesimo giorno anche le scriverò, le cose che stimerò o dà aggiugnere, o dà mutare. i. e. (simulac comparuerit hic memoratus liber tuus, non intermittam, quin cum legam, & nunciem sine mora ulla, quæcun-*

quo

que existimaverim illi adjungenda vel mutanda. Certus sis, quod prima die, qua huc advenerit, cum legam, & eadem illa die quoque scribam illa, quae existimaverero aut addenda, aut mutanda. Repetita fuit tam benevola promissio, mense, septembri ejusdem anni, litteris Celeberrimo Domino Jacobo GRONOVIO discedenti perferendis ad me datis, sed nescio quo fato citra illius adsp̄ctum ad me transmissis. Quibus etiam fasciculus mihi promittitur, sed quod doleo, nunquam exhibitus, in quo essent aliqui libelli, una cum Bibliotheca Aprosiana, hic locorum plane tunc adhuc ignota, quam post tristia fata desideratissimi Collegae mei, Dnis. Martini FOGELII, ex Bibliotheca ipsius instructissima, rarissimaque, commodato acceptam, multis post annis demum Venetijs, parario cive & Amico meo longe charissimo Dn. Simberto AMSING J. U. Licentiatu redemptam accepi. Unde tandem explevi desiderium meum, quod testatus eram, ad Job. Rhodii Catalogum n. 41. p. 28. & Pseudonymor. num. 74. Quorum priori loco notaveram Petri Scavenii circa hunc libellum errorem, quo ex Aprosiana Bibliotheca fecerat Apocrypham, neque non Philippi Elsii, & Philippi Labbei etiam ignomiationem, & aliorum indebitum silentium: quibus neque totis postea 4. annis recensenti & auctum suo nomine publicanti Labbei Bibliothecam Bibliothecarum Antoniò Teisserio, aliquid amplius innotuisse miror: at multo magis etiam, quod peritissimo plane rei libraria, Professore Kiloniensium celeberrimo, Amicoque meo honoratissimo, Dn. Danieli Georgio MORHOFIO, ne nondum quidem

hujus libri notitia contigerit, quemadmodum ex ejusdem curiosæ raræque doctrinæ alias plenissimo Polyhistore apparet. lib. I. cap. V. p. 38 ubi hæc verba leguntur. *Quomodo Bibliothecam suam Angelicus Augustinianus instituerit, non liquet: nam nihil ejus, quod sciam, editum est. Magnifica ejus, & planè invidenda elogia adferuntur à Gregorio Leti Italia regnante part. 4. lib. 3. pag. 377. ubi plura ejus scripta memorabilis sane argumenti, mihi nunquam visa, è Soprano de scriptoribus Liguriæ recensentur. Scioppius illum librorum belluonem vocat, in sine animadversionis in Voffium de Vitiis Latini sermonis. Producit idem Leti, ex Abbate Libanoro, pag. 379. locum, quo tomus secundus Bibliothecæ Aprosiæ citatur, quo multi continentur ab Hieron. Savanarolâ Mssî libri; quam ob causam, aliasque, supprimi illi libri hætenus videntur.* Et verò de secundo Tomo hujus Catalogi ne nondum quidem etiam mihi quidquam liquet, Vixque adducar, ut suspicer, eum prædiisse, quando jam tum Ao. 1673. annum agens quartum à sexagesimo, nobis in vita huic Bibliothecæ præfixa describitur Aprosius, alienoq; in ea concinnanda etiam auxilio usus, ob fessam credo ætatem, memoratur. Unde fato functum potius sit verosimile, quamvis in Wittenii diario Biographico dies ejus emortalis (ut aliorum plurium) haud referatur. De eadem Bibliotheca vide eundem Morhof. cap. VII. p. 59. *Angelicus Aprosius de Vintimiglia, in Bibliotheca sua, qua tamen nondum edita est. iterumque c. XIV. p. 144. Ejus viri Athenas Italicas, Bibliothecam Aprosianam, ita exspectant*

Etant viri docti, ut desiderium amplius non ferant. Aprofianam tamen Bibliothecam extare, vel ex Catalogo Bibliothecæ Fogelianæ. A. 1678. jam edito cognosci potuerat, quem utique non ignotum fuisse Clarissimo *Marbodio*, noscitur ex ejusdem *Polybistoris* l. I. c. V. p. 37. ubi disertè commendatur. Ipsa vero illa Bibliotheca Aprofiana in 12. Bononiæ, Italico idiomate edita, A. 1673. præter vitam Aprofianam continet initium Catalogi donariorum, quibus Bibliothecam ipsius ad XII. librorum millia tunc habentem, auxerunt viri docti, quorum nomina, elogia, & scripta, recensentur ordine alphabetico prænominum, usque ad lit. C. duntaxat iachoatam, nec absolutam, intermixtis digressionibus subinde variis, curiosis æque ac sæpe satis etiam prolixis. Quo in genere, ne κακοζηλίαν aliquam nunc affectasse videar, ex diverticulo in viam, ab Aprofio ad Mag' iabecum meum revertor. A quo totis fere sex annis sequentibus nihil ad me litterarum pervenit. Quamvis interim minimum sexies ad ipsum aliquas exararim, quarum singulis emendationes & additiones promissas majorem in modum urgebam; & ternas quidem ex illis, una cum adjunctis fasciculis, per diversos amicos, diversis itineribus transferendas dedi. Quorum binos minimum dejerassem rectè curatos, licet de tertio fasciculo quoque, ut & de litterarum aliquibus dubitem parum. Ac tamen Anno 1680. demum paucæ ad me lineolæ à tam dilecta manu d. 10. Martii scriptæ pervenerunt, una cum Montanari de Cometa ultimo observationibus, quas Petri Kavinx sequenti anno, sed sine litteris ullis, sunt

insecutæ. Quemadmodum & superioribus illis nihil nec de meis fasciculis, neque litteris, neque Anonymis aut Pseudonymis continebatur. Acceperam tamen anno superiori à beatæ memoriæ Viro, eruditione non minus, quam pietate martyrio proximæ claro, *Antonio REISERO*, epistolam ex Italico sermone, quoniam ejus erat imperitus, in latinum à me convertendam, *Dni, Magliabecchi 1679. d. 6. Junii* exaratam satis longam. Ejus statim in principio grates mihi agebantur, pro memoria quam conservassem ipsius, & cum insigni vehementioris affectus erga me reciproci professione addebatur, *quod accepisset librum meum, & recordaretur legenti observatos multos errores, quos si vellem mihi significaturus esset.* Ego verò nil æque me velle, *Dno. REISERO* statim indicavi, rogans etiã atque etiã, majoremque in modum exquisitis-
 simis precibus contendens, ne rescribens oblivisceretur idem meo nomine precari, simulque commemorare, quoties id ipsum, ut ante jam memoravi, per litteras frustra petissem, quæ caussa esset unica, cur nunc iteratis ipsum non gravarem. Adderet quid etiã, me à nemine mortalium plus subsidii in hoc argumento sperare: utpote quem constanti fama percepissem ultra XV. millia librorum possidere ipsum, & cum præcipuis omnibus totius orbis litteratis aut commercium litterarum colere, aut certe quid ipsi rerum agant & moliantur, per eos cum quibus id coleret, magis quam ullum hoc tempore aliud in explorato habere. Denique ut datam primis suis ad me litteris ultionem fidem urgeret eo magis, quoniam à plurimis

ex Italia redeuntibus mihi nunciatum esset, quod *infinitos errores in hoc opusculo sibi deprehensos* diceret. Id ipsum me perlecti non obiter opusculi habere indicium longe gratissimum, sed eam præterea gratiam prætolari, ne mihi diutius emendandi tot errores facultatem eriperet, antequam desuper ab ipso certi quid haberem opus illud non facile recensuro. Quæ uti Virille, sanctissima fide tunc & lubens recepit; ita beneficium verbis inquit re comprobasse ne dubitem, conjunctio nostra, & comperta in omni ejus vita religiosissima promissorum observatio non finit. Ex illo tamen tempore non neglexi etiam per alios omni opportunitate data idem urgere. Quemadmodum inter cæteros etiam *Venerabilem Dn. SPIZELIUM*, cum quo Dominus Magliabecchus litterarum sibi commercium frequens intercedere, ad Dn. Reiserum perscripserat, hac de re per litteras compellavi. Et coram quoque inter alios *Jesuitarum aliquem, nomine celeberrimi Sanctorum vitis & Elogiis editis Papenbrochii* de aliquibus me compellantem, recordor hac eadem petitione gravatum à me abiisse, arrepta occasione, quod ipse à Dn. Magliabecchi etiam de hisce notatis in scripto illo meo erroribus commemorasset. Idem & sæpius per alios, quorum haud omnium amplius memini, factum, donec tandem *cognato meo, mihi Seruditionis omnigenere, & pietatis ultra ætatem exactæ raritate carissimo, Dn. Danieli Gustavo LIPSTORPIO Med. Doctori*, Parisiis ad Italos tendenti, anno superiori festinatissimas paucas lineolas commendatitias simul & monitorias transmisit. Quibus

bus tandem effectum, ut suavissimo charactere Veteris amici oculos & animum denuo, post tot annorum intervalla oblectare mihi contingeret. Siquidem *d. 20. Septembris anni superioris* scriptæ ab inclyto *Dno. Magliabeccho* mihi sunt allatæ. Ex quibus ut amorem mei constantem omnino lætus perspexi: sic indolui merito multum, & excusari calumniæ instar mihi molestæ, quod de infinitis erroribus, hyperbole Italico sermone perfamiliari, ad me perlatum nunciaveram, juxtaque sanctè affirmari, nihil neque litterarum neque librorum aut fasciculorum meorum sibi redditum unquam, maximè verò omnium, *aliquot annotationum ad hocce meum Scriptum transmissa olim folia, ad me neutiquam pervenisse.* Quare non potui non *iterato Dn. Lipstorpium* Româ Florentiam forte setransiturum scribentè summopere rogare, ut Clarissimum virum, cui tantopere placuisset, ut nihil ei denegaturus ille videretur, suo meoque nomine exoraret, ne gravaretur repetita lectione librum meum atque censurâ dignari, postquam illius secundam editionem locupletiolem longe priori nunc molirer. Quod & probè curatum à *Cognato meo, probitatis omnis exemplo sane mihi probatissimo*, satis certo foret, nisi alia ipse via iter suum remensus Patavium esset. Quo magis nunc hisce precor, ut huic officio succedant omnes, qui apud hunc Virum aliqua vel gratia, vel Amicitia, vel Auctoritate pollent. Enimvero, uti jam dixi, à nemine mortalium plus subsidii mihi, hoc in genere scribendi promitto, & promittendum facile censeo. Adeo Bibliothecam ipse vivam in pectore quod

gestet

gestet suo, communi summorum quorumcunque hujus temporis scriptorum tot publicis jam testimoniis abunde constat, ut ea si huc coacervare vellem, opus integrum non parvæ molis inde conficere omnino possem. Unicum tamen solum, idque recentissimum, & forte ipsimet adhuc ignotum, ex eo quem modo sub manibus verso doctissimo *Polybistore Morhofiano*, quin huc adscribam à me non impetro. Utpote præsentis meo argumento apprime conveniens & accommodatum. Exstat illud *lib. 1. c. XV. sub finem*, hisce verbis. *Nostro tempore ANTONIUS MAGLIABECCUS foris multis per totum orbem litteratum, virorum doctorum amicitias innotuit, domi ex omni gente Virorum doctorum concursus est. De cujus insigni humanitate, admirabili eruditione videatur Gregor. Leti. Ital. regnante, part. 3. lib. 4. pag. 423.* Quæ cum ita se habeant, Quæso Te, mi Magliabecce, si quid adhuc amas aut me, aut litterarum studia, & publica commoda, & nominis gloriam tui tam illustrem, quæ cuncta scio pro tua animi constantia Te amare quam maximè: *da hoc precibus meis, & votis tot Eruditorum mecum una vel tacite id flagitantium, vel expressis etiam vocibus litterisve petiturorum, ut ne gravere, quantum per alia graviora negotia potes, emendandis tot erroribus meis manum salutiferam tuam adhibere, simulque additiones, quæ ex eo, quo pristina illæ tam infeliciter aberravisse possint tempore, multum increvisse queant, securiori via transmittere.* Vel publicis tabellariis ad hoc ipsum uti licebit, si alij certissimi homines desint. *Non erit, crede mihi,*

mihi, hujus portorii sumtus ullo modo mihi gravis :
 non magis ac multitudo errorum denunciatorum.
 Quos sane ut aliquos ipse jam detexi, aut aliorum opera
 detectos habeo : ita non minus à Te mihi confirmatos
 & reformatos novis *prosequar gratis*, quasi noviter
 indicatos, *quanto plures, tanto gratiores habiturus*.
 Præterquam enim quod, ut ipse scribis, & quilibet fa-
 cile agnoscit, in tali argumento non possint non ab-
 errationes plusculæ committi : etiam ea est illius gene-
 ris scribendi ratio peculiaris, ut potius iis, ex quibus
 hæc collecta sunt, quam collectori, fidem auctorum
 neque præstare obligato, neque se obliganti, debeant
 plerique necessario imputari, solam collectionis forte
 in tanta copia confusionem, aut negligentiam, facil-
 limè apud æquos Judices purgaturus. Quemadmo-
 dum ergo si liberis nostris vel naturæ vel calus alicu-
 jus injuria nævi aut vulnera inferantur, eadem meden-
 tibus grates oppido maximas habemus : ita quidni Ti-
 bi ego meis libris, unicis illis chartaceis liberis, & inge-
 nii ac industriæ in coelibatu meo, foetibus meis, nævos
 abstergenti, & vulnera solidanti, *quanta possim animi
 grati signa reponam*. Quod faciam profecto sedulo, si
 spem meam, & tot bonorum, implere non dedignabere.
 Quam ut Tibi mentem Deus, conatus omnis boni au-
 ditor atque fautor optimus, inspiret, inspirtam-
 que successibus optatis donet, honori suo & commodis
 multorum, etiam atque etiam precor. Atque hoc
 etiam addo, Amicos insuper tuos, & beneficiis tibi ob-
 strictos eruditos, qui sane rei litterariæ atque librariæ
 fautores erunt, atque curiosi præcipui plerique totius
 Europæ

Europæ omnes, ad idem officii publico Tibiq; præstandi munus ut excites atq; impellas. Quemadmodû sane ad hoc ipsum currentes jam sponte sua plurimos sum expertus, quorum beneficia partim jam data, partim in spe adhuc posita, prorsus hic præterire non debeo. Nempe quantum memoria (ut alias mihi nimis labili, sic recentibus modo variis domesticis ærumnis misere distracta & perturbatâ) nunc consequi licet, omnes quotquot in hunc usq; diem, inde ab edito meo libello aliquid subsidii vel minutissimi attulere, fideliter commemorabo, ut omnes videant, quanto candore, quidquid in posterum sim accepturus, publica confessione cuilibet acceptum ferre sim paratus, etiamsi nihil mihi de universo illo opere, præter hanc fidei & gratæ mentis commendationem reliqui, ea ratione manere debeat. Itaque ut temporis serie conservatas Epistolas ad me doctissimorum virorum selectiores recensenti, oblata cujusq; beneficia vel promissa sese sistant, sic eadem breviter hic exponam. Nempe primus omnium mox ab edito meo de Anonymis & Pseudonymis scripto, nec provocatus me per litteras compellavit, eruditionis Omnigenæ laude celebratissimus, Lipsiensis Academia Professor, JACOBUS THOMASIIUS, applaudens conatibus meis, & aliquas etiam animadversiones statim adjiciens, ac plures editioni renovandæ promittens additiones. Quem utinam mors non eripuisset nobis, haberemus sine dubio locupletem accessionum editioni secundæ augendæ penum, à tam industria prompta, & larga manu sperandam. Quamvis nec illa tamen adeo spe in totum excidisse

cidisse me ut credam, facit superstes *doctissimi parentis haeres doctissimus filius J. U. Doctor. CHRISTIANUSTHOMASIUS*: qui si paternæ famæ atque laudis, ut in aliis multis, ita & in hac erudita beneficentia hæredem sese gerere voluerit, habebimus quo etiam in re nostra repetamus illud Syracidæ. XXX. 4. Ἐπέλευθησεν αὐτῷ ὁ πατήρ, καὶ ὡς ζῶν ἀπέθανεν. ὁμοιον γὰρ αὐτῷ κατέλιπε μετ' αὐτὸν (*Mortuus est pater ejus, & quasi non est mortuus. Similem enim sibi reliquit.*)

Thomasius excepit *M. Joh. REISKIUS*, scholæ tunc Lunæburgensis, nunc Guelpherbytanæ Rector dignissimus, monitis quidem hæctenus paucis solis, in arrham tamen plurium secutororum datis.

Tertius fuit *M. Martinus LIPENIUS* Gymnastii Regii Carolini quod Stetini est, tum temporis Rector & Professor, nunc Illustris Lubecensis Scholæ regimen habens, simili additionum aliquarum arrha me honorans.

Exin *Consultissimus J. U. Dr. Casparus THURMANNUS*, salutato prius coram, deinceps aliqua Lubeca misit ferè quotannis additamenta, quæ abhinc annis jam aliquot intermissa, nunc cumulatim, ut donet etiam atque etiam peto.

Similiter *Excellentissimos* affinitate sibi mutua, æquè ac amicitia mihi junctos, *Viros Jocos Dn. Christianum, Martinum DORNIUM*, Regiæ Maj. Danicæ Consiliarium, & *Dn. Christophorum SCHRADERUM* Consiliarium Illustrissimi Principis Cellensis rogo, pro id od, quæ mihi cum utrisq; amicitia, cumque hoc pater-

ternum hospitium & fraternum contubernium, cum illo etiam consortium Academicum intercedit, ut donaria per vices mihi transmissa, & aliquandiu intermissa, tanto majoribus nunc accessionibus suis, & aliorum, quibus id communicare queant, cumulent. Quemadmodum sane te nominatim compellere nunc cogor, honoratissime DORNI, ut Dn. Collegam nuper tuum, fama super æthera notum, at nunc etiam Regiæ Majestatis Danicæ Consiliarium Status *Excellentissimum* Dn. *Marquardum* GUDIUM eo permovere allabores, ut ex sua ditissima eruditionis atque librorum rarissimorum penu, illos quos potest thesauros uberrimos impertiri mihi, vel publico potius per me, ne dedignetur. Quod si præstiteris, quantum & illi, & Tibi debeat hoc nomine Respublica litteraria universa, prædicare quibus poterò modis, non obliviscar.

Tuas nunc dulcissimas litteras quando relego, *Consultissime Dne. Gerharde* VON MASTRICHT, & nuperi admodum alloquii, brevis quidem, at suavis sane quam maximè recordor, juxtaque tot ante beneficiorum summorum, ulterioribus etiam promissis cumulatorum, memoriam an verò spem gratiorem mihi refrico, non possum quin vel nunc bene precer etiam manibus dulcissimi mei quondam familiaris *J. U. Licentiati Henrici* BROKES, quo parario ultroneo sum tuæ insinuatus amicitiae, simulque vel turnus adeo plures instructissimas, meis à te olim auctis tam liberaliter copiis, confertim explendis, mihi promittam. Modo ne Amplissimi, & ab hoc genere laborum alienis-

fimi muneris magnitudo, ab hacce spe nostra, tuaque mihi cognita patissima voluntate, me in omnibus adjuvandi, aliquid detrahat. Quod ut male metuere me facit, is qui Amorum artificioso doctore teste, *Res est solliciti plena timoris amor*: ita quod victurus etiam sis cogitationes meas, sperare me indefessa tua laboriositas, & renovata ultimis uti litteris, ita sermonibus pollicitatio jubet. Quibus etiam fretus Deo Te, successumq; votorum meorum omnem hunc omnino commendo.

Interrumpit hic seriem benefactorum luctuosa memoria, viri Eruditione famaue scriptorum suorum sane *illustris*, *Hermanni CONRINGII*; cujus in Epistola 7. Febr. 1676. ad me scripta post plurima, quæ premere me modestia jubet, hæc lego. *In argumento illo quod occupasti, de scriptis Anonymis, & Pseudonymis elaborando, velim pergas. Fieri enim quidem non potest, quin sæpe fallant te sive suspiciones, sive narrationes aliorum (quin imò notata jam à me sunt nonnulla παραρρήματα) sed non est hoc tanti, ut propterea manum ab isthac tabula removeas. Non sane prudens aliquis tibi id suaserit, aut æquus non etiam erroribus dabit veniam. Sed hujus quidem etiam παραρρήματα notata mihi mors invidit. Ad vivos redeo. Quos inter nunc sese offert M. Christianus WEISE Weissenfelsæ tum temporis P. P. nunc Rector in Patria sua Zuiccavia meritissimus, à cujus liberalitate utinam æquè inexpectatas accessiones auctori- bus nostris detegendis, ac Bibliothecæ meæ ex donatis ipsius elegantissimis scriptis accedant!*

Jam ad Te venio, *Venerabilis Dne. Affinis Joannes Georgi OLEARI*; cui ut multa jam in hoc argumento debeo, qua per publica tua scripta, qua per privatas litteras mecum communicata, ita plurima etiam ingenui animi (si Ciceroni credamus) more laudabili debere peropto: longiorem ad hoc ipsum tibi vitam exoptans, quam illi, cujus adjacent tuis epistolæ, *Fridrico Gesenio*, Garlebensium Superintendenti contigit. Cum quo ipso etiam spes mihi est sane non parva intermortua: quam si filii patrissantes explere possint, erit unde illis, & mihi, & publico gratuler, & manibus dilectissimi parentis.

A Tua certe, *celeberrime Martine HANKI*, scriptorum notitia, editis Orbi Litterario scriptis longe doctissimis notissima, non parum hic mihi promitto, quodque commodo tuo fiat, majorem in modum peto.

Et quamvis etiam tuæ olim ad me transmissæ, tertia jam editione publicatæ dudum per ora virum volent, de *Adespotis, pseudepigraphis, & supposititiis scriptis Conjectura*, *Consultissime Dne. Johannes DECKERRE*: non plane tamen nullam inde conjecturam facio, restare posse aliqua insuper mihi transmittenda, quibus aut explicari, aut expleri, aut vindicari nonnulla ex publicatis possint, siquidem renavare hanc operam velis, pene ut videtur abdicatam. Sane quidquid impertiveris, ita meis inseretur, ex mente quam indicare non gravaberis tua, ut facile sis agnitus, *nihil in animo hæsisse unquam meo ex iis, de quibus in ultima dedicatione tua publice conquestus es, calum-*

niosis scriptis, atq; Epistolis, mihi nec oculis unquam visis, vel auribus aliunde perceptis, nedum ad animum tui amantissimum transmissis unquam, aut transmittendis. At enim non hanc, sed aliam longe fuisse mihi, tristioremq; causam, unde, ut ipse scribis, amenioris mecum commercii declinatio, & mox, cui non iniquè indoleas casus, acciderit, partim ex Nobilissimi Dni. Georgii SCHROTERINGII J. U. L. Amici mei longe charissimi litteris jam factus esse debes certior, imò certissimus, & in posterum etiam fies, si opus est magis.

A Te quoque, seculi hujusce nostri Eruditorum mihi cognitorum sane decus eximium, & Ornamentū in signe, *Georgi Guiljelme LEIBNUTZ*, ut dilata huc usque admonitiones & additiones nunc flagitem, adjacentes proximè superioribus Deckherrianis litteræ tuæ monent, per quas non minus ac per iterata tua, quibus me huc quoties advenisti colloquia honorasti, tanta ingenii vis, lectionis eruditæ copia, morum ingenuitas, judicii acrimonia, mihi fuit probata, ut nullius pene amicitia magis erudite me delectatum esse, ac quotidie delectari optasse, hic omnino nequeam dissimulare. Fac ergo ut etiam in hocce meo libro aliqua nostræ possint extare amicitia, tuæque tam latè jam patentis eruditionis argumenta, quæ apud me certe semper extabunt, dum vita constabit mea.

Jungerem hic in signe litteratorum decus *Christianum DAUMIUM*, cujus litteræ superioribus adjacent, nisi & destinatum ab ipso mihi additamentorum ad auctores meos cumulum, memorato supra Dn. *Johanni Reiskio* traditum, nescio quis casus, & ipsum

ipsum etiam Virum, mors mihi meisque conatibus adjuvandis, imo reip. litterariæ, dolorifico fato pridem abstulisset.

Eam verò jacturam aliquomodo consolatur suavissima *Guilielmi CAVE* nunc subiens animum ex conspectu litterarum ipsius primarum recordatio. Cujus sane Viri ut *Epistolæ complures doctissimæ, eruditione alia varia, sic additis ad auctores meos detectos aliquot ignotissimis ante mihi decuriis, me ditarunt, præterquam quod publica illius scripta, pleraque mihi etiam liberalissima largitate donata, non parum profuere. Quo magis nunc etiam Deum precor, ne permittat fessam ejus ætatem, & defectas vires impedire, quo minus jam affecta, tum publico, tum mihi privatim destinata, porrò ita possit absolvere, quo novam humanitatis atque doctrinæ, & beneficentiæ tam insignis, quam inopinatæ ex tam longinquo, in me nihil promeritum, collatæ, collaudationem habeam una cum opere hocce proposito mea publicandam.*

At verò neque tu nunc indictus & non compellatus abibis, *Clarissime Dne, Daniel Guilielme MOLLERE, tuque Job. Friderice HEKELI, & Job. Leonarde MODEL*: quorum ut intra promissa humanissimè oblata fere adhuc subsistit hucusque desiderata nunc auctorum detegendorum locupletatio: sic eandem vestris quoque subsidiis adaugeri nunc officiosissimè peto.

Tibi verò etiam, *plurimum Venerande Dne, Johannes DIECMANNE*, grates hic publicas ago, protransmissis jam aliquot decuriis auctorum detectorum

curiosissimis: quas ut aliis porrò augere velis, publico emolumento & honoris tuo, quando ipse nullatenus id demereri adhuc potui, humillimè rogo.

Neque minus & Te *Reverende plurimum Theophile* SPITZELI, cujus ex scriptis publicis, ut aliqua jam mihi decerpfi, non oppido parum notabilia, sic occasione tam variæ in hoc argumento lectionis pluscula insuper alia collecta Tibi esse, omnino mihi persuasum habeo. Quorum ut ante aliquot annos humanissimis ad me litteris factam spem expleas, nunc eo etiam peto audentius, quo plus mihi periit, in amicissimo Tibi, tuique commercii paratio dum viveret meo *D. Antonio* REISERO. Cujus siquidem hæredes ex Manuscriptis ipsius adjuvare me possent, ac vellent, foret cur minus doleam publicam simul ac meam in tam amico, gravi, pio, & erudito viro jacturam. Quam tamen & uberius longe sarcire queat, & ne ullum prætermittat hoc faciendi locum etiam atque publico eruditi orbis potius, quam meo ad id minus respiciendo nomine rogatur, ejusdem *inclytus* suecessor, *D. Johannes Fridericus* MAYERUS, Wittebergensis olim, at nunc Kiloniensis Academiae P. P. Pastor hic ad *D. Jacobi*, & Scholarcha meus honoratissimus famam qui terminat aëtris. A cujus infinita lectione, stupendaq; laboriositate (ne minus ad præsens desiderium meum etiam requisitas, in ipso abundantes, incomparabilis facundia, ingeniique dotes alias, levius hic quam par est attingendo deteram, alias oportunius *D. V. celebrandas*) nihil non habeam expectare, si per graviores, atque sanctiores longe suas occupationes, hisce tantillum levioribus studiis vacare sustineret. Quod ut

ut ego qua par est verècundia, ne iniquus sim præ studio, nunc oro, sic alios mecum exorare opto.

Claudat hoc tandem agmen, ætate superiori, nescio à quo ad ædes meas allatis Gotha litteris, mihi suam offerens etiam eruditam operam V. Cl. *Wilhelmus Ernestus* TENZELIUS, Controversia de Arcani disciplina contra Scheelstratum, editaque nuper doctissimo de Symbolo Athanasiano libello mihi cognitus ante solummodo, nunc vero *transmissa parte ad ditamentorum ad Dn. Deckherri conjecturas*, factus etiam commendatior, & ad notitiam interiorè desiderabilior: quas quidem schediasmatis ante biennium jam editioni parati Caput IX. conficere debuisse scribitur. Qui adeo unicus est ex omni superiori numero, cujus humanitati respondere hucusque distulitum quod ipse plura promittendo, videbatur eo usque dum omnia accepissem, hujus officii veniam indulgere, tum quod ego publicè nunc respondendo illud explere me posse arbitrabar, nescius etiam opportunitatis, meas ad ipsum rectè curandi. Quod ne fecus interpretari Vir Clarissimus, nec suam mihi liberalitatem, quavis aliena minus gratam & honoratam existimare velit, hic adeo publicè rogatum volo.

Atque hi quidem sunt, quos in litteris meis invenio vel donatores, vel promissores, hujus generis munerum omnes. Nisi quod omnium instar unus adhuc superest laudandus, tum in hac, tum in sequentium coram mihi suam munificentiam exhibentium classe, largitatem universorum longe superans, *Laurentius* NORMANNUS. Is postquam aliqua sparsim ante

præludia dedisset, tandem larga manu non decurias, sed *centurias integras complures* agminibus meis succenturiandas, Ulyssæo ad me more visens obtulit, ac postea etiam per litteras subinde auxit, adeo ut *ad mil-lenarium* ejusdem munera ferme appropinquent, Et quamvis in tanto numero sint etiam ab aliis mihi, vel eorundem auctorum quos ipse usurpaverat propria lectione detecti; hucusque tamen ferè dimidia transmissorum pars ipsi soli debetur, & magna certè debetur, credo, semper, adeo sunt ex reconditis aliqui sacrariis & secretioribus eruditionis adytis extracti. Quo nomine uti peculiare omnino gratias non meas modo, sed Orbis eruditi universi plane meretur; ita si quid etiam tantis divitijs ulterius, quæ est illius in hoc genere magnificentia, superaddiderit (nam ut modum benignitatis cogitans, remittam ulterius quid flagitare, ipsa æquitas poscere videtur) eo etiam ulteriorem ac uberiolem publicam celebrationem Jure suo exposcet, imò antequam exposcat, impetrabit. Quandoquidem & hoc nomine illi sane non vulgarem debeo gratiam, quod ingenuo plane candore, notatos etiam aliquot typographi, amanuensis, & styli adeo mei errores mihi detexit ultro, cum simile officium abstot aliis, majori vitæ usu & familiaritate mihi junctis, frustra efflagitasset. Quod ut apud me nunquam inter mortuorum beneficium habet collocatum, ita quin animo lubenti, prolixius sit ad me studia sua in hoc genere porrò delaturus, haud quaquam dubito. Illud interim & ipsum, & reliquos omnes litterarum commercio mihi tam munifico hucusque cognitos,

Viros

Viros Omnium Ordinum honoratissimos, iterum iterumque rogare debeo. Ne succenseant meæ aliquot abhinc annis sibi compertæ vel raritati, vel intermissione in hoc genere officii, in quo non tam voto meo, quam fato, me segnior, ac tandem plane quasi emortuum fuisse, sciant aliquot jam retro annis. Ex quo nempe arthride aliisque morbis, neque non domesticis ærumnis, in publicum plus satis magna sui parte vel notis jam, vel à me certe nunc non divulgandis, subinde adeo fui, corpore, animoque prostratus, ut de salute potius & vita mihi quandoque conservanda magis, quam de ulla re alia cogitandum inter occupationes quotidianas laboriosissimæ Professionis esset. Qui factum ut *decennio fere* jam abhinc integro *segnior, quinquennio* verò etiam *proximo nullus* omnino, *inscribendo, vel respondendo, ad eruditas* amicorum litteras pene fuerim; quin adeo *spem perficendi hujus de Auctoribus detectis, tam operosi operis, inter derelicta* plane, ac *desperata* reposuerim. Et sane haud mediocriter *letabar*, quando à memorato superius librorum helluone tanto, *Angelico Aproso*, scriptum aliquod ejus argumenti prodiisse, mihi à reduce ex Italia doctissimi de Tibiis veterum operis auctore Celeberrimo Dano, *Casp. Bartholino* juniore, jam ante decennium & quod excurrit, referebatur, expresso etiam *libri titulo, La Maschera scuoperta*, id est, *Larva detecta*, quo primum Consultissimi Lipsiensium Professoris *Geisleri Schediasma*, meum ut extorserit, pag. 50. 1. 167. Anonymorum meorum enarravi. Enimvero consimilis inscriptionis Opere novo, penitus nunc ex-

haustum iri, quidquid me fugerat ex tam ubere fluente
 praterlapsum, mihi persuadere gestiebam. At cum
 inquisitione facta, nihil etiam illud esse intellexissem,
 reculo tertium Dn. *Job. Deckherr* libello, cum *Vir-*
dungii, Balthi, circa id argumentum novis etiam curis,
 iterum in spem erigebat, aliquem tandem se proditu-
 rum, qui totum hoc ex professio scribendi genus occu-
 pans, lampada sibi à me tradi non invitatus pateretur. Ego
 certe non semel omni superiorum temporum tractu
 optavi, aut ambivi aliquem, in quem omnia mea, meo-
 rumque Amicorum hujus argumenti collectanea or-
 dinanda & edenda transferrem. Usque adeo, ut vel
 ab extremo semotis orbe Britannis cum arcessiturus
 fuerim, aut potius arcessere laboraverim, quando nec
 domi, nec in vicinia reperiebam. Enimverò non alia
 mente ad Clarissimum Dn. *Thomam Hyde*, per pluri-
 mum reverendum Dn. D. *Guilielmum Cave* litteras,
 etiam ubi minus ad alios me provocantes exarabam,
 dedi, quam ut scirem, an in hoc genere, quemadmo-
 dum ex Dni. *Morbosii* ad me scriptis intellexeram, ali-
 quid moliretur, quod meis recipiendis locum daret.
 Verum ad eas ego litteras responsi haud quidquam im-
 petravi, nisi quod à Dno. *Cave* rescriptum est, nihil ab
 eo similis argumenti tentari. Unde hac spe quidem de-
 jectum me plane cognovi, æque ac nuper iterum etiam
 multo locupletiore, de Clariss. Dno. *Adriano BAIL-*
LETTO, Bibliothecario Advocati in Parlamento Pa-
 risino Generalis Lamoignii concepta. Illius enim
 curiosissima novem volumina quibus editis in 12. Pa-
 ris, 1688. & seqq. annis *Jugements de Savans sur les*
Ouvrages

Ouvrages des principaux Auteurs, titulum fecit, locupletandis Anonymis & Pseudonymis meis, ut talia soleo, evolvens, animadverti peculiare opus non semel promitti, *des Auteurs deguisez*, sive de auctoribus dissimulatis, aut personatis: videlicet, quantum nunc recordari licet, *Tom. 1. p. 475. dubie quidem*, at confirmatius etiam *Tom. 2. part. 2. pag. 280. Tom. 3. pag. 22. Tom. 4. part. 1. n. 1095. pag. 10. & part. 2. pag. 386. n. 1161. & p. 477.* Quorum locorum aliquibus partim memoratos mihi, partim adhuc intactos aliquos notari observabam: juxtaque meum hujus argumenti opusculum, & ubi maximè utiliter, appositeque poterat, non citari, alienioribusque locis, & quandoque ita adduci, ut aliena potius fide, quam inspectione propria videretur allegatum. Unde in spem me adduci gratissimam facile sum passus eam, fore ut Vir Clarissimus aliquam multa hujus argumenti collegisset, etiam meis laboribus non attentis, adeoque cum illis parum commune habitura. Quæ cum sine dubio editioni destinasset, oportune admodum illi mea me submissurum, & hac ratione huic oneri meos impares nimis humeros, optima & Reip. litterariæ innoxia ratione subducturum, imò cum fructu etiam ejusdem & lucro. Quando cum ab aliis multis ad hanc rem præfidiis, Virum huic rei Bibliothecariæ ratione muneris ex professo vacantem, cui me subcissivas solum horas impendere oportet, instructiorem me longe, tum à libris instructissimum cognoscebam. Quippe qui degeret in Urbe illa, quæ sola privatarum Bibliothecarum plus quam univèrsa Germania, aliaque regna continere, jam

suo tempore à *Ludovico Jacobo Cabilonensi* narratur, Cui si maxime fidem denegare, cum *Clarissimo Morbosio Polyhist, lib. 1. c. III. p. 23.* non sine ratione vellem, attamen plus illic librorum ad hoc scribendi genus pertinentium, singulas aliquot Bibliothecas, quam *Hamburgæ* universas habere, fides oculata me credere dudum coëgerat. Quo accedit, quod uti modo citato loco *Morbosius. p. 27.* ex vero scribit, etiam, *Galli in eo liberales, apud quos vel privatae bibliothecæ ad publicos usus conceduntur.* Ne dicam ipsis Gallis vix alios magis, ut alia multa studiorum genera, sic illud Bibliothecariæ rei locupletasse operibus operosissimis, Quale vel illud, nec *Morbosio Polyhist. lib. 1. c. XVI. p. 189.* nec mihi visum hucusque, at *Clariss. Bailleto commendatum* etiam opus, *sex spissorum in folio Voluminum* existit, quo *Parisiensis quidam du Boulay de Academiis Gallia, ac speciatim Parisiensi historiam,* conscripsit. Ut alios in publicum editos, mole ac numero spectabiles, præ aliis tot aliorum de re libraria, nunc qua Gallicos, qua latinos Gallorum auctorum silentio involvam. Quamobrem hisce ac pluribus aliis rationibus inductus, ab omnibus inde ad nos adventantibus sedulo cœpi percontari, numquid tale vel edere vel editurum esse *Dn. Bailletum* inaudivissent. Cumque peropportune accidisset interim, ut memoratus jam ante charissimus ex merito, & cognationis Jure *Dn. Gustav. Daniel LIPSTORPIUS, Med. D.* in Gallias ex Anglia transfretaret, in mandatis eidem haud neglexi dare, ut ipse *Dn. Bailletum* adirêt, ac de tota re quantum indagare posset, quantocytus certissima

certissima quæque renunciaret. Is igitur 2. *Maji* anni superioris ad me scriptis adjunxit, ab honoratissima Dni. *Bailleti* manu schedam, qua significabatur, jam abhinc decennio ferè Latinum opus, ad consiciendum Tomum in folio conscriptum se habere hoc titulo. *Elenchus Apocalypticus, Scriptorum Pseudonymorum, in tres partes distributus quorum comprehendat.*

1. *Larvatos seu Cryptonymos, qui fictitium suis,*
2. *Plagiarios, qui suum alienis,*
3. *Impostores, qui alienum suis operibus nomen imposuere.*

Ejusq; operi parti primæ nunc edendæ se, reposito etiam interea temporis altero illo, jam ad novum volumen usque continuato de *Judiciis auctorum* scripto insudare, sed *Gallice* versæ, & correctionibus, additionibus, subtractionibusque variis mutatæ. Eam tomos binos, formæ, uti vocant, *quartæ datum*, cui alii bini quasi *παράθετος* sint addendi, eorum auctorum, qui versione aliqua, vel initialium litterarum solarum, vel societatum in quibus agebant, vel assumptorum inde aut alias varie nominum expressione aut aliqua descriptione alia sola se manifestassent, &c.

Hisce adeo lectis, ego plane jam *Voti* mei me compotem factum existimans, quamprimum aliquid otii nactus eram, *ex animi subjunctis Num. 1.* litteras, extemporales quidem, attamen prolixas satis, me meaque desideria circa hanc rem omnem ingenuè ut in animo erant meo appertissime patefacientes: quas adeo confestim ruri etiam deproperatas, in urbem attuli, & convasatis quæ inveniebam editorum aliquando à me scriptorum plerorumque exemplis singulis,
Parisiis

Parisiis dimisi. Cumque testudineo illæ nimis gradu, postquam adversis etiam ventis abituræ naves hic aliquandiu detentæ essent, minus acri meo desiderio responderent, ac interim digresso Dno. Lipstorphio, Civis alius meus, & olim auditor, nunc Amicus longe charissimus Dn. Bartholdus WALTHERUS J. U. D. Parisios Heidelbergæ pervenisset, haud distuli ad eundem quoque super ea re litteras dare, quibus *excerpta potissima superioris ad Dn. Bailletum Epistole, cum epistolio novo superioris prænuncio, tradenda ipsi committebam.* Quo factò *responsum etiam XVI. Kal. septemb. datum accepi, humanissimum quidem, quale jam ante transmissa scheda satis pollicebatur, sed quod itidem spe mea me dejiceret omni, qua fueram hucusq; & mecum & apud amicos præmaturè nimis jam gavius.* Etenim præterquam quod *Latinè concipiendi operis spem nullam relinquebant, disertis etiam verbis Anonymos repudiabant omnes, Pseudonymis etiam ad minimam totius molis partem restrictis, per hæc verba: quod illos duntaxat Auctores detegere constituerim, qui dolo malo, prudentes, scientes, & cum facere tentarunt, in adsciscendis sibi qua scitis, qua emendicatis nominibus.* Ac interjectis aliis iterum: *Plagiatorum opus, itemq; Impostorum in alios annos distuli. De scriptis veterum tam sacris aut Ecclesiasticis, quam profanis, qua vel per oscitantium librariorum, vel per ignorantiam Criticorum, vel etiam per temporum injuriam certis quibusdam Auctoribus attributa sunt perperam, nihil dicam omnino, quia in illis nullam fraudem malam deprabendo.* Cætera in quibus dolus
inesse

in esse videbitur, vel *ad Impositores*, vel *ad Plagiarios* seorsim amandabo. Fateor sane ingratiſſimum hoc mihi nuntium accidisse, tantoque molestius, quanto expectatione mihi blanditus eram dulciore, fieri posse, ut derivato in alium onere hocce toto, cui me solum ferendo impari plane cognoscebam, ipsemet interim ad alia, quibus sine collegis sufficerem magis, reservare me totum possem. Adhuc tamen nihil desperandum plane ratus, Deo Duce atque auspice, (cujus unius adeo ductu, non meo in hoc inopinatum scribendi genus, nescio quomodo pertractum me quo magis recognosco, hoc miror magis) non uno etiam felici omine lætior, hoc quidquid ex præcisa tanta spe doloris animum occupare poterat nunc consolor. Quorum facile primum non modo, sed potissimum unum etiam est, quod articularibus doloribus, qui antea majorem anni partem vel tractandis me, nedum pertractandis meis in hoc argumento congestis, non exigua mole schedis atque libellis, inutilem efficere solebant, levatus sum hoc ipso anno, per auxilium inexpectatum prope ac miraculosum lacteæ diætæ, contra consilium amicorum & Medicorum omnium, ab hypochondriaco, cachectico, & morborum coluvie multiplici ad extremam virium imbecillitatem dejecto institutæ, tanto cum successu, ut nemo non mecum quasi renascentem me (utinam spiritu æquè vel magis quam corpore & ingenio) indies stupeat. Accedebant tam auspicato huic omni mox alia, æquè inopinata. Eruditorum & bibliopolarum nempe, non modo secundam editionem operis hujus certatim flagi-

flagitantium, ad me delata nunciis atque litteris desiderii multum habentia vota: verum horum oblata insuper præmia, ex ipsi etiam illis oris, ubi quam minimum largitatis erga Scriptores vigere, jam olim mihi inter alios, Civis meus celeberrimus atque Fautor integerrimus *Job. Fridericus Gronovius*, erat confessione sui etiam exempli testatus: quando vix aliquot exemplaria, necessariis erga necessarios & amicos donariis, aut ἀντιδώροις suffectura, sibi doctissimarum suarum, & si qua possint alia, vendibilium lucubrationum, ab editioni eorundem obstetricantibus bibliopoli præstari, ante hosce XXII. annos conquerebatur. Quorum ab eo tempore animos factos esse magis prodigos, uti nullo ad me fuerat perlatum indicio, ita notabilem pecuniæ juxta & exemplorum summam editioni secundæ Anonymorum meorum inde offerri, per optimæ fidei, magnique nominis Pararios, tanto impensius mirabar. Maximè verò omnium me jacentem adhuc erigebant, omnino insignia aliqua, ipsi operi perficiendo oblata partim, & exorata etiam, ipsorum intra pomeria mea mecum habitantium doctissimorum Civium auxilia: quorum si plura quæpiam benigna fors obtulerit, jam in portu navigare me confido. Etenim antea quidem eorum non nisi singuli, vel certe pauci, singulos vel certe paucos admodum auctores interdum, aliud agentibus fortè sibi oblatos submiserant. Quorum tamen nullus sibi vel minimam suæ operæ particulam periisse velim existimet, eo quod jam singulorum nominibus hic recensendis, ne si vellem quidem sufficiens, ob memoriæ perfidiam,

nunc

nunc ob otii, in exquirendis ex tanto numero schedarum ad quemque pertinentibus laciniis infumendi penuriam, atque parsimoniam, imò laudabilem si *Seneca* credimus avaritiam, mihi multis ex causis necessariam, abstinere cogor. Quin potius sciant omnes, me unicuique, ubi ad suppeditatos ab eo auctores, aut libros saltim commodatos, in ipsius operis elaboratione fuerit mihi perventum, suas omnino disertissimis quibus potero verbis repositurum esse gratias, quando id, consignata in hunc finem ubique benefactorum nomina, non poterunt me sinere amplius oblivisci. Solum interim ex hoc ordine auxiliatorum & amplificatorum, quem salva pietate silentio præterire non possum, nunc habeo honoratissimum, & editione priori jam laudatum aliquoties, ac vel adeo cognationis jure mihi præcipuè, imò parentis loco habendum, Nobilissimum & Excellentissimum *Dn. Avunculum* meum, *Johannem GARMERUM*, Phil. & Med. Doctorem, ac Physicum hujus Urbis & polyhiatrum primarium: quem ut suam in omnibus aliis, neque non etiam in hoc genere benevolentiam continuare mihi, ne dedignetur, piè obtestor, ad omnia vicissim officiorum genera, privata vel publica, vel hac occasione iterum iterumque me obstringens.

Vobis verò quas hic condignas reponam gratias omnino haud video, *Triga* meorum civium & *Amicorum lectissima*, & in hoc scribendi adjumento longe utilissima. Quorum tu *primus*, Nobilissime *Dne. Helvise SYLMI*, plures integros auctores assiduitate indefessa perlustrare, ac in meos indices re-

ferre non es dedignatus : In iisque sane *vastissimos* aliquot *in folio*, quales sunt Thomæ Hyde Bibliotheca Oxoniensis, Nicol. Antonii Bibliotheca Hispanica, *Sorivelli* Jesuitica, ne minutiores nunc suo loco non reticendos hic etiam attexam. Tuque *secundus* ab hoc, charissime *Dne. Collega*, *Georgi Eliezer ET-ZARDE*, qui Rabbinos Scriptores, caput peculiare Anonymorum meorum facturos, jam elaboratos dedisti, & renavanda etiam opera recensendos denuo, atque augendos etiam accessionibus, & collatione insuper aliorum auctorum, usque ad editionem faciendam adeo benevole recepisti. Tu denique *tertius* mihi, *Joh. Georgi à PETKUM*, L. A. M. Venerandi nobis maximè dum viveret Parentis, patrifans omnino, imò magna Parentis-etiam in Ecclesiam Merita majoribus, (ita faxit Deus T. O. M!) exuperaturus quandoque filius: qu ultrò *Anglis & Pseudonymis & Anonymis instruendis* te non obtulisti modo, simulac desideriorum meorum summam intellexisti, sed & ita in hoc munere tractasti, ut jam totum hoc *de Anonymis Anglis detectis caput*, penè pro elaborato edi posset, nisi expectatæ aliorum adhuc accessiones, inferendis hinc inde, forte subnascentibus, nec mutilanda per separatam divulgatæ unius partis subtractionem editione operis, festinationem inhiherent.

Ne tamen ea vobis procrastinatio fraudi esse ullo modo possit, o dilectæ animæ doctæque, ac meæ adeo per amorem sincerissimum non parvæ partes, jam nunc in publicum testor, hæc bina capita mei Operis Vobis, Vestrisq; nominibus Clarissimis præfixis edenda olim fore,

fore, quorum laboribus tam industriis sedulisque potissimum debebantur. Quod si quæ porro vestræ in me, rempublicamque litterariam insignis adeo, raræque pietatis æmulæ bonæ mentes, ex tanto litteratorum Hamburgensium, indigenarum, aut adoptivorum hic sese tenentium numero, accesserint aliæ; jam facile poterit hoc quicquid de solo memetipso merito despero, plurium Vestri similium Auxiliatorum Amicorum Eruditorum Industria conjuncta, annuente divinæ gratiæ supereminente auxilio, propediem feliciter absolvi.

Et verò est, quod etiam nunc statim Vos exhilarem, lætissimo & optimi iterum ominis nuncio, societatis in hoc vestro labore mihi recens oblata, exoptatissimi olim auditoris mei planeque nulli secundi, nunc Amici, & *in hac elaboranda scriptione* futuri ex promisso *Collega* longè acceptissimi, Dni. *Bartholdi WALTHERI*, J. U. Doctoris, Viri virtutis ac Eruditionis eximiè probatæ. Utinam modo non, quod aliis aliquibus, alias huic operi forte non æquè defuturis egregiis Viris contigit, plurimarum graviorum mox, tam idoneos non diu deficientium occupationū, forensium aut aliarum mole, ab otio hocce litterario abstrahatur! Sed quid ego mihi omen bonum ipsus imminuere aut vitare ineptus præcipitem? Speremus meliora, feramus contingentia: Lætetur præsentibus bonis, laturo futura qualiacunque. Sane hucusque bona cuncta portenduntur, imo porriguntur. Quando vel hæc adhuc scribenti adeo, Civis meus Excellentissimus

tissimus *Dn. Otto SPERLINGIUS* J. U. D. & Regiæ Majestatis Danicæ Consiliarius, mihi *centurias* aliquot integras, collectorum sibi ex auctoribus variis *Anonymorum atq; Pseudonymorum* detectorum, nec opianti donat. Cujus ut largitatem, ita in excerpendo etiam ordinem, vellem omnes imitarentur, suæ non minori quam meæ commoditati. Nempe ut ex singulis libris excerptos, serie prout obvenerint nil mutata, consignatos sistant. Ita enim illico ad conspectum auctoris ipsius mihi liceat dijudicare, num prætereunda habeam, tanquam ex libro jam perccepto mihi, quæ sequuntur enotata pluscula, an verò tanquam intacta, meis nunc demum indicibus inferenda, curiose verbatenusque debeam lectitare. Quorum sane prius hic per integras decurias, ex Gregorio *Leti*, Valerio *Andree*, & aliis mihi dudum perlustratis enotatas, magno cum otii & laboris lucro est factitatum. Ut itaque tam utilis me liberalitas, honoratissimi, ac aliis dudum beneficiis non vulgaribus mihi commendatissimi Civis mei, summopere in spem ulterioris de consummando meo opere faustitatis me rapit: sic in eadem amplius quoque me, firmant externa, imò ab extrema *Hungaria*, superioribus diebus ad me transmissa, & à *Dno. Cramero*, J. U. D. & Prof. P. Electoralis Academiæ *Duysburgensis* designato, mihi tradita, ad editum meum scriptum de auctoribus occultis detectis *additamenta* foliorum aliquot doctissimæ, auctoris ut habet inscriptio, *Johannis Christophori RAUSCHERI*, J. U. Licent. & Syndici *Schemnicensis* in *Hungaria*. Cujus ut beneficium etiam hoc agnosco & lator

lætor eo impensius, quo à longius remoto, & minus unquam ante cognito mihi tam inopinato confertur, sane omni occasione in ipsius operis editione, porrò suis sæpe locis celebrandum: ita nolim in hoc imitentur alii exemplum Amplissimi hujusce Viri, quod sine ullis additis litteris transmissionem instituant, hac ratione scilicet mihi facilitatem de necessariis quandoque ulterius quærendi omnem erepturi. Sed de hisce quidem & similibus, suo loco mox pluribus partite commonefaciam eos, quibus hæc in commune nunc scribo eruditos, & huic meo instituto operi faventes Amplificatores omnes. Jam dudum enim à præteritis atque præsentibus, ad futura, & porrò exequenda, stylium meum convertere desidero, tam locuplete spe undique affulgente, ac quantum potis est solante jacturam (interim dum longiores renovandæ hujus eruditionis moras invito multum iniecere tam multa) *emortuorum* plane Virorum summorum, à quibus summa etiam hujus mei operis adminicula expectabam. Videlicet præter antea memoratos luctuosæ mihi meiq; operis amantibus quibusq; memoriæ, *Vicos Conringium, Daumium, Reiserum*, ah! quanta nomina! etiam lugendi nobis nunc, quia usurpandi non supersunt alii; ex quibus eminent maximè *Clariss. Gothofredus VOIGTIUS*, SS. Theologiæ Licentiatus, & Rector Scholæ nostratis publicæ dignissimus, imò majoribus longe dignus, à cujus sane singulari eruditione, atq; diffusula lectione, nec pauca, nec vulgaria mihi promittebam. Propiori quoque Collegii societate junctiores *Michael KIRSTENIUS* eiq; in verso mortalitatis or-

dine, cum longo post intervallo Professionis Collega factus esset, præmortuus *Martinus FOGELIUS*, ambo doctrinæ incomparabilis, hic verò etiam promissis, & in agone designatis, ad meum hoc Institutum pertinentibus schedis, mihi tanto desiderabilior factus, Ne nunc taceam quoque *Gothofredum MELMIUM*, Archiætrum Imperatorii Soceri, nunc Electoris Palatini, *ex civibusq;* meis *Matthiam PAISENIUM Ph. & Med. D. & Henricum BROKES J. U. L.* editioni priorum jam laudatos, & alios memoriæ nunc etiam infidæ non occurrentes, at non eo magis infidæ oblivioni destinatos. Quorum eo minus hic nomina silentio involvenda nunc habui, quo magis eorum hæredes rogandos habeo, ut, si quid ex eorum chartis, meo Instituto conducibile superesse deprehenderit, illud meæ, publicæque utilitati, ac ipsorum desiderio, quæ loco testamenti esse ex naturali æquitate debet, inquisitum, asservatumque, impertire ne graventur, suæ quoque subministrationis laudem publicam non amissuri.

Quod nec eorum favor unquam ut faciat committam, qui *conam, aut per alios factam* subsidiorum aliorum *spem*, ullo modo adimplere non fuerint designati. Quorum ut memoriam omnium nunc non habere me amplius fateor: ita recentissimum ex illis *Du. Johannem MOLLERUM* Flensburgensem Cimbrum jam dememinisse saltim non possum. Quippe cujus *Prodromus Cimbricæ litteraturæ*, mihi donatus, ante oculos non modo jacet, verum etiam per litteras expetita, tum mea, tum aliorum, me paratio, ad id opus subsidia urgenda, animo quotidie obversatur meo.

Unde

Unde quemadmodum spero non plane nihil me illi profuturum, ita vicissim ex ipsius opere, sive ante meum edatur, sive ut eo elaboratius prodeat, etiam diutius differatur, mihi conspectos partim jam in anographo anonos atque Pseudonimos communicandos, jure promissi, quasi jam transmissos adscribo. Quemadmodum & ullius reliquorum ultroneorum adeo promissorum fidem in dubium vocare, me religio vetat, vel Philosophicæ, nedum Christianæ charitatis.

At enim ipsa hujus invitationis ultra spem excrescens sub manibus moles, jam dudum imperare mihi videtur, ut explicite partiteque tandem exponam, quidnam, & quomodo mihi ab iis, quos compellare nunc aggressus sum instituti mei Patronis, atque Fautoribus O. O. honoratissimis, præstari potissimum exoptem. Quod priusquam expediam, ipsum *presentis mei operis statum, & de futuro consilium* omne animi, propositumque, prius partite candideque patefactum, enarrare non inconsultum videtur. Ut eo conspecto, quidnam etiam ultra, vel contra mea vota, utiliter in commune conferri queat, vel auxilii, vel consilii, tanto magis integrum sit me prudentioribus, & altius penetrantibus omnibus arbitrari, atque nil magis quam doceri aventi mihi significare. *Sciendum itaque, quod* 1. Tantus ad me à celebratis supra Viris, æquè doctis atque beneficis, auctorum *numerus Anonymorum & Pseudonymorum detectorum* est delatus, partim & à me collectus, ut jam ex MD. *ultra quartum millenarium excreverit*, nisi me calculus, ex tot confusarum scheda-

rum, & repetitionibus creberrimis plenarum, ægrè certus subducendus, aliquomodo fallit, quod tamen haud adeo multum fore credo.

Ubi tamen monere hoc etiam aliqua me necessitas cogit, quod ut (1) *Anonymorum nomine complector omnes, quorum nomina quomodocumq; sunt ommissa*, sive litteris initialibus, sive Collegii, aut Societatis, aut Professionis, aut Symboli, aut ulteriori aliquo signo, non nihil ad ejus indagacionem profuturo subinnuantur :

Ita (2) *Pseudonymos utique illos etiam habeo, qui vel fictum, vel immutatum nomen assumsere, licet à dolo absint.* Quamvis id dissentiente Clariss. Morhofio Polyhist. lib. 1, c. IX. p. 85. fieri videam : forte quod *Œuð* seu mendacium strictiori sensu, pro falso dolo tantum accipi cupit. In quo tamen illi neque nostri nunc instituti ratio, ut conformemus nos permittit, neque natura vocis, aut usurpationis consuetudo necessario obstringit, ut alias oportunius fortassis latiusque deducemus.

2. *De singulis, & eorum qui jam ante fuere memorati, & accedentium nunc novorum, accuratius longe, pleniusque nunc agendum mihi decrevi, quam olim, ubi & temporis, & voluminis coarctatum nimis à Bibliopola editore spatium, præter alias præfando tunc indicatas imperfecti nimis opusculi causas, eo quo potuissem atque voluissem progredi non permittebant.*

3. *Ordo etiam in iis qui prolixiorum tractationem mereri aut recipere poterunt, certus & uniformis observabitur ille, ut (1) cum titulo libri, argumentum*
ejus

ejus summarium: (2) *Prioris nostræ tractationis de illo scripto*, siquidem ibi ejus extiterit memoria, *significatio*, vel repetitionem vel emendationem includens, aut si nondum in ea extiterit, *omissionem indicatura*.

(3) *Editiones variae* memorentur mihi notæ.

(4) *Versiones aut commentaria*, *cenſuræ*, & *refutationes*, si extent, & alia ejus generis.

(5) *Auctores removendi prius*, si qui *falsa venditione*, aut *suspensione jaçentur*.

(6) *Auctor verus*, certo cognitus, aut probabili maxime opinione, vel conjectura existimatus.

(7) *Elogia*, sparsim inventa, vel *vituperia*, & hinc operæ pretium, aut aliorum aut nostra etiam existimatione factum.

(8) *Loca auctorum prolixiora*, *seorsim* ad sua quæque superioris tractationis membra *signis appositis relata*, & plene quantum opus videbitur *ex scripta*: præcipuis etiam *partibus*, ob quas adducuntur, quasq; extra sermonis integri contextum solas apponere non erat futurum ad intellectum plenarium sufficiens, Lectoris evitando tædio, *mutatione typi* variata, primo statim ad spectui discretionem satis evidenti *separatis*. Quod ipsum tanto magis necessarium erit, quo minus eos qui adducendi nobis venient, omnis generis diversi admodum, & sæpe rari, ac paucis adeo, imo quandoque ne nobis quidem possessi, sed composito tantum usurpati auctores plurimi, omnibus ad manum statim fore sperandi non sunt. Cum nullius adeo generis librorum in Bibliothecis plerisque, certe hujus Urbis, qua publicis, qua privatis omnibus, sit æqua

raritas, ac eorum, qui de re bibliothecaria tractant ex professo, quales sæpissime tamen nobis venient in partes vocandi.

Et hujusce quidem plenariæ tractationis *specimen*, statim huic invitationi jam apponendum, in promptu ad umbilicum plane perductum erat, in eximia, nec unquam satis commendandæ, ipsique Luthero, & ferventissimi zeli Theologis maximè orthodoxis commendatissimæ pietatis libello anonymo, cui *Theologia Germanica* Titulus est. Sed excrescens nimis hujusce ad exteros procul transmittendæ jam Invitationis moles, eandem in se non adeo parvam tractationem illi sociare nunc dissuasit. Circa quam Interim hoc etiam peculiare tamen nunc significandum adhuc habemus: ut si quis *de auctore illius libri*, à Johanne Wolffio Memorabilium Tom. I. fol. 863. ad A. 1460. laudato nescio quo EBLENDŌ Historico, Joh. Böttigero Isagoges Historiæ p. 358. etiam memorato, *ulteriorem aliquam notitiam impertire possit*, is sciat eo nomine Minerval sibi me debiturum. Quandoquidem non Vosius modo, & ejus annotator Sandius, sed omnes mei bibliothecarii adeo, altum de illo plane silent.

4. *Indicem confeci duplicem*, admodum incrementis suscepti hujusce operis promovendis, ni fallor, idoneum, imò necessarium futurum, quem utrumque hic subjunxi. Eorum *prior Num. 2.* adjunctus, exhibet *auctores*, maximè bibliothecarios, mihi jam aut ipsimet, aut per amicos, aut una cum illis usurpatos, atque *perlectos*, sive quid adjuverint nostra collectanea, sive

spe vana operam eluserint nostram, Eum velim credant mihi Lectores, non uti male fieri consuevit, ambitiosæ atque ostentatoricæ jactationi multæ lectionis esse confectum, sed caudide, ac bona fide ita concinnatum, ut hisce denuo perquirendis (nisi forte ob *περὶ ἀμάρτα*, nunquam prorsus egeranda) supersedere possint, eamque operam in alios libros, nobis adhuc nondum perlustratos conferre, benevoli atque industrii horum nostrorum conatum adjutores. *Posterior index Num. 3.* adscriptus, illorum est *auctorum*, quos ipse nancisci ferme desperans, præ aliis, eorum quibus hoc magis integrum est quam mihi, meisque hic præsentibus hucusque auxiliariis, opera perlustrari exoptem: sive numero detegendorum, sive probationi, & confirmationi jam detectorum, aliquid accessionis, ut spero, non contemnendæ allaturos.

Quamvis jam ex hisce adeo cuilibet ingenioso, atque industrio hujus studii amatori, obscurum amplius, aut divinato difficile manere non possit, quo genere adjumenti potissimum sublevari opera nobis suscepta queat: ut tamen etiam eò certius, atque plenius, promptiusq; illud omne constet, neq; meditationis ullius ambigæ vel operosæ, aut superflui laboris onere gravaturi, fortassis erroris, aliquod vel levissimum periculum remanere mea culpa possit: ulterius posthac, *quorsum hæc nostra spectet invitatio*, distinctis aliquot etiam capitibus, partite nunc & enucleate magis exponam.

Nempe postquam inventus non est, ubi maxime desiderabatur, qui totam hanc in se transmo-
 ope-

operam pateretur : ut acceptis a me , æquè ac industria mea, vel amicorum hic præsentium, collectis accessionibus editionis prioris , ipse diligenter omnia quæ posset, ex libris, aut memoriis aliunde subministratis, ulterius inquisita ordinaret, instrueretque, beneficiis cujusque adjutoris sui candide publicatis, & citra insectationem cujusquam aut invidiam, bona fide recensitis, latino idiomate publicaret : ipsemet operi, cui solus imparem me agnosco, *subsidia maximè desiderata*, Eruditorum Fautorum, & Amplificatorum ope subministranda, humillime peto, ea quæ sequuntur.

1. Ut *quæ quisq;* super detectis Anonymis sive Pseudonymis scriptis habeat collecta, vel ex libris, vel ex memoriis, & narrationibus fide dignis quibuscunque, aut virorum doctorum, aut bibliopolarum & typographorum, quibuscum familiaritatem colentes sane plurimum juvare me possint, vel saltem ex indiciis, atq; conjecturis non prorsus incertis: ea velint ad me transferenda curare, quantum fieri queat *unde conscripta integreque*, imprimis quod ad auctorum loca, *cumque* expresse, additis minutissimis distinctionibus librorum, capitum, sectionum, & paginarum partibus, ut citra errorem legi, atque describi à quolibet mediocriter docto possint.

Ubi tamen hoc etiam monere statim debeo, me communicationem eam petere, ac impetratam usurpaturum non aliter esse, quam *cum restrictione*, prudenter & modeste *addita Dno. Bailletto*, Jugemens des Savans. Tom. I. cap. 12. p. 473. *pourvu qu'en decou-*

decouvrant ceux, qui auroient voulu demeurer, toujours cachez, je ne m'exposasse point à blesser la charité qui se doit dans le Christianisme, ou l'honesteté, qui se pratique dans le Monde. (modo detegendo vos qui voluerint manere semper tecti, non exponam me periculo violandæ charitatis debitæ Christianismo, aut honestatis receptæ) Sane enim promiscuum studium ἀνωρύμης, præsertim superstites scriptores, investigandi, nonnunquam charitati adversum, non semper alias etiam probavi: ut verba mea faciam, cujus sententiam meam dudum hac in parte feci, Viri ut omnibus, ita mihi multis præcipuè nominibus summe Venerandi, Dni. Speneri, sub finem præfat. ad B. K. dialogum Lipsiæ recens editum, de Templo Salomonis pium & eleganté. Quin ego, ut editione prima plus quam unum hac de causa pressi, nec de quoquam à me tanquam ad invidiam suam aut læsionem detecto, querelam inaudiui ullam; ita plures etiam hac editione pari consilio & religione premam. Utpote qui juvare omnes, lædere neminem, nedum infontibus negotium facessere, aut verecundis pudorem excutere moliar ullo pacto.

2. *Loca auctorum notabilia quæque, rariorum imprimis exscripta plene, non tantum citata suppeditentur, ne defectu libri sit inutilis allegatio.*

3. *Ea loca si sint paulo prolixiora, optem citra opistographum, sive alternis paginis vacuis conscripta nancisci; ut ubicunque maxime quadrent, citra novam descriptionem interposita typographo statim excudenda tradi possint. Quod ipsum adeo siquidem*

dem *in omnibus* transmittendis observetur, tanto ad inferendum ea, ubicunque & quocunque libuerit modo, aptiora nobis contingent.

4. *Series excerptorum*, ex Bibliothecariis, aut similis argumenti auctoribus singulis plurium, eadem nobis *commodissima*, quæ ipsimet *exscribenti* facillima esse possit. Nempe, ut posito in medio folii auctore, subscribantur eodem quo sese obtulerint ordine excerpta singula divisim, appposito loco ubi extent. Ita enim si vel totus, vel ex parte jam nobis inspectus sit idem auctor, illico liquebit, quid præteriri à nobis possit: neque ullo, vel alphabetico, vel aliter enotata digerendi superfluo labore gravabitur excerptens. Qui si tamen alium jam ordinem forte institutum, citra suum incommodam mutare non possit, saltim *indiculum* eorum quos percerpit *auctorum*, nostro quem N. 2. adjunximus, cum honorifica sui mentione inferendum, adscribere ne gravetur.

5. *Aliquem ex professo*, & data opera forte auctorem detectum prolixius *descripturus*, id ea, quæ *significavimus* tertio nostræ narrationis membro, *serie*, si fecerit, ut conformia nostris magis, ita & hoc ipso gratiora, & concinniora, minusque reformanda, & nomine suo *expresse præfixo* inferenda *suppeditabit*, nostris per annotatiunculas solas, si qua non omitenda insuper habeamus, attexendis.

Si qua tamen etiam *melior* cuiquam *dispositio* præplacuerit, non ob id nobis minus sese probabit. Imò si nostra potioem deprehendemus observatam

illi rationem, *in imitationem nos sui facile, re integra etiam convertet.*

6. Quibus ipsis non vacat *libros suos rariores, maximeque illos, quibus nos carere Index posterior N. 3. adjectus ostendit, aut raritas vastitasve sua suspicari facit, percipere, illi si nobis eosdem percerpendos occasione commodâ transmittere velin, etiam hoc pacto gratiam non vulgarem inibunt, transmissos bona fide sartos tectos quantocyus. recepturi.*

7. Quamvis etiam *oportunitate transmittendi ad emporium adeo celebre, quale per Dei gratiam Hamburgense hoc nostrum est, nemo facile carere possit, ac adeo nemo illorum, quibus hæc inscripta est invitatio, huic rei operam sit denegaturus; attamen hoc insuper in eam quoque rem indicatum volo. Quandoquidem ad nundinas Francofurtenses, atque Lipsienses, omnes omnium locorum Bibliopolæ conveniunt, ve eorum ope quemque hac in parte satis commode usurum: si quem sui loci Bibliopolam, uti sane libris utens nemo non, aliquem habuerit sibi familiarem, aut leviter saltem notum, eum litteris aut fasciculis oneret, Francofurti quidem apud Celebrem satis editione tot egregiorum voluminum Job. David Zunnerum deponendis, ac inde mihi curandis, Lipsiæ vero uti nullus Excellentissimorum Dominorum Professorum (in quibus etiam Maximè Reverendum Dn. Olearium SS. Theol. D. & PP. affinitate, & inclytum Actis Eruditorum eruditissimis Dn. Ottonem Menkenium litterario mihi commercio reliquis junctiores nominare possum) alicui nostratum ad se delata*

delata tradere gravabitur: ita nunc ibidem cognatus meus charissimus & juris Candidatus *Michael Vincentius Lipporpius*, aut quilibet alius *Hamburgensium Studiosorum*, & ex *Mercatoribus Sylmiorum*, integritate pariter ac humanitate genti eorum plane familiari notissimorum nullus non, eam mei gratia curam suscipiet ac lubens.

8. Quamvis etiam fasciculos imprimis majores sine sumtu ad me transferendos curari omnino malim, eam impensam rectius in usus pauperum & pias causas destinaturus: ita nihilominus haud est quod adeo me parcum, aut plane avarum quisquam existimet, ut in litteratia, de scitu dignis commercia, per *tabellarios etiam ordinarios* colenda, impensas non immodicas ægro sim animo collaturus. Modo tamen ulla ratione constare mihi possit litteras solito majores, aut pretiosiori portorio redimendas, in eo argumento versari. Nec enim dissimulare hic possum, aliquoties disputationem aliquam, aut Oratiunculam Academicam ita transmissam, quadruplo quo emi potuisset pretio mihi redemptam effecisse, ut posthinc aliquoties de similibus onerosis donariis suspectas crassiores epistolas tabellario relinquendas potius, & donatori tam imprudenti restituendas, quam resignandas censuerim. Hoc ut evitetur, *inscriptioni tantum addi potest signum* aliquod indicans, quod eæ litteræ mihi, ut auctori *Tractatus de Scriptoribus occultis detegenti*, destinatæ: v. gr. initialibus litteris *A. S. O. D.* nomini meo adjunctis, quas conspiciens, jam utiliter fieri eam impensam scribentibus facilis accredam.

9. Hoc etiam rogatos apprimè omnes, aliqua plufcula præfertim transmitturos velim: *ne graventur indicare simul, ubi & qua occasione reſponſo meo commodiſſimè queant potiri.* Ne ſi qua indaginis ulterio-
ris indiga, vel dubitationis eximendæ non omnino vacua, in transmiſſis occurrant, quo pacto ulterius adjuv-
vari queam in incerto reliquar.

10. *Tempus etiam transmittendi, ne coarctatum nimis conqueri habeat quisquam, illud ſemestre totum, imo ſi cui nec illud ſufficiat, anni vertentis integri concedo.* Quidquid intra vernas anni D. V. proximi 1690. nundinas Francofurtenses atque Lipſienſes fuerit communicatum, id omne tempeſtivum habiturus, atque congruis locis inſerturus. Quæ ſerius ad-
venerint, ea ſiquidem ita res atque uſus tulerit, omiſſis addendis, ea qua necesse fuerit parte, quaque fieri poterit collocatione, ad calcem operis, ubi Deo placuerit, ſub prelo poſiti, adjicientur.

Speciatim etiam adhuc Actorum Eruditorum, qua Latinorum, qua Gallicorum, eruditiffimos conſinnatores O. O. honoratiſſimos ſummopere rogatos volo, ut quoniam ipſi hoc in genere per me Remp. literariam juvare longe plurimum præ multis aliis poterunt: addant ſuæ in communem Orbis eruditi uſum tam commendabilis, huc uſq; tam felicibus auſpiciis præſtitæ, & auxilio divini Numinis perpetuo continuandæ beneficentiæ, illum inſuper cumulum, ut huic meo labori favore ſuo ſingulari, quoquo modo ipſis haud incommodo, patrocinari atque ſuccurrere ne graventur.
Fiet id non modo

(1) *Publicatione hujus Invitationis benevola*, sed & aliis, si volent, pluribus efficacioribus longe insuper modis, ultra etiam ipsorum facillime prudentiæ, quam meæ modestiæ definire nunc licet, exequendis. In primis autem

(2) *Commemoratione pleniori aliquanto librorum Anonymorum atque Pseudonymorum*, quod ad titulos operum, & auctores ipsos detectos. Ne sæpius mihi posthac contingat, quod aliquoties jam sum expertus, in Gallicis aliquibus maximè, ut auctore in exhibita operis Inscriptione omisso, deinceps autem in enarratione demum memorato, erroneam quasi de anonymo scripto suspicionem conceperim, inspectis demum ipsis libris, qui non omnes æque semper ad me perveniunt, iterum exemptam, cum molestia laboris frustraneæ desuper infumti.

(3) *Communicatione illorum*, quæ forte ipsi hujus argumenti serius ad se delata, vel alias suis ex causis dilata, nec inserta suis commentariis, possideant.

(4) *Compellatione cognitorum sibi*, Orbis tantum non universi litteratorum, qui ad hoc institutum aliquid conferre possint.

(5) *Monitione denique candida eorum*, quæ flagrans ipsorum erga hoc studii genus amor, & præ mea unius etiam facile major experientia, & perspicacior prudentia multorum, ipsis ultra quam ex superioribus à me indicatis mihi observatum iri prævideant, observanda queat suppeditare.

Quas ut ab ipsis præcipuè prosectas benevolas admonitiones, si accepturus in optimam omnino par-

partem, & cum modestia, & humilitate, gratiaque summa, bona fide in usum qua possim versurus: ita ne invidere mihi velint, est quod magnopere ipsos rogem, aut etiam orem.

Quod superest, ad *Vos charissimi Cives mei*, quotquot estis Eruditi, aut eruditionis ac eruditorum amantes, nunc me converto: etiam atque etiam *obtestans*, ut quanto estis mihi loco propiores, tanto etiam *auxilio esse promptiores velistis*. Sane sine præstitis tam benigne vestris aliquorum auxiliis, supra jam ex parte memoratis, uti nec unquam hujus operis absolvendi spem animo concipere ausus eram meo; ita sine spe ulterioris etiam opis vestræ multorum insignis adeo conferendæ, ne nunc quidem ejus exitum mihi, nisi tardum admodum & incertum, aut imperfectum adeo, promittere omnino ausim. Nam ut quod res est dicam, & quam causam habeam, operose adeo alienam operam & maximè vestram implorandi, præcipuam haudquaquam dissimulem. Non potest utique hoc tanti moliminis opus aliter mihi quam *πάρεργον* merum, solisque *subcisivis* horis expediendum tractari. Quo magis etiam nunc malle, *Dn. Bailletum*, vel alium quenquam, ex professo huic labori vacaturum, exorari posse, ut eo quo descripsi modo, totum hoc elaborandum opus in se recipiat: omnibus in mea manu positis nunc, aut ponendis adhuc administrandis, gratis à me instruendus, & auxilio etiam, quo possim præterea adjuvandus. Siquidem mihi quidem religio fuerit, vel *horulam* unam, huic de Anonymis atque Pseudonymis scripto impendendam

subducere iis, ad quæ ratione publici officii mei *Professorii* à Deo & Patriæ Patribus me vocatum esse constat, instructioni ad Beatam vitam longe propioribus studiis: puta *Præctice Philosophiæ*, verè practice docendæ, & *Eloquentiæ* ad flexanimam affectuum piorm, sibi aliisque concitandorum, iis autem oppositorum sedandorum artem addiscendam. Quibus ut immorari, quantum maximè continuo ac citra interruptionem licet, imò immori tandem penitus decretum habeo fixumque: ita simul experior juxta, complures non horas, sed dies, non dies sed hebdomadas, non hebdomadas sed menses totos, ita divino quasi mandato inde quandoque secerni, ut nisi levioribus studiis, & mutatione laboris, quietem aliquam velim quærere, citra laborem omnem ea intervalla temporum sint transigenda. Nempe vel hæ ipsæ nunc horæ, aut potius dies, quarum horas aliquot huic invitationi conscribendæ impendi, tot angorum, terrorum, dolorum animi, & corporis ærumnis, tantum non obrutum me, continuandis Ethicis meditationibus, quibus optimo successu elaborandis alias vacabam, prorsus ineptum redditum, huic quasi recreationi me dare tantū non invitum adgere: non obscuro sane omnine, fore ut quemadmodum inchoandæ huic descriptioribus occultis detegendis scriptioni primitus, impedimenta gravioribus studiis objecta, primam anam, & occasionem præbuere; sic iisdem absolvendis consimilem subinde vacationem haud defuturam. Præterquam quod tenuissima diæta utens, dum sesqui anno

anno jam integro præter sinum lactis, & buccellam panis eidem intinctam, raro quidquam nutrimenti assumens, Pythagoreorum veterum, aut Capucinatorum hodiernorum instar, esu non modo viventium sed potu etiam omni alio quam lactis abstinens, vitam sustento, unde vires acrioribus meditationibus per totam diem sufficientes, haud quaquam mihi suppetere expetior: imò hypochondriacarum alias male me vexantium obstructionum adaucto nunc etiam metu, quotidie horas aliquot levioribus occupationibus seponere cogor. Quas adeo si huic operi absolvendo, uti constitui, & cœpi aliquandiu, ita porro impenderit, raro aliqua die sine linea eidem adjuncta transeunte, tandem integram picturam, faxit Deus Imaginem sui aliquam repræsentantem! aliqua dies absolvet: cui ne quid momenti, quod in eo collocare possim, otiose subtraham, ut alias minimè cœsillirem, vel ut usitatur loquar cunctatorem, ita nec in hoc studio, illud *Senneca* ad polyb. c. XV. subinde animo observans meo fieri patietur. *Si volebas tibi otium licere, non convertisses in te ora omnium. Nunc autem tibi præstandum est quantum promissisti, omnibus qui opera ingenii tui laudant, &c.* Quibus stimulis si vestra insuper, Cives optimi, & quotquot iis accedetis ope vestra Extranei benevoli, auxilia, prout sperare multis modis, imo confidere cogor, sese adjunxerint, jam non dubito, quin proximo biennio, vel summum triennio, in publicum possit hicce vestræ meæque diligentæ fructus prodire: utinam salubri & nutricanti Lectorum omnium pastu, nullius malefico, & canibus quam ho-

minibus digniore morſu carpendus. Agite itaque *Viri O. O. Honoratiſſimi*, favete benevole, amice, benigne: linguis, animisque, imo etiam ſcriptis, conſiliis, auxiliis, ſulcepto veſtris, publicisque, aliorum certe potius quam meis uſibus, honoribusque, Labori; ſerius ocioſius perficiendo tandem, ope Spiritus Sancti, ad Gloriam Dei Patris.

I. N. J. C.

Adjunctum Num. 1.

I. N. J. C.

VIRO CLARISSIMO & DOCTISSIMO

**ADRIANO
BAILLETO,**

S. P. D.

VINCENTIUS PLACCIUS.

Quantum hoc Dei beneficium ſit, quod corporibus tam longè ſemoti animabus tamen eſſe conjunctiſſimi, ac adeo alter alteri gaudiorum etiam ſolidorum cauſas præbere poſſimus, id vero ſuperioribus diebus lætiſſima iterum experientia, Te auctore mihi comprobavit. Quando nempe tranſmiſſa mihi à cognato meo ultra ætatem & docto & pio, Dno, Lipſtorpio, Medicinæ Doctore,

ctore, tua de Pseudonymorum Elencho significatio, insigni plane me hilaritate perfudit. Præterquam enim, quod non poteram non, vel solo nuncio de vita & valetudine Viri tantopere meo & totius Orbis literati voto satisfacientis, impense delectari: etiam in spem adducebar omnino mihi lætificam, fieri posse, ut imminente mihi circa Pseudonymorum & Anonymorum labore magnam partem, aut quod multis modis mallet, in totum utique sublevarer. Id quod eo magis mihi optandum, & à Te summopere contendendum esse censeo, quo minus in singula huic operi pro sua dignitate ac merito absolvendo necessaria, in Te vero etiam universa quam instructissima & affluentissima depræhendo. Nimirum & valetudo integra & librorum ejus generis copia, vel in ea, cui præes bibliotheca, nedum in orbis eruditi compendium habente Urbe uberrima, & Bibliothecarii tanquam proprium & auctore Deo tales curas ut *ἔργον* quotidianum impositum munus: ne quid de summa ingenii alacritate, industriæque sedulitate, ac eruditionis inexhausto thesauro dicam. Quibus postremis, uti non me modo, sed innumeros alios longè superas: ita prioribus illis quasi ad hoc opus factum Te, atque vocatum divinitus, & à natura æque ac fortuna præ me adjutum esse mirificè, venerabundus agnosco. Unde quid mirum, si me corpusculo tot annis arthritide sævissima excarnificato, & nunc lacteâ diatâ ægre non nihil refectò quidem, attamen in debilitate adhuc continua posito: si degenti hic, ubi scriptorum de re libraria tanta est inopia, ut totius urbis supellex nec

unicæ in eo genere instructæ bibliothecæ vestrati respondeat; si vocatus ad Philosophiam Practicam, adeo nunc desertam, & ad Eloquentiam, persuasioni piæ, cujusque suæ, & aliorum adeo necessariam docendam, non nisi *πεπέργως* alterum illud, hominem totum requirens opus, tractare possim, & remisse, imperfecteque. Unde vix intra biennium adhuc, vel triennium, ejus edendi spem ullam facere, nec eam cum fiducia possim; dum Tu confecto jam & bibliopolis tradendo foetus incubas. Absit igitur, ut eo utrinque rerum harum statu accipiam, id quod daturus adeo liberaliter, imò prodigaliter propemodum videris, si penes te solum adhuc staret, quod jam cum aliis bona sui parte communicatum narras. Non is ego sum, qui tantum in me onus derivare sine summa temeritate ac imprudentia, ne dicam impietate erga homines Deumque possim. Quippe qui & remoraturus sim eo facto publica commoda nimis, & spartam mihi demandatam, ac ni fallor, etiam majori cum culpa negligendam deserturus, cui ornandæ vel momentum mihi demere sit religio; & si neutrum horum committere studeam, valetudini, jam sic satis afflictæ sim nociturus omnino. Quamobrem hoc potius à Te quibus possum exquisitissimis precibus efflagitandum duxi: ut quem huc usque tanto conatu atque successu, præ me jam ad finem prope perduxisti laborem, eum ne desinere, sed potius vocanti ad eundem Deo, génioque tuo, & tempori te accommodans, perficere, talemque publico exhibere pergas, qui & instructioni plurimorum, & honori tuo quam maximè condu-

conducat. Ad quod ipsum me, & precibus ad Deum, (cujus honori tandem & hæc & omnia destinamus unice) fundendis, & supplicis, quantas à mea tenuitate proficisci benignum Numen siverit, pro virili ferendis, paratissimum Te & promptissimum semper habiturum esse scito.

Ne quid autem omnino huc faciens dissimulem, sed summo de tota re candore, prorsus integrè quod sentio liquidoque profitear; non videris mihi hoc quod à Te modo petendum duxi, præstiturus esse satis, ex usu, & voto plerorumque omnium, quorum interest, nisi consilium tuum in hoc uno mutes, quod idiomate Gallico potius quam Latino scriptum hocce conceptum edas. Quæso Te, consideremus hanc rem, uti par est, suo, non alieno fine metiendam. Annon eò hæc tota scriptio, siquidem Christiana esse debeat, dirigenda nobis venit? ut quamplurimi posthac de librorum, quos legere velint, auctoribus veris plenius instructi, ad lectionem eorundem majori cum fructu, cognitis veris, nec ementitis scriptoribus accedant, indeque reip. litterariæ, atque Ecclesiæ membris cæteris, in honorem Dei sese utiliores deinde præstent. Sane haud aliud ego, coram Deo & conscientia, propositum animi consiliumque mihi sustineam formare. Jam cogita, quot centuriæ, vel myriades potius eruditorum exterorum, Theologorum præcipuè, atque Philosophorum, & Philologorum, Rectorum & Ministrorum Scholæ, Ecclesiæque, hinc inde Gallica non intelligentium (si vel maxime Jctos & Politicos omnes ejus linguæ gnaros ponamus) à fru-

ctu ejus operis, si Gallicè prodeat, excludantur: Interim dum plebecula semidocta, vernaculi sermonis obvia facultate, ad lectionem, suæ potius curiositati, quam utilitati servituram admittitur. Ne dicam, in hisce multa fore, à quibus rectius arceretur etiam plane profanum vulgus. Qualia sunt de sacrorum librorum aliquorum auctoribus dissidia, non tam profutura fidei eorum, quam obfutura facilè. Quare vide sodes, ne forte amici illi, qui patrium sermonem hac vice prætulerunt, aliqua ad verum scopum hujus operis, minus collimante intentione, fuerint hujusmodi Tibi consilii auctores. Nempe redit hac occasione in memoriam mihi, quod superioribus annis Amicissimus mihi, licet de facie nunquam notus, at scriptis tanto etiam publicè notior, Guilielmus Cave respondebat, ingenuitate sua solita, cum ab eo per litteras esset percontatus, cur tantæ eruditionis scripta sua potius anglico, quam communi eruditorum sermone vulgasset. Scilicet, dandum hoc fuisse commodo potius & desiderio bibliopolarum, intra pomeria Londinensia distrahi cum lucro majori exemplaria sua volentium, quam publico eruditorum. Quæ verò excusatio, ut necessitatis aliquando, ubi alias editio impetrari plane non possit, inevitabili conditione subsistat: ita in præsentì opere, tam vendibili, quacunque in lingua etiam edatur, haud quaquam conscientiam, omissi ejus, quod factu erat satius, accusatione absolvet. Ignosce amabo, tam apertè, tamque seriò, causam publicam agenti, apud hominem, cujus sinceritatem & pietatem, ex fama scriptisque mihi adeò per-
 suaam

suasam habeo, ut recte nihil atque dissimulatè (quod nec alias, vel si velim, ex naturæ impetu possim) cum eodem agere ullo modo queam. Haberm alia per multa in super hujus meæ petitionis argumenta, sed neq; librum loco epistolæ Tibi prima statim vice impingere audeo, & eam in tuæ pietatis atque prudentiæ ingenio fiduciam dudum habeo collocatam, ut ex hisce paucis longè plura sis eorum quæ scribenda mihi forent, tecum ipse divinaturus. Hoc itaque unum addo. Siquidem in hoc uno mihi concedas, ut Latine illud opus prodire facias, nihil fore, quod de mea voluntate illud ipsum adjuvandi non promittere Tibi possis.

Neve de facultate mea plus speres, quam in ea sit, ipse tecum ita rationes subducam, ut errore calculi turbari eæ nullo modo possint. Nimirum simulatque de mutato circa linguam usurpandam animo certior me feceris, ingenuè, candidè, plenèque Tibi aperiam scrinia mea cuncta, & enumerata dabo, quæcunq; in ijs ad præsentis operis perfectionem conferre ullo modo posse existimem, sive jam illa sint a me annis hisce XIII. ab editionis prioris tempore collecta, sive ab amicis transmissa: quorum unus, Suecus natione, ad 700. Dominus Cave centuriam integram & amplius, alii tantundem, plusve aut minus contulere, plures jure promissi sunt in ære meo, nec mala nomina futura, modo compellentur. Ea omnia munde Tibi descripta, meo sumtu, nec ad obolum reposcendo, destinantur. Et quoniam plerisque sola sunt loca scriptorum annexa, verbis omissis; hæc quoties expedire judicave-

ris, etiam ex iis qui ad manum hic fuerint libris, exscripta dabuntur. Postquam etiam ad celeberrimum Dn. Antonium Magliabecchi Florentiam, & ad alios plures promissores symbolorum divites atque liberales, Epistolam debitum exigentem publicare, jam in Catalogo nundinali nupero Lipsiensi promisi; ea Epistola tuis auspiciis edenda tibi committetur. In qua videbis Catalogum debitorum meorum, & statum operis presentis, & consilium meum omne, una cum iadice, non ostentario, sed bona fide facto, super libris, hac intentione, ut opus illud adjuvarent, per me & amicos evolutis, & evolvendis, atque modis & mediis omnibus, quam plenissimum & accuratissimum hoc opus efficiendi, ad quod ipsum adeo adjutores etiam meæ imbecillitati aliquos his sum nactus. Quorum unus, Collega meus, Esdræ Etzardi filius, plane patriissans, Caput de Anonymis Rabbiniis delectis jam elaboratum ferme habet, alter Anglicæ linguæ peritus in Capite de Anonymis Anglis elaborando jam desudat, itidem parte maxima prope confecta. Ea cuncta, & si qua hisce superaccedent, simulac ad umbilicum fuerint perducta, tui juris evadent. Ut etiam scias, qua methodo tractatio cujusque auctoris paulo prolixius considerandi à me adornetur, unum, aut fortasse etiam alterum specimen alicujus præ cæteris accuratius pertractandi, anticipatum describi curabo. Et primo quidem de Anonymo Theologiæ Germanicæ libello mystico quæ collegerim, digesta exhibebo. Erit autem ordo simillimus illi fere, quem Thomasius in suo de plagiariis opere servat. Ut nempe summatim enarratis

ratis de singulorum Auctorum commemorandorum scriptis ad præsens argumentum pertinentibus, præcipuis omnibus sententiis, earumq; probationibus, dein testimonia prolixiora separatim exscripta, lectoribus ea etiam attentius proprio suo iudicio expensuris sistantur. Qua occasione non possum non etiam hoc monere, ut consideres, annon ad evitandam ut ipse ais, superfluum librorum multiplicationem, caput hoc de plagiariis in formam annotationum & additamentorum operi Thomasiæ, nitidissimo sane atque ordinatissimo, præstet adjungi, quam idiomate alieno seorsim iterum pertractari. Hoc si probas institutum, & secuturus es, mea etiam ad ipsum collectanea, chartis interjectis huic auctori adscripta, lubens ad te mittam. Ne verò etiam ob hæc, & alia demum ab aliis expectanda, nimis editio Tua, quam sane omnibus viis accelerandam potius quam retardandam censeo, sufflaminetur; invenienda erit ratio talis, ea quæ jam præsto sunt tibi describendi, quæ inserenda semper ulteriora sine confusione admittat: quales ex meo de arte excerpenti tractatu facile plures uno suppeditabo, nisi jam abunde, quod spero, hac in parte tua tibi solertia prospexit. Nam omissa seorsim subnectere, incommodum & distractionis tædiosissimæ plenum esse patet, adeoque modis omnibus evitandum, usque dum ipsa impressio facta, ejus extremam demum necessitatem imponat. Vide sodes, quanta cum familiaritate, quasi ad antiqua necessitate conjunctum, prima vice scribam. Quod utinam eo quo à me animo fit, accipias! Nempe publico, & per id Deo serviendi, & amorem

Tui ardentissimum testificandi ferventissimo Zelo ! Quo pene ultra quam ratione assequar , affectu abreptus, finire scriptionem hanc nescio. Sed finiam tamen, ubi veniam prius huic audaciæ meæ fuero precatus, quam humanitate tua, qua publicis scriptis, qua privata hacce ad Lipstorpium meum declaratione auctam, homini, sibi nihil, sed omnia publico Deoque petenti, donabis. Cœteroque summa meorum votorum huc redit. Ut facias me quamprimum de tuæ editionis successu certiolem : & quidem partite. (1) An latine illam concipere animum induxeris. (2) Annon & Anonymis peculiarem sis daturus librum, præter ea quæ sectione 2. 3. 4. & 8. Παράργως Te tractare significasti. (3) qua methodo totam illam Anonymorum tractationem disponendam putes, & an aliquid in Capitulum meorum divisione desideres immutandum. (4) An laudata mihi auctorum loca inspexeris, vel aliqua forte per me descripta exhiberi Tibi velis. Nam ipsum meum scriptum te habere, non dubito, licet in judiciis sapientum tuis, alieubi suspicionem moveris, ejusdem id temporis ad manum haud habiti. (5) Quot numero detectos vel Anonymos, vel Pseudonymos, vel in univ- sum omnes, Te dare posse speres. Deniq; si quid aliud sit, in quo juvari à me velis & possis, hoc ut quasi jure tuo imperes, ad id natum se censeanti, ut bonis litteris, piisque ac modestis earundem cultoribus, verbo, Tui similibus, inserviat. Vale.

Dab, Hamburgi 1688. d. $\frac{12}{22}$ Maji.

Ajun.

Adjunctum Num. 2.

INDEX BIBLIOTHECARIORVM,

vel *similium* librorum,Amicis meis, aut mihi
perlectorum, & excerptorum:

vel D. V. adhuc

una cum similibus interim prodituris, Excerptorum & perlegendorum.

- A** Bercrombii *Davidis* Fur Academicus, 12.
 Academie Francoise, 12.
 Academia Degl' Incogniti di Venetia. 4.
 Acta Eruditorum Lipsiensium omnia 4.
 Adami *Melchioris* vitæ omnes 8.
 Alberici *Giacomo* Illustri Scrittore Venetiani 4.
 Alegambe *Philippi* Bibliotheca Jesuitica f.
 Allatii *Leonis* Apes urbanæ 8.
 Almeloven *Tb. J.* Syllabus plagiariorum 8.
 Alting. *Jac.* Respubl. Scholastica Hebræor., 12.
 Andreae *Valerii* Bibliotheca Belgica, & Hispanica 4.
 Antonii *Nic.* Bibliotheca Hispanica f.
 Aprofii *Angelici* Bibliotheca Aprofiana 12.
 Augustanæ Bibliothecæ catalogus.
 Augustini *Antonii* delle medaglie dialogo XI.
B Angarti *Henr.* Catalogus Rectorum scholæ Lub. 4.
 Barthii *Casp.* Adversarior. Tom. I. f.

- Bartholini *Alberti* de scriptis Danorum 8.
 Bartholi Catalogus bibliothecæ 4.
 Nicolai Hodæporicon B. Ambrosii Camal-
 dulensis 4.
 Thome de legendis libris 8.
 de Medicis Poëtis 8.
 Batefii *Guil.* Vitæ Selectæ 4.
 Becmani *Christoph.* Memoranda Francofurtana 4.
 Bejer *Adrian.* Syllabus Rectorum & Professorum Je-
 nens. 12.
 Bellarminus *Robertus* de Scriptoribus Ecclesiasticis
 cum Auctario *Saussai* 4.
 recognitio librorum suorum 8.
 Bertrandi *Job.* Vitæ Jctor. 8.
 Besodneri *Petr.* Bibliotheca Theologica 4.
 Beughem. *Cornelis* Bibliographia Juridica & Politica 12.
 France Scavante 12.
 Beyerling. *Laurent.* Tituli varii f.
 Bibliographia historico-politico-philologica curio-
 sa 8.
 Bibliotheque Universelle 12.
 Bœcleri *Job. Henr.* de Scriptoribus Græcis & Latinis 8.
 Bolduani *Pauli* Bibliotheca Theologica, Philoso-
 phica, historica 4.
 Bonarscii *Clari* Amphitheatrum honoris 4.
 Bonifacii, *Balthasari* de hist. Romanæ Scriptoribus 4.
 Borelli, *Petri* Bibliotheca Chymica 12.
 Borrichii *Olai* de Poëtis 4.
 Cogitationes de L. L. 4.
 Bosii *Job. Andr.* de prudentia & eloquentia civili 4.
 de

de comparanda notitia Scriptorum Ecclesiasticorum 4.

Burgoldensis Index 4.

Buxtorfii Bibliotheca Rabbinica 8.

CAlingnesii Jac. Elogia Civium Cadomen-
sum 4.

Capacii *Cesaris* Elogia 4.

S. Carolo, *Ludovici* Jac. Bibliotheca Parisina 4.

Traité des bibliothèques 8.

Cave *Gulielmi* Antiquitates Apostolicæ f.

Apostolici f.

Ecclesiastici f.

Chartophylax 8.

Du Chesne Bibliothéque 8.

Chiocci, *Andr.* de Collegii Veronensis Medicis &

Philosophis 4.

Cinelli *Giovanni* Bibliotheca volante Scancia quinta 8.

Clavelli *Roberti* Catalogus librorum in Anglia editorum f.

Coci *Roberti* Censura 8.

Colomesii *Pauli* Cimelia litteraria 12.

Gallia Orientalis 4.

Bibliothéque Choisie 12.

Connoissance des bons livres 12.

Conringii, *Herm.* de antiquitatibus Academicis 4.

de Bibliotheca Augusta 4.

Introductio in Politica Arlis 4.

De Prudentia Politica 4.

Editio Scioppii Naudæi, Coleri &c. 4.

Criniti *Petri* de Poëtis latinis 12.

Cunradi *Casp.* de Veteribus Jctis 8.

D Eckherri *Job.* de Adefpotis, cum additamentis
Virdungi & Balii 12.

Specimen Juris Cameralis 4.

Diaconi *Pauli* de Scriptoribus Casinensibus 8.

Diogenes *Laërtius* Casauboni 8.

Draudii, *Georgii* Bibliotheca classica 4.

E Piphanius de vitis Prophetarum 4.

Ernstii, *Job.* Observationes variae 12.

Eunapius, de Scriptoribus illustribus 8.

F Elleri, *Joach.* Catalogi Bibliothecæ Paulinæ Lips.
4. & 12.

Floridi de de Montalbano colloquium de Verasio 88
Sarkmasio 4.

Fosteri *Jac.* Historia Juris 8.

Franci. *Dan.* de indicibus libror. prohibitorum 4.

Freheri *Pauli*, Theatrum f.

Frisii, *Job. Jac.* Bibliotheca Classica 4.

bibliotheca Gesneri f.

G Alei *Theophili* Philosophia Generalis 8.

Gallois Tr. pes plus belles bibliothèques 12.

Gassendi *Petr.* Vita Peirelkii 4.

de vita & moribus Epicuri 4.

Geisleri *Job. Frid.*, Larva detecta 12.

Disp. de mutatione nominum 4.

Gennadii Virorum Illustrium Catalogus 4.

Gerhardi *Job.* Patrologia 8.

Gesneri *Conradi* bibliotheca f.

pandectæ f.

- Ghilini *Ghirolamo* Theatro part. I. & II. 4.
 Gloria degl' incogniti 4.
 Gœkelii *Ernesti* deliciae Academicæ 4.
 Grasso *Lorenzo* Elogii 4.
 Guerre des Auteurs 12.
Hallervordi *Joh.* Bibliotheca curiosa 4.
 de historicis latinis spicilegium 8.
 Haneri *Stephani* Threnologia Germanor. Theo-
 logor. 8.
 Hankii *Mart.* Scriptores Romani. 4.
 Byzantini 4.
 vitæ Silesiorum 4.
 Henelii *Nicol.* de veteribus Jctis 8.
 Hefychius de Scriptoribus illustribus 8.
 Heurnii *Ott.* Antiquitates Philosophiæ Barbaricæ 12.
 S. Hieronymi de vitis Prophetarum 4.
 Hobbessii vita per *Anonymum* 12.
 Hornii *Georg.* historia philosophica 4.
 Hottingeri *Joh. Henr.* Bibliothecarius 4.
 Huetii *Danielis* de Claris Interpretibus 8.
 demonstrationes Evangelicæ 8.
 Hunnii *Nicol.* von der Paracelsischen und Weigelia-
 nischen Theologie 8.
 Hyde *Thoma* Catalogus Oxoniensis f.
Jacobi *Ludovici* vid. *S. Carolo*.
 Jamblichus de vita Pythagoræ 4.
 Jamesii Bibliotheca Oxoniensis 4.
 Imperialis *Joh.* Museum historicum 4.
 Jonsii *Joh.* Historia Philosophica 4.
 Historiæ Peripateticæ pars I. 4.

- Jovii *Pauli* Elogia f.
 Journal de Scavans 1665. hucusque.
 Irenici *Francisci* Index 4.
 Jubileum Argentoratensis Academiae 4.
 Jugemens de Scavans sur les Principaux Ouvrages de
 Auteurs 12. Tom. IX.
 Jungermanni *Ludov.* Elogia Professorum Giessensium.
K Empii *Mart.* Bibliotheca Anglorum Theologica 4.
 Konigii *Georg. Matthiae* Bibliotheca vetus & no-
 va f.
 Kortholt *Christiani* de Origine & Progressu Philoso-
 phiæ barbaricæ 4.
L abbei *Phil.* Bibliotheca bibliothecarum 2.
 Lambecii *Petri* Bibliothecæ Cæsareæ Tom. VIII. f.
 Prodromus historiae litterariæ f.
 de Launoy *Job.* de fortuna Aristotelis 4.
 Lauri *Job. Baptist.* Orchestra 2.
 Leibnutzii *Job. Jacob.* Memorabilia Bibliothecæ Nori-
 bergens. 4.
 Leickherri *Frid. Jac.* Elogia Juris Consultorum 2.
 Leti *Greg.* Italia Regnante 12. Tom. II.
 Van der Linden *Job.* Bibliotheca Medica 8.
 Lipenii *Mart.* Bibliothecæ reales omnes f.
 Lomejeri *Job.* de Bibliothecis 2.
 Lorchii *Job.* de Veteribus Jctis 2.
 Lotichii *Petr.* de Poëtis 2.
 Loscheri *Casß.* de Latrociniis in Auctores 4.
M Aderi *Joach. Job.* Centuria scriptorum 4.
 Elogia duodecim 4.
 de bibliothecis & Archivis 4.
 Magiri

- Magiri *Tobie* Eponymologicum Criticum auctum ab Eybenio 4.
- Mari *Job. Baptiste* Notæ ad additamenta Petri Diaconi 8.
- Massonii *Papyri* Elogia 8.
- Metamori *Alphonsi Garcias* de Academiis & Scriptoribus Hispaniæ f.
- Meibomii *Henr. Meccenas* 4.
- Meieri *Gebhard. Theodori* Monumenta Julia 4.
De prudentiæ civilis auctoribus 4.
- Gerhardi* bibliotheca Theologica 12.
- Melanges historiques 12.
- Mercklini *Georg. Abrab. Lindenius* Renovatus 4.
- Meursii *Job. Athenæ Batavæ* 4.
De Philostratis 4.
Ad Aristoxenum notæ 4.
- Middendorpii de Academiis 8.
- Mollerii *Daniel Guilielmi* Scriptores artis Heraldicæ 4.
Index Scriptorum de rebus Italicis 4.
Dispp. de Q. Curtio, Tacito &c. 4.
- Morhofii *Dan. Georgii* Polyhistor. 4.
de Patavinitate Liviana 4.
- N** Audæi *Gabriel* advis pour dresser une bibliothèque 8.
Bibliographia politica 4. & 12.
militaris 12.
- Nazianzeni de Evangelistis 4.

- Neandri *Job*. Medicinæ natalitia 4.
- Neumarcks *Georg*. Teutscher Palmbaum von der fruchtbringenden Gesellschaft 8.
- Nicii *Jani* Pinacotheca 8.
- Nouvelles de la republique des belles lettres 12.
- O**learii *Job*. Gottfr Abacus Patrologicus 8.
- Omeisii *Magni Daniel*. de Scriptoribus Epistolicis 12.
- De *Q. Curtio* 4.
- P**atin *Guy* lettres 12.
- Paullini *Christi*. *Francisci* Theatrum illustrium Viror. Corbejæ Saxonica 4.
- Perroniana 8.
- Philostrati de vitis Sophistarum 4.
- Photii Bibliotheca f.
- Picinelli *Filippo* de' letterati Milanesi 4.
- Pierii *Job*. de litteratorum infelicitate 12.
- Placidi Additamenta ad Petrum Diaconum 8.
- Popeliniere histoire des histoires
- Possevini *Antonii* Apparatus Sacer f.
- Bibliotheca selecta f.
- Prideaux *Job*. Orationum inauguralium IX. f.
- Q**uentsad *Job*. *Andr*. de Patriis illustrium virorum 4.
- R**achelii *Samuel*. Introductio in Jus publicum 12.
- Rangonis *M. C. T*. Historia Syncretismi 12.
- Obex Syncretismi 12.
- Rapin Comparaisons des grands hommes 12.
- Raynaudi *Theoph*. de bonis & malis libris 4.

- Reiseri *Antonii* Index Mss. Bibliothecæ August. 4.
 Prolegomena in Augustinum defen-
 sum f.
- Reiskii *Job.* Programmata de statu Reip. litterariæ 4.
 Remembrances off excellent. men. C. B. 8.
 Ridderi *Francisci* de Eruditione Historica 12.
 Riveti *Andr.* Criticus sacer 8.
 Rossi *Ottavio* Elogi de' Bresciani 4.
 Rutgerfii *Jani* Variæ lectiones 4.
 Rutilii *Bernhardini* vitæ Jctorum 8.
- S**Aavedra *Don Diego* Rep. litteraria 12.
 Sagittarii *Casp.* de vita Livii, Nævii, &c. 2.
 Salefii *Caroli Aug.* de vita B. Francisci Salefii 4.
 Sammartani *Scævole* Elogia 4.
 Sarckmasii *Judicia* 4.
 Sandii *Christoph.* Anti-Trinitariorum Bibliotheca 8.
 Notæ ad Vossium 12.
- Scaligeriana priora & posteriora 8.
 Scavenii *Petri* Bibliotheca regia 8.
 Schefferi *Job.* de Philosophia Italica 8.
 Schenckii *Georgii* Bibliotheca Medica 8.
 Scheurlii *Henr. Julii* Bibliographia Moralis 4.
 Statua Mercurialis 4.
- Schilteri *Job.* de Philosophia Pythagorica 8.
 Schluffelburgii *Catalogus* Hæreticorum 8.
 Schotti *Andr.* Bibliotheca Hispanica 4.
 Schulteti *Abrahami* Medulla Patrum 4.
 Schultingii *Corn.* Bibliothecæ Catholicæ prolegome-
 num cap. 28. 29. 30. 4.
 Simleri *Josie* Auctarium Bibliothecæ Gesneri f.

- Simonis *Richardi* Critica sacra 4.
 Sixti Senensis Bibliotheca sancta 4.
 Sluteri *Waleb. Sever.* Propylæum historiae Ecclesiae
 sticae 12.
 Sophronii vitae Evangelistar. & Ecclesiasticor. 4.
 Sorell. *Claudi* Bibliothéque Françoisse 12.
 Soto Mayor *Antonii* Index librorum prohibitorum f.
 Sottvelli *Nathan.* Bibliotheca Jesuitica f.
 Spizelii *Theoph.* Templum honoris 4.
 Arcana Bibliothecarum detecta 8.
 De re litteraria Sinensium 12.
 De litterarum, vitiiis, felicitate, con-
 versione 8, Tom. III.
 Sprat *Thomæ* history off the Royal Society 4.
 Starovolskii *Simon.* Elogia Polonorum 4.
T Eißlerii *Anton.* Catalogus auctorum 4.
 Terpagrii *Pæ.* seculum illustre 8.
 Theophili Index Scriptorum in Biblia 8.
 Thomasi *Jac.* de Plagiariis 4.
 Nigello Wirgero 4.
 Fœminarum Eruditione 4.
 Doctoribus Scholasticis 4.
 Schediasma historicum 4.
 Thuanæ 8.
 Tollii *Cornel.* Additiones ad Pierium 12.
 Tomasini *Phil.* Elogiorum pars I. 4.
 Parnassus Euganeus 4.
 Gymnasium Patavinum 4.
 Athenarum Patavinarum fragmen-
 tum 4.

- Petrarcha 4.
 Toscani *Iob.* M. Peplus Italiae 8:
 Tribbehovii *Ad.* de philosophia morum inter barbaros 8.
 Trichet *Raph.* Catalogus 4.
 Trinckhusii *Georgii* de caecis sapientia claris 4.
 à **V**erasio Satyra 4.
 View off antiquity & remarques 8.
 Visch. *Carol.* Bibliotheca Cisterciensis 4.
 Voetii *Gisb.* Ascetica 8.
 Bibliotheca Theologica 12.
 Vogleri *Valent. Henr.* Introductio in notitiam Scriptorum 4.
 Vossii *Gerb. Iob.* de historicis Gr. & Lat.
 Poëtis Gr. & Lat. 4.
 Philosophis 4.
Watsoni *Mich.* de Philosophiae imprimis Peripateticæ origine, propagatione &c. 4.
 Witte *Henn.* diarium Biographicum 4.
 Memoriz Theologor. 8.
 Jctor. 8.
 Medicor. 8.
 Philosophor. Orator. Poëtar.
 Historicor. Philosophor. 8.
 à **W**ood *Ant.* antiquitates Oxonienses f.
Zeileri *Mart.* Historici Chronologi &c. 8.

Adjunctum Num. 3.

INDEX AUCTORUM

Aliquot præcipuorum nunc occurrentium
qui vel ab aliis perlegendi atque percipiendi,
vel minimum mihi commendandi,

AD ANONYMORUM & PSEUDONYMORUM
detectionem, una cum similibus aliis
indice priori non memoratis expetuntur.

Alberti *Leandri* vitæ Prædicatorum f.

Albinæ *Nat.* bibliotheca chymica 8.

Alexandri *Natalis* selecta historia Ecclesiastica

Alexii *Cæs.* Elogia Perusinarum.

Allard *Guy* bibliothecæ du Dauphiné

de Altamura *Ambros.* bibliotheca Dominicana.

de Alva & Astorga, *Petri.* varia scripta f.

ab Aremberg *Carol.* vitæ Capucinarum.

Bail *Ludov.* Bibliotheca concionatoria f.

Baronii *Francisci* de Majestate Panormitana

Bledikii vita Davidis Georgii Hæresiarchæ.

du Boulai *Cæsar Egasse* histoire de l'université de Paris
f. Tom. VI.

Brasseur *Phil.* Sydera Hannoniæ scriptorum.

Breslai Apologia protestantium Angliæ 4.

le Brest histoire de l'ancien & nouveau testament 8.

Cal.

- C**Alvo, *Donato* de Scrittori Bergamasci.
Campo *Petro* historia general de los Eremitanos f.
 Castilli *Ferdin.* Ordinis Dominicani historia f.
 Chapeauvillius *Job.* de Scrittoribus Leodiensibus,
 Charier *Nicol.* historia delphinatus f.
 Crœsellii *Job.* Elogia 8.
 Curtii *Cornel.* Elogia Eremitarum 4.
DAllæi, *Job.* de Scriptis S. Dionysii &c. 4.
 Diana *Antonii* de Casuistis moralibus condemnatis.
 Diegi *Francisc.* Ordinis Prædicatorum Arragoniæ historia f.
 Doni *Ant.* Francisc. Libraria 12.
 Ludovici Flores Cardinalium f.
 Dorlandi *Pet.* Chronicon Cartusianorum f.
 à Duding *Jodoci* bibliothecariographia.
ECclesia, *Francisc. August.* Catalogo de Scrittori Piemontesi 4.
Fichardi *Job.* Omnia scripta.
 Fini *Alemanni* Scelta de gli huomini di pregio da Crema 8.
 Folietæ *Huberti* Claror. Ligurum historia 4.
 à Fonte *Mich.* Catalogus ill. personarum (si prodiit)
Galeotti *Barthol.* de ill. Bononiensibus Italicè.
 Gaczeti *Guil.* Bibliotheque sacrée du Pays Bas. 8.
 Gretseri *Jac.* de Jure prohibendi libros noxios 4.
 Grynæi *Job. Jac.* Orthodoxographa f.
 Guisnay *Job. Bapt.* de claris Massiliensibus f.

- H**Amconii *Mart.* Frisia 4.
Henriquez *Cbrysofomi* Phœnix reviviscens 4.
 Henschenii & Papebrochii vitæ Sanctorum f.
 Hollandi *Henr.* Heroologia Anglica f.
 Hulderich *Henr.* bibliotheca Tigurinorum 4.
Jacobilli *Ludov.* bibliotheca Umbriæ 4.
Justiniani *Mich.* Scrittore Liguri 4.
LAnovii *Franc.* Chronicon Ordinis minorum.
 Job. historia collegii Navarrei
 Lascari *Constantini* Catalogus viror ill. Calabiæ
 (si prodiit)
 Lavateri *Jac.* historia Sacramentaria.
 Lauri *Job. Bapt.* Orchestra Theatri Romani 8.
 Lezana, *Job. Bapt.* Annales Carmelitanorum.
 Libanori *Anton.* Feraria d' oro.
 Loërii *Ferreali* de Scriptoribus Atrebatensibus 4.
 Loyfelli Memoires de Beauvais.
 Lurbei *Gabr.* de viris ill. Aquitaniæ 8.
MAbillon *Job.* Analecta.
Mandosii *Prosp.* bibliotheca Romana 4.
 Maraccii *Hippol.* Bibliotheca Mariana.
 de Marolles *Mich.* Memoires f.
 Marier *Mart.* bibliotheca Cluniacensis.
 Marzari *Jac.* historia di Vicenza f.
 Maastricht *Pet.* Gangræna Philosophiæ Cartesianæ.
 Microëlii *Job.* historia Pomeranica.
 Miræi *Aub.* varia scripta.
 Morigia *Pauli* historia de gl' ordini di Jesuati 4.
 Munier *Job.* historia Augustodunensis.

NAironi *Fausti* de Origine Maronitarum
Rom. 12.

OLdoini *Augusti* Scriptores Perusini 4.
Orlandini *Nic.* historia Societatis Jesu f.

PAjarini *Job, Baptist.* historia Vicentina,
Papembrochii *Dan.* vitæ Sanctorum f.
Paschalis Alidosii *Job, Nicol.* de Doctoribus Bono-
niensibus.

Pennoti *Gabr.* historia Clericorum Canonicorum f.
Pereſii Maja *Job.* de Claris hispaniæ mulieribus.

Perry *Claudii* historia Cabilonis f.

Pico *Ranucci* de illustribus Parmensibus 4:

du Pin *Ellies* Bibliotheque des Auteurs Ecclesiasti-
ques 8.

Pio *Job, Mich.* Progenie de S. Domenico f.

Poccianti *Mich.* Catalogus Scriptorum Florentino-
rum c. add. Luca Ferrinii 4.

à Putea *Jul.* Jctorum Veronensium Elogia f.

de la **R**Ocque *Egid. Andr.* historia Neustria.

Romani *Eman.* de illustribus Carmelitis,
de Robinis *Celsi* Lycæum Lateranense f.

Rossi *Job, Hieron.* Vitæ Doctorum omiffæ.

Rossoli *Andr.* Scriptores Pedemontii 4.

Rubei *Octav.* Elogii Bresciani

de **S** Albino *Job.* historia Lugdunensis f.

de S. Joseph *Isid.* de Carmelitis Discalceatis f.

de S. Maria *Francois.* Reforma de los discalzos f.

de S. Nicola *Andr.* historia de los Patres Augustinos
discalzos f.

du Saussay Scriptores Mystici primi Seculi.
de Saxonia *Jord.* Eremitæ vitæ Fratrum Ord. sui c. not.

Augustini Sabothii,

Scardeonii *Bernhardini* Antiquitates Patavinæ.

Sedulii *Henr.* historia Seraphica. f.

Scilos *Joseph.* historia Clericorum regularium f.

Spera, *Petr. Angel.* de Nobilitate Professorum gram-
maticæ & humanitatis.

Styrzelii *Job. Georg.* Elogia Insignia.

TAlera *Cælestini* Elogia Benedictinorum Italicè 4
Tomasini *Pbil.* Elogiorum pars II. 4.

Toppi *Leon.* Bibliotheca Neapolitana c. add.
Leonard. Nicodemi f.

Tritthemii *Job.* Opera omnia.

Trulli *Job.* de Canonicis regularibus.

Twini *Briani* Apologia Oxoniensis Academiz.

VAndensteer *Job. Christoph.* de Præmonstraten-
sibus

Ugrigiezii *Isid.* Pompe Senese.

Vimbodini *Mich. Job.* Bibliotheca Valentina.

à Virgine Maria *Dan.* Vineæ Carmeli 4.

Vitalis *Salvatoris* de Scriptoribus Mediolanensibus.
de Voyer *Claud.* des hommes illustres de ce Siècle 4.

WAdingi *Luc.* Annales Minorum.

Willoti *Henr.* Athenæ sodalitiæ Franciscani 8.

Winstanley *William.* Englands worthies 2.

Zllioli *Alessandro* de' Poëti Italiani (si prodiit.)

APPENDIX.

I.

JAm imprimi cœperat hæc Invitatio, quando allata nobis ex nundinis Lipsiensibus quasi hic excusa *Scriptorum recent. decas*, indicium fecit, auctorem illius ad centum plagiaros detegendos præsto habere, & Consultissimo Dn. *Christiano Thomasio*, sub initium nobis memorato, *fratrem Gothofredum* etiam esse, B. Parentis doctissimam *de plagio litterario* dissertationem locupletaturum. Hunc itaque rogamus, ne nolit omnia Dno. Fratri suo per me scripta in se quoq; trahere, ac arrham nostri amoris sumere illa, quæ ad B. parentis elegantissimum *Scriptum* annotata, idem argumentum resumturo Dno. *Baillero*, pag. 61. *adj. 1.*, oblata jam habemus, nec acceptata. *Auctorem* verò illius *decadis*, ni fama fallit, neque latentem amplius nos, neque nescientem, ut ea, quæ ob affinitatem hujus argumenti cum nostro *profutum* nobis existimet, non minus quàm utrumq; Dn. *Thomasi* impertire ne dedignetur, etiam atque etiam *optum volo*.

2. *Patavio* per litteras charissimi Dni. Cognati mei *Gustavi Danielis Lipstorp* prid. Cal. Febr. datas, nunciatur: *Inclytum Dn. Magliabecchi*, ad *Anonymos & Pseudonymos meos novas additiones parare*, transmittendas ubi certos fuerit homines nactus. Hoc consilium Deus ut fortunet, ac boni, qui possunt, adjuvent, transportando mihi destinata, precor, auxilium cujusque omnibus quibus potero meritis comprobaturus.

3. A Clarissimo Dno. *Baillero* epistola venit de qua illud Tullii possim repetere: *ut opus estate facere possent, mihi post brumam reddiderunt.* Erat enim quinto jam ante mense scripta. Quo minus succensere, Vir mei, ut testaris, Amantissime, poteris, si nunc demum hasce lineolas repono, breviores etiam hoc ipso, quo minus ulla spes voti mei consequendi à te relinquatur. Nam quod parti Pseudonymorum Gallicè tibi publicandæ submitte meos petis, id vero laborem mihi seligendi ex tanta copia, quæ ad eam classem pertinent duplicando, potius oneri sit novo & impedimento, quam commodo & levamento ulli futurum. Præterquam quod editionem tuorum jam prela exercentium, meam præventum mihi donatum libellum etiam adhuc Rotomagi bellica, nautas & mereatores terrentia pericula, male detinent. Unde gratus quidem agnosco beneficium tuum quo frui necdum licet. Simulac ad me perveniet, additamenta quæcunq; suppetent suppetitabo, ac lubens: quippe qui jam hoc intuitu, ex edendorum mihi Catalogo expunxi titulum hujusce scriptionis, ut tibi jam occupatæ, ac facile me rectius absolvendæ. Quod deniq; pro affectu in me Tuo commemorationem mei promittis in tuis doctissimis scriptis crebram & honorificam, id utinam ita fiat, ut Dei potius in me beneficia commendentur, & ad plures porrigantur, quam gloria ulla quærat me: cujus aberrationes & culpas si potius indicaveris, & aliis æquè ac mihi minus in posterum noxias præstiteris, magis etiam placebis & proderis in commune. *Vale.*

LIBRI

VINCENTIO
PLACCIO

Præter Programmata, & minuta quæ-
dam alia, non memorata,

EDITI

Usque ad A. C. 1690.

Atlantis Retecta, sive de Navigatione Chri-
stophori Columbi in Americam, *Poëma*
Ephœbicam, Hamb. 1659. in 8.

De Jcto Perfecto, liber unus, exhibens officia & re-
quisita Jcti, adeoque Elementa scientiæ inter-
pretandi jura, scientificè demonstrata: cum Ap-
pendice Regularum aliquot interpretandi falsa-
rum, summis Jctis malè probatorum: Viennæ
1662. scriptus, 1664. in Italia, sub *Nomici Pace-*
muti Analyticophili nomine, quasi *Augustæ*
publicatus, in 4.

De Interpretatione Legum *Disp. inauguralis*, Au-
relis, 1665. in 4.

Carmina Puerilia & Juvenilia, libris IV. *Amstelod.*
1667. in apud Petrum le Grand.

De Scriptis & Scriptoribus Anonymis & Pseude-
nymis Syntagma *Hamb.* 1674. in 4.

Typus Accessionum Moralium, sive Institutionum
 Medicinæ Moralis: desideratorum ejus scientiæ,
 cum primis vero Præceptorum emendandi se-
 met ipsum, elementa partitè proponens. *Hamb-
 urgi 1675. in 8.*

De fructu præcipuo Philosophiæ moralis genuini
 qui est agnoscere ipsam insufficientem ulli bea-
 titudini solidæ nobis comparandæ, necessariam
 verò ad hoc, & indubitato existentem Revelatio-
 nem, ejusque requisita & signa, quibus à falsis
 religionibus queat discerni. *Accessit Oratio de
 juvene Politices Auditore Helmstadii 1676. in 8.
 apud Fridericum Lüderwald.*

De augenda Morali Scientia Commentarium, in
 FRANCISCI BACONIS de VERULAMIO de
 dignitate & augmentis scientiarum librum se-
 ptimum. Exhibens Historiæ Ethicæ breviarium
 ab orbe condito: indeque ex fortuna ejus varia,
 & impedimentis, remedia, scientiæque perfectio-
 ris sperandæ ideam. *Francosurti 1676. in 8.
 apud. Job. David Zunnern.*

De Actionibus Tabula ex jure naturali unica, ex ju-
 re civili duplex, cum explanatione singularum
 brevi, unde applicatio ad speciem facti quamli-
 bet facillima, & comparatio juris Civillis cum
 naturali jucundissima reddatur. *Hamb. apud
 Gottfried Schultzen in 8. 1678.*

Excerpta Rhetoricarum Accessionum in 8. *Hamb-
 urgi 1679:*

Institutiones Juris Reconcinnatæ ita, ut elementa
 sint

¶ *sunt totius juris privati nunc in Imperio Romano Germanico vigentis, in 8. Francof. 1682. apud Joh. David Zunner.*

Typus Medicinæ Moralis Germanicæ. Oder Entwurff einer vollständigen Sittenlehre / nach Art der leiblichen Arzney-Kunst / mit Vertdeutschung aller Kunst Wörter. Dabey

Dieta Moralis Philosophico - Christiana: Oder Christliche Sitten-Pflege / fürstellende allerhand Mittel zum tugendsamen Leben / nach Anleitung der täglichen Leibs-Verpflegung zu gebrauchen. 8 Hamburg 1685, bey dem Auctore.

Gründlicher Beweis von Unsterblichkeit der Seelen / aus dem blossen Lichte der Natur. 8. Francofurt 1685. bey Joh. David Zunnern.

Diese drey Tractatelein zusammen mit hochnützlichen Registern 8. Francofurt 1688. bey Joh. David Zunnern.

Excerpta bina Rhetoricarum Accessionum, quorum priore Enthymematicæ, posteriore Affectuosæ Inventionis doctrina Aristotelica, ordinata, & triplo amplius aucta exhibetur 8 Hamb. 1686. apud Auctorem.

De Arte Excerptendi 8. Hamb. ap. Liebezzeit.

Invitatio Amica super symbolis ad Anonymos & Pseudonymos 8. *ibidem apud eundem.*

EDENDI, D.V.

Quorum simili plane cum superioribus typo expressi, in mundum redigi tantummodo: reliqui verò ulteriori etiam meditatione, vel collectione, vel utraque adhuc indigent.

De *Anonymis & Pseudonymis detectis*, ultra 4000.
libri duo, in folio.

De *Icto* perfecto liber auctior, adjecta *Sciagraphia Partis Specialis, de Icto Romano Germanico, & interpretationibus circa Ius Imperii nostri, bene vel male factis, & in posterum faciendis: nec non Tractatus de Favorabilibus & Odiosis injure, at & Commentarii in Ius Statutarium Hamburgense.*

Institutiones Juris Naturalis universi, privati atque publici, quo Politicæ Accessiones continentur, una cum Imperiorum atque Gentium universatissimo jure; ad votum Bæcleri in præf. ad Grot. de Iure belli & Pacis.

De *Jurisprudencia & Jurisprudente in genere Disseratiuncula.*

Ad *GUILLIELMI GROTII de Principiis Juris naturalis Enchiridion, annotationes & supplementa.*

De *Prævaricatione & Prævaricatoribus Tr. Theorico-Præcticus*, additis variis consiliis & decisionibus circa hanc materiam, partim adhuc ineditis.

In *Francisci Baconis de Verulamio de dignitate & Augmentis scientiarum libros V. priores. Annotata.*

Accessiones Logicæ, ad Methodum artis typo tenui exhibitæ Ubi de notionum vario discrimine, deque recta nominum impositione, ac usurpatione, Grammatica item Philosophica, & interpretatione, atque Analyfi cujuscunque generis sermocinationum;

Ad ejusdem Librum VI. Comm. de Augmentis
Rhetoricis.

Accessiones Rhetoricæ methodicè digestæ.

Accessiones Ethicæ exhibitæ in MEDICINA ANI-
MORUM MORALI bipartita; cujus pars I.
Institutiones Medicinæ Animorum, secundum
ordinem typo impresso exhibitum, plenius cla-
boratæ.

*Pars II. Medicina Moralis Præctica, sive
De Vitiis singulorum agnitione & Curatione
speciatim.*

Ejus specimen in iracundiæ signis & remediis ex-
hibitum.

*In ejusdem lib. VIII. Commen. de Augmentis Poli-
ticiis, seu scientiarum de Societatibus humanis.*

In ejusdem lib IX. Annot.iones.

Analysis exacta Logicæ Aristotelicorum Analyti-
corum Priorum & Posteriorum, B. Kecker-
manno (*Præcog. Logic. tr. 2. c. 5. pag. 43*) in-
ter alia desiderata.

Analysis Ejusdem *Ethicorum Nicomachiorum*, &
Politicorum, ita ut ad oculum
appareat, ubi quælibet probatio incipiat, atque
desinat, & qualis quæque sit, quive textus hian-
tes, aut integri sint.

De Astrologia Iudiciaria potius expurganda, quam
contemnenda, Consilium epistolare, cum Epi-
stolis argumenti varii Philosophici aliis.

*Ratio Status Reipublicæ Litterariæ hodiernæ, si-
ve Corruptelæ atque remedia illius*

Annotationes ad Disputationes X, Ethicas HOR-
NEII, cum adscriptis versiculis Aristotelici tex-
tus, quibus respondent theses Horneianæ.

Annotationes variaz, Philosophicæ potissimum, in
Auctores varios, qua veteres, qua recentiores, di-
versarum linguarum.

*Historia Litteraria Compendium universale: Mi-
grationes Artium & Scientiarum varias sum-
matim exhibens.*

*Bibliographia Rhetorica, Ethica, Politica, & Iuris
naturalis, privati compendiaris: una cum Consi-
liis de studiis hisce cum ad Theoriam, tum ad præ-
xin optime instituendis,*

Additiones ad Thomasiuum de Plagio literario;
Vogleri Introductionem in omnis generis au-
ctores, & Bibliothecas Varias Variorum.

*Ad Pierium Valerianum de infelicitate litterato-
rum.*

Historia Curationum moralium antiquæ & novæ.

Additiones ad Vorstium, de Latinitate falso suspec-
ta, & merito suspecta.

Analysis Rhetorica accurata Divinationis Cicero-
nianæ contra Verrem, & aliarum orationum,
etiam Taciti, Livij, &c, secundum Accessiones
Rhetoricas instituta.

*Encyclopædia Philologica, secundum ordinem
Scientiarum, locutiones proprias & Latinas, ex
bonis auctoribus excerptas, circa quamlibet
materiam exhibens, auctoribus ubique nomi-
natis, &c.*

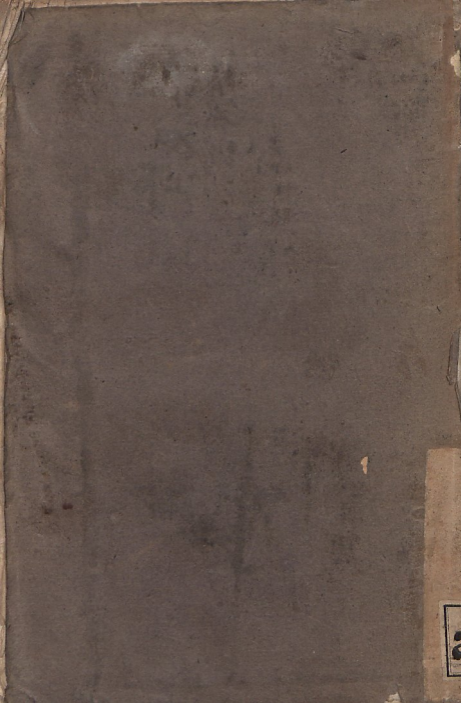
ALIENA SCRIPTA.

Plurima, variorum Auctorum, vità jam fundorum, ad diversa studiorum genera pertinentia: in quibus b. m. Parentis mei *Dr. Iohannis PLACCII observationes Medicae*, & alia, quorum Catalogus prolixior, quam ut hic exhiberi nunc possit.

Interim si quis indignerur, me scriptorum meorum Indicem texere: sciat is, plurimorum omnis generis Scriptorum exemplo id à me factum. Quorum aliquos ut animo nunc occurrentes nominem: Ecee *Andr. Alciatum*, *Leonem Allarium*, *Claudium Arrhenium*, *Valerium Andrea*, *D. Augustinum*, *Jacobum Anzolium*, *Adr. Barlandum*, *Thom. Bartholinum*, *Bellajum*, *Fredericum Cardinalem Borromeum* *Philippum Bosquierum*, *Bulingerum*, *Johannem Cajum*, *Thomam Campanellam*, *Canevarium*, *Johannem Caramuelem*, *Hieronymum Cardanum*, *Champerium*, *Johannem Cochleum*, *Dionysium Carthusianum*, *Jo. Amos Comenium*, *Damhouderium*, *Jac. Durastantem*, *Desiderium Erasmus*, *Henr. Ernstium*, *Joh. Jac. Frisium*, *Ahasverum Fritschium*, *Joh. Furtebach*, *Galenum*, *R. Gedalia Iachaja filium*, *Gilb. Genebrardum*, *Conradum Gesnerum*, *Iac. Gretserum*, *Chrysoftomum Henriquez*, *Dav. Herlicium*, *S. Hieronymum*, *Honorium*, *Ioh. Henr. Hottingerum*, *Christianum Kortbolt*, *Philippum Labbeum*, *Petrum Lambecium*, *Ioannes de Lannoy*, *Petrum Laurenbergium*, *Fortunium Licetum*, *Michaelem de Marolles*, *Franciscum Mirandulanum*, *Nicolaum Nancelium*, *Fredericum Nanscam*, *Michaelem Neandrum*,

Aloysium *Novarinum*, Theodorum *Petrejam*,
 Laur. *Pignorium*, Iohannem *Pitseum*, *Portum*,
 Anton. *Possevinum*, *Priolum*, *Erycium Putcanum*,
 Theophilum *Raynaudum*, Antonium *Reiserum*,
 Joh. *Rbenium*, Petrum *Ribadeneiram*, Annæum
Rulmannum, Franc. de *Sales*, Antonium *Sander-*
rum, Joh. *Schefferum*, Gasparem *Scioppium*, *Sige-*
bertum, *Sixtum Senensem*, Claudium *Sorellum*,
 Iohannem *Starkium*, Henricum *Stephanum Stol-*
bergerum, Joh. Steph. *Swertium*, *Sylvestrum*, *Taurel-*
lum, Jac. Phil. *Tomasinum*, Joh. *Tritthemium*, An-
tonium du Verdier, Carolum de *Viseh*, Gotthofr.
Voigtium, Martinum *Zeilerum*, &c. Quos omnes
 hoc nomine vituperandos autumatis, etiam me una
 si vituperet, parum pensi habeam, in tanto me longe
 meliorum numero facile latitaturus. Non vitupe-
 rabit autem, quisquis præter commendationem hu-
 jus instituti, V. Cl. *Gabrieli Naudæo* in vita *Cardani*
 allatum, id etiam cogitaverit: quantopere hac ta-
 tione, laborantes in eodem aliquo argumento, studia
 sua mutuis auxiliis sublevare invitentur, si statim
 quos quisque habeas in suo labore socio, publice in-
 notescat: inprimis quamdiu Societates *Eruditæ* ad-
 huc in desideriiis meris *Eruditorum* hærent. Sicut
 sane non alia mente magis ego edendorum à me in-
 diculum huncce publicavi, quam ut juvandi meos
 conatus quibus libuerit uberior tanto facultas exi-
 stat. Quemadmodum ego vicissim mea cæpta cui-
 vis, majori cura, vel otio, vel aliis adminiculis, subli-
 diisque præ me instructo, ad illa perficienda propere-
 rant, sim donaturus ac lubens.

MelPodica

www.books2ebooks.eu